HENRI TROYAT
Familia Eygletière
LES EYGLETIÈRE e Flammarion, 1965
Toate drepturile asupra acestei versiuni sunt rezervate Editurii UNIVERS
Henri Trovat
Familia
Eygletière
Traducere de F. MANOLE
Prefaţă de ROXANA VERONA
UNIVERS
Bucureşti H978

HENRI TROYAT – UN DRUM ATÂT DE LUNG

S-a scris puţin despre Henri Troyat. îi lipseşte probabil, în ochii criticii actuale, ceea ce conferă spectaculozitate unei existenţe şi creaţii artistice. Henri Troyat continuă în zilele noastre acel filon tradiţional întreţinut în literatura franceza cu atâta măiestrie de la Balzac încoace. Romancier de factură clasică, după cum declară el însuşi, acordă întâietate destinelor individuale în raport cu istoria. Experienţa sa este comunicată imediat, direct, o experienţă lipsită de mister dar atrăgătoare prin arta sobră a povestirii. Realitatea este una singură, şi romanele sale o zugrăvesc fidel.

Pentru cititorul zilelor noastre, Henri Troyat reînvie prin opera sa o experienţă mereu repetată şi repetabilă a unui gen de literatură care există şi se echilibrează prin continuitate. Când în cartea sa de memorii apărută recent al cărei titlu l-am împrumutat pentru rândurile de faţă, Troyat acceptă să răspundă întrebărilor puse de Maurice Chavardes şi, prin aceasta, să-şi povestească viaţa şi să arunce o privire retrospectivă asupra operei, el o face nu fără reticenţe şi scrupule, proprii unui scriitor obişnuit să-şi întocmească discursul la persoana a treia. Din paginile acestei cărţi avem, pentru prima dată atunci când este vorba despre Henri Troyat, mai mult decât un simplu tabel cronologic.

Este drumul lung al lui Lev Tarasov, născut la

Moscova în 1911, care va deveni în Franţa adoptivă scriitorul Henri Troyat, mult citit şi apreciat de publicul francez şi străin. De altfel, întreaga sa creaţie va fi o permanentă oscilaţie între a descrie realităţile contemporane ale Franţei în care trăieşte şi universul imaginar al patriei de obxrşie, reconstituită după povestirile părinţilor, după amintiri îndepărtate.

Începuturile înseamnă, pentru cel ce-şi reaminteşte, sărăcia familiei sale exilate în Franţa, dar şi preocupările serioase şi satisfacţiile elevului ce urmează cursurile liceului Neuilly, ale studentului care-şi va obţine licenţa în drept. Primii paşi spre lumea li

Henri Troyat, *Un şi long chemin*, Paris, Stock, 1976, terelor sunt legaţi de o plachetă de versuri, de câteva încercări în proză şi mai ales de o nesfârşită iubire pentru cuvinte... Această dragoste pentru cuvinte, pentru dicţionare, mi-a rămas vie în ciuda anilor. Ca şi altă dată, încerc o adevărată beţie când mă cufund în multitudinea de definiţii şi exemple". Apariţia primei sale cărţi *Lumină înşelătoare* (*Faux jour*), este marcată prin premiul romanului populist, şi tânărul care-şi făcea stagiul militar la Metz este considerat de critică revelaţia anului 1935. Aceeaşi critică însă este împărţită cu ocazia celui de al doilea roman al său *Eleşteul* (*Le vivier*), şi Troyat remarcă: „Mirat, primul meu impuls a fost acela de a le da dreptate celor care mă lăudau. Nu m-am schimbat în această privinţă. Şi azi încă, mai curând cred în cel care mă desfiinţează decât în cel care mă ridică în slăvi".

Paralel cu activitatea sa scriitoricească de debut, Troyat se angajează ca funcţionar la Prefectură, şi biroul, care dădea spre piaţa Primăriei din Paris, a văzut mai multe pagini de roman scrise pe furiş decât rapoarte administrative... în aceste dinţii romane, la care se adaugă *Mărime naturală* (*Grandeur nature*) şi nuvelele *Domnul Citrine* şi *Cheia de boltă* (*La clef de voûte*), subiectele sunt fanteziste şi mai curând morbide; personajele se învârt într-un mediu închis în care dramele ce se consumă sunt iremediabil fără ieşire. Este o latură a creaţiei sale pe care

o va relua adesea. De altfel, *Păianjenul* (*L'araigne*), cartea care obţine premiul Goncourt al anului 1938, are ca erou un individ plasat la limita patologicului, Gérard Fonsèque. Caracterizând aceste romane, Troyat constată că aparţin mai mult geniului intimist şi înţelegem că efectuează şi o delimitare: „Primele mele romane au fost scurte, violente şi întunecate, cu eroi puternic creionaţi, aproape caricaturizaţi... Dar curând m-am simţit dispus să-mi diversific paleta..."

După terminarea războiului, care pentru Henri Troyat ca şi pentru toţi cei ce l-au trăit a însemnat un eveniment ce i-a schimbat în mare măsură viaţa, începe să publice primele romaneciclu. Între 1947 – 1950, apare prima parte a unei trilogii, *Atât cât va dăinui pământul* (*Tant que la terre durera*), care evocă istoria unei familii ruseşti la sfârşitul secolului trecut, de-a lungul a trei generaţii; aceasta este urmată după 1950 de un alt roman-fluviu: Semănatul *şi secerişul* (Les *Semailles et les Moissons*), replică franceză a primului ciclu. De remarcat faptul că una din eroinele acestui ciclu, Elizabeth, întâlneşte în final pe cel ce avea să-i redea încrederea în viaţă, Boris Danoff, tânărul erou al primei trilogii. Troyat comentează astfel momentul joncţiunii neprevăzute al celor două cicluri: „Mărturisesc că acest moment al fuziunii a fost foarte emoţionant pentru mine. Închipuiţi-vă două echipe care muncesc fiecare în partea ei, la capetele unui tunel şi care sapă pentru a se apropia. Zidul care le separă se subţiază cu fiecare lovitură de târnăcop. Apoi ultima bucată de zid se prăbuşeşte şi acelaşi aer circulă de la un capăt la altul al operei!"

Romanele ciclu vor reveni în creaţia lui Troyat, alternând subiectele de inspiraţie franceză cu cele de inspiraţie rusească: *Lumina celor drepţi* (*La lumière des justes*) apare în 1959, an care de altfel coincide cu anul primirii sale la Academia Franceză şi, mai recent, în 1968 – 1969, *Moştenitorii viitorului* (*Les Héritiers de l'Avenir*).

Dar Henri Troyat nu rămâne cantonat mult timp într-un anumit gen de literatură. De fiecare dată simte nevoia

de schimbare. „Pentru mine, o parte din bucuria creaţiei constă tocmai în diversitatea problemelor abordate, a mijloacelor folosite; nu vreau să fiu omul unei singure atmosfere, al unei singure cărţi. De îndată ce am terminat un grup de personaje, încerc să mă îndepărtez rit mai mult cu putinţă de epoca, de grijile lor”. Paralel cu elaborarea acestor cicluri se lansează în ziaristică, scrie o piesă de teatru ce se va juca, după cum apreciază autorul „cu o carieră onorabilă”; publică şi o serie de biografii ale marilor scriitori ruşi (*Dostoievski* – *HH8*, *Lermontov* – 1952, *Puşkin* – 1953, *Tolsloi* – 1965, Copoi – 1971). În acest timp continuă să fie romancierul unor *romans-éclair* de scurte proporţii şi care în marea lor majoritate abordează probleme ale familiei. *Zăpadă murdară* (*La Neige en deuil* – 1952), O *prietenie excesivă* (*Une extrême amitié* – 1963). Titlurile romanelor lui Henri Troyat nu au fost epuizate; remarcăm constanţa cu care revine la o temă abordată cu ani în urmă iar proiectele sale actuale nu contrazic această constatare: „Aş vrea să revin în Franţa, ia epoca actuală. Pentru a schimba. Dar trecutul patriei mele natale continuă să mă obsedeze”.

Franţa celei de a doua jumătăţi a secolului nostru, mai precis Parisul, este locul unde se petrec aventurile eroilor ciclului *Familia Eygleti ere*. Primul volum apare în 1965, *Familia Eygletière* (Les *Eygletière*) urmat de *Foamea puilor de lei* (*La faim des lionceaux*) în 19GG şi de *Putreziciunea* (*La Malandre*) în 1967. Parisul constituie un element comun multora dintre romanele de familie franceze de la Balzac şi Zola încoace. Punte peste mai bine de un secol, *Oamenii de bunăvoinţă*, a lui Juleş Romains. Începe şi se sfârşeşte eu *Parisul văzut din zbor razant*, ca: „i *Notredame de Paris*, romanul lui Victor Hugo. *Familia Tliibault* a lui Roger Martin du Gard, *Cronica familiei Pasquier* a lui Georges Duhamel constituie toate cronici ale vieţii burgheziei pariziene. În jurul anilor 1930, această literatură pe care Albérès o numeşte „forma burgheză a epopeii”, cunoaşte un moment deosebit de înflorire.

Familia ca subiect tip de inspiraţie, conciliază prin

acest fel de literatură biografia individuală cu cea a unei epoci. Este momentul în care prin romanul fluviu sau, cum i se mai spune, romanui sumă, romanul ciclu, are loc o reînnoire a filonului realist în literatură. Fără pretenţia de a fi de o absolută originalitate, romanul redevine o sumă de observaţii şi de reflecţii. Durata unei vieţi devine durata curgerii unui fluviu. Romancierul nu se mai opreşte asupra unui anumit moment al vieţii eroului, ci prezintă universul zilnic, mereu luat de la capăt „al familiilor, diferit de la o familie la alta, de la o generaţie la alta dar cu aspiraţii şi probleme asemănătoare. Acţiunea se prezintă astfel ca o cronică în care forţa vitală a unei familii întâlneşte pe cea a unui popor în această perspectivă, romanul francez al vieţii de familie, fără a lua în consideraţie aspectele minore ale romanului casnic cu teză, de genul celor ale lui Paul Bourget, întâlneşte o mare arteră a romanului european, reprezentată strălucit de G. Eliot, Galsworthy, Thomas Mann.

Georges Duhamel face mai mult o cronică socială prin *Familia Pasquier*, la rândul său Jules Romains inversează perspectiva şi pleacă de la social pentru a ajunge la individual; *Oameni de bunăvoinţă*, ciclu romanesc foarte vast în care personaje nenumărate, indivizi, grupuri de oameni îşi fac apariţia treptat sugerând o diversitate de medii şi prin aceasta complexitatea realităţii, nu reuşeşte lotuşi să ajungă la consistenţa comediei umane balzaciene. Un loc cu totul deosebit în această galerie îl ocupă *Familia Thibault*, adevărat edificiu arhitectural la care Martin du Gard munceşte timp de două decenii (1922 – 1940). Pornind de la istoria celor doi fraţi Thibault, scriitorul, prin intermediul mai multor intrigi conduse simultan, propune spre meditaţie unele teme ca boala, bătrâneţea dar şi raporturile dintre destinele individuale şi rele sociale. Cam în aceeaşi perioadă, Philippe Herriat – cel care în 1952 se afla în comisia ce-i conferea lui Henri Troyat premiul principalului Monaco – scrie istoria familiei Boussardel. Ambiţiile scriitorului sunt diferite de ale lui du Gard sau Romains; deşi urmăreşte

destinele unei familii pe mai multe generaţii. Hériat realizează un fel de foileton de familié burgheză, fără a avea aspiraţii sau intenţii de frescă socială. Acesta este şi unghiul din care putem privi ciclul *Les Eygletïere* al lui Henri Troyat. Scriitorul, după cum am mai remarcat, se vădeşte a fi permanent preocupat de problemele familiei, de relaţiile din cadrul ei. Pentru el, personajul este realizat numai după ce este pus în contact direct cu cei ce i-au dat viaţă, numai după ce i se surprind relaţiile cu mediul care îi este familiar şi de unde îşi extrage întreaga forţă, „Familia, spune Troyat, constituie o lume închisă, care-şi secretă obiceiurile, dogmele, preferinţele şi antipatiile, mirosul său, căldura sa, legendele şi vocabularul propriu. În această atmosferă densă, fibre misterioase leagă fiinţele unele de altele. Fiecare mişcare a uneia le influenţează pe toate celelalte. Nimic mai exaltant decât analiza acestor interdependenţe!”

Acţiunea cărţii se desfăşoară în Parisul zilelor noastre, într-o familie din marea burghezie şi urmăreşte lenta ei dezagregare de-a lungul celor trei părţi ale ciclului. Este o lume lipsită de probleme materiale: tatăl, directorul unui important birou de avocatură nu are decât grija propriei persoane, iar mama vitregă este total indiferentă faţă de familie. Amândoi trec pe lângă cei trei copii ajunşi la adolescenţă: Jean-Marc, douăzeci de ani, Françoise optsprezece ani, Daniel şaptesprezece ani. Fiecare în felul său va suporta consecinţele acestei situaţii de profund dezechilibru familial. Deşi scriitorul nu vrea să comenteze, căutând doar impresia nudă lăsată de realitate, simţim simpatia sa îndreptată spre aceşti adolescenţi care fiecare caută să se desprindă de mediul familial, de minciunile şi convenţiile lui. Fiecare are viaţa sa proprie care însă la un moment dat se interferează cu a celorlalţi; în acest fel intrigile sunt numeroase, nu se poate vorbi despre o acţiune centrală, deşi coeziunea este dată de un nucleu în jurul căruia gravitează întregul ciclu: *Tante Madou* cum o numeau copiii pe mătuşa Madeleine, este singurul punct de sprijin ferm al vieţii lor, şi în acelaşi timp

personajul *raisonneur* care asistă fără să poată face nimic la dramele din jurul ei. Cu ea se deschide şi se închide ciclul, la ea apelează fiecare dintre tineri atunci când se simte în primejdie. Aceştia se aruncă în aventuri pericu.

loase şi nepotrivite pentru firea şi-vârsta lor şi, cu fiecare eşec, se produce o breşă în plus în e cea ce tatăl, Philippe Eygletiere, consideră, în mentalitatea sa de proprietar, a fi un monolit infailibil. Există în roman o punere fâţă-n faţă a generaţiilor – cea a adulţilor şi cea a copiilor – aflate în conflict iremediabil, încă o reflectare a frazei lui Gide „Familii, vă urăsc 1" Părinţii, în raporturile lor cu copiii, îşi asumă un rol superficial pe care îl părăsesc cu plăcere şi uşurare, pentru a se întoarce la îndeletniciri personale. Astfel, Philippe Eygletiere îşi pierde rând pe rând toţi copiii, întâi pe plan moral, apoi, neînţelegând avertismentul dat prin încercarea de sinucidere a Françoisei, este sancţionat prin occidentul mortal al lui Jean-Marc.

Voalată, daimereu prezentă, apare critica făcută de Treyat acestei lumi unde doar neesenţialul şi superficialul sunt sisteme de referinţă. O lume în care totul se desfăşoară la nivelul intrigilor dintr-o piesă de – bulevard, dar în care suferinţele celor loviţi pe nedrept sunt cu atât mai dramatice. Iar când Madeleine, în faţa nefericirii profunde a Françoisei, se simte obligată să-i ceară iertare pentru mama ei, pentru tatăl ei, pentru toţi cei din rar, cititorul înţelege semnificaţia profundă a intenţiei sale.

Din această perspectivă privita, *Les Eygletiere* capătă dimensiuni mărite, depăşind simpla dramă de familie în stil francez. De altfel, o astfel de literatură este permanent cerută de un anumit public dornic de romane ale vieţii cotidiene, ale faptelor diverse. Acest gen de literatură Kcontinuă să se producă paralel cu un altul, în care raţionalul şi logicul nu mai alcătuiesc sisteme de referinţă. Confruntarea dintre cele două tendinţe nu a luat însă niciodată înfăţişarea unei revoluţii literare, ele coexistând în literatura contemporană. Iar Henri Troyat, scriitorul care se consideră moştenitorul unei civilizaţii

raţionale şi omogene, îşi are publicul său. Totuşi, declară el, a scrie astăzi ca pe vremea lui Flaubert este imposibil: „Om al timpului meu, gândesc şi povestesc ca om al timpului meu, pentru oameni ai timpului meu. Romanul aşa-zis – tradiţional» marchează de fapt o evoluţie faţă de cele ce l-au precedat. El inovează fără să şocheze. Originalitatea sa nu sare-n ochi. Dar există. Şi aceasta fără calcule, fără trucaje. Prin simpla influenţă a lumii care îl înconjoară pe scriitor

Romancierul se simte în largul său atunci când e vorba de mânuirea unui orizont concret. Este disponibil şi sensibil la lumea exterioară iar literatura sa excelează prin întrebările.pe care şi

Ie pune, mai mult decât prin răspunsurile pe care le dă. Opera sa – acest inventar incomplet, cum scria odată cu modestie Troyat într-o dedicaţie pe o carte – este înconjurată de un număr impresionant de cititori. Audienţa sa considerabilă în rândui cititorilor îi face pe scriitor să se întrebe dacă poate fi aceasta o certitudine a faptului că opera va rezista timpului.

Henri Troyat este departe de a-şi fi terminat lungul său drum; şi nu încetează să poarte ceea ce el numeşte „bătălia scrisului”, din care obţine, cu fiecare nouă operă, o victorie esenţială: „Când scriu, îmi dau iluzia că opresc cursa orelor, că materializez, într-o oarecare măsură, clipa care trece, că realizez ceva dintr-o impresie evanescentă”.

ROXANA VERONA

Ploaia şiroia pe geamuri. Toate streşinile cântau. O lumină cenuşie venea dinspre strada pustie. Era zece dimineaţa dar ai fi zis că acum se va lăsa noaptea. Cornul negustorului de peşte răsună în depărtare. Madeleine aprinse o lampă pe masă. Când vremea era urâtă, şalul părea într-adevăr sinistru. Totuşi nu avea niciun chef să se ducă la Paris. De altfel, în scrisoare, Françoise nici nu-i cerea cu tot dinadinsul aşa ceva. Ciudată mai era şi scrisoarea asta, scrisă pesemne într-un moment de dezorientare. O primişe în dimineaţa aceea şi de atunci o tot sucea şi răsucea în minte. Frazele trunchiate, epitetele

vagi care se poticneau în puncte de suspensie… Françoise era oare într-adevăr frământată de-o problemă concretă pe care nu îndrăznea s-o încredinţeze hârtiei sau era tristă fără niciun motiv, aşa cum se întâmplă adesea la vârsta ei? în orice caz, după cele întâmplate luna trecută, Madeleine era ferm hotărâtă să nu mai calce în casa fratelui ei din rue Bonaparte, fără să fie invitată de el. De vreme ce îndrăznise s-o poftească să nu se mai amestece în treburile familiei, va aştepta să-şi recunoască greşeala înainte de-a veni timpul să se împace cu el. E drept că, din câte scria Françoise, se afla acum la Londra pentru o săptămână. Ei bine! nu va profita de lipsa lui pentru a se impune! Era prea mândră ca să accepte să-şi vadă nepoţii şi nepoata doar în fugă. De altfel, avea treabă aici. De când bătrâna Mélie nu mai putea veni decât de două ori pe săptămână, toată gospodăria cădea pe spinarea ei.

Cârpa de lână alunecă pe capacul lăzii ca pe o oglindă. Nimic mai bun decât ceara de albine ca să dai din nou viaţă lemnului vechi. Nici măcar nu-i nevoie să freci tare. O dezmierdare continuă –, prietenească, şi totul luceşte lună. Madeleine se întrebă, pentru a suta oară, dacă lada asta veche, în care gospodinele de odinioară frământau pâinea, n-ar sta mai bine sub fereastră decât alături de cămin. Era plină cu obiecte sparte, cu ţesături inutilizabile, cu hârţoage iar pe deasupra mai era şi foarte grea. Se opinti şi o împinse cu mâinile amândouă. Mobila scârţâi râcâind podeaua. Din cauza denivelărilor pardoselii de mozaic, operaţiunea era anevoioasă. Cât de mult îşi bătuse capul până să poată aduna aceste plăci vechi de un roz frumos, cu pete cafeniu-închis şi cenuşii! Le găsise toate prin împrejurimi, în nişte bucătării de pe vremuri. Şi ce s-a mai bucurat în ziua când a putut contempla întreaga lucrare, alături de micul meseriaş care lucrase după poruncile ei! Cum îi spunea ăluia? Moretti, Moreili… în orice caz un italian. Nimeni nu-i întrece pe italieni în montarea elementelor vechi. Hai, repede, încă o opinteală pentru ca lada să treacă de dubla ridicătură a unui rost. Îşi încordă muşchii. De statură mijlocie, cu umerii laţi şi

şoldurile pline, îi plăcuse întotdeauna să depună o activitate fizică. Când era fată, cutreierase munţii împreună cu Hubert, pe vremea când erau logodiţi. Acum însă nu mai era în stare de aşa ceva. Fuma prea mult; nu mai avea suflu; o năpădise grăsimea. Şi apoi, avea patruzeci şi nouă de ani. Ah, dar lăzii ăsteia – fir-ar să fie! – îi vine ea de hac! O împinse cu o mişcare violentă. Gata! Nici nu-i măcar nevoie s-o propteşti!

Cu dosul palmei îşi ridică părul de pe frunte, se trase trei paşi înapoi, îşi lipi spatele de zid şi aprinse o ţigară. Cu pleoapele strânse, devenea acum critic de artă. Nu mai încăpea nicio îndoială, decorul îşi pierduse armonia. De câte ori încerca să modifice ciranjamentul încăperii îşi dădea seama că era mai bine înainte. Un i-el de ciudă amoroasă o cuprinse în faţa acestui interior unde nu se mai putea schimba nimic. Trei ani se zbătuse, ca până la urmă să ajungă la această perfecţiune descurajantă. Locuia pe atunci în camera cea mică de la etajul întâi şi, de cum se iveau zorile, cobora în salopetă şi în vestă de lină ca să conducă lucrările. La douăsprezece, trăgea o duşcă de *clavados* împreună cu muncitorii, cu toţii oameni de prin părţile locului. Nu era zi de la Dumnezeu în care să nu fie nevoită să ia o hotărâre importantă. Iniţiativa ei cea mai grozavă a fost însă montarea scării în spirală chiar în mijlocul sălii mari. Numai baluştrii părţii superioare erau de epocă. Dar moş Piège, micul tâmplar din Canaprille, îi reprodusese şi pe ceilalţi atât de bine, în stejarul vechi, atins de carii, provenit din demolări, încât totul părea acum de aceeaşi vârstă. Această nobilă cantitate de lemn sculptat, cu treptele înguste răsucindu-se în jurul lor, ascundea partea din fund rezervată bucătăriei. Datorită unor plăci articulate din tablă groasă, neagră, chiuveta şi maşina de gătit erau ascunse privirilor. Cazanul era pitulat într-un dulap normand. Aparatul de radio, picupul, telefonul erau disimulate cu iscusinţă după două uşi vechi, chiar lângă perete.

Madeleine împinse lada la loc. Gata, nu se va mai atinge nimeni de ea! Nici de dulap, nici de masă, nici de

bănci… Privirile i se opriră cu mândrie asupra căminului înalt care, spre deosebire de altele, era original. O adevărată piesă de muzeu în robusta simplitate a plăcilor sale albe de piatră. La baza vetrei era zidită o dală purtând următoarea inscripţie: „Făcut de către mine, Jean Guillot, pentru domnul abate Eros, preotul parohiei, în anul de graţie 1783”. Adeseori, în clipele când se lăsa pradă visării, Madeleine şi-l închipuia pe acest abate Eros şezând ia gura focului cu breviarul în mână şi cu o pisică pe genunchi. Cât de mult se temuse să nu pară totul doar o imitaţie de prost gust, cu toate lambriurile pe pereţi, cu toate grinzile astea grosolan cioplite în tavan! Şi totuşi, până la urmă izbutise! Prin mici amănunte discrete, reuşise să dea vechiului prezbiteriu caracterul lui iniţial. Anul trecut chiar, domnul Cormiet, arhitect la Monumentele Istorice, în treacăt prin regiune, o felicitase. Cât timp ţinuseră lucrările, viaţa ei fusese absorbită de grija pentru casă, aşa cum ar fi fost de prezenţa unui bărbat. Era poate chiar mai fericită în mijlocul obiectelor pe care le alegea şi le aşeza după propria-i fantezie decât fusese alături de soţul ei. Se măritase nu din pasiune, ci din camaraderie sportivă. Un an de viaţă conjugală, searbădă, fără nori, fără furtuni, fără străfulgerări, apoi războiul, exodul. Hubert căzuse la Dunkerque. Ea aflase abia după trei luni. Durerea i se păruse convenţională, ca şi condoleanţele pe care le primea. Deghizată în văduvă de erou, avea impresia că-şi înşală rudele şi cunoştinţele. Din această căsătorie nu-i rămăsese decât un mic capital pe care-l administra notarul ei, şi ale cărui venituri îi erau suficiente ca să trăiască, precum şi un nume de familie a cărui rezonanţă îi displăcea: doamna Gorjet. Şi când te gândeşti ce frumos suna numele ei de fată: Eygletièrè! După vagi lucrări de secretariat în diferite Comitete de organizare, reuşise să intre ca vânzătoare la Métivier, un anticar de pe Malul stâng. Acolo învăţase meseria. De n-ar fi fost intrigile celei de a doua soţii a lui Métivier, s-ar mai afla şi azi acolo. E întotdeauna periculos să te arăţi indispensabil într-o întreprindere unde sunt doi stăpâni.

Exâsperată de bârfelile meschine, renunţase la această slujbă, se retrăsese la Touques, în apropiere de Deauville, şi cumpărase acolo pe o nimica toată o casă frumoasă dar cam dărăpănată, în grădina unei foste biserici. Un an mai târziu a închiriat un local aflat peste drum, unde a deschis un magazin de antichităţi sau mai bine zis de lucruri de ocazie. Clienţii erau rari în afara sezonului. Prin geam putea zări, dincolo de perdeaua de ploaie, uşa prăvăliei închisă, cu obişnuitul anunţ: „Dacă lipsesc, vă rog să vă adresaţi vizavi”. În vitrină, un elegant gheridon Ludovic al XVI-lea, un buchet de mireasă sub un glob de sticlă, tabachere de argint, obiecte frumoase din cositor, flacoane şi călimări romantice din porţelan de Paris… îi plăceau mobilele simple, bibelouri le naive, şi acestea la rândul lor o răsplăteau din plin. Pe măsură ce înainta în vârstă se convingea tot mai mult că relaţiile cu obiectele pot înlocui cu prisosinţă relaţiile cu oamenii. Materia căreia i se spune inertă are, pentru cei care ştiu s-o vadă, s-o pipăie, rezerve de tandreţe de care cei mai mulţi dintre oameni sunt lipsiţi. E de ajuns să te refugiezi într-o desăvârşită singurătate pentru a te bucura de răsplata unei convorbiri pe şoptite cu obiectele. Madeleine îşi plimbă vârful degetelor pe marginea căminului. Palpa această piatră netedă, rece, cu conturul rudimentar, şi se gândea la Françoise.

Ţigara, aproape complet arsă, îi frigea buzele. O strivi într-o scrumieră, îşi puse ochelarii şi scoase scrisoarea din buzunar:

„Ce păcat, mătuşă Madou, că nu eşti acum lângă mine! Trec printr-o perioadă stupidă de nehotărâre. Saltul în necunoscut mă înspăimântă. Nici pomeneală să vorbesc cu tata despre asta. Ar înţelege totul de-andoaselea, ca toţi bărbaţii. Iar mama se îndepărtează tot mai mult de noi. Fericirea ei o absoarbe cu totul. Trebuie să hotărăsc eu însămi. E greu…”

Madeleine ridică din umeri: ce să hotărască? Dacă îşi va continua studiile la Institutul de limbi orientale sau dacă va urma Facultatea de engleză la Sorbona? Nu, cu

siguranţă că altceva e la mijloc. Un băiat, poate? Françoise îndrăgostită? Cu neputinţă! E atât de cuminte, de echilibrată, atât de puţin atrăgătoare pentru un bărbat! Gândindu-se la Françoise, Madeleine se revedea pe ea însăşi la vârsta nepoatei, cu mutriţa ei proaspătă, nefardată, cu o sănătate de fier, cu cinstea şi dragostea ei de carte. Asemenea fiinţe nu-şi găsesc fericirea decât renunţând de bunăvoie la plăcerile vieţii – se gândi ea şi aprinse o altă ţigară, cu secreta mulţumire că se găseşte acum la adăpost de cataclisme. Niciun bărbat nu-l înlocuise pe Hubert în tot timpul ce se scursese de la moartea lui… Absorbită de muncă, de nepoţi, nu simţise nevoia de-a se recăsători. Şi încă şi mai puţin de-a avea o legătură amoroasă. De altfel, nu stârnise niciodată interesul cuiva. Încetul cu încetul îşi construise o fericire a ei, numai a ei, cu nişte lemne, nişte pietre. Desigur, unii o socoteau probabil o maniacă – robită pasiunii ăsteia nestăvilit de a-şi dichisi casa de parcă ar fi aşteptat, în fiecare zi, vizita vreunui prinţ! Iar ea care primea atât de rar, şi oameni atât de puţin însemnaţi! De cinci ani de cinci se instalase aici, fratele şi nepoţii nu veniseră decât de trei ori. Deşi avea două camere de oaspeţi încântătoare. Dacă Françoise s-ar mărita, şi-ar putea petrece aici weekend-urile cu soţul, cu copiii. „Atenţie, copiii de azi sunt nişte sălbatici, sparg totul! Dar nu copiii Françoisei!… O să ştie să-i crească. Am s-o ajut. Vor fi puţin şi ai mei. Nu, nimeni nu e al nimănui”. Asta a învăţat-o pe propria ei piele. Când Philippe o rugase, după divorţ, să se ocupe de educarea fiilor şi fiicei sale, ea se crezuse indispensabilă. O vocaţie de mamă o cuprinsese până în adâncul fiinţei. Daniel avea pe atunci doi ani şi jumătate, Françoise, ceva mai mult de patru, iar Jean-Marc abia împlinise şase ani. Timp de opt ani li se dăruise cu trup şi suflet. Pe vremea aceea nu mai lucra decât o jumătate de zi la Métivier. împins de nevastă-sa, anticarul căuta pe cineva s-o înlocuiască. Madeleine avea atâtea pe cap, încât privea soluţia asta fără părere de rău. Câte griji! Mâncarea pentru copii, degetul gros al lui Daniel, polipii Françoisei, rugăciunea de seară,

termometrul, lecţiile, notele proaste, plimbările de duminică... Şi apoi, într-o bună zi, a venit cealaltă. A trebuit s-o ia din loc. Fără niciun cuvânt de mulţumire. Aşa era firesc. Copiii suferiseră oare de pe urma acestei despărţiri? Probabil că nu. Erau duşi de curentul vieţii, mergeau înainte. Părăsise aproape în acelaşi timp prăvălia lui Métivier şi apartamentul din rue Bonaparte. Rămăsese fără slujbă şi fără cămin. Touques îi apăruse ca un refugiu. Pitită în bârlogul ei, departe de larma vieţii, dezmierda neobosit obiecte şi amintiri... Ei, şi totuşi ceva nu merge: clanţele din fier forjat. Pata asta neagră pe lemnul de culoare închisă, ce greşeală! „Dacă aş găsi altele vechi, de aramă, ar scoate în valoare lemnul canatului”.

S-a şi făcut douăsprezece! îşi propusese să strângă scoici pe plajă. Era plimbarea ei de fiece zi, singurul exerciţiu pe care mai avea curajul să şi-l impună. De vreo opt ani începuse să se îngraşe. Bineînţeles, la început această constatare o mâhnise. Acuma, însă, nu-i mai păsa. Eliberată de cochetărie, umbla toată ziua în pantaloni şi în pulover.

Cinci minute mai târziu se afla în stradă cu o manta galbenă de ploaie pe umeri şi o pălărie impermeabilă, cu boruri late, gen marinăresc, înfundată până la sprâncene. O ploaie amestecată cu vânt îi şfichiuia obrazul. Violenţa acestei biciuiri excludea orice posibilitate de gândire. Cu mintea goală şi cu faţa arsă de frig, înfrunta vântul în satul în care luceau acoperişurile, ferestrele şi băltoacele. Maşina ei, o mică R. 4, era parcată în piaţă, lângă fosta biserică. Madeleine se lăsă greu pe banchetă, puse con

tactul şi le uită cura ştergătoardo de parbriz aleargă pe geamul frernăiând de apă.

Ord ajunse, plaja era complet descoperită: mareea izgonise apele de la ţărm. Un deşert plat, tare şi jilav se întindea rit vedeai cu ochii în faţa liniei înspumate a mării care era parcă zgribulită. Printre ostroave alungite şi netede şerpuiau pârâiaşe repezi, aspirate de largul mării, se adânceau canale cu malurile sfărâmicioase, se întindeau băltoace irizate, pline cu mici crustacee acoperite de-o

carapace transparentă. Plete de iarbă neagră zăceau icicolo *pe* ţărm, tivite cu o spumă groasă şi murdară, ea un reziduu de leşie. Aerul proaspăt şi răcoros mirosea a sare şi a alge. Un vuiet surd venea dinspre orizont. Pescăruşi flămânzi se roteau pe cer, scoţând ţipete stridente. Ici şi, colo, 3 a hotarul dintre nisip şi apă, rare siluete umane, zbârlite, spălăcite, se aplecau. şi se îndreptau din şale ca la cules. Madeleine ridică de pe jos câteva scoici pe jumătate înfundate în nisip, deschise una cu briceagul şi o înghiţi. Tot gustul mării i se depuse pe limbă. Se stăpâni să nu te mănânce şi pe celelalte. Asta avea să fie apetitivul. Pentru felul doi, va cumpăra nişte mezeluri de la Sylvestre. Avea un pateu de casă!... o nebunie. E drept că nu se prea recomandă aşa ceva unei persoane care vrea să facă siluetă. Du. – niciodată nu va avea curajul să renunţe la plăcerea de a mânea bine: Şi pentru cine să-şi fi dat atâta osteneală? După masa de prânz luată la repezeală, o călduţă r în /buA le. ea: o o va ea în faţa căminului, un păhărel d

— *Calvados*. Aure îşi va lua goblenul – un buchet mare de i fler: h: *r*< nâtaie. o? mute – va pene un *i* disc, de. preferinţă ceva din Bach «au din Mozart – şi va

Începe nesfârşita scurgere a orelor până se va face seară, în mijlocul, obiectelor ei dragi atât de cuminţi. Deodată o ruptură se produse în desfăşurarea gândurilor sale. Se roti pe lor. Peste tot, pustietatea, mohorâtul, ploaia, nisipul, apa... Ce căuta aici, pe plaja asta, cu coşniţa după ea? 6 aviditate elementară ca setea o cuprinse. Să-i telefoneze Françoisei? Nu, e imposibil să te destuinuieşti ia, telefon... Unele mărturisiri, unele sfaturi se dau numai ochi în ochi. Să se dună acolo, să pună tot felul de întrebări, aşa, cum îi va trece prin minte, să încerce să afle Imediat...

Madeleine răsturnă coşul răspândind scoicile pe jos şi o porni înapoi cu vântul în spate. Picioarele abia dacă i se înfundau în nisipul elastic. Se urcă din nou în maşină, se întoarse acasă, îşi făcu bagajele. Era obişnuită cu asemenea călătorii neprevăzute la Paris. Ieşi din nou,

îmbrăcată orăşeneşte, cu o umbrelă în mină, învârti de două ori cheia în broască, îşi aruncă geamantanul pe scaunul din spate al maşinii, apucă cu hotărâre volanul şi demară prin ploaie. Pe drumul spre Paris, măturat de aversă, camioane grele se ţineau lanţ. Reuşi să le înghită unul după altul într-o linie dreaptă. Din clipa aceea, nu se mai gândi decât la Françoise.

II

Foarte caracteristic zgomotul ploii pe frunzele de bananier. Acest răpăit monoton care ţine de trei zile îţi amorţeşte mintea ca un descântec diabolic. În picioare, pe pragul colibei, Daniel caută să întrezărească, dincolo de perdeaua lichidă, pădurea tropicală al cărei secret a jurat să-l pătrundă. Deodată aversa se opreşte, cerul se limpezeşte, peisajul iese la iveală, tremurând, dintr-o baie de aburi. Repede, o gustare din orez şi trestie de zahăr înainte de plecare. Tam-tam-urile şi tigvele cu zurgălăi au şi început să răsune în depărtare. E semnalul. Coloana se pune în mişcare. În frunte cu călăuza – un atlet negru încins cu o fustă din ierburi uscate. Cu sabia-i ca un topor croieşte a cărare în zidul gros de vegetaţie. Liane cad. retezate, dacă n-or fi cumva şerpi. Daniel calcă într-un putregai moale făcut din frunze, larve şi noroi. Din toate părţile răsună strigăte stridente de păsări şuierătoare, râsete de maimuţe, răgete de fiare sălbatice.

— Eygletiere, repetă te rog ce-am spus!

Din fundul Africii, Daniel priveşte disperat la omul chel, palid şi trist care-l examinează.

— Bineînţeles, erai cu gândul aiurea! continuă profesorul de matematici. Deşi ar trebui să fii deosebit de atent, având în vedere lipsa dumitale de aptitudini pentru ştiinţele exacte. Nu te mira deci dacă vei fi consemnat joia viitoare.

Daniel nu-şi mai avea casca colonială. În jurul lui, prietenii râdeau. Nu-i era ciudă pe ei. Cu o oră mai înainte, la lecţia de geografie, fuseseră atât de drăguţi cu el! Toată viaţa le va fi recunoscător că l-au ales, împreună cu Louvier, pentru bursa de călătorie Zellidja. Aşa cum cerea

regulamentul, alegerea avusese loc prin vot secret. Daniel îşi debitase micul logos pentru a explica ce anume îl interesează în Africa şi chiar de la primul tur de scrutin obţinuse majoritatea. La drept vorbind, cel mai bun prieten al lui, Debuquer, ducea de două săptămâni o campanie în favoarea sa. Cum să-i mulţumească? îi va aduce un totem din Coasta de Fildeş. Căci Coasta de Fildeş are de gând s-o cerceteze. Există acolo, după spusele celor mai serioşi autori, regiuni puţin cunoscute, unde chestiunile de onoare se mai rezolvă şi azi cu ajutorul săgeţilor otrăvite. Vizitând aceste ţinuturi primitive, făceai o dublă călătorie: în spaţiu şi în timp. Numai la gândul ăsta, pe Daniel! apucau ameţelile. Acasă, fratele şi soră zâmbeau de nebunia lui, tatăl nu spunea nici da, nici nu. Trebuia să-l convingă şi asta cât mai degrabă. Fără acordul lui scris, candidatul nu avea nicio şansă. Daniel regretă că, în ochii profanilor, examenul – o, cât de banal – al primei părţi a bacalaureatului estompa importanţa explorării pe care o pregătea. Acum, după ce fusese ales de colegii lui, trebuia să prezinte, până la 2 ianuarie, tot potrivit regulamentului, un proiect de itinerarul cu indicarea subiectului de studii ales. Din cele şapte sute douăzeci de proiecte prezentate de elevi din ultima clasă de liceu, juriul va reţine trei sute, ai căror autori ar urma să primească o mică bursă de călătorie şi o diplomă tradusă în cinci limbi, ca să le servească drept scrisoare de recomandaţie. La întoarcerea din călătorie, vor trebui să prezinte Fundaţiei un raport de activitate însoţit de fotografii şi desene; cele mai bune rapoarte dădeau dreptul la o nouă bursă de călătorie, mai importantă.

*

Ascuns în spatele unui coleg. Daniel se aplecă asupra micului său atlas, deschis la pagina cu Africa. Îşi însemnase mai demult drumul cu creionul roşu: Paris, Marsilia, Alger, Casablanca, Dakar, Conakry, Abidjan… Ancheta proiectată: condiţiile sanitare ale africanilor în

afara marilor aglomeraţii. Desigur, era un proiect foarte pretenţios pentru un elev din clasa întâi modernă[1], care nu avea nici cele mai elementare noţiuni de medicină. Recunoscând că problemele pe care intenţiona să le trateze depăşeau competenţa lui actuală, Daniel nu se îndoia însă că, la faţa locului, în clocotul muncii, va şti să înlocuiască cunoştinţele cu entuziasmul. Dacă proiectul va fi reţinut, va pleca imediat după anunţarea rezultatelor primei părţi a bacalaureatului – indiferent dacă era admis sau respins – adică probabil pe la începutul lui iulie. Iar acum suntem abia în noiembrie! Şapte luni pline de aşteptare! Resemnat, deschise din nou urechile la năvala formulelor algebrice. Semnul derivatei. Sensul variaţiei *x f* y-urilor. Tabla era plină de cifre scrise cu cretă. Ai fi zis o mulţime de negrişori care-şi rostogolesc ochii albi. Şi dincolo de geamul murdar, ploaia continua să cadă, peste curtea liceului, peste colibele cu acoperişurile ţuguiate, peste pădurea virgină, peste lacul de culoarea cafelei cu lapte unde se zbenguiau hipopotami. În sfârşit, la ora patru se auzi soneria care-i curmă vorba profesorului şi trimise Africa înapoi în neguri. Patruzeci de elevi se năpustiră spre ieşire aşa cum pasagerii unei nave care se scufundă aleargă spre bărcile de salvare. Debuquer îl ajunse din urmă pe Daniel în culoar şi îi bătu cu palma pe umăr:

— Ei, eşti mulţumit?

— Mai vorbă, spuse Daniel. Dar ar fi trebuit să te prezinţi şi tu.

— Părinţii sunt împotrivă.

— Dar dacă i-ai fi dăscălit puţin?...

— Glumeşti? oftă Debuquer. Niciunul nu iese din cuvântul celuilalt. Tocmai asta-i buba! Şi apoi, la drept vorbind, nu mi-ar surâde deloc să plec aproape lefter, eu taman ce-mi trebuie ca să nu crăp de foame. Ţin foarte mult la tabieturile mele. Cum îmi părăsesc camera, discurile, cărţile, mă plictisesc de moarte. Dar tu o să tragi din greu acolo!

---

1 In secţia modernă se predau două limbi străine moderne în locul celor clasice.

— Probabil.

— Nu ţi-e frică?

— Ba da, puţin, recunoscu Daniel. Dar tocmai asta-i grozav!

Exagera dragostea lui de aventură pentru a intra în pielea personajului pe care şi-l închipuia Debuquer, tot aşa cum Debuquer simula, probabil, o înclinaţie excesivă pentru confort şi speculaţii intelectuale ca să corespundă mai bine ideii pe care Daniel şi-o făcea despre el. Era întotdeauna îmbrăcat cu rafinament, acest Debuquer: scund, cochet, blond, cu cămaşa imaculată, cu piciorul subţire în nişte pantofi negri, bine lustruiţi. O mică proteză dentară dădea o strălucire metalică zâmbetului său. Cuvintele îi ieşeau din gură şuierând. Era premiantul întâi la toate. Pentru Daniel, care se spăla cât mai rar posibil şi se îmbrăca neglijent, acest dandi cu creierul bine organizat era exemplul unei reuşite la care n-ar fi putut râvni niciodată. Aruncă o privire piezişă spre silueta sa reflectată de geamul unei ferestre din coridor. O dată mai mult îi păru rău de umerii-i înguşti, de braţele-l lungi, de înfăţişarea-i deşirată, de mersu-i clătinat şi de capu-i mic, rotund, cu trăsăturile lipsite de fineţe, sub un smoc de păr castaniu-deschis. Orice ai spune, ar arăta cu totul altfel într-un costum kaki. de explorator african, cu un aparat de filmat în bandulieră şi o nuia în mină…

Cobori scările alături de Debuquer, traversă curtea de unde se înălţa un imens strigăt asurzitor şi se îndreptă spre motoreta lui, legată cu un lanţ de grilaj.

— Bem ceva? întrebă Debuquer.

Era o tradiţie: când ieşeau de la liceul Saint-Louis, câţiva elevi din clasa întâi se duceau într-un bistrou din cartier, comandau un pahar pentru doi sau trei, fumau, jucau biliard electric, discutau politică, vorbeau despre automobile, fete, cinema şi se despărţeau, cu aerul înfumurat şi blazat, sub privirea nemulţumită a patronului. Dar de data asta Daniel preferă să se ducă direct acasă. Era nerăbdător să ajungă iarăşi la el în cameră, singur cu proiectul lui de călătorie.

— Nu, mă băiete, azi nu pot, îi spuse el lui Debuquer. Mă aşteaptă cineva…

Această veste misterioasă da de înţeles că avea o întâlnire cu o fată. Deşi nu era adevărat, nu avea deloc impresia că spune o minciună. Într-adevăr, era sigur că Danielle – sora unui prieten, Laurent Sauvelot – avea o slăbiciune pentru el. Drăguţă, veselă, aproape blondă, deloc tocilară. Fuseseră de două ori împreună la *Molilor*. îl cadorisise cu o poză de-a ei.

— Ei. atunci nu te mai reţin! spuse Debuquer. Salve, nasolule!

Şi îi făcu cu ochiul, cu un aer totodată cinic şi distins.

Câteva clipe mai târziu, Daniel înainta, călare pe motoretă, în mijlocul unui torent de maşini, cu capul drept, cu privirea pierdută în depărtări, ca şi cum ar fi coborât cursul unui fluviu invadat de caimani. O uitase cu desăvârşire pe Danielle.

În rue Bonaparte, curtea principală era iarăşi foarte aglomerată. Vehicule dintre cele mai diferite stăteau alineate în faţa celor două aripi ale clădirii şi chiar înaintea faţadei principale, cu ferestrele înalte şi luminoase străjuite de-o parte şi de alta de pilaştri în stil ionic. Deşi, potrivit regulamentului, numai coproprietarii aveau dreptul să-şi parcheze maşinile în această incintă, vizitatorii şi furnizorii îşi lăsau şi ei automobilele acolo, stârnind astfel protestele celor cu adevărat îndreptăţiţi care, de cele mai multe ori, nu puteau intra sau ieşi când voiau. De la parter la etajul patru, în toată clădirea clocoteau mânii înăbuşite şi ameninţări de represalii pentru folosirea abuzivă a suprafeţelor de parcare. Portarul se străduia în zadar să arbitreze conflictul şi îşi petrecea timpul alergând de la un etaj la altul pentru a transmite unora doleanţele altora. Daniel aruncă o privire şi îşi dădu imediat seama că maşina tatălui său nu era acolo. Dar rezemându-şi motoreta de zid, observă o R. 4 de culoare gri-fer, tamponată şi noroită. Ar fi recunoscut-o dintr-o mie: Madou! Cu faţa luminată dintr-odată de bucurie, se repezi spre peron, urcă cele două etaje în fugă,

trase de cordonul soneriei de era cât pe ce să-l rupă (îşi uita întotdeauna cheia acasă!) o îmbrânci pe bătrâna Agnès care-i deschidea uşa bombănind, traversă salonul, sufrageria şi o descoperi până la urmă pe Madou în camera Françoisei. Erau amândouă cu paltoanele pe ele şi se pregăteau să plece. Se năpusti asupra mătuşii cu violenţa unui ciclon, o sărută pe obrajii care miroseau a tutun, încercă s-o ridice în braţe dar renunţă, spunându-i pe şleau:

— Eşti prea grea!

Ar fi vrut să-i expună pe loc proiectul de călătorie în Coasta de Fildeş dar era evident că Françoise o şi acaparase cu poveştile ei de fată.

— Unde mergeţi? întrebă el.

— La Flore, spuse Françoise.

— Vin şi eu cu voi!

Françoise clătina din cap şi spuse cu un aer plin de importanţă:

— Nu. Avem ceva de vorbit.

— Eram sigur! mormăi Daniel.

Misterul cu care se înconjura sora lui îl enerva. Altă dată-era un personaj fără sex bine stabilit. Dar de vreun an, nu te mai puteai gândi la ea ca la un băiat. Apropiindu-se de turma şovăielnică, limbută şi de neînţeles a femeilor, se îndepărta de familie.

— Te vedem deseară, Madou? reluă Daniel.

— Da, spuse Madeleine, trecându-şi mâna în răspăr prin chica nepotului ei. Am să iau masa cu voi.

— Atunci e-n regulă. Am şi eu o grămadă de lucruri să-ţi povestesc!

Madeleine şi Françoise ieşiră ţinându-se de braţ. Când ajunseră în stradă, fata se răzgândi, spunând că Flore nu e totuşi suficient de liniştit pentru a sta de vorbă, şi propuse un local simpatic pe care-l cunoştea bine, ceva „gen englezesc”, în spatele bulevardului Saint-Michel. Mergând alături de nepoata ei pe trotuarul îngust, Madeleine gusta din plin această înstrăinare, ca pe un tratament de şoc. De fiecare dată când venea în capitală,

după liniştea satului şi a mării, Parisul o ameţea. Zgomotul, mirosul, lipsa de orizont îi dădeau migrenă fără a-i şterbi însă plăcerea. Privirea-i sărea de la vitrina unui anticar la vitrina unei galerii de tablouri. Se părea că, în toate casele, visele artistice ale locuitorilor coborau, datorită efectului gravitaţiei, printre etaje, pentru a se depune la parter. Cele mai graţioase mobile stil Ludovic al XVI-lea făceau casă bună cu pânze abstracte, belicos colorate. Printr-un reflex de profesionist, Madeleine deosebea o piesă originală în mijlocul unor piese falsificate, nu-şi putea lua ochii de la două farfurii ale Companiei Indiilor (din păcate una din ele avea o mică fisură, ca un fir de păr!), evalua vârsta exactă a unei încântătoare comode semicirculare cu furnir de mahon, voia să intre, să întrebe de preţuri… Dar un alt galantar îi şi atrăgea privirile. De fiecare dată când ajungea în acest cartier cu pietre vechi şi gânduri noi, se simţea înviorată, în pofida oboselii ce-o copleşea. Îşi păstrase pantofii fără toc dar îi părea rău de pantaloni. Fusta fluturându-i pe picioare îi dădea impresia neplăcută că e goală pe dedesubt. Françoise o trăgea după ea dintr-o ulicioară în alta. După anticariate – magazinele alimentare. Apoi, măcelăriile hărăzite rozului cărnurilor moarte şi pescăriile care gemeau sub o comoară de solzi argintii se răriră pentru a ceda locul unor papetarii incolore şi inodore. Un suflu de tinereţe le izbi în plină faţă cât timp trecură prin bulevardul Saint-Michel, unde se scurgea fluviul studenţilor şi, în sfârşit, Françoise se opri în faţa unei ceainării cu o faţadă de lemn deschisă la culoare a cărei uşă era împodobită cu plăci verzi şi galbene, rotunde ca nişte funduri de sticlă.

— O cunosc, chestia asta a ta., gen englezesc”! exclamă Madeleine. Pe vremea mea, se numea pur şi simplu Ceainăria Saint-Michel!

Luând-o înaintea nepoatei, Madeleine pătrunse în aroma de pâine prăjită şi în murmurul conversaţiilor. Amintirile o asaltară din toate părţile. Sala cu lambriuri gălbui era neschimbată. Ca şi lămpile mici de pe mese.

Madeleine se revăzu şezând alături de Hubert, tocmai în fund, lângă casieră, altă dată aproape de cămin, sub stampa aceea englezească reprezentând o vânătoare călare şi cu câini, într-altă zi, în stânga uşii: atunci stătuseră trei ore încheiate cu două ceşti de ceai în faţa lor şi patroana îi poftise pe un ton tăios să comande în viitor consumaţii care să corespundă timpului cât ocupă masa. Râseseră până la lacrimi ieşind din local. De ce să nu recunoască: a cunoscut clipe plăcute alături de Hubert. Fericită, nu, dar amuzată, înduioşată… Toate locurile erau ocupate. Numai tineret. Fără nicio îndoială era cea mai bătrână dintre toţi. Vârsta o apăsa ca o povară pe umeri.

— Uite acolo, doi care pleacă! îi şopti Françoise.

Se repeziră şi acaparară o măsuţă rotundă, cu un picior strâmb, între o pereche încremenită într-o tăcută contemplare şi trei tineri cu obrajii trandafirii, afectaţi şi gurmanzi, care devorau nişte *buns* 1. Madeleine nici nu se aşeză bine şi aprinse o ţigară, invocând, în sinea ei, scuza că nu fumase de cel puţin o jumătate de oră. Apoi, mijind ochii, se aplecă spre nepoată şi îi cercetă, cu o tandreţe exigentă, chipul lipsit de farmec, cu gura tristă şi fruntea bombată sub o claie de păr castaniu. În acest oval de carne ternă, două pupile mari, verzi, cu striaţii cafeniu-închis străluceau atât de puternic încât uitai repede celelalte trăsături ale feţei. „Dacă s-ar pieptăna măcar altfel, se gândi Madeleine, dacă s-ar farda puţin, dacă ar renunţa la aceste rochii-sac!” O chelneriţă le aduse ceaiul şi feliile de chec pe care le comandaseră încă înainte de a ocupa masa. Françoise umplu cele două ceşti, luă mâna Madeleinei într-ale ei, o strânse, o frământă şi scoase un oftat de fericire:

— Ce bine-i că eşti aici. Mă uit la tine şi totul mi se pare simplu! Dar de ce nu ne-ai anunţat din timp că vii?

— S-a hotărât aşa, pe neaşteptate, răspunse Madeleine. O treabă urgentă. Mi-a spus cineva că se vând la licitaţie nişte vechi păpuşi mecanice în sala Drouot. Şi tocmai am un client care mi-a cerut aşa ceva. N-am mai stat pe gânduri…

1 *ban*: specialitate de patiserie, uneori cu stafide

(engl,).

— Mi-era că ai venit tocmai din cauza scrisorii mele!

— Ce scrisoare? spuse Madeleine, prefăcându-se mirată. Ah, nu, ce ţi-a trecut prin minte! Nu, nu…

Îşi învârti linguriţa în ceaşcă şi continuă, pe un ton indiferent:

— Apropo, nu era prea veselă scrisoarea aia a ta Ai nişte necazuri?

— Da şi nu, spuse Françoise. De fapt, nici eu nu prea ştiu ce-i cu mine.

— Ceva grav?

— Nu chiar.

Timp de câteva secunde bâjbâiră prin întuneric, Françoise pregetând să se destăinuiască iar Madeleine temându-se să nu-i descurajeze dorinţa de mărturisire printr-o curiozitate prea insistentă. În sfârşit, Françoise rosti cu glas scăzut:

— Uite ce-i… Am făcut cunoştinţă cu un băiat… Patrick Tronchet…

Un val de bucurie o copleşi pe Madeleine: Françoise îndrăgostită se va deschide, va înflori, va respira prin toţi porii!

— Dar e o veste foarte bună. scumpa mea! exclamă ea. Hai, povesteşte!

— Am făcut cunoştinţă cu el în luna mai, la nişte prieteni, spuse Françoise foarte calm. Ne-am pierdut din vedere în timpul vacanţei devară. Astă toamnă, când au început cursurile, ne-am întâlnit din nou, cu totul întâmplător, într-o librărie din cartier. Vrea să-şi ia licenţa în ştiinţe, ceva axat pe geologie. Am ieşit de câteva ori împreună.

— Cum arată? întrebă Madeleine. E frumos?

Întrebarea îi scăpase fără voia ei. Acum îi era ruşine, ca şi cum ar fi spus o copilărie. Françoise o examina cu o mirare amuzată.

— Cred că nu-i urât, răspunse ea.

Prea curioasă ca să se poată stăpâni, Madeleine porni din nou la atac:

— E înalt? Brunet? Hai, dă-mi amănunte!

— E potrivit ca statură, spuse Françoise râzând. Şi mai curând blond. Poartă ochelari.

— E inteligent?

— Foarte inteligent!

— Şi… mai departe?

— E foarte cinstit… foarte deschis… foarte bine crescut… Ceea ce nu-l împiedică să aibă tot felul de cusururi…

— Ţi-ai şi dat seama de ele?

— Bineînţeles, Madou! Suntem lucizi, nu trăim cu capul în nori!

Madeleine se simţi demodată, cu exaltarea ei de domnişoară de pension. Ea avea optsprezece ani şi Françoise cincizeci.

— Din ce mediu e? întrebă ea ca să revină pe pământ.

Îşi dădu seama însă că şi această întrebare e anacronică.

— Dintr-un mediu modest, spuse Françoise.

— Adică?

— Părinţii lui sunt mici funcţionari.

Madeleine era o apărătoare convinsă a egalităţii sociale.

— Aşa? Foarte bine. În concluzie, îl iubeşti, vă iubiţi?

Françoise mâncă o felie de chec, sorbi o înghiţitui a de ceai, îşi tamponă buzele şi răspunse:

— Da. Între noi e ceva foarte serios.

— Ce înţelegi prin „foarte serios”?

— Avem de gând să ne căsătorim.

Claritatea răspunsului o opri pe Madeleine în plin a vânt.

— De pe acum? bâigui ea. Câţi ani are?

— Împlineşte douăzeci de ani în februarie.

Madeleine se agită:

— Douăzeci de ani? Dar e o nebunie! Fără nicio situaţie! Şi pe deasupra studii îndelungate în perspectivă! apoi serviciul militar!…

— Bine, Madou, dar nu ne vom căsători decât peste

cinci ani.

— Ei. asta acum… Cinci ani, e prea mult! Ce-o să faceţi între timp?

— Ne vom termina studiile.

Un gând îi fulgeră Madeleinei prin minte. Îşi strivi ţigara în scrumieră şi întrebă pe un ton aspru:

— Eşti. amanta lui?

— Nu. Şi nici n-am de gând să fiu.

Repede, altă ţigară în gură. Plesnitura scurtă a brichetei. Mirosul liniştitor al tutunului, Alungind cu mâna fumul care-i intra în ochi, Madeleine rosti cu glas scăzut şi stăruitor:

— Bine draga mea fetiţă, dar n-o să puteţi rezista aşa timp de cinci ani! Nu sunteţi doar de lemn, niciunul nici altul! Până la urmă tot o să faceţi o prostie! Ai să te pomeneşti într-o bună zi însărcinată…

— Nu văd de ce trebuie neapărat, dacă ne iubim, să ne şi culcăm împreună, spuse Françoise uitându-se drept în ochii mătuşii sale. Nu suntem nişte animale. Patrick are sentimente religioase tot atât de profunde ca şi mine. Am încredere în cuvântul lui, aşa cum are şi el încredere într-al meu. Raţionamentul tău este poate valabil pentru alţii, dar nu pentru noi.

O fracţiune de secundă, Madeleine, dezarmată, se îndoi de argumentele ei. În atitudinea Françoisei era atâta siguranţă, bazată pe o asemenea candoare încât putea fi într-adevăr în stare să rămână neprihănită timp de cinci, de zece ani, alături de un bărbat care o iubea şi a cărui soţie dorea să fie. Puterea aceea sufletească se putea citi în ochii ei mari, luminoşi şi senini. Era o fanatică a cuminţeniei, o pătimaşă a cumpătării. Această înclinaţie spre abstinenţă i se păru Madeleinei mai îngrijorătoare decât o poftă declarată pentru toate plăcerile vieţii. Se temea să nu aibă niciun motiv de-a se teme.

— Tare aş vrea să-l cunosc pe Patrick asta al tău! spuse ea.

— Am să ţi-l prezint când ai să vrei.

— N-ai cumva vreo fotografie de-a lui?

Françoise se scotoci în geantă şi după câteva clipe Madeleine avea în faţa ochilor un tânăr banal care fuma pipă uitându-se la obiectiv prin ochelari. Imposibil să-ţi faci o părere după acest dreptunghi de cartonaş lucios.

— Foarte simpatic, spuse ea dând din cap.

— Da, asta-i în general impresia pe care o produce, recunoscu Françoise.

Şi puse fotografia la loc cu un aer de calmă posesiune. Apoi îşi termină checul. „Cât de singură e fetiţa asta!" se gândi Madeleine. Sentimentul de a fi indispensabilă nepoatei sale o umplu de fericire. Ţigara i se stinsese, lăsându-i un gust amar în gură... De-ar putea rezista zece minute fără să fumeze!

— Totuşi, cred că ar trebui să vă logodiţi oficial, nu?

— De ce? întrebă Françoise.

— Ca să puteţi ieşi împreună fără ca lumea să bârfească.

— Oh, ştii, acum logodna nu prea mai e la modă. Şi-apoi, în ce ne priveşte, ar fi absurd: cu cinci ani înainte! Nimeni n-ar înţelege de ce!

Madeleine îşi goli ceaşca, aprinse din nou o ţigară, trase cu lăcomie fumul şi îngână printre dinţi:

— Bine draga mea fetiţă, dar atunci de ce spui că nu ştii ce-i cu tine?

Françoise răsucea între degete hârtiile transparente în care fuseseră învelite bucăţelele de zahăr. Licărul din ochi i se stinse, o cută subţire i se ivi între sprâncene.

— Sunt atâtea căsătorii care dau greş! spuse ea. De fapt... ştii ce? am nevoie de aprobarea ta...

— Dar bineînţeles c-o ai, scumpa mea, te aprob de vreme ce eşti fericită! spuse Madeleine.

Şi se gândi: „Trebuie neapărat să-l văd pe băiatul ăsta! Dumnezeu ştie dacă nu s-a înşelat în privinţa lui! Ea care e atât de cinstită, atât de mândră, atât de naivă!..." Două mâini fierbinţi îi apucară din nou mina pe masă. Françoise se aruncă toată în ochii ei:

— N-ai să sufli un cuvânt nimănui, Madou? îmi promiţi?

— Îţi promit! răspunse Madeleine.

Un val de căldui a i se urcă în obraji. îi păru rău că e înconjurată de atâta lume şi că nu-şi poate strânge tare în braţe nepoata, ca pe vremuri, când era copil.

— Ce-ar fi să ne întoarcem acasă! spuse ea.

Françoise se strâmbă:

— Acasă, Daniel va tăbărî pe tine cu poveştile lui. N-o să mai avem pace. Aici e bine, nu?…

III

— Dacă vorbesc eu cu taică-tău, o să refuze numai ca să-mi facă mie în ciudă! spuse Madeleine.

— Aiurea! exclamă Daniel. Ce, crezi că dacă te-a repezit data trecută, o s-o facă şi-acum! De fapt, să ştii că ascultă de tine. Sunt sigur c-ai să ştii să-l îmbrobodeşti!

— Nu-i genul meu să îmbrobodesc oamenii!

— Adică, vreau să spun c-ai să ştii să-i explici că-i o chestie serioasă, că poate să aibă încredere!

Madeleine, care şedea pe divan, cu coatele pe genunchi, dădu din cap:

— Tocmai asta-i! Poate avea încredere?

— Bine, mă Madou, dar e o chestie recunoscută de utilitate publică!

— Va trebui să călătoreşti singur, să-ţi câştigi. viaţa muncind, să dormi Dumnezeu ştie pe unde!…

— O să am scrisori de recomandaţie!

Madeleine se uită la el pe furiş. Mai crescuse încă în cele trei luni de când nu-l văzuse. Un trup prelung, colţuros, un cap de copil din care ieşea un glas de bărbat Nici nu apucase bine să intre în casă împreună cu Françoise, că Daniel o şi trăsese după el în bârlogul lui. Voia să stea de vorbă cu ea între patru ochi. Ce debandată era în camera ceea, situată în fundul apartamentului, în spatele oficiului! Daniel o aranjase şi o decorase el însuşi, cu autoritate. Pereţii erau zugrăviţi în roşu şi tavanul în negru. Masa era ticsită cu hârţoage; un dulap» fără uşi era cât pe ce să se prăbuşească sub greutatea cărţilor; pe o etajeră erau înşiruite vârfuri de suliţă, pietre multicolore, statuete de fildeş, amulete; o hartă a Africii era prinsă pe

uşă; deasupra patului se întindea un afiş uriaş, colorat, înfăţişând o negresă cu buza inferioară întinsă pe un taler de lemn, goală puşcă, într-o atitudine maiestuoasă, cu părul împletit şi sânii ţuguiaţi în formă de obuz; ca sursă de lumină – o lampă de masă modernă cu piciorul nichelat şi un peşte-lună atârnat de plafon şi luminat pe dinăuntru; o ghitară într-un colţ

(de ce? Daniel doar nu ştia să cânte din ghitară!); ascuns într-o ladă „gen bambus", un picup răspândea în surdină o melodie răguşită, sumbră şi sacadată, un *negro spiritual* care părea să vină de foarte departe.

— Vrei să opreşti drăcovenia asta! spuse Madeleine.

— Nu-ţi place?

— Mă împiedică să gândesc.

Daniel avu o privire mirată:

— E curios! Pe mine. dimpotrivă, mă ajută. Lucrez întotdeauna cu muzică.

— Rezultatele nu-s chiar atât de grozave!

— Cum asta? Am media de trecere!

Opri picupul. În liniştea care se aşternu din nou, Madeleine căntări mai bine răspunderea pe care avea a şi-o asume. Desigur, gândul de a-şi sprijini nepotul împotriva fratelui o incinta, dar nu chiar într-atât încât să nu vadă riscurile unei asemenea călătorii.

— Şi dacă te îmbolnăveşti? spuse ea. Dizenteria…1

— Ei, da! pufni în râs Daniel. Şi şerpii, şi scorpionii, şi muştele ţeţe!… Nu, zău, Madou, nu te mai recunosc. Când eram mic mă luai cu tine şi ne întindeam cortul în pădurea de la Fontainebleau. Mă sileai să car raniţe grele, să mă scald în apă rece, să tai lemne… Ai fi dat foc mărăcinişurilor numai ca să mă poţi învăţa să sting incendiul…

Madeleine zâmbi prin norul de fum al ţigării. Faptul că Daniel îşi aducea aminte de excursiile lor de sfârşit de săptămână o înduioşa la culme. Revăzu în minte nopţile sub cort, trezirea dimineaţa în zori, gătitul pe un reşou!…" Avea pe atunci şapte, opt ani… Cel mult!… La un moment dat crezuse că Philippe, după ce se recăsătorise, o va ruga

să se ocupe în continuare de educaţia copiilor. Dar nu! voia ca noua lui soţie, Charlotte (pe vremea ceea i se spunea pur şi simplu Carola!) să devină pe deplin conştientă de rolul ei şi să conducă singură viaţa întregii case.

— Ai văzut? întrebă Daniel.

Îi arătă cu degetul o fotografie prinsă cu ace de perete: era Madeleine, tânără, zveltă („Cântăream probabil cincizeci şi cinci de kile!"), în şort şi într-o bluză sport cu mâneci lungi, în faţa unui cort; strângea, lipit de şoldul ei, un puşti cu genunchii murdari şi cu mutriţa turtită de soare: Daniel; în spatele lor se afla o fetiţă stângace, încruntată: Françoise; Jean-Marc nu se vedea. Probabil că el luase poza.

— Am un aer! spuse Madeleine.

— Ce-i drept e drept, arăţi mai bine acum, recunoscu Daniel.

— Crezi?

— Da… Eşti mai solidă…

Madeleine râse, şi se aplecă asupra altei fotografii prinsă chiar dedesubt: o fată cam palidă, mergând pe stradă, un picior întins înainte şi nişte cărţi sub braţ.

— Dar asta, cine-i? întrebă ea.

— Danielle Sauvelot, o prietenă, răspunse el pe un ton nepăsător.

În timp ce mătuşa lui examina celelalte fotografii, reprezentând campioni de box şi ciclişti celebri, el insistă cu glas şovăitor:

— Ei, ce zici Madou, pot să contez pe tine?

Madeleine oftă din adânc, descărcându-şi pieptul.

Va putea ea vreodată să reziste la o rugăminte de-a lui Daniel? Ţigara se terminase. Căută cu privirea o scrumieră ca s-o stingă.

— Uite, spuse Daniel întinzându-i o cutie de tinichea.

Madeleine strivi mucul de ţigară şi îşi examină degetele îngălbenite de tutun. În picioare, uşor aplecat deasupra ei, Daniel aştepta, cu o expresie neliniştită.

— Bine, spuse ea. Am să vorbesc cu taică-tău.

O sărută cu foc.

— Eşti grozav de drăguţă! Cu tine, sunt sigur c-o să meargă! Vrei să-ţi arăt itinerarul meu?

Se aplecară împreună asupra unui atlas dar Françoise îi întrerupse: Charlotte îi aştepta în salon. Daniel bombăni că niciodată nu-i chip să stai măcar zece minute liniştit în şandramaua asta, îşi trecu degetele răsfirate prin păr şi ieşi imediat după sora şi mătuşa lui. După ce închise uşa de la cameră, aplică o fâşie de scoci între canat şi pervaz.

— Aşa, spuse el, sunt sigur că nimeni n-o să cotrobăiască prin cameră în lipsa mea!

— Cine vrei să cotrobăiască aici? spuse Françoise. Dezordinea din camera ta nu interesează pe nimeni!

— Ba da! spuse el. Sunt sigur că Agnès îmi şterpeleşte timbre ca să le paseze plodului ei!

— Biata Agnès, cum poţi să vorbeşti aşa?…

Şi se certară puţin, aşa, din tradiţie.

Uşa salonului era deschisă. De la tapetul de mătase roz-portocaliu până la mobilele Ludovic al XV-lea, preţioase şi bine restaurate, totul era aici lipsit de suflet. Nimic pus la întâmplare. Viaţa încremenise ca într-o vitrină. Charlotte purta ca de obicei un capot bleu-pal, cu mâneci largi.

— Scuză-mă, te rog, că te primesc în neglijeu, spuse ea. Dar seara când mă întorc acasă, sunt frântă de oboseală!

De fapt, avea o mină odihnită şi, probabil, numai din cochetărie se îmbrăca astfel. Cu obiectivitate, Madeleine admiră acest corp zvelt, acest căpşor ascuţită de pisică, părul tuns foarte scurt şi ochii de culoarea fumului a căror expresie, puţin obosită şi parcă distrată, nu era lipsită de farmec. Deşi nu se putea spune că-i chiar frumoasă, era normal să-l fi cucerit pe Philippe. De altfel, nu avea decât treizeci şi doi de ani pe când el împlinise patruzeci şi cinci.

— Pe mine te rog să mă scuzi, spuse Madeleine. Pic aşa, pe nepusă masă…

— Bine, draga mea Madeleine, dar eşti aici la dumneata acasă! Toată lumea e încântată să te vadă. Ţi s-a pregătit camera…

Parcă înţepată de un ghimpe, Madeleine protestă:

— N-am să dorm aici.

— De ce?

— După cele ce s-au întâmplat data trecută!…

— Dar e o copilărie! Philippe şi-a ieşit atunci din fire. Ştii doar cum e el, îi pare rău, nici nu mai ţine minte…

— Eu însă ţin minte, spuse Madeleine. De altfel, am reţinut o cameră într-un hotel, la doi paşi de-aici…

Era atâta hotărâre în privirea ei încât Charlotte bătu în retragere. Această capitulare o potoli pe Madeleine, care ţinea morţiş din când în când să-şi manifeste agresivitatea. După ce puse „lucrurile la punct”, zâmbi şi îl

— Ei, da! oftă Charlotte cu un aer abătut.

ascultă pe Daniel anunţând că fusese ales „prin vot secret” (se pare că această împrejurare făcuse o profundă impresie asupra lui) pentru a participa la concursul fundaţiei Zellidia. Tânărul spuse în încheiere:

— Dacă totul o să fie în regulă, în iulie am să plec pe Coasta de Fildeş…

— Ar trebui mai întâi ca tatăl tău să fie de acord, obiectă Charlotte.

— O să fie, răspunse Daniel.

Şi îi aruncă Madeleinei o privire complice atât de insistentă, încât Charlotte nu putea să n-o prindă din zbor.

— Când se întoarce Philippe? întrebă Madeleine.

— În principiu, poimâine, răspunse Charlotte. Sper că rămâi până atunci!

— Da, probabil…

— Sunt furioasă pe Jean-Marc. Vine acasă din ce în ce mai târziu! N-o să-l aşteptăm şi o să trecem la masă!

— Oh, nu, spuse Daniel. O să se supere Mercedes!

— Deci până la urmă, tot aţi păstrat-o? întrebă Madeleine.

— Şi te întrebi de ce! interveni Françoise.

— Pe cât e Agnès de devotată, pe atât mă calcă asta pe nervi, adăugă Daniel. E mândră ca un matador care intră în arenă, n-ar ridica nici degetul cel mic ca să-ţi facă un serviciu în afara orelor ei de lucru şi, la nouă fix, orice

s-ar întâmpla. Îşi ia tălpăşiţa. Să ştii că aşa-i, Madou, cred că dacă ar suna ora nouă în timp ce serveşte brânza la masă, ar trânti farfuria în mijlocul mesei, şi-ar arunca şorţul pe jos şi ar întinde-o, ca un muncitor de la Renault când se opreşte banda rulantă.

— Ei. exagerezi! spuse Charlotte râzând.

— Nicidecum! Adu-ţi aminte ce s-a întâmplat vinerea trecută! Când soţii Duhourion şi Chaulouze au luat cina la noi, Agnès a trebuit să servească desertul! Ce i-aş mai face eu vânt lui Mercédès asta dacă aş fi în locul tău!

— Îmi este de foarte mare folos, spuse Charlotte Calcă admirabil, e curată, ordonată, meticuloasă…

— Aiurea! Le încurcă pe toate! Când vreau să iau rufe din dulapul meu. nu ştiu niciodată dacă-s ale mele, ale tatii sau ale lui Jean-Marc. Am rămas fără nicio pereche de chiloţi! Ca să nu mai am bătaie de cap, a trebuit să-mi cumpăr două perechi, de nailon, pe care le spăl singur!

— Foarte bună şcoală pentru un explorator! îl ironiza Françoise.

Charlotte lăsă capul pe spate şi îşi prinse cu două degete rădăcina năsucului:

— Copii, spuneţi ce vreţi, dar eu tot nu renunţ la Mercédès. De altfel, dacă aş concedia-o, n-aş găsi pe nimeni în loc. Sau poate nişte spanioloaice care nu ştiu o boabă franţuzeşte. Mercédès e totuşi de şapte ani în Franţa!

— Şi de doi ani la noi! spuse Daniel. E de necrezut! Ah, bine ne-a mai dresat!… Păzea! Drepţi!

Îşi corectă poziţia corpului şi chiar în clipa ceea jupâneasa, slabă, brună, ursuză, cu nasul ascuţit şi pleoapele grele intră în salon şi anunţă:

— Doamna e servită.

La masă, Charlotte se strădui să înviioreze conversaţia în ciuda prezenţei servitoarei care îngheţa atmosfera. Umbla de colo până colo cu o privire dispreţuitoare de parcă s-ar fi rătăcit într-un mediu nedemn de obârşia ei. Meniul era alcătuit din *gratin dauphinois*, friptură rece şi salată. Dar Charlotte, care

ţinea regim, ceru să i se aducă o felie subţire de carne la grătar fără sare şi legume fierte în apă. Mânca în silă, mai mult din vârful buzelor.

— Ar trebui să-ţi urmez exemplul, spuse Madeleine, dar n-am curajul.

— Dacă procedez aşa, spuse Charlotte, nu-i atât din cochetărie cât din motive de sănătate. Cum mă îngraş puţin, am nişte dureri de cap…

„Tu, măi fată, minţi!” gândi Madeleine fără a şti prea bine de ce. Acum. Charlotte îi întreba pe copii cum şi-au petrecut ziua. Françoise vorbi despre cursurile ei de rusă 3 a Institutul de limbi orientale.

— E o asemenea harababură la Institut! Suntem de două ori prea mulţi! Nici nu ştiu unde să ne mai pună! Abia azi am făcut cunoştinţă cu asistentul nostru. E formidabil!

— Ce are aşa formidabil? întrebă Charlotte.

— Totul! în primul rând, e rus get-beget. îi spune Alexandre Kozlov. De la el o să învăţăm cel puţin să avem un accent bun. Şi asta-i cel mai greu!…

Vorbea cu căldură, ca şi cum ar fi fost mişcată de interesul pe care i-l arăta mama vitregă. Madeleine îşi spuse în sinea ei că se înşelase, acum cinci ani, crezând că noua ei cumnată se va lovi de ostilitatea copiilor. Ei o acceptaseră pentru că nu căuta să-i cucerească. Cine ştie, se simţeau poate chiar mai aproape de ea decât de tatăl lor? Şi totuşi, nu Charlottei îşi deschideau ei inima, în domeniul alianţelor secrete, Madeleine era sigură că nimeni n-o înlocuise. Stând acum la masă între nepotul şi nepoata ei, se simţea îmbogăţită sufleteşte de dovezile de încredere pe care le primise de la ei, fără să le solicite. Când sosise îi era capul gol, iar acum avea destule griji ca să-şi umple singurătatea, zile şi nopţi de-a rândul. Françoise îndrăgostită, Daniel pregătindu-se să plece în Africa!… Agitată, aprinse o ţigară, se scuză, se ridică pentru a lua o scrumieră de pe servantă.

— V-aş fi dat-o eu, doamnă, spuse Mercédès. De aceea sunt aici…

Vorbea aproape fără să deschidă gura.

— Da, sigur! şopoti Charlotte cu un aer jenat.

În clipa când Mercédès se pregătea să schimbe farfuriile pentru desert, se auzi o uşă trântindu-se în fundul apartamentului. Toţi ridicară capul. Jean-Marc intră ca o furtună în salon, gâfâind:

— Îmi pare foarte: rău! Vă rog să mă scuzaţi, dar din cauza unui blocaj de circulaţie am rămas în autobuz.

— N-ai decât să faci ca mine, să-ţi iei o motoretă, spuse Daniel. Ai să treci printre maşini!

Fără a acorda vreo privire fratelui său mai mic, Jean-Marc făcu înconjurul mesei şi exclamă:

— Madeleine! Ce surpriză!

Era singurul din cei trei nepoţi care refuza, de vreo doi ani, să-i spună mătuşă Madou. Poate pentru că era cel mai mare: în curând avea să împlinească douăzeci de ani! Madeleine întinse obrazul acestui băiat înalt şi subţire, brunet şi dichisit care se apleca asupra ei. Apoi se pită la el cum îi sărută mâna Charlottei. O eleganţă înnăscută ca şi la tatăl său. Dar totuşi ceva molatic în partea de jos a feţei. Încă de pe vremea copilăriei păstrase prostul obicei de a rămâne cu buzele întredeschise, chiar când nu vorbea. Gene lungi şi negre adumbreau ochii albaştri bătând în verde.

— Domnul Jean-Marc a luat masa sau doreşte să-l servesc? întrebă Mercédès cu un glas strident.

— Adă-mi o felie de carne rece, mormăi Jean Marc. E suficient.

Până la urmă Agnès – cu mânecile suflecate şi şorţul cam decolorat – aduse desertul: era nouă şi cinci, Mercédès nu putuse aştepta. Toată familia izbucni în râs.

— Ei, ce ţi-am spus, Madou? exclamă Daniel.

— Vă asigur că nu suntem deloc pretenţioşi! mormăi Jean-Marc.

— Toate astea sunt atât de neînsemnate! oftă Charlotte.

Teama ei de complicaţiile domestice îi dădea, în mod paradoxal, un aer de profundă înţelegere socială. Era neînchipuit de indulgentă. În salon, dădu dispoziţie să se

servească pentru ceilalţi cafea neagră iar pentru ea un ceai de plante medicinale, vorbi de stările de oboseală, de insomniile ei, jură că Parisul o nenoroceşte, că ar prefera de o mie de ori să locuiască într-un sat de pescari. La ora zece, ştiind că Madeleine. era nerăbdătoare să rămână singură cu nepoţii, se retrase.

Copiilor, Madeleine le mărturisi că, de fapt nu reţinuse încă nicio cameră. Încercară s-o înduplece să rămână acasă, apoi, cedând insistenţelor ei, o însoţiră toţi 4 rei până la un hotel din apropiere. Madeleine îşi lăsase maşina în curte. Danie] îi căra geamantanul pe umeri. Jean-Marc şi Françoise o ţineau fiecare de braţ. Trecător» erau puţini. Trotuarele luceau de ploaie. Câteva magazine de antichităţi aveau vitrinele luminate. Deasupra acoperişurilor se evapora lumina albă a felinarelor. Familia Eygletière se regrupase în jurul Madeleinei. O familie trainică, unită, care mergea cu acelaşi pas. Se simţea atât de bine cu nepoţii şi nepoata ei tăcât nici nu simţea nevoia să se culce. Dar ei trebuiau să se scoale devreme. O instalară la hotelul Monet, într-o cameră anonimă – micuţă, curată, cu tapet înflorat, pat de aramă şi şifonier din lemn de pin unde atârnau umeraşe desperecheate – şi plecară, luându-şi cu ei tinereţea ca o făclie aprinsă. Cinci rămase singură. Madeleine îşi aduse aminte că uitase să închidă gazul, acasă, înainte de a pleca; grija aceasta, la care se adăuga zgomotul maşinilor, o împiedică să doarmă o parte din noapte.

IV

Madeleine ajunse cu braţele frânte la taxi, spuse şoferului adresa hotelului, se lăsă greu pe bancheta din spate şi aşeză alături de ea păpuşa mecanică ale cărei nenumărate piese zdrăngăniră. Procedase oare bine cumpărând-o? Habar n-avea! în orice caz, nu dăduse mult. Celelalte păpuşi mecanice atinseseră preţuri fabuloase pentru că erau în stare de funcţiune. Asta însă, potrivit spuselor preţuitorului, „era greu reparabilă”. Madeleine o va arăta micului ei ceasornicar din Trouville. E atât de

ingenios domnul Biliard, încât va găsi el vi e-un artificiu ca să dea din nou viaţă mecanismului. Când te gândeşti că se dusese la licitaţia aceea fără să-i treacă măcar prin minte să ia parte, şi iată că acum se întorcea cu un minunat negru-fumător din secolul XVIII, imobilizat, cu un braţ în sus, ţinând o pipă în mână! Scoase hârtia de ziar în care-l învelise şi el apăru, straniu, cu bicornul pus curmeziş peste o perucă albă de marchiz. Costumul, roz şi verde-pal, era cu siguranţă de epocă dar se zdrenţuise; chipu-i de maimuţă avea pielea de culoarea ciocolatei, mâncată pe alocuri; dinţii erau de fildeş. Indiferent dacă va reuşi sau nu să-l repare, tot nu-l va pune în vânzare. Prea îi plăcea. Încerca de pe acum să-i găsească un loc în apartament. Pe cămin? Nu, nici pomeneală, ar ocupa prea mult loc. Pe lada de frământat pâine? Cu atât mai puţin. Poate pe gheridonul Ludovic al XVI-lea? Era însă prea voluminos: cincizeci şi trei de centimetri înălţime, arăta catalogul!… Ah! să nu uite de mânerele din aramă pentru uşi! Poate va descoperi ceva potrivit la târgul de vechituri? Se va duce duminică dimineaţa să cotrobăi ască pe-acolo. Era încântată de fiecare dată când îşi găsea vreo nouă treabă la Paris. La cea mai mică zdruncinătură a taxiului, negrul-fumător îşi legăna capul. Cum îi era oare înfăţişarea: simpatică sau înfricoşătoare? Mai curând înfricoşătoare. În ochii lui, ca nişte bile, sclipea o privire de nebun. îl ţinea delicat cu vârful degetelor, ca nu cumva să cadă dacă taxiul ar opri brusc. Acum îi părea rău că nu-şi luase maşina dar nu mai găseşti nicăieri loc unde să parchezi. Şi şoferul ăsta care conduce atât de prost!… Nu mai ajunge ea la hotel până la şase şi jumătate. Şi îi făgăduise lui Daniel că o să stea de vorbă cu taică-său înainte de masă! încă de pe vremea când nepoţii erau mici de tot, rămăsese cu convingerea că dacă-ţi dai cuvântul unui copil, trebuie să ţi-l respecţi cu sfinţenie. De multe ori, ajunsese sclava unei promisiuni date cu uşurinţă. Cum putuse oare Lucie să-şi părăsească cei trei copii aflaţi la o vârstă atât de fragedă? O idioată, o descreierată! E drept că Philippe n-o mai iubea. Neglijată, înşelată, se consolase cu un tip

neinteresant, cu zece ani mai tânăr decât ea. Îşi pierduse într-atât capul încât îl urmase în Tunisia, unde îşi găsise o slujbă mai bună. Bineînţeles, nu-şi putea lua copiii acolo! De altfel, erau mai bine la Paris!… „Madeleine se va ocupa de ei. E bună pentru zile grele, Madeleine! O faţă atât de cumsecade!” „Nu, nu sunt o fată cumsecade, hotărî ea. Indignarea mea nu ascundea oare atunci o tainică bucurie? Femeia aceea, pe care o condamnam, îmi aducea, în singurătatea mea, un scop în viaţă. Şi aşa, într-o bună zi, m-am pomenit deodată purtând răspunderea morală a unor fiinţe, eram salvată din pustietatea mea. Timp de opt ani, bucuriile mele cele mai mari le-am datorat prostiei, egoismului, indiferenţei Luciei. Chiar şi când s-a întors la Paris, recăsătorită, am continuat foarte liniştită să-i cresc copiii aşa cum concepeam eu, Philippe nu mă stânjenea cu nimic. Acum a început din nou să-şi dea aere. Din cauza Charlottei. Cum o să mă primească? De obicei, e bine dispus când se întoarce din călătorie”. Era hotărâtă să-i ţină piept şi la nevoie chiar să se certe pentru a obţine câştig de cauză. Mai trebuia să se şi schimbe: hai să spunem zece minute. Încă un stop. Ultimul. Îşi pregăti mărunţişul din timp pentru a-i plăti şoferului. Acesta o ajută să scoată păpuşa mecanică din maşină.

Odată ajunsă la ea în cameră, evită să se uite prea de-aproape la negrul-fumător, pe care-l pusese pe toaletă: nu voia să se gândească decât la discuţia pe care urma s-o aibă cu Philippe. În picioare, numai cu furoul pe ea, în faţa oglinzii şifonierului, îşi peria părul cu mişcări violente, repetând în minte argumentele la care avea de gând să apeleze. Cureluşele înguste ale sutienului intrau adânc în umerii ei graşi. La rădăcina gâtului pielea era trandafirie, zgrunţuroasă. Încrunta sprâncenele deasupra unei priviri lipsite de blândeţe. Cât ai clipi din ochi, trase pe ea rochia „de gală” – mereu acelaşi model – dreaptă, albastru-închis, îşi pudră nasul, bărbia, controlă dacă mai are destule ţigări în poşetă, îşi puse paltonul, se îndreptă spre uşă şi surprinse, în oglindă, ochii păpuşii mecanice care o priveau fix.

Aşezat la biroul lui, cu braţele încrucişate şi cu bărbia sprijinită în piept, Philippe îşi asculta sora cu o iritare crescândă. Sub pretextul că s-a ocupat de copii timp de câţiva ani, va continua oare să se vâre toată viaţa în treburile lor? Cum de nu-şi dă seama că nu mai e în pas cu vremea, că nimeni nu mai are nevoie de ea în casa asta, că nepoţii şi nepoata ţin mult la ea, dar cu condiţia să rămână în provincie? Cită osteneală îşi dă să pledeze cauza lui Daniel! E grotesc! Umblă de colo până colo, de la masă la fereastră, cu ţigara în gură, cu mersul ei bărbătesc. I-ar fi făcut plăcere să-i spună: nu, ca să nu-i lase iluzia unei victorii personale. Dar fără discuţie, Daniel trebuie să facă această călătorie. Cu cât încercarea va fi mai grea, cu atât se va căli caracterul băiatului. În fond, singurul lucru pe care Philippe îl putea reproşa acestui proiect consta în faptul că era prezentat de Madeleine! Era aici ceva umilitor pentru amorul său propriu de tată. Îşi descrucişă braţele şi. nervos, începu să bată uşor cu toate cele zece degete în marginea biroului.

— Ştiu ce obiecţii ai să-mi aduci, spuse Madeleine. După părerea ta, Daniel e prea tânăr. Dar dacă, în aparenţă, nu e decât un copil, însuşi faptul că doreşte să facă această călătorie ne dovedeşte maturitatea lui.

Acest „ne îl scoase cu totul din fire pe Philippe.

— Nu purtarea copilăroasă a lui Daniel mă îngrijorează, spuse el, ci studiile lui. Trebuie să-şi pregătească bacalaureatul. Frământat de gândul acestei mari călătorii, n-o să mai facă nimic. Iar dacă o să cadă la examen, eu să-l las totuşi să plece?

Îşi dădu seama că, fără să vrea, dăduse frazei sale o întorsătură interogativă, ca şi cum ar fi solicitat părerea surorii sale.

— Am putea poate să-i spunem că nu va pleca decât dacă îşi ia examenul, în felul acesta l-am stimula să înveţe, nu? sugeră ea.

Philippe profită de ocazia pe care i-o oferea pentru a o contrazice.

— Nu! hotărî el. Sunt împotriva ademenirii copiilor

cu o recompensă. Daniel trebuie să-şi asume toată răspunderea. Va pleca, orice s-ar întâmpla!

— Ai dreptate, spuse Madeleine.

Philippe îşi dădu seama că această concluzie satisfăcea toate dorinţele ei dar că, din diplomaţie, se stăpânea să-şi manifeste mulţumirea. În definitiv era mai bine aşa. Ultima oară cam întrecuse măsura. O scenă stupidă. Şi pentru un fleac. Madeleine plecase, trântind uşa. Ce-i spusese oare atât de jignitor? Nici nu mai ţinea minte. Golurile de memorie tot mai dese din ultima vreme îl îngrijorau. Muncea prea mult. Dar în fond, de ce-ar fi trebuit să umble cu mănuşi cu soră-sa? Detesta amabilitatea. E virtutea celor slabi. Cel care se bizuie pe bunăvoinţa celorlalţi renunţă până la urmă la o parte din personalitatea lui. Solicitase el vreodată indulgenţa cuiva?

— Daniel va fi atât de fericit! spuse Madeleine.

Philippe făcu un semn aprobativ din cap, în silă. Ea îşi stinse ţigara într-o micuţă cupă chinezească ce servea drept scrumieră. Apoi îşi plimbă privirea peste cărţile aşezate în rafturi.

— Hotărât lucru, îmi place foarte mult camera asta, reluă ea.

Se auzi un ciocănit în uşă şi Mercedes apăru în prag, cu chipul mânios ca de obicei.

— Portarul m-a anunţat adineauri că maşina doamnei Gorjet împiedică maşina unui coproprietar să intre în curte, spuse ea. Roagă să vină cineva s-o deplaseze imediat!

— Ei. drăcie! exclamă Madeleine. Cobor acum!

Luă cheia de contact din poşetă şi o zbughi afară. De cum închise uşa după ea, Philippe ieşi şi el din birou. Voia să profite de această scurtă absenţă a surorii sale pentru a sta de vorbă, între patru ochi, cu Daniel.

Îşi găsi fiul în camera lui, trudind la o lecţie. O lumină gălbuie cădea pe masă, provenind din burta unui peşte-lună atârnat de tavan. Sunetele înăbuşite ale unei muzici de jaz îţi amorţeau urechile. Când uşa se deschise, Daniel ridică ochii: chipul lui avea o expresie întrebătoare.

O rugase probabil pe Madou să intervină pe lângă taică-său şi aştepta acum rezultatul acestui demers.

— De ce n-ai venit tu singur să stai de vorbă cu mine despre această călătorie? îl întrebă Philippe pe un ton aspru.

— Păi, să vezi… s-a hotărât în timp ce erai plecat, bolborosi Daniel. Şi atunci, cum Madou era aici, i-am spus ei întâi… Aşa că, azi…

— Azi, ea a fost aceea care mi-a transmis comisionul. Altă dată caută şi evită intermediarii! Eşti bărbat sau nu?

După această introducere, Philippe se aşează pe colţul divanului, vru să facă o pauză dar aducându-şi aminte că Madeleine se putea întoarce dintr-o clipă într-alta, spuse repede:

— De vreme ce colegii tăi te-au ales, am hotărât să nu mă opun acestei călătorii. Prin urmare, vei pleca. Unde doreşti. Dar vreau să cred că prin rezultatele tale şcolare vei justifica încrederea pe care ţi-o arăt. Sper…

Nu apucă să spună mai mult. Daniel se aruncase de gâtul lui şi îl săruta cu patimă. Băiatul ăsta e prea demonstrativ! Educaţia pe care i-a dat-o Madeleine!… Pe jumătate sufocat. Philippe protestă:

— Hai, gata, ajunge!

De câte ori nu se ridicase împotriva efuziunilor familiale! mai ales când veneau din partea unui băiat. Într-adevăr, numai atingerea unei femei nu-i provoca repulsie. îi plăcea prea mult dragostea fizică pentru a accepta maimuţărelile de tandreţe dintre tată şi fiu Acest început de barbă frecându-i-se de obraji, acest miros viril şi cald… Şi totuşi era sigur că ţine foarte mult la copiii lui. îi iubea însă într-un fel deosebit, cu discreţie şi mândrie. Desprins în sfârşit de tatăl lui, Daniel exclamă:

— Ce drăguţ eşti! Să n-ai nicio grijă în ce priveşte bacalaureatul! îl iau eu! Şi încă cum… fluierând… în ce priveşte călătoria, am ales Coasta de Fildeş. Ştiu de pe acum o serie întreagă de chestii despre regiune…

Se auzi pasul Madeleinei răsunând pe coridor. Discuţi: se încheiase, putea intra. Daniel se aruncă de

gâtul ei. „Iarăşi îmbrăţişări!” se gândi Philippe.

— Tata mi-a spus!… E formidabil! şopti Daniel.

Totuşi nu-i mulţumi de intervenţia ei. Aştepta oare să fie singur cu ea? Philippe îi observa cu deosebită atenţie. Madeleine îşi trecu mâna prin părul băiatului şi spuse:

— E foarte frumos să călătoreşti, dar nu-ţi clădeşti un viitor pe aşa ceva! Ce vrei să te faci mai târziu?

— Nu mi-am schimbat părerea, spuse Daniel. Vreau să fiu medic veterinar!

Această ambiţie mărginită îl dezamăgise întotdeauna pe Philippe.

— Şi de ce nu medicina umană? spuse el. Pentru că la medicina veterinară studiile sunt mai scurte?

— Nu, răspunse Daniel. Pentru că iubesc animalele.

— Dar pe oameni nu-i iubeşti?

— Ba da, dar sunt… sunt mai puţin misterioşi…

— Înţeleg foarte bine ce vrea să spună, declară Madeleine cu un aer profund convins.

— Închipuie-ţi că şi eu! i-o întoarse Philippe pe un ton iritat.

Şi adăugă:

— În sfârşit, astea nu sunt decât proiecte. Ai să te lămureşti tu mai bine după cea de-a doua parte a bacalaureatului.

Rostind aceste cuvinte se gândea la fiul lui mai mare. care ar fi vrut să urmeze facultatea de litere dar care, pentru a-i fi pe plac, făcea acum dreptul. La început, Jean-Marc se împotrivise. Acum era însă resemnat. Şi chiar mulţumit. Încă doi ani de studii, apoi serviciul militar, şi-l va putea lua la el la birou. Avea toate calităţile necesare ca să reuşească: inteligenţă, dragoste de muncă, o anumită prestanţă… Cu siguranţă că într-o bună zi îi va succeda şi va prelua conducerea biroului. Păcat doar că nu era tot atât de curajos ca Daniel! La şaisprezece ani, nu i-ar fi trecut niciodată prin minte să plece singur în Africa! Chiar dacă l-ar fi rugat cineva, tot ar fi refuzat: teama de necunoscut, de aventură… De la cine moştenise oare această fire impresionabilă şi timorată? Deşi era preferatul

lui, îi era cam ciudă pe el că-l dezamăgeşte în această privinţă. Philippe îi ascultă distrat pe Madeleine şi pe Daniel care discutau despre deosebirea dintre un caiman şi un crocodil şi, deodată, se miră că n-o vede pe Charlotte lângă el. Se întorsese oare acasă?

Se duse s-o caute şi o găsi în camera ei. Îşi peria părul în faţa toaletei.

— De când eşti aici? întrebă el.

— De vreo oră.

— Şi de ce n-ai venit la mine în birou?

— Mercedes mi-a spus că eşti acolo cu Madeleine. N-am vrut să vă deranjez.

— Nu ne-ai fi deranjat, spuse el ridicând din umeri. Ba dimpotrivă! Vorbeam despre călătoria lui Daniel. E totuşi o problemă de familie! Ai şi tu un cuvânt de spus…

Charlotte îi mulţumi cu privirea şi murmură:

— Oh! cuvântul meu…

— Ba da, ba da!

Se apropie de ea şi-o sărută. N-o mai dorea ca înainte, dar îi aprecia prospeţimea pielii, farmecul natural, atmosfera liniştită pe care ştia s-o creeze în casă.

V

Ploua atât de tare încât trei sferturi din negustori renunţaseră să-şi mai deschidă prăvălia. Ici-colo, în fundul vreunei barăci de scânduri, veghea câte o siluetă chircită în mijlocul unei misterioase comori de bibelouri şi de mobile vechi. Câte un client cu umbrela în mână pleoscăia prin noroiul din faţa tarabelor fără să cumpere nimic. Totuşi Madeleine, obsedată de ideea ei fixă, nu ţinea seamă de vremea urâtă. Era sigură că ceea ce caută se află tocmai aici, la târgul de vechituri. Scormonind în câte un coş cu vechituri crezu, în câteva rânduri, că dorinţa i se împlineşte. Dar de fiecare dată când lua obiectul în mână şi-l examina bine, iluziile i se risipeau. Era prea pretenţioasă? Ştia măcar ce vrea? Vântul rece îi îngheţa coapsele, mărgele de apă tremurau pe marginea pălăriei de pânză impermeabilă pe care şi-o înfundase pe cap. Se uită la ceasul de la mână a cărui sticlă era aburită:

unsprezece şi cinci! Ce repede trece timpul! Avea întâlnire cu Françoise la douăsprezece, într-o cafenea mică de pe rue Jacob, ca să-l cunoască pe Patrick. Era foarte important! Şi totuşi n-o să plece de-aici cu mâinile goale! Cu atât mai mult cu cât avea de gând să se întoarcă mâine, sau cel târziu poimâine, la Touques. Intră cu hotărâre într-o baracă mai murdară şi mai prăpădită decât celelalte, unde trona o grăsană bătrână, înfofolită în şaluri negre ale căror franjuri atârnau ca nişte lipitori. Fără a acorda nicio privire acestei matahale, Madeleine se îndreptă, împinsă de un fel de inspiraţie, spre o ladă plină ochi cu tot felul de vechituri. Mâinile-i lacome se cufundară în grămadă. În mijlocul unui amalgam de chei ruginite, de tirbuşoane, de zăvoare, de cârlige şi de cuie din fier forjat, apăru o clanţă de aramă, sferică, cu crestături ca un cantalup. Brazdele erau pline de jeg dar odată curăţată, vechitura asta va străluci ca aurul. Era grea şi umplea bine căuşul palmei. Mai multe generaţii îi şlefuiseră relieful, atingând-o zilnic. Numai cât te uitai la ea şi-i simţeai încărcătura de viaţă umană. Dă Doamne să mai fie şi altele! Ascunzându-şi nerăbdarea, Madeleine continuă să caute, aplecată asupra acestei adunături de fiare vechi care răspândea un miros urât de mucegai. După ce răscoli întreaga dugheană, adună patru clanţe de aramă aproape identice.

Negustoreasa ieşi din visul ei de ploaie, de beznă şi de frig pentru a spune un preţ – cât se poate de rezonabil – din vârful buzelor. Madeleine era atât de grăbită incit plăti fără să se mai tocmească şi-şi înveli achiziţia într-o bucată de hârtie aruncată pe un scaun. Apoi, strângându-şi comoara la piept, dădu buzna afară, cu spatele adus. Păpuşa mecanică, iar acum clanţele de aramă! Într-adevăr, nu se poate spune că şi-a pierdut timpul la Paris!

În aleea centrală, violenţa aversei o surprinse: frumos o să mai arate la întâlnirea cu Patrick! Udă leoarcă, cu ciorapii noroiţi, cu mâinile murdare, cu părul turtit de pălăria asta caraghioasă! Fie ce-o fi – creadă ce-o vrea! – n-avea timp să mai treacă pe la hotel ca să se schimbe. Maşina îi era atât de înghesuită între altele două. Încât fu

nevoită să execute vreo zece manevre ca s-o poată degaja. Tot învârtind volanul ba într-un sens ba în altul, un val de căldură i se urcă în obraji. Bombănea cu glas scăzut, numai pentru sine: „Ce ticăloşi!” Şi „cei doi copii” care o aşteptau. Făgăduise Françoisei că nu va întârzia. Mereu promisiunile astea care deveneau apoi un chin. În sfârşit, după ce atinse uşor bara de protecţia a altui vehicul, maşina-reuşi să iasă pe jumătate din spaţiul ei de parcare. O altă maşină se şi plasase în spate pentru a-i lua locul. Şoferul începea să-şi piardă răbdarea. Observase desigur că numărul de înregistrare era din departamentul Calvados şi trăgea concluzii absurde despre stângăcia provincialilor. Madeleine îl vedea, în retrovizor, dând din cap şi bătând uşor cu palma, dar fără zgomot, în claxon… Da, da! bombăni ea. O clipă, ce dracu’!” Demară şi răsuci brusc volanul pentru a reveni în linie dreaptă.

Circulaţia la Paris era atât de intensă şi de sacadată încât până să ajungă în piaţa Saint-Germain-des-Prés se gândi doar cum să se ferească pentru a nu se lovi de maşinile care o dublau cu neruşinare, în dreapta şi în stânga.

Trecuse puţin de ora douăsprezece când ajunse, asudată, gâfâind, nemulţumită, în faţa cafenelei din rue Jacob. De cum trecu pragul o zări pe Françoise şezând în fundul sălii ticsită de lume, lângă un adolescent cu nişte ochelari groşi care încălecau un nas trist. Arăta mai prost decât în fotografie. Decepţia crescu în timp ce-şi croia un drum spre ei. Înainte ca Madeleine să fi rostit vreun cuvânt, Patrick îi întinse mâna spunând:

— Încântat, doamnă!

„Şi pe deasupra, nici nu-i prea bine crescut” se gândi ea, luând loc şi sărutând-o pe Françoise. Era atât de buimăcită de larma din cafenea încât la început nici nu auzi bine ce-i spuneau tinerii. Fuseseră împreună la liturghie. Predica duminicală îi încântase pe amândoi. Citară câteva pasaje. Madeleine se prefăcu a le împărtăşi emoţia. De fapt, trebuia să recunoască în sinea ei că se

îndepărtase încetul cu încetul de practicile religioase. Curios era că tocmai de când se instalase în provincie, lângă o fostă biserică, îşi neglija îndatoririle religioase. I se părea că aceste pietre vechi, aproape lipite de casa ei, mai păstrau ceva din menirea lor iniţială şi că n-avea nevoie să-l caute în altă parte pe Dumnezeu. Când şedea la ea în salon, care fusese odinioară salonul domnului abate Eros, se simţea uneori cuprinsă de o fericire senină, ca aceea încercată pe vremuri când primea cuminicătura. În asemenea clipe ar fi jurat că pluteşte în odaie un parfum de tămâie.

— Doamna, ce serveşte?

Madeleine tresări, ridică ochii spre chelner şi comandă:

— Un păhărel de vin alb.

Patrick se uită la ea, mirat. El bea, ca şi Françoise, un suc de caise.

— Era atât de frig la ţârgul de vechituri! spuse Madeleine ca pentru a se scuza.

— Ai găsit ceva? întrebă Françoise.

— Da, cred că da. Nişte clanţe de aramă încântătoare. Dar trebuie să văd acasă cum o să arate după ce-o să le montez. Poate m-am păcălit!

— M-ar mira! spuse Françoise.

L

49.

Şi îi explică lui Patrick:

— Mătuşa mea are un gust extraordinar! Când vom fi la casa noastră am să-i cer sfatul.

Modul făţiş de a aborda problema o amuză pe Madeleine. Bineînţeles, pentru Françoise, principiul căsătoriei era definitiv admis. Amintindu-i-l în felul acesta indirect mătuşii sale, o invita să nu mai revină asupra acestei chestiuni. Madeleine înţelese şi se mulţumi să spună:

— Peste cinci ani, n-o să mai ai nevoie de sfatul nimănui, scumpa mea!

Cu o privire ageră, Françoise îi mulţumi că evitase

comentariile asupra pericolului căsniciilor timpurii. Situaţia fiind astfel clarificată, Madeleine îl întrebă pe Patrick despre studiile şi proiectele sale de viitor. Băiatul vorbea domol, curgător, frazele-i erau lungi, bine construite. Spunea lucruri judicioase dar lipsite de originalitate. Totuşi se însufleţi când vorbi despre eventuala lui participare la campanii de explorări petroliere:

— La început, va trebui probabil să călătoresc mult... E pasionantă prospectarea, dar Françoise şi cu mine sperăm că mai târziu voi putea obţine un post stabil la Paris...

Admiraţia cu care îl asculta Françoise o intriga pe Madeleine. „Ce găseşte oare atât de atrăgător la el?" se gândea ea, aprinzând o ţigară. Încercă să şi-i închipuie unul în braţele celuilalt. Cu cât se gândea mai mult1, cu atât înţelegea mai puţin cum de s-a putut îndrăgosti nepoata ei de un băiat atât de şters. Şi totuşi, avea aerul cumsecade, inteligent, cinstit. Pe de altă parte, nici Françoise nu era o frumuseţe. Amândoi erau studioşi. Vor fi cu siguranţă fericiţi împreună... Ajungând la această concluzie, Madeleine făcu un efort de voinţă şi toată atenţia i se transformă în bunăvoinţă. Continuând să-i cerceteze pe cei doi tineri, îi accepta în lumina lor cea mai bună. Când Françoise o va întreba curând ce impresie i-a făcut Patrick, va răspunde: „E fermecător. Te înţeleg foarte bine, scumpa mea..." Deşi nu va crede niciun cuvânt. Françoise căuta în fel şi chip să-l scoată în valoare pe iubitul ei. îl întrerupea şi îl mustra pentru că se arăta prea modest când pomenea de rezultatele obţinute la primele examene sau de lipsa lui de înclinaţii pentru limbile moderne. Parcă voia să-i insufle mai multă încredere în el sau să se convingă ea însăşi că Patrick este o fiinţă superioară. În căsnicia lor, ea va da probabil tonul. Soţul ei îi va datora succesele sau eşecurile sale. Oare nu se întâmplă aşa în cele mai multe căsnicii? Gândurile astea îi treceau Madeleinei prin minte-îh timp ce tinerii coborau glasul pentru a-i încredinţa temerea lor principală:

divorţul. Erau atât de siguri de puterea lor sufletească, atât de mândri de sentimentele lor religioase şi atât de dornici să formeze o pereche ideală în ochii bisericii, încât cea mai mică aluzie la această problemă îi aducea într-o stare de surescitare.

— Înţelegi, Madou, spunea Françoise, nu vrem să-i judecăm pe părinţii noştri, dar suntem nevoiţi să constatăm că au apucat-o pe un drum greşit. Din lipsa unei credinţe adevărate sau din cauza împrejurărilor, n-are importanţă. Patrick şi cu mine vrem să evităm cu orice preţ aşa ceva. Nu ne vom căsători decât atunci când vom fi siguri…

— Şi părinţii dumitale sunt divorţaţi? îl întrebă Madeleine pe Patrick.

— Da, doamnă, şi fiecare din ei s-a recăsătorit.

Avea ochii stinşi, bărbia teşită.

— Locuiesc la mama, continuă el. Mă înţeleg de altfel foarte bine cu tatăl meu vitreg; mama a născut recent un băieţel; iar tatăl meu are o fetiţă cu cea de-a doua soţie…

Madeleine socoti că ar fi politicos să simuleze interesul.

— Ah! Da? murmură ea.

— Nu-i deloc de mirare, spuse Françoise. Parcă eu n-am o soră vitregă din partea mamei! Ştii, Madou, Angélique e pe zi ce trece mai adorabilă! Are acum opt luni! De fiecare dată când mă duc la mama, o alint. Într-o bună zi Charlotte o să aibă şi ea un bebeluş!

Madeleine se uită cu mirare la ea. Cum putea oare vorbi cu atât a dezinvoltură de o asemenea eventualitate? Considerând dislocarea familiei ca un fapt împlinit. Françoise găsea probabil firesc ca tatăl şi mama ei să aibă copii, fiecare cu alt partener. „Fata asta e bunătatea întruchipată, îşi spuse Madeleine. În locul ei, m-aş fi revoltat!”

— Nu te-ar supăra dacă Charlotte ar avea un copil? o întrebă ea.

— Nu, deloc, spuse Françoise. Ţin la Charlotte. E drăguţă, inteligentă, discretă; nu ne bate la cap! Şi apoi,

tata e atât de fericit cu ea!…

Madeleine se învălui într-un nor de fum. Totul devenea atât de simplu cu aceşti tineri! N-aveau oare dreptate refuzând să trăiască drame?» Secole de-atându-l, oamenii s-au străduit în fel şi chip să-şi exagereze pasiunile pentru a face din ele sperietoare sau apoteoze. Fiecare fiinţă – se credea unică în fericirea sau nenorocirea ei. A sufla pe incendiul inimilor era o formă a artei. Acum însă începe ora oamenilor noi. calmi, chibzuiţi, dezamăgiţi, care demască vrăjile ancestrale şi refuză sentimentelor excepţionale dreptul la existenţă. Inspiraţi de divinitate, de Ştiinţă. şau de amândouă în acelaşi timp, sunt logica întruchipată. Madeleine îi invidie cu tristeţe. Învârtindu-şi paharul gol în mâini. O cuprinse deodată sentimentul că se află într-o lume străină.

— Mai adu-mi un pahar de vin alb. comandă ea chelnerului care trecea.

VI

Madeleine se trase trei paşi îndărăt ca să-şi poată aprecia mai bine rezultatul eforturilor şi-şi găsi liniştea sufletească: da, clanţele de aramă se potriveau cum nu se putea mai bine cu dimensiunea şi stilul uşilor. Lustruite, străluceau la marginea panourilor de stejar ceruit ca nişte mici stele domestice. Până şi mobilele din jur căpătau mai mult relief. Madeleine zâmbi mulţumită şi se aşează, cu spinarea rotunjită, pe o bancă, lângă masă. Hotărât lucru, nu se simte bine decât la ea acasă, la Touques. O săptămână la Paris, e mai mult decât poate suporta. Prea pune la inimă problemele celorlalţi: confidenţele sentimentale ale Françoisei, viitoarea călătorie a lui Daniel, misterele lui

Jean-Marc, ostilitatea politicoasă a lui Philippe, nazurile Charlottei… Ah, ce bine o să se mai odihnească de toată zarva asta. La urma urmelor, are şi ea viaţa ei, grijile ei. Prăvălia, în primul rând. A mers cam slab în ultima lună. Dacă mai continuă aşa, impozitele vor înghiţi tot beneficiul. Din fericire, are şi alte venituri, cele de la notar.

Şi-apoi, în curând când va veni vara, numărul clienţilor va creşte probabil din nou. Are câteva lucruri frumoase în magazin. l? mă şi confraţii recunosc acest lucru. Ah, să nu uite să dea păpuşa mecanică la reparat. Dar nu ca s-o vândă – asta în niciun caz! O aşezase deocamdată pe pervazul ferestrei, cu faţa spre stradă. Se simte bine, pare-se, aici. E drept că sunt unele obiecte care refuză atmosfera unei case, care tânjesc şi, încet şi resemnate, se sting. Aşa s-a întâmplat cu un urcior de cositor. Oriunde îl punea, parcă nu-şi găsea locul. După foarte puţin timp, a trebuit să renunţe la el. Cui îl dăduse oare? Ah! da, Clémencei, de ziua ei. Numai gândul la Clémence Desforges o ducea cu mulţi ani în urmă. O prietenă atât de bună şi n-o mai văzuse de şase ani! Pe vremuri, la Paris, erau de nedespărţit. Cum mai colindau magazinele după cumpărături, cum flecăreau în camera copilului… Mica Cri-cri o fi având acum treisprezece ani, ba nu, paisprezece! Doamne Dumnezeule ce repede trece timpul! Soţul Clémencei cumpărase un garaj la Lyon şi toată familia se mutase acolo. La început, Madeleine şi Clémence îşi scriau foarte des. Apoi scrisorile s-au mai rărit. Fiecare se lăsase prinsă de viitoarea vieţii cotidiene. O carte poştală, din când în când. Prietenia se destrăma. Tot aşa s-a întâmplat şi cu Emilienne. De când s-a recăsătorit, n-a mai dat niciun semn de viaţă. Şi totuşi, când era singură, îi telefona zilnic Madeleinei şi o ţinea câte o oră întreagă de vorbă. A fost la Touques cu cel de-al doilea soţ. Încă de pe atunci nu mai era aceeaşi. Radioasă, distantă, afectată. Când a plecat, Madeleine a răsuflat uşurată. Să-şi caute noi prietene? La ce bun? Ştia prea bine că orice ar face tot cu o decepţie s-ar alege până la urmă. îmbătrânind, oamenii se înăspresc. Numai obiectele devin mai graţioase odată cu trecerea anilor. Clanţele astea de aramă, de pildă: au fost probabil banale când au ieşit din mâinile meseriaşului. Dar timpul a. făcut din ele adevărate bijuterii. Lăcătuşul care le montase îşi strângea uneltele în taşcă.

— Mai e ceva de făcut, doamnă Gorjet, dacă tot am venit? întrebă el.

— Nu, nu, nimic. Cât îţi datorez?

— Nu-i nicio grabă! Vă trimit eu nota de plată! Madeleine îi mulţumi, închise uşa după el şi rămase singură, cufundată într-o fericită contemplare.

VII

Legănat de mişcarea maşinii, Jean-Marc nu-şi lua ochii de la cele două cefe din faţa lui: una din ele – latã, cărnoasă, cu o cută mică transversală deasupra gulerului tare, cealaltă – subţire, delicată, albă, sub o masă de păr brun. Pentru prima oară observa un contrast atât de izbitor între un cap de bărbat şi un cap de femeie, văzute din spate. La stânga, totul nu era decât putere, raţiune şi sânge rece. La dreapta, numai gingăşie şi slăbiciune. Jean-Marc se întrebă dacă va şti şi el, vreodată, să domine femeia pe care şi-o va alege. Se îndoia, cunoscându-şi lipsa de energie, înclinarea către vis, tendinţa de a da dreptate altora chiar împotriva lui însuşi. Îşi aminti de o carte al cărei autor pretindea că pot fi învinse defec –, tele de caracter printr-un antrenament cotidian al voinţei. Ce-ar fi să încerce? De-ar putea deveni ca tatăl lui! Autoritar, lucid, drept, infailibil, fericit! Charlotte întinse mâna spre tabloul de bord şi învârti butonul aparatului de radio. O arie de flaut, veselă şi proaspătă, pătrunse în maşină. Ceva de Vivaldi, probabil, se gândi Jean-Marc. Philippe conducea repede, cu o extraordinară siguranţă. Jean-Marc, care stătea în spatele lui, nici nu era măcar tentat să treacă la volan. Făcu socoteala că vor ajunge la Fontainebleau peste o jumătate de oră. A.colo, împreună cu Achille Verner preşedinte-director general al R.T.C.I.-ului, vor examina modalităţile de extindere a societăţii, şi până la şapte vor fi înapoi la Paris. Jean-Marc îşi însoţea prima oară tatăl pentru a asista la o discuţie de afaceri cu un client. Această dovadă de încredere îi făcea o deosebită plăcere. Frunzărise şi el dosarul înainte de plecare. Dar nu era decât în anul doi de drept. Slabele sale cunoştinţe juridice nu-i permiteau să descurce o situaţie atât de complexă. Tatăl lui prea cu siguranţă unul din cele mai importante birouri de consultaţii juridice din Paris. De câtva timp, se

specializase în constituirea de societăţi străine în Franţa, din care cauză fusese nevoit să-şi mărească localurile şi să stabilească legături cu corespondenţi americani, englezi, italieni, germani… Melodia asta de Vivaldi e atât de frumoasă! Înainte de a se duce la domnul Aehille Verner, o vor lăsa pe Charlotte la Bromeilles, care nu e decât la treizeci de kilometri de Fontainebleau. Are multă treabă la *Ferraudiere*, casă situată la marginea satului. Fusese cumpărată cu trei ani în urmă şi era foarte plăcută pentru weekendurile din cursul primăverii, dar toamna devenea o sursă de preocupări sâcâitoare: ba se infiltra apa din cauza unei drenări defectuoase, ba se surpa vreo parte mai şubredă a acoperişului… Nu era săptămână fără ca vecina, doamnă Thiers, îngrijitoarea, să nu telefoneze pentru a semnala vreo catastrofă. De data asta, era vorba de spargerea unei ţevi a cazanului. Demult se punea problema să fie înlocuit. Maşina părăsi autostrada şi o luă pe un drum sinuos străbătând câmpuri şi păduri. Jean-Marc artmea o privire pe hartă: vor ajunge la Bromeilles prin Malesherbes şi se vor întoarce la Fontainebleau prin Nemours. Frumuseţea pitorească a acestor drumuri puţin frecventate merita din plin un ocol de câţiva kilometri. Câmpia era tristă, pâcloasă, cu copaci înalţi şi goi, cu întinderi de pământ cafeniu adormit şi bălţoace în care cerul îşi oglindea norii. Muzica răsună mai tare. Charlotte micşoră volumul şi spuse:

— Ar fi trebuit poate să chemăm meşterul!

— Nu, spuse Philippe. Ştii bine că doamna Thiers anunţă întotdeauna nenorocirile înainte ca ele să se întâmple. Sunt sigur că n-are nimic cazanul ăla. Mă uit eu la el după ce ne întoarcem de la Fontainebleau şi, dacă într-adevăr…

Avea o voce gravă, cu o rezonanţă profundă, din piept. Jean-Marc ar fi vrut să aibă şi el acelaşi timbru. Pe banchetă, alături, se alia servieta neagră de piele a tatălui său, ticsită cu documente: avea o închizătoare de argint purtând iniţialele lui. De obicei, până şi clienţii cei mai importanţi se deplasau şi veneau la el la birou. Dar pentru

că domnul Achille Verner era bolnav, în mod excepţional… Deodată lui Jean-Marc i se făcu parcă un gol în cap. Acolo, la vreo sută de metri, de cealaltă parte a drumului, o maşină răsturnată. Trei sau patru persoane în jurul ei – un trup fleşcăit pe care câţiva oameni îl scot dintr-un morman de fiare vechi.

— Ce înfiorător! exclamă Charlotte. Nu pot să mă uit la aşa ceva.

Timp de o secundă. Jean-tylare speră că tatăl său îşi va continua drumul. Distanţa se micşora foarte repede. Se puteau distinge acum detalii. Jean-Marc nu putea să vadă sânge. Repede, repede!… Nu, maşina încetinează. E îngrozitor! Se opreşte.

Charlotte îşi acoperi ochii cu palmele. Philippe coborî din maşină. Incapabil să se mişte, Jean-Marc îşi va: ya tatăl făcând doi paşi şi întorcându-se apoi cu tot corpul

— Vii. Jean-Marc?

Cu neputinţă să refuze. Luându-şi inima-n dinţi, Jean-Marc deschise portiera şi se strecură afară. Slăbiciunea pe care o simţi în picioare îl surprinse. O sfârşeală îi cuprindea inima.

— Ei, ce faci? reluă tatăl cu o voce aspră.

Jean-Marc tresări, înaintă. În timp ce trupul îi era tot mai răvăşit.

Maşina intrase într-un stâlp de beton, după ce străbătuse şoseaua de la o margine la alta. Câţiva martori, livizi şi surescitaţi, comentau accidentul. În mijlocul unei ceţi greţoase, Jean-Marc auzi pe un grăsan care spunea:

— Cu siguranţă că şi-a pierdut controlul rablei după viraj… L-am văzut deodată că dă drept peste mine… încă un sfert de secundă şi mă lovea din plin… Am frânat la disperare…

Scăpase ca prin minune şi acum chipu-i radia, el era eroul; alături, nevastă-sa, slabă, blondă, cu nişte ochi de viţel, smiorcăia într-o batistă murdară:

— Nu ne-a sunat încă ceasul, asta-i! Nu ne-a sunat încă ceasul!

Pe jos. urme de cauciuc în noroiul vâscos şi negru,

cioburi de sticlă, o pată roşie – foarte roşie. Doar n-o fi sânge! Jean-Marc urmărea, cu ochii holbaţi, acest lichid care se prelingea, se întindea, acest lichid viu. Apoi descoperi, la trei paşi mai încolo, pe taluz, corpurile. Doi bărbaţi, unul tânăr şi unul mai în etate, întinşi, inerţi. Cel mai în vârstă părea să doarmă liniştit; era alb ca varul, rana nu i se vedea. Cel tânăr avea fruntea jupuită, falca despicată. Printre buzele ciopârţite i se puteau vedea dinţii până la rădăcină. Nişte sâmburi galbeni într-o zeamă rubinie, grunjoasă. Un zumzet grotesc îi ieşea din gâtlej. Băşici de salivă sanghinolentă îi crăpau sub nări. Ochii-i larg deschişi priveau cerul. Uneori, ridica o mână slabă ca pentru a o duce la faţă; dar gestul, prăsi controlat, îşi schimba direcţia, se pierdea în gol, şi mina îi cădea înapoi pe coapsă. Purta o cravată albastră cu buline albe.

— Şi ambulanţa asta care nu mai vine! spuse un ţăran. Au trecut cel puţin zece minute de când li s-a telefonat de la fermă. Ar trebui poate să-i transportăm noi?

— Nu, spuse Philippe. Nu vă atingeţi de ei. E prea grav. E nevoie de o targă.

Vorbea tot atât de calm ca şi cum s-ar fi aflat la biroul lui, în faţa unui dosar. Stând pe vine, îşi trecu mâna stângă după ceafa celui mai tânăr, îi ridică puţin capul, îşi scoase o batistă din buzunarul hainei şi tamponă plaga. Batista i se îmbibă cu sânge dar rănitul nici nu reacţiona măcar. Fascinat, Jean-Mârc văzu firişoare roşii prelingându-se între degetele tatălui său. „E dezgustător! Cum poate oare?…” Privirea i se înceţoşă. Un spasm vâscos îi agită măruntaiele. Se temu să nu leşine şi se îndepărtă eu câţiva paşi.

Unele maşini treceau încet pe lângă grupul de oameni, altele se opreau şi prin portierele deschise se revărsau pe şosea călători curioşi, lacomi de senzaţii tari. Martorul principal repeta, pentru a zecea oară:

— Circulam liniştit pe dreapta… Şi deodată ce văd?… pierdut controlul după viraj… din plin… frânat la disperare…

Glasu-i era acum mai sigur. Îşi stăpânea la perfecţie

numărul.

— Şi jandarmii ăştia care nu mai vin!

— Jandarmii ca jandarmii, mai prost e că ambulanţa nu se vede!

— Ăştia!... nu-s niciodată grăbiţi!...

— E un scandal!

— Jean-Marc! strigă Philippe. Ai o batistă curată la tine?

— Nu, răspunse el. Mă duc să aduc.

Îi era silă de această minciună dar n-avea încotro, ca – să poată scăpa de acolo. Traversă drumul şi se îndreptă spre maşină unde Charlolte aştepte, palidă, privind în altă direcţie. Înainte de a ajunge, fu nevoit să se oprească. Nu putea uita falca ceea deschisă ca o rodie, cu seminţe şi filamente înăuntru. Simţi că i se face iarăşi rău. îl apucă un fel de moleşeala. de parcă ceva era gata să se prăbuşească în el. Tâmplele îi erau strânse ca într-o menghină, simţea o năduşeală rece pe gât, pe frunte, sub braţe; şi, în gură, gustul ăsta acru, spasmul ăsta scârbos. Cu picioarele tăiate, se prăbuşi pe taluz, se îndoi şi vomă.

Acum, cu pântecul golit, respira mai uşor, deşi puncte luminoase îi mai dansau în faţa ochilor. Ridică mai sus capul şi-şi întoarse cu teamă privirile spre grupul care se strânsese în jurul victimelor. Tatăl lui se ridicase şi se uita la el, de departe, cu o expresie care i se păru severă, aproape dispreţuitoare. Îşi îndreptă ochii spre Charlotte. Şi ea îl văzuse. Pe chipul ei, în spatele parbrizului, se putea citi o compasiune maternă. îi făcu semn să vină. Jean-Marc se simţi cumplit de ruşinat că i se arătase într-o lumină atât de jalnică. Acum, nu numai că se manifestase în ochii ei ca un laş, dar ea îl şi surprinsese în postura cea mai grotescă pentru bărbat: cu gura deschisă, tuşind şi scuipând alimente băloase. Faptul că tatăl lui asistase la această scenă n-avea prea mare importanţă! Dar ea! O femeie! O străină, de fapt! Niciodată nu-l îngrijise. Când îşi amintea de bolile copilăriei, o vedea întotdeauna lângă el pe Madou, răbdătoare, stăruitoare, grijulie. Se gândea la ea cu tandreţe şi disperare. Camioneta jandarmeriei sosi

claxonând. Răsunară ordine. Pilcul de curioşi se dădu mai la o parte. Philippe trecu pe lângă fiul său ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic, se urcă înapoi în maşină şi spuse:

— Hai, grăbeşte-te, Jean-Marc!

Jean-Marc îşi şterse gura cu o batistă. Observă două pete pe reverul paltonului. Repede, le înlătură. Un gust de fiere îi stăruia în gură. În timp ce se lăsa moale pe banchetă, se gândi cu teamă să nu răspândească cumva un miros greu. Charlotte se întoarse spre el şi-l întrebă cu blândeţe:

— Ţi-e mai bine?

Se prefăcu că n-o aude; simţea că o urăşte; dacă mai repetă această întrebare, îi va răspunde cu o obrăznicie. Charlotte înţelese că băiatul era cât pe ce să izbucnească de mânie, de ciudă? Nu mai rosti niciun cuvânt şi se uită din nou drept înainte. Maşina demară încet. Se încrucişară cu ambulanţa care sosea.

— Cred că o să scape, spuse Philippe. Cel tânăr era rănit doar la faţă iar bătrânul avea probabil numai o comoţie.

Mai vorbiră, cu voce scăzută, despre primejdiile circulaţiei rutiere: „Când conduci trebuie să te gândeşti şi la nebunia celorlalţi…” Pitit pe scaunul din spate, Jean-Marc tot pândea vreo aluzie la slăbiciunea lui de adineauri. Dar bineînţeles, printr-o înţelegere tacită, tatăl şi mama lui vitregă evitau să vorbească despre aşa ceva. Aşteptau probabil să fie singuri. Atunci, îşi vor scoate ei pârleala? Jean-Marc îşi închipuia ce va spune Charlotte: „Nu trebuia să-l sileşti să se uite la răniţi!… Ştii doar cât e de impresionabil!… Eu îl înţeleg foarte bine!…” Cu vorbele astea liniştitoare, îl va discredita cu totul în ochii tatălui său. Ce se amestecă ea? Françoise şi Daniel o găsesc drăguţă, ei bine, el nu-i de aceeaşi părere. Niciodată nu s-a simţit bine lângă ea. Veşnicele ei capoate, pretinsa ei oboseală, fandoselile, totul îl agasa. Un nod i se aşeză în gât şi îi veni să plângă. „Şi am borât în faţa ei!” Folosea într-adins cuvântul cel mai grosolan. Ca să-şi facă singur

rău. În mijlocul unui drum drept, maşina încetină şi se opri. Vreo pană, probabil, se gândi Jean-Marc. Dar tatăl lui îl întrebă, fără a întoarce capul:

— Vrei să treci la volan?

— Nu, răspunse Jean-Marc.

— Ei, şi totuşi treci, mă băiete!

Philippe coborî şi se instală pe bancheta din spate în timp ce fiul lui ocupă locul din faţă. Charlotte rămăsese nemişcată. Luând loc alături de ea, Jean-Marc îi respira parfumul şi simţea cum creşte furia în el, trosnind ca un foc de vreascuri când vântul îşi schimbă direcţia. Ce rost avea acest examen suplimentar? Era adus din nou în faţa obstacolului, ca un cal care a refuzat să sară prima oară şi care nu trebuie lăsat cu impresia că a dat greş! Voiau să se asigure că şi-a recăpătat controlul nervilor? Ei bine, vor vedea ei de ce e în stare. Demară brusc. Cu talpa pe accelerator sporea din ce în ce mai mult viteza şi simţea în palmele sale, prin intermediul volanului, vesela exuberanţă a maşinii. Chiar în viraje abia încetinea, şi scârţâitul cauciucurilor îi producea o senzaţie delicioasă de frică. Pe măsură ce creştea pericolul, încerca o exaltare obtuză de şcolar înrăit. Nu se expunea unui asemenea risc numai pentru a-şi sfida părinţii, ci pentru a-şi demonstra sie-însuşi că viaţa nu are nicio însemnătate. Fără a întoarce privirile, o ghicea. În dreapta lui, pe Charlotte, pe jumătate moartă de spaimă şi, în spate, pe taică-său, furios, scrâşnind din dinţi. Asta şi voia. Goana nebună a copacilor cu braţele ridicate spre cer, desfăşurarea monotonă şi stupidă a drumului, zgomotul vântului biciuind caroseria, uşoara senzaţie de frică, greţoasă, ca o bomboană amară în fundul gurii. O sută treizeci, o sută patruzeci, o sută şaizeci… Deodată o voce răsună liniştită în spatele lui:

— Mult mai ai de gând să faci pe tâmpitul, Jean-Marc?

— Nu fac pe tâmpitul, bâigui el, încetinind fără să vrea.

— Ba da, spuse tatăl lui. Vrei să păţim ca ăia, de adineauri?

Pentru o clipă, un văl i se puse în faţa ochilor. Amintirea sângelui îl dezmetici. I se descleştară mâinile de pe volan. Recunoscu în sinea lui că tatăl său avea dreptate şi micşoră şi mai mult viteza. Dar cu toată pocăinţa lui, era totuşi mulţumit că timp de câteva secunde sfidase moartea. Conduse până la Bromcilles cu veselia puţin exaltată a unui supravieţuitor.

Satul, adunat în jurul unei clopotniţe prea mari pentru el, părea părăsit de locuitori. Jean-Marc coborî şi deschise o uşiţă în poarta înaltă de lemn. Casa apăru cu obloanele trase, posacă sub cerul cenuşiu. Despuiate de haina lor de iederă, zidurile erau de-o albeaţă bolnăvicioasă şi jilavă. O bucată de jgheab, desprins, atârna. Nicio floare în răzoare, nicio mobilă în grădină.

— Intraţi şi voi o clipă cu mine? întrebă Charlotte.

— Nu, răspunse Philippe. De data asta, suntem chiar în întârziere. La revedere! Pe curând!

Se aşezase din nou la volan. Jean-Marc luă loc alături de el. Singur cu tatăl lui, simţea o mare şi neaşteptată uşurare. Se liniştea treptat. Era cufundat într-o atmosferă de simplitate virilă. Maşina înainta fără zgomot pe un drum neted. Philippe îi vorbea acum despre propunerea pe care avea de gând s-o facă domnului Achille Verner pentru a evita ca extinderea societăţii să provoace modificări dispi oporţionate la Bursă. Tot ce spunea avea înţelepciunea şi claritatea unei demonstraţii matematice. Deodată, se opri în mijlocul explicaţiilor şi, întunecându-se la chip mormăi:

— Cei doi tipi, de-acolo – n-am vrut să spun de faţă cu Charlotte! – o să dea cu siguranţă ortul popii!

— Ah! bolborosi Jean-Marc eu d strângere de inimă.

— Ce te-a apucat adineauri? Erai cât pe ce să-ţi dai ochii peste cap.

Încolţit, Jean-Marc mai încerca să se eschiveze:

— Încă înainte de a pleca, nu prea eram în apele mele… Am mâncat probabil la prânz ceva care mi-a făcut rău…

— De ce vrei să faci pe grozavul?

— Nu fac pe grozavul!

Philippe întoarse capul către fiul lui: expresia-i indulgentă întipărită pe faţă îl impresionă adânc pe Jean-Marc.

— Ba da, cauţi să faci pe grozavul! E prima oară când vezi oameni grav răniţi?

— Da.

— Nu-i nimic mai curat decât sângele!

— Poate… Nu ştiu…

Sub căutăturile pe care i le arunca din când în când tatăl său. Jean-Marc lupta împotriva unui fel de greaţă retrospectivă.

— Hai! nu-i nimic, oricui i se poate întâmpla, spuse Philippe cu blândeţe. Şi eu eram ca tine, la douăzeci de ani. Am reuşit să înving însă această sensibilitate exagerată din firea mea.

Jean-Marc avea atâta nevoie de îmbărbătare incit aceste cuvinte îl smulseră din starea-i de depresiune. De vreme ce tatăl lui simţise aceleaşi aversiuni, putea să ridice capul. Iertat, reabilitat, se aşează mai comod pe banchetă. Deşi erau aşteptaţi, Philippe nu accelera. Voia probabil să prelungească discuţia. Stătea de vorbă atâtea de rar cu copiii lui! Chiar dacă îşi purta gândul cu mult în urmă, Jean-Marc tot nu-şi aducea aminte de-o conversaţie atât de importantă. Era aproape o revelaţie pentru el; tatăl lui îl iubea, îl aprecia, îl înţelegea! O mândrie veselă îl cuprinse.

— Un bărbat, mă băiete, se formează zi de zi, bucăţică cu bucăţică, continuă Philippe. E o chestie de voinţă. Gândeşte-te la tine, numai la tine. Nu te abate nici cu o iotă de la ţelul tău, în afară de cazul când interesul îţi cere acest lucru. În legătură cu afacerile, am să-ţi explic eu. Ai să profiţi de experienţa mea. În felul ăsta, ai să ajungi mai repede şi mai sus decât mine! Cât priveşte viaţa sentimentală, e altă poveste: trebuie să te descurci singur, cu propriile tale mijloace!… Cu femeile, cum stai?

O privire piezişă ţâşnind din colţul pleoapei însoţi această întrebare. Descumpănit, Jean-Marc îşi examina tatăl, fără să răspundă: faţa masivă şi rumenă sub părul

încărunţit, tăiat scurt, ochii căprui şi pătrunzători, nasul coroiat, bărbia despicată, gâtul rotund şi plin vădeau o poftă nepotolită de viaţă… Nimic nu-i stă în cale, se gândi Jean-Marc, şi de nimic nu-i pasă. Iată un om pe care nu ţi-l poţi închipui decât învingător”.

— Am avut câteva aventuri, spuse el după o bucată de vreme.

Era adevărat: trei sau patru legături superficiale cu nişte studente exaltate care descoperiseră libertatea, filosofia şi dragostea instalându-se într-o garsonieră mobilată, departe de părinţi. Treceau de la unul la altul, fără a stârni nici pasiuni, nici gelozii durabile.

— Dar acum? întrebă Philippe.

— Acum, spuse Jean-Marc, am îmbătrânit şi m-am făcut mai serios…

— Păcat!

— Nu, tată… Am făcut cunoştinţă cu o fată foarte bine…

— Ce înţelegi prin foarte bine?

— O fată de familie bună… adică… din lumea noastră…

— Aoleu!

— E încântătoare, e foarte rasată…

— Trăieşti cu ea?

— Nu, spuse Jean-Marc, nu-i deloc genul…

Se gândi la Valérie, albă, blondă, afectată, puţin snoabă. Speră, câteva clipe, că tatăl lui îi va cere amănunte. I-ar fi făcut plăcere să-i rostească, aşa, nepăsător numele cu particulă: „Valérie de Charneray”.

— Sper că nu te gândeşti chiar la căsătorie? întrebă Philippe.

— Ei asta, glumeşti!

— Sigur?

— Pe cuvântul meu! O găsesc fermecătoare, dar de aici până la… A, nu… Ştii, eu şi căsătoria!… Trebuie să-mi termin mai întâi studiile…

— Bagă de seamă, mă băiete. Tocmai fetele astea – sfinte, inaccesibile! – sunt cele care ştiu cel mai bine să te

înhaţe! Dacă te îndrăgosteşti de vreuna din ele, s-a zis cu tine. Căsătoria! O închisoare parfumată! Cariera care ţi se duce dracului! Fără să mai pui la socoteală toate ocaziile pierdute! Trebuie să fii idiot sau pe jumătate impotent pentru a te consacra unei singure femei la vârsta ta. Şi chiar mai târziu, de altfel! Tocmai această vânătoare continuă, permanentă, înseamnă fericirea de a trăi!

Făcea cu ochiul. Nările i se umflau. Jean-Marc era conştient că rămăsese cam de căruţă în această goană după plăcere. Tatăl lui avusese cu siguranţă numeroase aventuri înainte de a face cunoştinţă cu maică-sa. Apoi apăruse Charlotte…

— Principalul tău defect, Jean-Marc, este, dacă mă pot exprima astfel, lipsa de virilitate, continuă Philippe.

Ia uită-te la Daniel. Nu se teme de nimic, se năpusteşte înainte cu ochii închişi!

— Ai vrea să plec şi eu în Africa?

— Nu. Aş vrea să părăseşti drumurile gata bătătorite, să trăieşti în loc să vegetezi!… Africa, poţi s-o găseşti şi la Paris, înţelegi?…

— Am să încerc, spuse Jean-Marc râzând. Dar toate – astea nu-s decât cuvinte…

— Cuvintele dau naştere prilejurilor, mă băiete. Nu prea am timp să mă ocup de tine acum, dar îmi scot eu pârleala la vară, în Grecia. Te scutur eu până să-ţi trezesc gustul pentru risc, pasiunea pentru fapte…

Această croazieră în Grecia, pe care Philippe o plănuise cu prietenii lui, soţii Duhourion, era un permanent subiect de conversaţie în familie. Întâlnire la Atena, în iulie. Acolo, vor închiria un vas pentru zece sau douăsprezece persoane – nu mai mult – şi vor pleca să „facă” insulele. Fără program fix, fără ţintă precisă, fără obligaţii arheologice sau mondene! O hoinăreală sub strălucirea soarelui şi printre misterele antichităţii. Charlotte şi Françoise erau încântate, Jean-Marc se arăta mai rezervat. Grecia, vara, în plină caniculă!… Şi apoi vor fi oameni cumplit de plictisitori printre tovarăşii de drum. S-o audă pe doamna Duhourion debitând tot felul de

neghiobii în faţa Parthenonului, nu, ar fi peste puterile lui!

— Mă întreb dacă revăzând Grecia am să încerc aceeaşi emoţie, într-adevăr extraordinară, care m-a cuprins prima oară, acum şapte ani, spuse Philippe.

Jean-Marc se gândi că acum şapte ani tatăl lui era divorţat şi nu se recăsătorise încă. O cunoştea oare atunci pe Charlotte? Plecase acolo cu ea sau cu altă femeie? Se lăsă tăcerea. Deşi asfaltul era crăpat pe alocuri, Philippe acceleră. Vibraţiile maşinii făceau să-i tremure carnea de sub bărbie. Jean-Marc se gândi că niciodată nu va izbuti să fie ca tatăl lui, pentru că acesta avea despre viaţă o cunoaştere temeinică, absolută, profesională, pe când el, prin firea lui, nu era decât un amator, un om superficial. Iniţiativele lui cele mai serioase păcătuiau prin lipsă de competenţă sau de hotărâre. În niciun domeniu nu putea spune că este un om complet. Studia dreptul dar nu-l atrăgeau deloc discuţiile juridice, înota binişor dar plonja prost, ştia să schieze dar nu se încumeta niciodată să coboare *schuss* o pantă abruptă, plăcea fetelor dar niciuna nu se îndrăgostea de el. Se întreba uneori dacă ştie să facă dragoste. Femeile se prefac cu atâta iscusinţă încât e probabil cu neputinţă să afli adevărul. Se gândi că putea fi caracterizat mai curând prin lipsuri decât prin calităţi. O carcasă cu o mie de găuri prin care trece vântul, şuierând. O construcţie de fum, unduioasă la temelie. „Ce temelie? N-am niciuna. Nu sunt nimic. Capabil de lucrurile cele mai bune ca şi de cele mai rele. Paradisul şi infernul se joacă în mine de-a cap sau pajură”. Se văzu rănit, sângerând la marginea drumului. Apoi, spitalul, alb, imaculat, cu mirosuri de medicamente şi, prin ceaţa trezirii, chipul îngrijorat al Madeleinei, venită în grabă, prima, la căpătâiul lui. „Puiul meu, ce ţi s-a întâmplat?” Avea doisprezece – treisprezece ani… Tresări, picături de apă spuzeau parbrizul. Peisajul începu să curgă de partea cealaltă a geamului. Ploua peste Fontainebleau.

— În cel mult o oră, terminăm cu Verner, spuse Philippe. Vrei să conduci tu la înapoiere?

— Da, răspunse Jean-Marc cu recunoştinţă.

VIII

Hotărât lucru, la un costum gri, cravata verde cu nuanţe de bronz se potriveşte mai bine decât cravata coniac, E poate ceva mai ştearsă, dar e mult mai distinsă. De altfel, şi nodul e mai reuşit; ceea ce nu-i deloc lipsit de importanţă. Aplecându-şi capul într-o parte, Jean-Marc controlă pentru ultima oară, în oglindă, dacă totul e în ordine. Chiar când nu avea nicio întâlnire importantă în perspectivă, îi plăcea să fie îmbrăcat elegant. Îşi împărţi prin buzunare cheile, pachetul de ţigări, bricheta (cadou de la mătuşa Madou), portofelul, batista, îşi trase manşetele, îşi lungi gâtul, strânse fălcile, se strădui să-şi

5 – Familia Eygletibre placă dar recunoscu, descurajat, că în pofida costumului (într-adevăr foarte prezentabil pentru o confecţie la probă a doua!) nu avea acea înfăţişare de felină distinsă, cu privirea dominatoare, care constituia pentru el idealul frumuseţii masculine. Costeliv, brun, semăna mai curând cu un stâi C, cum spunea Valérie. Era foarte ironică. O privire necruţătoare. O limbă ascuţită. De fiecare dată când ieşeau împreună, făcea pe şoptite aluzii sarcastice la adresa persoanelor din jur. Totuşi îi plăcea, de asta era sigur. îi spusese chiar într-o zi că sunt o pereche frumoasă. Se umflă în pene. Ar fi trebuit poate să-i telefoneze ca să se întâlnească deseară pe la şapte. Nu, taică-său avea dreptate: nu trebuie să se angajeze prea mult cu fata asta! îi place pentru că e spirituală, veselă, elegantă, distinsă, dar nu e propriu-zis îndrăgostit de ea. O s-o sune mâine... Dacă n-o să-i telefoneze cumva lui Micky. Se despărţiseră prieteneşte, luna trecută. O să-l poftească cu siguranţă la ea, ca altă dată. Trebuie întotdeauna să bea mai întfl câteva pahare de whisky ca să se dispună, dar după aceea, în pat, e foarte pătimaşă Jean-Marc era cât pe ce să se înduioşeze dar îşi veni în fire: Micky încetase să-l mai excite cu schimonoselile şi cascadele ei de râs. Atunci, ce? Nimic, nimic...

Aprinse o ţigară fără să simtă o nevoie precisă, numai pentru plăcerea gestului, şi trecu în salon. Era

duminică; tatăl lui şi Charlotte o şterseseră, imediat după masa de prânz, la familia Duhourion să joace o partidă de bridge. Françoise şi Daniel lucrau în camerele lor. Peste tot era linişte. Jean-Marc se apropie de discotecă şi caută, în rafturile rezervate clasicilor, aria care s-ar potrivi cel mai bine melancoliei sale momentane. Alese *Simfonia în de minor* de Beethoven. Puse picupul. se întinse pe divan şi. Învăluit într-un nor de fum aromat, ascultă primele acorduri ale orchestrei. I-ar fi plăcut oare atât de mult muzica dacă Madeleine nu i-ar fi insuflat acest gust când era mic? îl ducea deseori la concerte, îi oferea discuri de Crăciun... închise ochii pentru a se lăsa mai bine copleşit de acest torent înălţător de sunete armonioase. Putere, măreţie, pasiune! Când vuia furtuna. îi simţea puterea răscolindu-i fiinţa, când se potolea, se cufunda parcă într-o apă purificatoare. Desprins de lumea reală, se bucura că duminica îi rezerva asemenea clipe de singurătate în mijlocul apartamentului aproape gol, fără părinţi şi fără servitori.

Puţin înainte de sfârşitul simfoniei, Françoise intră şi spuse:

— Ia te uită! Asculţi *Eroica*?

— Nu-i *Eroica*, spuse el, e *Simfonia în de minor*.

— N-am niciun pic de memorie muzicală, spuse Françoise. Aş putea să ascult de o sută de ori aceeaşi melodie fără s-o recunosc.

Se aşează lângă fratele ei şi se frecă la ochi. Degetele îi erau pătate cu cerneală.

— Gata, spuse ea. Am terminat.

— Ce-ai terminat? întrebă el distrat.

— Traducerea din rusă.:

Ascultară împreună ultimele acorduri ale simfoniei. 1

— E într-adevăr foarte frumos, spuse Françoise.

Şi, în timp ce Jean-Marc căuta alt disc, adăugă:

— Charlotte mi-a spus că ţi-a fost rău ieri, din cauza accidentului ăluia de pe şosea!

Jean-Marc replică iute:

— Nu din cauza accidentului mi-a fost rău. Am avut o

indigestie. Charlotte asta a ta trebuie întotdeauna să facă din ţânţar armăsar! A început să mă calce pe nervi…

— De ce te calcă pe nervi? întrebă Daniel care tocmai apăruse în pragul uşii.

Jean-Marc se întoarse, furios:

— Nu-i treaba ta! Mă calcă pe nervi şi cu asta, basta!

Şi, renunţând să mai asculte *Marele Septuor*, cum avusese de gând, se aşeză pe divan picior peste picior.

— De altfel, să ştii. continuă Daniel, că niciodată n-am s-o pot iubi din toată inima pentru că din cauza ei Madou nu mai e cu noi, totuşi am.fi putut nimeri şi mai rău!

— Asta, da. recunoscu Françoise, ce-i drept e drept!

— Şi apoi, e frumoasă! adăugă Daniel.

— Oh! frumoasă! mirii Jean-Marc. Se fandoseşte mai ales ca să pară frumoasă! Dacă n-ar fi fardată n-ar face două parale!

— Nu-s de acord, spuse Daniel clătinând din cap cu un aer atât de convins încât Françoise izbucni în râs.

Jean-Marc se întinse şi spuse căscând:

— Eu aş avea chef să beau o ceaşcă de ceai!

— Ce, eşti nebun? exclamă Françoise. Nu acum!

— De ce?

— E prea devreme! Şi apoi mama ne aşteaptă la ora cinci. Ai să iei ceaiul la ea.

— Una n-o împiedică pe cealaltă!

— Bine, dacă vrei!

Françoise ridică din umeri şi se îndreptă cu paşi mari spre bucătărie. Fraţii ei o urmară şi se aşezară în jurul mesei în timp ce ea umplea ceainicul cu apă şi aprindea gazul. Jean-Marc o urmărea cum umblă de colo-colo şi se mira că nu poate face nicio apreciere asupra înfăţişării ei. N-o găsea nici urâtă, nici frumoasă, cam greoaie, cu ochi frumoşi. Să fie oare de ajuns ca să atragi şi să reţii un bărbat? Cu siguranţă că nu. O să rămână fecioară până la sfârşitul zilelor ei. Sau va lua de bărbat un individ cu o. situaţie socială inferioară ei. Oare cum ar califica-o Valérie pe Françoise? Ar trebui să le aranjeze o întâlnire. Valérie

ar spune cu glăsciorul ei piţigăiat: „Soră-ta e încântătoare. Seamănă cu un alexandrin de Corneille”… Sau: „Când mă uit la ea, îmi face impresia unui mers al trenurilor pe o muzică de Mozart”…

— Vrei ceva la ceai? întrebă Françoise.

— Bineînţeles! spuse Jean-Marc. Pâine, unt, dulceaţă!

— După tot ce-ai înfulecat la prânz? Exagerezi!…

În bucătăria cu pereţi de faianţă bleu-pal şi cu dulapuri de metal alb, vitrificat, curată ca o sală de operaţie, stăruia o puternică aromă de friptură. Era evident că Françoisei îi plăcea să ia pentru un timp în posesie acest domeniu rezervat servitorilor. Făcea pe stăpâna casei, umbla la veselă, tăia pâinea, deschidea frigiderul unde, într-o lumină polară şi o tăcere de seif, dormeau igienice provizii. Daniel dădu pe gât un pahar mare de lapte, rece ca gheaţa, apoi declară că de fapt şi. el ar avea chef să ia o gustare. Instalat la masă alături de Jean-Marc, devoră feliile de pâine pe care cu un gest suplu Françoise le ungea cu unt şi le aşeza una după alta, în faţa lor. pe o farfurie.

— Sunteţi complet idioţi, spunea ea. La mama n-o să mai puteţi pune nimic în gură!

Era însă încântată că îi serveşte. După a treia tartina, Jean-Marc anunţă:

— Gata, eu mă predau.

Daniel abandonă după a patra tartină. Apoi cei doi fraţi schimbară o privire complice, numărară până la trei, se lăsară pe speteaza scaunului şi strigară într-un glas, scandând fiecare silabă şi bătând în acelaşi timp cu palma în masă:

— Ah, ce grozavă e surioara!

Altă dată acest strigăt de război al băieţilor avea darul s-o scoată din sărite pe Françoise. Dar acum nu mai era copil, izbucni în râs.

— Nu mai ai haz! spuse Daniel frecându-se pe burtă.

Jean-Marc râse şi el, dar cu o umbră de melancolie.

În aceste câteva minute simţise cum reînvie în jurul mesei calda atmosferă a clanului. Ei trei alcătuiau o lume a

lor, hrănită cu aceleaşi amintiri şi aceleaşi legende. Niciodată vreun străin nu va putea pătrunde în cercul strâns al fraţilor Eygletière, unde toate secretele păstrau parfumul copilăriei. Acum, din exces de zel, Françoise spăla ceaşca, paharul, farfuria în chiuvetă şi le aşeza pe uscător. Jean-Marc făcu un gest larg cu braţul pentru a-şi descoperi ceasul de sub manşeta-i prea lungă şi decretă:

— Dacă vrei să fim la mama la ora cinci, ar trebui să plecăm peste zece minute.

— Eu sunt gata, spuse Françoise.

— Aşa mergi îmbrăcată?

— Eu nu-s Charlotte! spuse ea. Nu-mi schimb toaletele de şase ori pe zi.

Jean-Marc o examină cu ochi intransigenţi de frate, regretă puloverul ei gri, fusta albastră, plisată, de elevă de pension, pantofii fără toc, părul lins, îşi spuse că, în fond, toate astea nu-l privesc, aprinse o ţigară şi, contemplându-se într-un geam, îşi îndreptă nodul cravatei care se strâmbase.

Mulţimea din tribune urlă şi se ridică deodată în picioare ca un singur om. Koulikovsky marcase un gol pentru Franţa. Doi la doi. Fascinat, cu gura întredeschisă şi o bucată de plăcintă în mână, Daniel nu-şi lua ochii de la ecranul televizorului. Erau ultimele minute ale meciului. Yves Mercier se ridică din fotoliu şi, ocolind servanta pregătită pentru servirea ceaiului, se opri în spatele fiului său vitreg.

— Yvon! spuse Lucie strecurându-i soţului o privire de tandru reproş. Eşti tot atât de copil ca şi el!

Aşezat alături de Françoise, pe un divan scund, acoperit cu perne multicolore, Jean-Marc îşi încordă voinţa pentru a ţine piept valului de iritare care începea să-l cuprindă. Yves Mercier era cu zece ani mai tânăr decât mama lui. Ea se străduia ca diferenţa de vârstă să fie cât mai puţin vizibilă. De aceea se îmbrăca şi se pieptăna atât de ţipător: părul ăsta de un blond artificial, albastrul argintiu pe pleoape, gulerul de fetişcană în jurul unui gât obosit!… Mediocritatea soţului se răsfrângea şi asupra ei.

Era pasionat după sport, practicase pe vremuri câteva discipline cu succes dar meseria lui actuală – reprezentant pentru Franţa al unei firme americane de materiale plastice – nu-i mai lăsa suficient timp ca să-şi continue antrenamentul. Scurt, oacheş, îndesat, cu nasul spart şi fruntea joasă, întreaga-i pasiune renăştea în faţa imaginilor brutale ale meciului.

— Formidabil!... Ce driblor!... Hai, Garinetti!... mormăia el. Şut! Ei, acum, şut!

Şi Daniel replica, pe un ton de veche camaraderie:

— Aiurea, poţi să aştepţi mult şi bine să şuteze! Are picioare de cârpă, Garinetti ăsta al tău!

— Aş vrea să te văd în locul lui, pe terenul ăsta moale!

— Ei, mare lucru! Ia gineşte la Zouloub. Asta aleargă, nu glumă, trage tare băiatul!

— Loulou, n-ai luat nimic în gură! oftă Lucie. Şi nici tu, Francette!...

Jean-Marc lăsă capul în jos sub avalanşa diminutivelor. Nu putea suporta ca, ajungând în această casă. Daniel să se transforme în Loulou, Françoise în Francette iar el însuşi în Joubi. Aceste alintări din vremea copilăriei maică-sa le luase cu ea. Nu mai aveau acum niciun rost. De ce ţinea neapărat să se prostească astfel în faţa lor, ca şi cum ar mai fi încă nişte copilaşi cu picio ruşele împleticite? îi admira pe Françoise şi pe Daniel care se simţeau atât de bine în cursul acestor vizite duminicale. Daniel are cel puţin o scuză: e inconştient! Dar Françoise? O iubea oare într-adevăr pe maică-sa sau îşi impunea această atitudine, din amabilitate, din obişnuinţă, din motive religioase? Imposibil să ştii cu fata asta, ascunsă ca un melc. El, în orice caz, e cu nervii la pământ. Degeaba îşi băga în cap înainte de a veni aici că trebuie să fie răbdător: nu treceau nici zece minute şi, din cauza unui cuvânt, a unei amintiri, a unei asociaţii de idei, nu mai rămânea nici urmă din bunele sale intenţii. Cum putuse oare tatăl lui, o fiinţă superioară, să se îndrăgostească de o femeie atât de banală, de neînsemnată? Nu vorbeau

aceeaşi limbă, nu aveau aceleaşi gusturi, n-ar fi trebuit niciodată să se întâlnească. Iată ce înseamnă să te căsătoreşti pe nechibzuite! Şi greşeala asta o plăteşti ani de-a rândul, o plăteşti o viaţă întreagă! Ah, cită dreptate avea taică-său când îi atrăgea atenţia asupra primejdiilor pe care le ascund un zâmbet graţios şi un trup ascultător. Oricum, Charlotte e mai bine decât maică-sa! mai drăguţă, bineînţeles, mai isteaţă la minte, şi mult mai „rasată”! „Atenţie! folosesc expresia asta la tot pasul. Nu trebuie să devină un tic în limbajul meu!” îşi plimbă privirea asupra acestui salon-sufragerie de un modernism categoric şi dezolant. Apartamentul tip al unui „complex de locuinţe” la Sèvres, cu opt corpuri de clădiri a zece etaje fiecare dominând Seina, un scuar privat pentru droaia de copii a coproprietarilor, un garaj subteran şi magazine alimentare la parter. Un geam uriaş, pretutindeni dulapuri în perete, încălzire centrală prin parchet, pereţi subţiri verde-deschis, o mochetă ruginie, mobile de sicomor lăcuit, câteva tablouri foarte migălite în nişte rame albicioase ca bezelele. „Şi pare fericită! se gândi Jean-Marc cu uimire. Nu regretă nimic. Pentru că tipul ăsta mic şi îndesat ştie să facă bine di agoste cu ea… Ce porcărie!”

— Mai vrei puţin ceai, băiatul mamei?

Jean-Marc tresări. Mama îi luase ceaşca şi-l întreba cu un zâmbet cald pe buze. Se fâstâci. îl cuprinse deodată un sentiment de milă în faţa acestui chip mototolit şi fardat, care se ostenea atât de mult să placă.

fi

— Dă-i mai bine un pahar de whisky! spuse Yves Mercier fără a întoarce capul de la televizor.

— Nu, mulţumesc, spuse Jean-Marc. Prefer ceai.

Un chelălăit îi acoperi răspunsul. Sfârşitul meciului. Tot doi la doi. Onoarea era salvată. Yves Mercier se îndreptă spre fotoliu, rotindu-şi umerii, parcă stânjenit de volumul musculaturii lui.

— Slăbuţ, foarte slăbuţ, spuse el. Franţa ar fi putut obţine un rezultat mai bun. Cu atât mai mult cu cât juca la ea acasă…

Daniel rămase pe scaun pentru a urmări peripeţiile unui *western*. Acum când îl avea din nou pe Yves Mercier lângă ea, Lucie era parcă luminată din ambele părţi deodată. Turnându-i whisky, îi atinse mâna pe rezemătoarea fotoliului. Voia poate să arate cât e de fericită în căsnicie? Ochii-i alergau de la soţ la copii; sărea de la fericirea conjugală la fericirea maternă; lua ba una, ba alta drept martoră a îndoitului ei noroc. „Ea l-o fi lăsat pe taică-meu pentru bărbatul ăsta sau taică-meu a lăsat-o pentru Charlotte? se întrebă Jean-Marc. Niciodată nu s-a putut afla. Până şi Madou e foarte discretă în această privinţă. În orice caz, tatii i-au fost încredinţaţi copiii. Dar de fapt, ce importanţă are? N-am nimic comun cu maică-mea. Mă întreb ce naiba caut eu aici…” Nechezături, împuşcături şi imprecaţii de cow-boy cu glasuri sunând fals franţuzeşte tulburară pentru o clipă liniştea salonului.

— Dă puţin mai încet, Loulou! spuse Lucie. Ai s-o trezeşti pe Liky!

— Abia aştept s-o văd! zise Françoise. N-am putea merge acum?

— Nu, mai aşteaptă zece minute! Respect foarte strict orele ei de somn! Aşa am fost şi cu voi!

Această frază îl strepezi pe Jean-Marc în treacăt. Socotea indecentă etalarea acestei maternităţi tomnatice. Cum putea oare o femeie să-şi împrumute pântecele mai întâi unuia, apoi altuia, să-şi întemeieze o familie într-un colţişor, să-şi schimbe numele, să-şi mute cuibul şi să înceapă din nou munca de cloşcă alături de altul? Cum îndrăznea oare să-l arate primilor ei copii pe noul-venit, durduliu şi bălos, simbol al plăcerilor iubirii încercate cu înlocuitorul tatălui lor? însăşi expresia asta franţuzească de „copil clin primul pat” sau „copil din al doilea pat” în loc de prima sau a doua căsnicie, era oribilă prin aluziile ei la tumbele din aşternutul conjugal. De fiecare dată când Jean-Marc fusese nevoit s-o ţină în braţe pe mica Angélique, încercase mai mult decât o plictiseală – o repulsie chiar. Detesta această căldură, bucata aceea de carne moale şi mătăsoasă, mirosul de lapte prins,

gânguritul acela idiot, poponeţul pe care femeile îl dezgoleau şi îl ştergeau cu recunoştinţă. Dus la gândurile lui, îşi dădu deodată seama că ceilalţi schimbaseră subiectul conversaţiei. Nu mai vorbeau despre Angélique ci despre Daniel şi despre proiectul lui de călătorie. Lucie era îngrozită.

— Şi cum, tatăl tău e de acord? întrebă ea.

— Întru totul, spuse Daniel fără a-şi desprinde ochii de la ecranul aparatului de televiziune unde nişte indieni galopau în jurul unui convoi de care cu prelatele fluturând.

— Şi Madou, adăugă Françoise.

Lucie ridică spre soţul ei o figură de fetiţă uzată, blondă, cu nasul ascuţit şi cu buzele spoite:

— Tu ce părere ai, Yvon?

— Dacă aşa are chef!... zise Yves Mercier, simplu. Călătoriile formează tineretul!

— Noi, interveni Françoise, plecăm în Grecia, la vară.

— Nu mai spune? exclamă Lucie. Dar e minunat, mica mea Francette! Ah, sunteţi nişte copii răsfăţaţi! Sper că vă daţi seama!... Totuşi, în Grecia trebuie să fie trist! Cred că m-ar apuca amocul numai văzând pietrele alea vechi! Am avut o prietenă care era grecoaică... Taicătău ce mai face?

— Foarte bine.

— Călătoreşte tot atât de mult?

— Din ce în ce mai mult.

— Prea se omoară cu munca. Aşa cum spune Yvon. trebuie să-ţi mai găseşti timp ca să şi trăieşti!

— Da, zise Yves Mercier, eu aşa gândesc...

Jean-Marc se întrebă de ce simte maică-sa nevoia să vorbească despre primul ei bărbat în faţa celui de-al doilea. Vrea probabil să demonstreze în felul acesta că situaţiile în aparenţă cele mai complicate pot deveni cât se poate de simple între oameni bine crescuţi. Totul e să abordezi problemele fără niciun fel de prejudecăţi. Din punctul ăsta de vedere a nimerit-o cum nu se poate mai bine. Atât în privinţa caracterului ei cât şi a bărbatului cu care se măritase... în fond, se potrivesc de minune, se

gândi Jean-Marc. Cine ştie, poate asta înseamnă fericire!”
Ţipete ascuţite se auziră din camera alăturată. Angélique se trezise. Jean-Marc îşi văzu mama ridicându-se cu o figură inspirată de creatoare:

— Ei, acum, putem merge!

— Pe mine te rog să mă ierţi, mamă, dar trebuie să plec, spuse Jean-Marc. Am o întâlnire.

Lucie îi aruncă o privire de complicitate mieroasă:

— Nu te întreb cu cine, băiatul mamei! Ce frumos eşti. Costumul ăsta îţi vine de minune!

— Dar, bineînţeles, întinde-o! zise Yves Mercier împingându-l de umeri. Şi hai, petrecere frumoasă!

Avea o figură tristă şi ilară de boxer în retragere. „În fond, e băiat cumsecade!” îşi spuse Jean-Marc.

— Vii deseară la masă? întrebă Françoise.

— Nu, răspunse el. Sunt ocupat.

De fapt, habar n-avea unde va cina şi nici măcar unde se va duce în clipele următoare.

După ce închise uşa, mama spuse:

— Pare distant, preocupat.

— El îşi dă aerul ăsta! spuse Françoise.

Şi trecură împreună în dormitor.

Angélique dădea din mâini şi din picioare în pătuţul ei din lemn, vopsit în roz, cu perdeluţe brodate de mână. Françoise-o luă în braţe, o acoperi cu sărutări, o schimbă, o pieptănă, râzând de gânguritul ei. Pentru că aveau aceeaşi mamă, i se părea că fetiţa asta este şi puţin copilul ei. Când o atingea, încerca plăcerea animalică a filiaţiei şi se simţea profund înduioşată.

— Ţi-e foame, păpuşica mamei! spuse Lucie, luând-o în braţe pe Angélique.

În timp ce fetiţa îşi sugea supa din biberon, cu obrajii umflaţi şi cu un aer plin de importanţă, Françoise îşi observa mama şi citea pe chipul ei o fericire atât de senină, încât părea încuviinţată de Dumnezeu. Cum era cu putinţă, de vreme ce, prin divorţul şi recăsătorirea ei, această femeie contravenise legilor religiei, de vreme ce acest copilaş, în ochii bisericii, era adulterin, de vreme ce

acest cuplu întâmplător se afla permanent în păcat? îşi spuse că mintea ei nu-i îndeajuns de luminată pentru a înţelege asemenea lucruri dar că, poate, bunătatea lui „Dumnezeu e mai presus decât canoanele bisericeşti. Poate că totul e mai misterios decât scrie în Cărţile sfinte şi că naşterea unui copil, oricare ar fi el, sfinţeşte femeia care-l aduce pe lume. De altfel, Lucie continua să meargă în mod regulat la biserică. Niciodată nu se socotise vinovată, însuşi faptul că Dumnezeu încuviinţase această procreare în afara căsătoriei creştine constituia probabil pentru ea o iertare tacită a păcatului. Angélique, care terminase de mâncat, râdea agitându-şi mânuţele durdulii în faţa chipului.

— Nu mi-ai pomenit nimic despre tine! – îi spuse Lucie Françoisei. Ce mai faci? Cu cine te mai întâlneşti? N-ai pe undeva vreun flirt?

— Nu, răspunse Françoise.

Nu avea niciun chef să se destăinuiască mamei sale. Secretul ei îi aparţinea lui Madou.

— Păcat! reluă Lucie. Mă uitam adineauri la tine. Acum, că ai împlinit optsprezece ani, ar trebui şi tu să te mai aranjezi puţin! Vrei să te pieptăn?

— Nu, nu, repetă Françoise trăgându-se înapoi.

Teama de a semăna cu maică-sa! „O să mă fardeze, o să-mi răsucească părul, în dreapta şi în stânga, o să fie oribil!”

— Să ştii că la vârsta ta, Francette, ar trebui să fii mai… mai modernă…

— Nu-mi place.

— Da, dar bărbaţilor… lor, le place, să ştii… Nu se poate, trebuie să ne gândim şi la asta!…

— Nu. mamă.

Se trase iarăşi înapoi ca şi cum simpla atingere a unui pieptene sau a unei perii ar fi pângărit-o. Se auziră paşi în coridor. Daniel intră împreună cu Yves Mercier: filmul se terminase, trădătorul fusese ucis, eroul se căsătorise şi liniştea se întorsese în sat odată cu un nou şerif şi o învăţătoare frumoasă ca lumina zilei. Râdeau de

plăcerea pe care le-o procurase această poveste stupidă. Yves Mercier îşi înşfăcă fiica, o sărută pe amândoi obrajii, o puse în ţarc şi oamenii aceia în toată firea, rânduiţi în faţa ei, se uitară la ea cum se clatină pe picioruşele moi, cu mâinile prinse de gratiile de lemn.

— E într-adevăr nostimă! spuse Daniel cu o convingere radioasă.

— Ce-ar fi să rămâneţi aici la masă deseară, amândoi? propuse Lucie.

— Da, dar părinţii nu ştiu! spuse Françoise.

— Nu-i nicio problemă! îi sun eu la soţii Duhourion, spuse Daniel. Trebuie să mai fie acolo.

Plecă alergând. Prin uşa rămasă deschisă, Françoise îl auzi vorbind la telefon:

— Alo!… Doamna Duhourion?… Daniel la telefon… Bună ziua, doamnă. Ce mai faceţi?… Aş putea vorbi eu Charlotte?… Da, dacă n-o deranjez prea mult… Alo, Charlotte?… Ascultă, am vrea să luăm masa la mama… N-ai nimic împotrivă?… Aşa, bine, întreabă-l pe tata… Aştept… Nu, nu mai târziu… O.K… Pa…

Puse receptorul în furcă, intră înapoi în cameră cu un mers legănat, plin de sine, şi anunţă:

— S-a făcut! Cred chiar că lor le convine!

Ajungând în culoarul în care dădeau camerele servitorilor, Jean-Marc auzi glasuri, râsete şi se gândi cu ciudă că Micky nu-i singură. Trebuia să-şi fi anunţat vizita din timp, dar dorinţa de a o vedea îl apucase deodată, la Sèvres, după ce plecase de la maică-sa, şi cum Micky n-avea telefon, se dusese la ea direct, într-o doară. Proţăpit în faţa uşii, nu ştia încă dacă să bată sau nu. Dar prea n-avea niciun alt program ca să facă pe mofturosul. În sfârşit se hotărî.

Camera minusculă şi plină de fum era luminată doar de o veioză al cărei bec era acoperit cu o pojghiţă de lac roşu pentru unghii. În penumbră, Jean-Marc zări câteva siluete care şedeau pe jos sau pe divan. Dintr-un patefon se revărsa refrenul banal al unui cântec de cow-boy.

— Jean-Marc! Ce drăguţ din partea ta că ai venit!

Micky îi întindea mâinile aruncându-şi înapoi părul de un blond roşcat. Jean-Marc o sărută pe obraz, prietenește, şi se aşeză alături de ceilalţi. Ca băutură, doar nişte whisky prost, franţuzesc. Se mai găseau câteva fursecuri într-o farfurie. Scrumierele erau pline ochi cu mucuri de ţigară. Se aflau. acolo cea mai bună prietenă a lui Micky, o lungană cu profil cabalin, şi doi tipi, dintre care unul, Gousset, urma medicina iar celălalt, Didier Coppelin, era în anul doi la drept. Jean-Marc îl mai întâlnise la şedinţele de lucrări practice. Aleseseră amândoi aceleaşi specialităţi: civilul şi administrativul. Dar deşi grupul lor număra doar vreo treizeci de studenţi, nu avuseseră încă prilejul să stea de vorbă. Cum picase oare Didier Coppelin la Micky? Trăia cu ea sau avea numai intenţia? Cu siguranţă că băieţii îşi pasau unul altuia adresa acestei fete. Până la urmă întreaga Universitate din Paris o să treacă prin patul ei. Şamponeză de meserie, se pregătea, spunea ea, pentru greaua meserie de coafeză artistică şi avea o slăbiciune pentru intelectuali, cu condiţia să aibă între nouăsprezece şi treizeci de ani în orice caz, nu puteai fi gelos pe ea. Medicinistul spunea glume decoltate care stârneau râsetele înfundate ale celor două fete. Se străduiau însă să pară scandalizate. În schimb, Didier Coppelin făcea o impresie foarte bună. Fruntea înaltă, privirea luminoasă îndărătul unor ochelari de baga, vocea surdă, voalată: îţi dădeai seama că e mistuit de probleme grave. Dar chiar atunci când x adea, avea ceva trist în ochi. Lui Jean-Marc nu i-au trebuit mai mult de cinci minute pentru a se convinge că băiatul ăsta nu fusese niciodată amantul lui Micky. Deodată, simţi o pornire de simpatie pentru el. Procedară mai întâi la un schimb de păreri asupra celor doi asistenţi de la lucrări practice: Coeui Toyau de la civil, un tânăr magistrat uscăţiv şi distant, cu tonul tăios, şi Gioffret de la administrativ care, spre deosebire de primul, se îmbăia într-atât cu propria-i elocinţă încât o lua uneori razna şi trata subiecte în afara programului. Identitatea părerilor lor asupra acestor doi dascăli îi încântară. Decretară că

primul avea stofa unui „maestru spiritual” pe când celălalt nu era decât un şarlatan şi un palavragiu. Apoi îi puricară pe profesorii titulari. Şi de data asta constatară că sunt de acord în distribuirea laudelor şi a criticilor. Jean-Marc nu simţise niciodată cu atâta acuitate întâlni rea între două minţi menite să se înţeleagă: era ca o scăpărare de scântei între ele. Când se gândea la Julien Prélat, prietenul pe care-l trăgea după el încă din liceu, îşi dădea seama cât de mare e deosebirea… E foarte bun Julien ca să mergi cu el la cinema, să bei un păhărel, să spui bancuri, râzând şi bătându-te pe coapsă, dar cum trebuie să-ţi pui puţin mintea la contribuţie, să discuţi lucruri serioase, ce lipsă de isteţime şi de fantezie! Brassart şi Nicot, cei doi colegi cu care se împrietenise în anul întâi, nu erau mult mai breji. Nimic de spus, sunt băieţi buni, plăcuţi în legăturile cotidiene dar incapabili să-ţi dea replica într-o discuţie cât de cât mai vioaie. Adineauri, vorbind despre Gioffret, Didier Coppelin spusese: „E un tâmpit de extremă-dreaptă”. Aprecierea nu-i displăcuse lui Jean-Marc care, fără a fi „de stânga”, se considera „mai curând progresist”. Nici Didier Coppelin, de altfel, nu avea aerul să fie înregimentat în vreun partid. Susţinea că, pentru a ţine pasul cu epoca ta, trebuie să dai prioritate „economicului” asupra „politicului”. Ar fi vrut să adâncească filosofia dreptului. Aflând că Jean-Marc făcea şi literele, mărturisi că şi pe el îl pasiona literatura. „Nu din cauza textului, înţelegi, ci din cauza subtextului!” Idolul lui era Kafka. Jean-Marc terminase tocmai de citit *Procesul*. Îşi aruncară unul altuia cu vehemenţă motivele entuziasmului lor. Gousset, care era de o veselie cam deşucheată, se retrase luând-o cu el pe prietena lui Micky, beată de whisky şi într-atât de îngăduitoare încât începuse chiar să-şi descheie nasturii de la bluză. Jean-Marc şi Didier Coppelin aproape că nici nu-şi dădură seama de dispariţia lor.

Era evident că între aceşti doi tineri volubili care-şi tăiau unul altuia vorba cu expresii ca: „Exact ca şi mine!” şi:. „De acord, mă băiete, dar eu merg mai departe!”, Micky se plictisea. Strânse puţin prin casă, goli

scrumierele pe geam, scuturându-le pe acoperiş, spălă paharele în chiuvetă, îndreptă câteva perne, îşi întoarse ceasul deşteptător (salonul de cosmetică unde lucra era deschis şi lunea). Deodată, Didier Coppelin îşi dădu seama că se făcuse ora nouă şi spuse, fără prea multă convingere, că e timpul să plece. N-avea probabil nimic de făcut toată seara şi spera că-i vor spune să rămână. Jean-Marc se gândi o clipă să plece împreună cu el: ar mânca un sandviş într-un bistrou, şi-ar continua discuţia, s-ar putea cunoaşte mai bine. Apoi se gândi că dacă rămâne are toate şansele să facă dragoste cu Micky. Ea n-ar refuza: se vedea după ochii ei strălucitori, după mişcarea unduioasă a şoldurilor. Simţi deodată că o doreşte. Cu cât se gândea mai mult, cu atât mai precisă, mai apăsătoare, mai obsedantă devenea această dorinţă. El, care adineauri voia să continue discuţia cu Didier Coppelin, era acum nerăbdător să-l vadă plecat. Dar timp de încă un sfert de oră, Didier Coppelin rămase lipit de scaun, sub privirea nerăbdătoare a celorlalţi doi. În sfârşit, înţelese că e de prisos şi, cu tristeţe, se ridică, mulţumi, întinse mâna.

Cum închise uşa, Micky se aruncă de gâtul lui Jean-Marc, îl făcu „trădător”, „ticălos”, îi scotoci gura cu un sărut dulceag. Se rostogoliră împreună pe pat.

Două ore mai târziu, când ieşi de la Micky, Jean-Marc regretă că-i sacrificase pe Didier Coppelin de dragul unei vulgare necesităţi fizice. Ce seară minunată ar fi putut petrece împreună, vorbind despre artă, literatură, politică, filosofie! Se mulţumise în schimb cu îmbrăţişarea unei toante, în nişte cearşafuri impregnate de un parfum pe care nu-l putea suferi. Cercetă două sau trei cafenele din Saint-Germain-des-Prés în speranţa de a-l descoperi pe Didier Coppelin la vreo masă apoi, dezamăgit, se întoarse acasă.

În curte dădu de tatăl lui care, prin manevre iscusite, căuta să-şi parcheze maşina exact în micul spaţiu liber dintre alte două. Locul era atât de strâmt încât abia se putea deschide portiera iar Charlotte şi Philippe fură nevoiţi să recurgă la diferite acrobaţii ca să poată ieşi.

— Maşina aia din stânga e a lui Massignac, deci e normal să fie parcată aici, spuse Jean-Marc. Dar aia din dreapta nu-i a nimănui din imobil!

— Ce, te miră? mirii taică-său. Curtea asta devine un garaj public!

Părea prost dispus. Pierduse probabil la bridge. Charlotte, în schimb, strălucea de indiferenţă. Se urcară cu toţii împreună în ascensor. În cabina luminată, Jean-Marc avu impresia că mama lui vitregă îl observă curios. Ghicea oare, după înfăţişarea lui, că făcuse adineauri dragoste? Urme de ruj, prost şters, în jurul gurii, parfumul persistent al lui Micky... Nu, nu la asta se gândea Charlotte. Îşi amintea cu siguranţă cum i se făcuse rău, acolo, la marginea şoselei. Era de ajuns să se afle în faţa ei ca să se simtă acoperit de vărsături. Cât timp îl va mai împiedica oare să uite această amintire umilitoare? Simţea că se sufocă, ura lui avea un gust de fiere. Întoarse brusc capul. Intrară toţi trei în apartament.

— Noapte bună, tată, noapte bună, Charlotte, mormăi Jean-Marc.

Se uită la ei cum trec din salon în camera lor. Uşa se închise. „Ei şi ce! o să facă acum ce am făcut eu cu Micky! îşi spuse el. Dar taică-său are patruzeci şi cinci de ani. Oare la vârsta asta îl mai interesează aşa ceva? Întrucât lui Jean-Marc nu-i era somn, se aşeză într-un fotoliu, aprinse o ţigară şi se gândi îndelung, cu recunoştinţă, cu speranţă, la noul lui prieten.

IX

Tocmai acum când Madeleine avea şi ea un client în magazin, bătrâna Meline se găsi s-o cheme prin uşa întredeschisă:

— Vă caută cineva la telefon!

Îi aruncă o privire dezolată domnului Ferrero, proprietarul Garajului central, care părea interesat de un serviciu de ceai şi de cafea compus din şase piese de argint din epoca imperiului. Voia să-l ofere soţiei de Anul nou, dar găsea că e cam scump. Dacă Madeleine îl lasă singur s-ar putea răzgândi.

— Mă întorc într-o clipă! îi spuse ea.

Şi ieşi în fugă. Vânzările erau atât de rare în afara sezonului încât ar fi fost foarte contrariată să scape acum un client. Mai ales din cauza unui telefon dat probabil de un confrate. „Trebuia să-i fac chiar de la început o reducere de 10%!” îşi spuse ea punând nuna pe receptor. Dar cum auzi vocea de la capătul celălalt al firului, preocupările ei comerciale dispărură.

— Françoise! Scumpa mea! exclamă ea. Ce bine îmi pare! Dar de ce-mi telefonezi? Sper că nu-i nimic grav?…

— Nu, Madou.

— Toată lumea e bine?

— Foarte bine.

— M-ai speriat! Vă pregătiţi probabil pentru sporturile de iarnă. Unde plecaţi anul ăsta?

— Tot la Chamonix. Tocmai despre asta voiam să-ţi vorbesc. Tata, Charlotte, Jean-Marc şi Daniel pleacă la sfârşitul săptămânii. Eu, după cum ştii, nu mă prea omor după schi. Aş prefera să-mi petrec vacanţa de Crăciun cu tine, la Touques. I-am spus tatii. E de acord. Dacă bineînţeles nu te deranjez!…

— Să mă deranjezi? spuse Madeleine, copleşită de bucurie. Ei aş! Ar fi minunat! Pentru mine, în orice caz Dar tu, n-ai să te plictiseşti aici? Să ştii că la Tougues, de Crăciun, nu-i deloc vesel!

Françoise continuă pe un ton mai scăzut:

— Alo! Alo!… Mătuşă Madou, aş vrea să vină şi Patrick.

— Ah!

Entuziasmul Madeleinei pieri dintr-odată. Îşi reproşă naivitatea. Cum a putut crede că Françoise nu-şi doreşte altceva decât să stea două săptămâni singură cu ea?

— E foarte grav ceea ce-mi ceri, murmură ea. Dacă ar afla tatăl tău…

— De unde vrei să afle?

Se lăsă o tăcere. Madeleine îşi aţinti privirea asupra colecţiei de obiecte din cositor de pe marginea căminului. Françoise nu le văzuse niciodată. De altfel, nici nu ştia

cum arătau acum camerele. Nu mai fusese aici de atâta vreme!

— Dacă te stânjeneşte, continuă Françoise, Patrick ar putea locui alături, la hotel.

— Ei, asta, ar fi absurd! spuse Madeleine.

Mica ei decepţie de amor-propriu se şi transforma într-o complicitate înfrigurată. Cum, să-i îndepărteze pe aceşti doi copii ale căror intenţii erau atât de curate şi care o aleseseră ca aliată? Dimpotrivă, nu era oare de datoria ei să-i susţină împotriva fratelui ei, prea voluntar şi prea egoist ca să poată înţelege nobleţea anumitor sentimente? Şi apoi trebuie şi ea să-l cunoască mai bine pe băiatul ăsta; îl văzuse doar în treacăt la Paris; era un prilej nesperat.

— Ştii doar că am tot ce trebuie aici, spuse* ea. Camera cea frumoasă pentru tine, alături de a mea, iar pentru el, cea mică din pod…

— Oh! Madou! cum să-ţi mulţumesc! exclamă Françoise.

În tăcerea care urmă, Madeleine desluşi o răsuflare întretăiată, nişte suspine, ca şi cum tânăra fată ar fi încercat să-şi reţină lacrimile.

— Françoise! Françoise!

— Da?

— Când veniţi?

— Sâmbăta viitoare, cu trenul de seară.

— Eşti fericită?

— Mai mult decât îţi poţi închipui!

Punând receptorul la loc în furcă, Madeleine încercă un sentiment contradictoriu: acela de a fi făcut o prostie şi de a se simţi totuşi mulţumită. Ca un val rostogolindu-se pe nisip, veselele sale griji de gazdă îi alungară diferitele temeri de confidentă. Apoi îşi aduse aminte că domnul Ferrero o aşteaptă în prăvălie, traversă înapoi strada cu paşi mari şi când ajunse, strălucind de bucurie, îl auzi spunându-i:

— N-aţi avea ceva tot atât de arătos dar mai puţin costisitor?

Până la urmă părăsi magazinul cu două ouare de

argint stil Ludovic al XVI-lea, care nici nu erau măcar de epocă şi pe care Madeleine le trecuse la solduri ca să scape* de ele.

Imediat după ce-l conduse pe client. Madeleine începu să se gândească ce măsuri să ia ca să fie complet liberă de sărbători. Dacă va avea puţină clientelă între Crăciun şi Anul Nou, o va ruga pe vecina ei. doamna Gourmont, să se ocupe de prăvălie. Fiind liberă şi având anumite veleităţi artistice, doamna Gourmont va fi încântată s-o înlocuiască. Ah, să nu uite să aducă înapoi măsuţa ceea de table pe care a dat-o la restaurat... Apoi să-i telefoneze lui Collot-Mercier, la Paris, poate reuşeşte să completeze serviciul Meissen... Şi negrul-fumător care e tot la reparat la domnul Biliard din Trouville!... De trei ori fusese la el, zorindu-l să termine mai repede. El susţinea însă că lipsesc jumătate din piese şi că trebuie să lucreze pe dibuite ca să reconstituie mecanismul. Probabil că n-o s-o scoată niciodată la capăt. Noroc că l-a luat pe nimica toată. Chiar aşa, nemişcat şi fără muzică, încânta privirea. Madeleine hotărî să-i ceară ceasornicarului să-l monteze.la loc, aşa cum e. Păpuşa mecanică trebuie să fie neapărat acasă, la locul ei, când vor sosi Françoise şi Patrick.

Madeleine închise prăvălia, scoase propteaua şi alergă la maşină care era întotdeauna parcată în faţa bisericii.

Primul lucru pe care-l văzu, când intră în prăvălia domnului Biliard, fu negrul-fumător imobil pe tejghea, printre tot felul de arcuri, de clichete şi de roţi dinţate. Ceasornicarul îi pusese la loc costumul de curtean.

— Îl iau înapoi aşa cum este, spuse ea.

Domnul Biliard, care repara un ceas, îşi ridicăfaţa bătrână de spiriduş pocit, zâmbi, îşi scoase lupa din ochi. şi spuse, clipind:

— Staţi puţin!

Luă o cheie, o vârî în spatele automatului, o învârti de câteva ori, atent la scârţâitul arcului care se întindea. Şi deodată Madeleine îşi văzu negrul-fumător ridicând braţul cu mişcări sacadate şi ducându-şi la buzele-i vineţii o pipă

minusculă cu capacul de tablă. În acelaşi timp, din flaşnetă se revărsa un cântecel trist şi distonant, cu note firave şi piţigăiate.

*

Cineva a umblat pe coridor, de asta-i sigură! Madeleine şedea acum în pat şi îşi ciulea urechile. Linişte. Vechea casă pârâia noaptea fără niciun motiv. Pentru prima oară, de atâta vreme, toate camerele îi erau ocupate. O viaţă tânără insufla căldură zidurilor ei. „Să adăpostească o dragoste sub acoperiş, iată care ar trebui să fie menirea oricărei case”, se gândi Madeleine. Se culcă la loc, închise ochii, gândurile-i surescitate îi alungau somnul. Acceptând să-i găzduiască pe aceşti copii, nu-i expusese oare ispitei? De o săptămână dorm acolo, la zece paşi unul de altul. Patrick n-are decât trei trepte de coborât, o uşă de împins pentru a se pomeni lângă patul Françoisei… Această comoditate oferită dragostei lor ar fi trebuit să-i incite la mai multă îndrăzneală, în orice caz, Madeleine ştia că în locul nepoatei sale n-ar fi rezistat. Dar Françoise e atât de rezonabilă, iar Patrick atât de puţin întreprinzător! De câte ori, temându-se să fie de prisos, le propusese să meargă singuri la plimbare! Ei refuzau însă, insistau întotdeauna să vină şi ea. Se plictiseau oare în doi sau, dimpotrivă, se temeau că fără prezenţa unui martor nu-şi vor putea stăpâni pasiunea? Ieri, Madeleine a vrut să-şi pieptene altfel nepoata, s-o fardeze puţin, dar fata se supărase:

— Eşti ca mama! Vrei neapărat să arăt ca o *jrin-up*! 1

— Nu, Françoise, sunt numai de părere că fiecare femeie trebuie să-şi pună cât mai mult în valoare calităţile fizice.

— Tu nu te fardezi, nu te ferchezuieşti!

— Cu mine e altceva. Am trecut de vârsta asta.

— Niciodată n-ai făcut-o!

— Am greşit.

— În orice caz, Patrick mă preferă aşa. Nu poate suferi fetele vopsite!

Această discuţie avusese loc în prezenţa lui Patrick

care se grăbise. s-o aprobe pe Françoise. Ce băiat ciudat! De o săptămână de când e aici o dată nu şi-a contrazis logodnica; o dată n-a rostit un cuvânt neaşteptat, absurd, sclipitor sau şocant. La masă, după liturghia din noaptea Crăciunului, la care asistaseră toţi trei, el nu băuse decât

O jumătate de cupă de şampanie pentru că, zicea el, vinul

I se urcă la cap. De asemenea, nu se atinsese aproape deloc de homarii, racii şi de celelalte crustacee şi moluşte comestibile care alcătuiau tradiţionalul meniu'. Mesteca cu o încetineală uimitoare. Madeleine, care era obişnuită să mănânce repede şi cu poftă, nu suporta să-l vadă cum îşi mărunţeşte bucăţile în farfurie, cum cade pe gânduri între două înghiţituri şi mestecă la nesfârşit acelaşi dumicat minuscul. Ca să-i mai distreze pe cei doi tineri îi

3 *pin-up*: fată frumoasă, vedetă de cinema sau de music-hall, care apare des în fotografii.

dusese cu maşina să viziteze împrejurimile: Cornişa Normandă, podul din Tancarville, Honfleur, caz ţelurile, bisericile… Treceau de la o privelişte la alta, de la un monument la altul, ca nişte şcolari silitori. Patrick cumpărase un ghid şi citea explicaţiile cu glas tare. Uimirile lui nu erau niciodată spontane ci stârnite de comentariile – cărţii. Având o memorie foarte bună, a doua zi putea repeta aproape cuvânt cu cuvânt ceea ce învăţase în ajun. Uneori, Madeleine îşi spunea în sinea sa că băiatul ăsta nu e în stare să încerce un sentiment personal şi că ţelul lui nu e de a lupta, de a se bucura, de a crea, de a trăi, ci de a aduna oriunde şi oricând date şi cunoştinţe, ca şi cum plăcerea ar fi fost pentru el o pierdere de timp. Se întrebă unde i-ar putea duce ziua următoare: să viziteze portul din Le Havre sau, dimpotrivă, să meargă până la capul Barfleur… Deodată, îşi dori ceva de care se temuse atât până acum: să audă un pas de bărbat pe coridor, o uşă care se deschide şi, prin perete, şuşoteli, suspine de fericire. Dar nu, casa dormea liniştit. Patrick şi Françoise nu se doreau deloc unul pe altul. Numai ea, Madeleine, era

îndrăgostită. Îndrăgostită de viaţă, de tinereţe… Biată nebună, lăfăindu-se în patul ei Ludovic al XVI-lea de epocă, marcat Jacob[2]. Minute în şir, poate chiar o oră întreagă, rămase cu urechea la pândă. Apoi, tocmai când credea că nu va mai putea adormi, se cufundă într-un somn adânc, greu, ca trasă de un bolovan legat de gât.

Când se trezi, era nouă dimineaţa. Niciodată nu se sculase atât de târziu. Se repezi la fereastră şi îi văzu pe Françoise şi pe Patrick care se plimbau cu paşi mărunţi în grădina prezbiteriului, ţinându-se de mână. Făcu un duş, se pieptănă, îşi trase la repezeală o pereche de pantaloni şi un pulover, apoi coborî spre ei, strigându-le:

— Sper că nu m-aţi aşteptat şi aţi luat micul dejun!

Ba da, o aşteptaseră; între timp fuseseră chiar la slujbă! Françoise îşi ajută mătuşa să pună masa. Ceşti pline de cafea cu lapte, pline albă, pline neagră, o bucată mare de unt şi – suprem omagiu adus oaspeţilor – un borcan cu peltea de coacăze, făcut în casă cu fructele din grădină. Madeleine şedea pe banca de lemn, în faţa celor doi tineri şi pândea pe chipul lor expresia unei sănătoase lăcomii matinale. Dar Françoise nu fusese niciodată prea mâncăcioasă. În ce-l priveşte pe Patrick, abia atingea cu cuţitul bucata de unt, ca şi cum s-ar fi temut să mutileze o operă de artă şi întindea pe folia-i de pâine un strat subţire şi translucid.

— Nu-ţi place untul? întrebă Madeleine.

— Ba da, ba da, răspunse el.

— Atunci, de ce nu-ţi pui mai mult?

— Oh, nu-i nevoie! vă asigur că e de ajuns.

— N-ai să-mi spui că ţii regim?

— Nu, deloc.

— Dar jeleul meu de coacăze, cred că n-ai nimic împotriva lui!

Se îndură să ia o linguriţă cu care îşi coloră tartina şi muşcă distrat din ea. După o jumătate de minut, tot mai mesteca din aceeaşi bucată. În pragul exasperării,

2 Jacob Desmalter, renumită familie de tîmplari şi ebenişti francezi din secolul XVIII şi XIX. A jucat un rol important în dezvoltarea artei mobilei.

Madeleine se întreba dacă apreciază cel puţin ceea ce degustă cu atâta încetineală. După ce înghiţi în sfârşit îmbucătura de pâine, Patrick sorbi o înghiţitură de cafea cu lapte şi nu mai scoase niciun cuvânt. După cum n-o complimentase pe Madeleine nici pentru masa de crustacee din noaptea de Crăciun, nici pentru tarta cu lămâie de alaltăieri, nici pentru felul cum era aranjată casa. nici pentru mobilele ei. Cine ştie, poate că, lovit de un straniu blestem, trăia într-un univers incolor, inodor şi insipid? Personalitatea lui consta în a-i lipsi pe ceilalţi de orice personalitate. Ca urmare Françoise era şi ea mai rezervată. Când Patrick îşi tamponă buzele cu un şerveţel, Madeleine îşi aminti că fotografia pe care i-o arătase nepoata ei îl înfăţişa cu o pipă în mână.

— Credeam că fumezi pipă? spuse ea.

— M-am lăsat, acum un an!

— Patrick are o voinţă de fier, observă Françoise.

Madeleine dădu din cap cu o admiraţie maliţioasă, aprinse o ţigară şi întrebă:

— Nu te deranjează dacă fumezân prezenţa dumitale?

— Dimpotrivă, spuse el. Dacă tentaţiile n-ar fi mereu prezente, n-ai avea niciun merit să li te împotriveşti.

Françoise îi strânse mâna deasupra mesei. Schimbară o privire luminoasă de cercetaş.

— Bine, bine, copii, spuse Madeleine, dar ce facem noi azi?

— Ar fi bine să mex-gem la Lisieux, să vizităm catedrala pe care Françoise şi cu mine n-am văzut-o niciodată, răspunse Patrick.

— Ar fi minunat! spuse Françoise.

Nici nu apucă bine să-şi termine fraza şi ploaia începu să bată în geamuri.

— Ei, di-ăcie! exclamă Françoise. Cu ploaia asta, nu prea aş mai avea chef să ies din casă!

— Poate nu-i decât o răpăială! spuse Madeleine, apucându-se să strângă masa.

Cineva bătu la uşă. Era poştaşul care îşi adăpostea

geanta sub un impermeabil. Aducea câteva prospecte pentru Madeleine şi două ilustrate pentru Française. Una era din Chamonix şi purta pe verso scrisul lăbărţat ai Charlottei. Françoise citi cu glas tare:

— „Timp minunat, zăpadă splendidă, dar prea multă lume pe pârtii. Regretăm lipsa ta şi vă sărutăm pe tine şi pe Madeleine”.

Mai multe semnături se încălecau într-un colţ: tata, Jean-Mai e, Daniel, Charlotte… Fi ancoise luă cealaltă carte poştală, se uită mai de-aproape, ridică sprâncenele şi deodată se lumină la faţă.

— Ei, asta-i bună! spuse ea cu o voce stranie, puţin tremurată. Ştii cine îmi scrie? Alexandre Kozlov, asistentul meu de la Institutul de limbi orientale!

— I-ai dat adresa de-aici? întrebă Madeleine.

— Nu. Mi-a scris acasă, la Paris, dar portăreasa mi-a trimis cartea poştală aici. Ce tip ciudat! A scris-o în ruseşte. Nu-s însă destul de tare la rusă ca s-o pot traduce fără dicţionar. Şi dicţionarul meu e la Paris. Mi-e aşa de ciudă!…

Învârtea ilustrata între degete, dusă pe gînduri. Madeleine încercă să vorbească iar despre o plimbare cu maşina dar Françoise o întrerupse:

— Înţeleg eu câte un cuvânt, dar ideea principală îmi scapă. Parcă ar fi nişte versuri. Nu m-ar mira să fie ceva din Puşkin… Crezi că am putea găsi un dicţionar rus-francez la Deauville?

— În plin sezon, poate. Dar acum, mă îndoiesc: trei sferturi din librării sunt închise.

— Dar la Trouville?

— Mai curând la Honfleur.

— Hai acolo!

— Sigur că da! aprobă Patrick. Nu ştiam unde să mergem. Iată că am găsit. Şi apoi, dacă mai avem timp, dăm o raită până la Lisieux.

Madeleine acceptă programul. Brusca veselie a nepoatei o intriga. După ce adineauri strâmbase din nas când fusese vorba de-o plimbare prin ploaie, ea era acum

cea care dădea zor cu plecarea.

Peste zece minute, Madeleine era la volan, cu Françoise alături de ea şi Patrick pe bancheta din spate. Cercetară mai întâi, fără succes, toate librăriile din Trouville. Apoi o luară spre Honfleur. Françoise era foarte agitată:

— E totuşi nemaipomenit ca în zilele noastre, în Franţa, să fii nevoit să umbli din oraş în oraş ca să găseşti un dicţionarrus-francez! Rusa e doar o limbă din ce în ce mai răspândită…

— Probabil că nu în departamentul Calvados! spuse Madeleine cu un zâmbet de blândă ironie.

— Râzi, Madou. Dar ar trebui să înveţi şi tu limba rusă. Aşa cum te ştiu eu, te-ai entuziasma!

La Honfleur, într-o librărie din strada Republicii, Françoise descoperi în sfârşit faimosul dicţionar. Imediat propuse să ia loc cu toţii într-un bistrou, în timp ce ea va descifra mesajul. Nu părea să pună la îndoială faptul că acest exerciţiu este tot atât de captivant pentru ceilalţi ca şi pentru ea. Nimeriră într-o braserie, vizavi de biserica Sainte-Catherine. Prevăzătoare, fata luase cu ea nişte hârtie şi un stilou. În timp ce se căznea cu traducerea, Patrick răsfoia ghidul şi Madeleine fuma privind melan

colic cum plouă peste marea biserică de lemn. În sfârşit, Françoise ridică ochii:

— Gata!

Şi citi cu patos:

Te-apasă greu urâtul… Şi n-ai cui să-ntinzi mina când *sufletul vuieşte* de *furtuni*!

— Nu-i aşa că-i frumos? adăugă ea. Nu-i de Puşkin, cum credeam, ci de Lermontov. Kozlov a menţionat dedesubt. Am să încerc să-i răspund în ruseşte! Oh, ceva foarte simplu!

Aşternu nişte caractere stranii pe bucata ei de hârtie, verifică în dicţionar ortografia cuvintelor, le şterse, le scrise la loc şi se opri până la urmă la o formulă foarte scurtă. Madeleine se miră de importanţa pe care o acorda

Françoise acestei cărţi poştale şi răspunsului ei: fetele sunt uneori atât de misterioase!

— Ce-ai scris acolo? întrebă ea.

— Nimic original: „Am înţeles totul. Mulţumesc”. Şi semnez.

Împreună cu dicţionarul, Françoise cumpărase la librărie o ilustrată înfăţişând Honfleur. Recopie textul cu multă grijă şi indică adresa Institutului de limbi orientale, cu menţiunea: „Rog a se expedia pe adresa de acasă”. Odată scrisoarea timbrată şi pusă la cutie, Françoise se întoarse parcă din nou cu picioarele pe pământ şi întrebă cu tonul cel mai firesc din lume:

— Ei, acum încotro o luăm?

Se plimbară iarăşi prin vechiul oraş, rătăciră prin sălile muzeului Boudin şi muzeului de Artă populară, se întoarseră spre Vechiul Bazin, străjuit de case înguste şi înalte, acoperite cu plăci subţiri de ardezie care îmbrăcau pe alocuri şi faţada. La prânz luară masa într-un mic restaurant, în apropierea clădirii Locotenenţei. Peştele era excelent dar chelnerul servea atât de încet încât până şi Patrick îşi pierdu răbdarea:

— Dacă vrem să mai vedem Lisieux înainte de amurg, ar fi timpul să pornim la drum!…[3]

Ajunseră la Lisieux pe la orele patru după-amiază.

Seara, când se întoarse acasă, Madeleinei îi era lehamite de atâta alergătură turistică, dar Patrick şi Françoise radiau de fericire: văzuseră exact ceea ce trebuia, îşi petrecuseră ziua cu folos. Nici unuia din ei nu-i era foame. După o gustare rece. Madeleine se instală împreună cu ei în faţa căminului, aprinse un foc de lemne, puse o placă cu *Recviem-ul* lui Mozart şi îşi luă goblenul pe genunchi. Să asculte muzică ţesând fire divers colorate era răsplata ei cea mai mare în serile de iarnă. Françoise părea să guste şi ea farmecul acestei reverii, sprijinită de puternica vrajă a orchestrei şi a corurilor. Dar după vreo cinci minute, Patrick dădu semne de oboseală. Pleoapele îi

3 în româneşte de Al. Philippide. Din voi, Lermontov Poezii, Edit. Tineretului, 1959, p. 98.

cădeau peste ochi. La sfârşitul *Recviem*-ului, declară:

— Sunt cam obosit. Dacă îmi îngăduiţi, mă duc să mă culc şi să citesc ceva.

După scurt timp, Françoise se retrase şi ea. Madeleine îi auzi cotrobăind sus, fiecare în camera lui. Apoi se făcu linişte în toată casa. Ploaia şiroia pe geamurile întunecate. Din când în când, o rafală de vânt împingea înapoi flăcările în cămin. O petală izolată, în colţul drept al goblenului, îşi primi ultima împunsătură. Madeleine se întoarse spre negrul-automat, îi învârti mecanismul, ca şi cum ar fi fost o datorie de omenie pentru ea să-l trezească la viaţă măcar o dată pe zi, şi se uită la el cum trage din lulea mişcându-şi sacadat capul. Cu ochii rotunzi, cu peruca aplecată pe-o parte, părea în culmea fericirii şi îi mulţumea stăpânei sale.

X

Jean-Marc ridică ochii de pe cursul multigrafiat şi ascultă pasul Charlottei care se apropia pe coridor. Ea bătu la uşă, intră şi spuse cu un aer de contrarietate frivolă: – Sunt furioasă la cplme! Philippe mi-a telefonat adineauri din Bruxelles ca să-mi spună că afacerile îl mai reţin acolo şi că se întoarce abia mâine la amiază. Aveam două bilete la recitalul lui Wladimir Willenstein din astă-seavă. Mă bucuram aşa de mult la gândul că voi merge ia concertul ăsta! Nu vrei să vii cu mine?

Luat pe neaşteptate, Jean-Marc şovăi o clipă: jurase în sinea lui să lucreze până la ora două dimineaţa ca să-l epateze pe Didier Coppelin la viitoarea şedinţă de lucrări practice. Dar ispita era prea mare. Wladimir Willenătein venea atât de rar în Franţa! Nimeni nu-i interpreta pe marii romantici ca el. În program figura *Sonata în si bemol minor* de Chopin, marele lui succes.

— M-aş duce cu plăcere, spuse Jean-Marc. Dar cred că e o reprezentaţie de gală. Şi n-am smoching!

— Ai să-ţi pui costumul albastru-închis.

— Eşti sigură c-o să meargă?

— Bineînţeles! Ce importanţă are?

Era veselă din cale-afară.

— Începe la nouă, continuă ea. Am să dau dispoziţie să se servească masa la şapte şi jumătate pentru voi trei, iar între timp eu am să mă îmbrac. Ah! îmi pare aşa de bine!

Ieşi, lăsându-l pe Jean-Marc perplex: dorea foarte mult să-l audă pe Wladimir Willenstein dar ar fi preferat să meargă la acest concert cu un prieten. Charlotte îl scosese până la urmă din sărite, la Chamonix, cu lipsa ei de sportivitate. Nu schia aproape deloc şi îşi petrecea timpul bronzându-se într-un şezlong, la capătul unuia din cele două teleferice; pantalonii ei de schi, în culori extravagante. şi puloverele ultimul răcnet erau deplasate în mijlocul acestei naturi aspre, frumoase şi austere. Făcu un efort pentru a se concentra asupra cursului şi sublinie cu creionul roşu frazele care i se păreau mai importante. Dar privirea-i luneca pe pagină fără ca vreun termen juridic să i se întipărească în minte. La douăzeci de ani, să n-ai smoching!... „Trebuie să vorbesc cu tata...” îşi scoase portofelul şi controlă cât îi mai rămăsese din banii de buzunar pe care-i primea lunar: o sută zece franci şi mai sunt zece zile până la întâi. Perfect! Dacă n-o să aibă cheltuieli neprevăzute în zilele următoare, îşi va putea cumpăra o cravată la sfârşitul lunii. îi era cam ruşine de norocul pe care-l avea gândindu-se cu câtă modestie era întotdeauna îmbrăcat Didier Coppelin. Poţi fi oare înzestrat cu o deosebită inteligenţă şi preocupat totodată de croiala unor pantaloni, de lungimea unui sacou, de desenul unui fular? Ce amestec de frivolitate şi de seriozitate, de tristeţe şi de fantezie sălăşluieşte în fiinţa lui! îi era silă de el, se compătimea, ar fi vrut să fie Didier sau Willenstein! Se uită la ceas – patru şi zece! – îşi dădu seama că până seara nu-i va mai fi mintea la învăţătură. Încă de pe la şase, începu să se pregătească.

Seara luă masa împreună cu Françoise şi Daniel, sub privirea acră a lui Merçédès. îmbrăcat într-un costum albastru-închis, dintr-o ţesătură cam subţire pentru acel anotimp – cu o cămaşă albă şi o cravată neagră – mai simţea pe obraji mângâierea aparatului de bărbierit şi

mânca distrat cu o nervozitate pe care nu şi-o putea explica. Deodată, uşa se deschise; Charlotte intră cu mers domol. Jean-Marc rămase încremenit în faţa acestei apariţii în care se îmbinau negrul mătăsos al unei stofe drapate cu iscusinţă, sclipirile bine combinate a trei giuvaiere, luciul unui păr închis cu arcuri neobişnuite şi paloarea rotundă şi vulnerabilă a umerilor şi a braţelor goale. Viziunea se opri, luminoasă şi diafană, ca un abur uşor străpuns de raze. Daniel exclamă:

— Oh, ce frumoasă eşti!

— 1 – Nu-ţi cunoşteam rochia asta! spuse Françoise.

— Cum să nu! afirmă Charlotte. Mi-am făcut-o anul trecut; am pus-o doar pe Odette să mi-o mai modifice pe ici pe colo, ca s-o mai întinerească.

Se roti încet pe călcâie şi parfumul i se răspândi în cameră. Françoise – ah, cât de ştearsă părea acum alături de mama ei vitregă, atât de dichisită! – mai adăugă unele cuvinte de laudă. Jean-Marc încerca în acelaşi timp un sentiment de admiraţie şi de mânie. Va avea un aer caraghios în costumul lui albastru, alături de această femeie în toaletă de seară. Ca întotdeauna, nu se gândeşte decât la ea! Alta în locul ei s-ar fi îmbrăcat mai simplu ca să nu-l pună într-o situaţie neplăcută pe bărbatul care o însoţeşte. Dar ea, în egoismul ei de copil răzgâiat, nici nu-şi dădea măcar seama că cineva ar putea suferi de pe urma acelei dorinţe nepotolite de a se pune în evidenţă şi de a fi adulată. Sau, mai bine zis, îşi dădea foarte bine seama – nu era proastă! – dar nu-i păsa. Incapabil de-a se stăpâni. Jean-Marc mormăi:

— Lumea o să mă ia drept şoferul tău!

— Ce copii eşti! spuse ea râzând. Arăţi foarte bine aşa cum eşti! în orice împrejurare, e preferabil să fii mai puţin gătit decât prea mult. Şi apoi, e rolul femeilor să strălucească, nu-i aşa? însă dacă te deranjează, pot să mă schimb:

— Ah, asta nu, interveni Françoise. Ar fi păcat!

— Nu-l asculta pe Jean-Marc, e complet ţicnit! adăugă

Daniel. Dacă nu-i convine, vin eu cu tine, aşa cum sunt îmbrăcat acum, în pulover cu gulerul întors!

Jean-Marc se ridică brusc de la masă şi spuse, întorcându-se spre Charlotte:

— Când ai să vrei, putem pleca. Să chem un taxi?

— Nu, prefer să luăm maşina noastră, spuse ea.

Şi, deschizându-şi poşetuţa brodată cu perle, îi întinse cheia de contact. Acest gest îl împăcă pentru moment pe Jean-Marc cu rolul lui.

Vasta sală a teatrului Champs Élysées era scăldată într-o lumină prăfuită. La toate etajele, publicul se mişca şi zumzăia în alveolele sale aşteptând proba de muţenie şi de imobilitate la care avea să fie supus în curând Jean-Marc constată că temerile sale fuseseră zadarnice Charlotte nu era prea gătită pentru această ocazie. În fotoliile de orchestră, la balconul întâi, în loji, nu vedeai decât podoabe, haine negre, cravate papion, umeri dezgoliţi şi scânteieri de strassuri. Cele mai multe feţe purtau pecetea vârstei şi a oboselii. Femeile, mai ales, aveau un aer maiestuos, rigid, îngrijorător. În privirile bărbaţilor se citea o indiferenţă rece. Unii se recunoşteau, se salutau. Tineretul se refugiase probabil la locurile ieftine, sus de tot, la galerie, în penumbră. Jean-Marc se simţi deplasat alături de strălucitoarea Charlotte. Tot cercetând în jurul lui, descoperi totuşi vreo zece – cincisprezece persoane care nu erau în ţinută de seară. O tânără, în stânga lui, cu un rând mai în spate, purta o rochie verde-deschis foarte simplă şi îndrepta spre scenă un profil de o excepţională puritate. În timp ce Jean-Marc o contempla, Charlotte îi şopti la ureche:

— E o fată foarte drăguţă în stânga ta. Ai văzut-o?

— Da, răspunse el. Nu-i urâtă!

Un vuiet de avalanşă îi acoperi sfârşitul frazei. Ropotul aplauzelor se rostogolea tot mai puternic în întâmpinarea unui bărbat scund care traversa singur scena imensă, apropiindu-se de rampă. Chel, uscăţiv, într-un frac cu cozile atârnând, salută de mai multe ori publicul, se aşează în faţa pianului, îşi frecă mâinile albe una de alta,

înclină capul şi aşteptă ca, din această mulţime gălăgioasă şi nedisciplinată, să ia naştere ca prin minune tăcerea. Deodată întreaga sală îşi opri răsuflarea şi degetele lui Wladimir Willenstein zburară pe clape cu o agilitate diabolică. Interpreta *Concertul italian* de Bach. Fiecare sunet îi mergea lui Jean-Marc drept la inimă, ca şi cum i-ar fi fost destinat lui personal. Era atât de transportat încât nu mai ştia dacă plăcerea pe care o resimţea se datora execuţiei desăvârşite a bucăţii muzicale sau tulburării fizice care punea tot mai mult stăpânire pe întreaga-i fiinţă, la adâncimi necontrolabile. Strecură o privire în direcţia Charlottei şi constată că şi ea părea fermecată. Şi doar nu era melomană. Simula probabil admiraţia pentru a nu face opinie separată. Iritat de acest gând, îşi dădu seama că scăpase fără să observe câteva măsuri. Prezenţa Charlottei lângă el îl împiedica să se concentreze. O auzea respirând, mişcându-se uşor… Totuşi, finalul executat cu brio, într-un tempo vertiginos, îl entuziasmă. Charlotte aplaudă împreună cu el şi, citind încântarea din ochii ei, Jean-Marc se întrebă dacă nu cumva se înşelase adineauri.

Când Wladimir Wallenstein atacă *Sonata în si bemol minor* de Chopin, sala fu cuprinsă de o largă şi încrezătoare destindere. Acum, când orice rezistenţă era înfrântă, publicul cădea sub stăpânirea măiestrului. De la *allegro* la *scherzo*, entuziasmul crescu şi mai mult; *Marşul funebru*, auzit de o mie de ori, regăsi sub degetele pianistului o noutate tragică; niciodată Jean-Marc nu simţise atât de pregnant opoziţia dintre mecanismul rece, sacadat şi matematic al morţii şi hohotele de plâns ale pământenilor care refuză s-o admită; imediat după aceea, pentru final, mâinile virtuozului, dezlănţuite ca o rafală, avântară minţile într-o cavalcadă de foc. Când răsună ultimul acord, publicul se prăbuşi de pe culmile unde se înălţase şi o tăcere buimacă se aşternu în sală. Apoi izbucniră aclamaţiile. Jean-Murc, profund impresionat, bătea din palmele-i fierbinţi strigând: „Bravo!” Rechemat de douăzeci de ori, Wladimir Willenstein saluta, înclinându-se până la pământ. În sfârşit, spectatorii obosiţi

de-atâta aplaudat, se ridicară cu aere de somnambuli. Antractul. Charlotte se plecă spre Jean-Marc şi îi spuse:

— E îngrozitor! Niciodată nu pot să ascult un concert până la capăt!

— Ce s-a întâmplat? Eşti obosită? întrebă el.

— Nu, nu obosită… saturată, suprasaturată de muzică… E prea frumos!… De la un anumit punct, totul se încurcă în capul meu…

— Nu crezi că după pauză…?

— Nu, Jean-Marc, mă cunosc eu. Iartă-mă, dar trebuie să plec!

O examină o secundă, mut de dezamăgire şi de ciudă. Apoi, stăpânindu-şi mânia, spuse:

— Ei, atunci, să plecăm!

— Dar n-am nevoie de tine! Pot foarte bine să mă întorc singură acasă!

— Nici vorbă!

Charlotte îi mulţumi cu un zâmbet. Jean-Marc se gândi cu disperare că după pauză Wladimir Wallenstein avea să interpreteze cele trei mişcări din *Duhurile nopţii* de Ravel. Charlotte se şi alăturase mulţimii murmuitoare care se revărsa spre hol! El o urmă, cu capul plecat, fără tragere de inimă.

În maşină, Charlotte se învioră, eliberată parcă de grija de-a părea serioasă:

— Mi-e o foame de lup!

Jean-Marc se uită la ea mirat.

— Păi sigur! adăugă ea. Uiţi că eu n-am stat la masă! Ce-ar fi să luăm ceva la Raoul? E un local foarte drăguţ, la doi paşi de aici, rue Marbeuf.

Aşadar, îl silise să plece în mijlocul concertului ca să „ia ceva” într-un „local foarte drăguţ”. Jean-Marc demară cu o brutalitate inutilă.

Într-o sală strâmtă, cu pereţii îmbrăcaţi în pâslă galbenă, vreo zece persoane, aşezate în jurul unor mese scunde, vorbeau cu glas scăzut, savurând mâncăruri îmbietoare de noctambuli. Charlotte comandă un *croque-monsieur* – era specialitatea casei – şi insistă ca şi Jean-

Marc să comande unul. Uitase oare că cinase la opt şi jumătate? Se repeta povestea cu rochia prea elegantă! Preocupată numai şi numai de persoana ei, socotea că e firesc ca şi cei din jur să se adapteze întotdeauna la capriciile ei.

— Nu mi-e chiar atât de foame ca să pot înfuleca un *doque-monsieur*, obiectă el.

Şi comandă un „scotch" cu gheaţă. Ea îi spuse că nici nu-şi dă seama ce pierde iar el se stăpâni să nu-i replice că ea pierduse ceva mult mai important părăsind recitalul înainte de sfârşit. Totuşi, când văzu, depăşind marginea farfuriei, enorma felie de pâine cu stratu-i pufos de brânză topită, aurie, rumenă, spumoasă, aromată, îi lăsă gura apă. Charlotte îi oferi o bucăţică cu vârful furculiţei. El o prinse cu dinţii, o savură şi, declarându-se învins, făcu semn chelnerului să-i aducă şi lui o porţie.

— Eram sigură că până la urmă n-ai să rezişti! spuse ea râzând.

Peste puţin timp, stând şi mâncând în faţa ei, la o masă prea mică şi prea joasă, cu coatele lipite de trunchi, cu bustul aplecat, Jean-Marc încercă primele semne ale unei relaxări sufleteşti. Proasta-i dispoziţie se risipea fără să-şi dea seama de ce. Poate pentru că-i plăcea prea mult tot ce-i inimos ca să rămână multă vreme îmbufnat în faţa unei femei elegante? Armonia foarte studiată a toaletei şi a bijuteriilor ei, a privirii şi a gesturilor era mai evidentă în acest cadru restrâns decât în sala de spectacol. Aici, Charlotte însăşi era un adevărat spectacol. După trei săptămâni de viaţă pariziană, pielea-i nu mai păstra, din rumeneala de la sporturile de iarnă, decât un reflex auriu. În lumina blândă a lămpilor, faţa-i triunghiulară părea catifelată iar ochii-i luceau mai adânc. Se apucase să-i explice lui Jean-Marc de ce nu reuşeşte niciodată să asculte un concert până la capăt şi explicaţiile ei nu erau lipsite de logică.

— Mi se întâmplă la fel când vizitez un muzeu, continuă ea. La început, sunt entuziasmată, înghit totul cu nesaţ; apoi, încetul cu încetul, simt că mă apropii de

punctul critic; începe să mi se facă greaţă de atâtea forme şi culori; şi o iau la sănătoasa!

— Nu numai ţie ţi se întâmplă aşa ceva, spuse Jean-Marc. Dar ar trebui să birui lipsa de răbdare…

— Aş încerca poate, dacă aş avea mai multă memorie. Dar nu ţin minte nimic. Concertul de astă-seară, de pildă, m-a răscolit dar mâine am să uit până şi numele bucăţilor pe care le-am ascultat. Alaltăieri, am văzut un tablou care mi-a plăcut foarte mult într-o galerie de pe rue Mazarine dar am şi uitat numele pictorului. E demoralizant, zău!…

Părea sincer mâhnită.

— Şi ce reprezenta tabloul acela? întrebă el.

— Un peisaj cu o vegetaţie spălăcită, sub un cer de un albastru-aprins…

— Cu nişte căsuţe cretoase în prim plan şi ierburi înalte, aplecate de vânt, de ambele părţi ale unui drum?

— Da.

— L-am remarcat şi eu, continuă el vesel. E un Léopold Nouzille. E formidabil!

O rază de bucurie, aproape de gratitudine, străluci în ochii Charlottei şi Jean-Marc se simţi înduioşat ca de un compliment.

— Îmi pare bine că avem uneori aceleaşi gusturi, spuse ea, lăsând capul puţin într-o parte. Mă miră însă că aşa pasionat cum eşti de artă, de literatură, te-ai înscris totuşi la drept.

— Urmez şi literele pe lângă drept!

— Da, bine spui: pe lângă. Important pentru tine este însă dreptul!

— N-am încotro, de vreme ce va trebui să lucrez cu tata.

— Da, aşa e…

De sub genele-i apropiate, ochii-i priveau undeva departe. Tăcură amândoi.

— Păcat! oftă ea din nou.

— De ce?

E întotdeauna trist să vezi un băiat atât de înzestrat

silit să aleagă un drum îngust.

— Dar n-am de gând să aleg un drum îngust! replică el. Am să dau poate consultaţii juridice ca să-mi câştig existenţa, dar asta nu mă va împiedica să-mi consacru timpul liber altor îndeletniciri!

— Nu-i chiar aşa de uşor cum crezi: niciodată n-am putut obţine acest lucru de la Philippe! întotdeauna, un bărbat se lasă prins, absorbit de meseria lui!

— Eu însă nu!

Chelnerul schimbă farfuriile şi prezentă meniul.

— Oh! ştii de ce mi-e poftă? exclamă Charlotte. De un „coupé Jack” garnisit, înconjurat, acoperit de frişcă. Mâine, am să fiu bolnavă, dar fie ce-o fi!…

O găsi atât de nostimă în accesul ei de lăcomie incit comandă şi el un „coupé Jack”, cu gândul de a-i lăsa ei jumătate. Chiar după prima linguriţă, Charlotte strânse buzele, îşi supse obrajii sub dubla senzaţie de dulce şi de rece. Apoi genele-i negre se ridicară şi-i apărură ochii, calmi, gravi:

— Am o invitaţie la vernisajul unei expoziţii de pictori naivi, vinerea viitoare la Galeria Samuel. îl ştiu eu pe Philippe şi sunt sigură că n-o să vrea să vină cu mine; Olympe şi Brigitte nu pot suferi aşa ceva; viei să mergem împreună?

Măgulit de această dovadă de consideraţie, bolborosi:

— Poate… să mai văd… Am nişte cursuri importante, vineri… Lucrări practice…

— Anunţă-mă. cu o zi înainte, nu-i prea târziu.

Şi se întoai se la îngheţata ei: atacă bulgăraşul dintr-o parte, apoi de cealaltă, după tactica încercuirii. Jean-Marc îşi spuse că femeia care se afla acum în faţa lui nu avea nimic comun cu aceea pe care o vedea zi de zi acasă, preocupată toată dimineaţa numai de persoana ei şi blocând telefonul ore întregi pentru a trăncăni cu Brigitte sau cu Olympe… Care din cele două Charlotte era cea adevărată? O prefera pe asta de acum. prietenoasă, fină.

misterioasă, interesată de probleme intelectuale. îi veni în minte o frază rostită de taică-său: „O femeie este întotdeauna mai mult sau mai puţin oglinda bărbatului pe care îl pliveşte”. jDare pentru că-l privea pe el avea ea acum un aer atât de distins? Jean-Marc îşi aduse aminte de călătoria la Bromeilles, de accident, de indispoziţia lui, de murdăria ceea amară scurgându-i-se printre buze. Ei gata! s-a zis cu toată povestea asta! Nu-i mai era ruşine de ea; n-o mai ura; putea aproape s-o considere o prietenă. În seara asta, în orice caz, poate datorită luminii din local, a rochiei, a machiajului, a nu ştiu e strălucitor şi diafan care emana din întreaga-i fiinţă! Poate că mâine, la lumina zilei, va deveni din nou, pentru el, o străină stânjenitoare! Unele femei, deosebit de sigure pe farmecul lor, pot – astfel, timp de câteva ore, să ne dea o imagine falsă despre ele, dar iluzia aceasta e de scurtă durată. Auzi un glas foarte blând întrebându-l:

— Ţi-am stricat toată seara, Jean-Marc, nu-i aşa?

— Ei asta! exclamă el. Dimpotrivă!

Se miră de propriile-i cuvinte în timp ce le rostea. Urmă o pauză, ca şi cum amândoi ar fi epuizat deodată tot ce aveau să-şi spună. Jean-Marc se temu ca tăcerea. stânjenitoare ce se aşternuse să nu distrugă, dacă s-ar prelungi, armonia întregii seri. Poate că şi Charlotte avu aceeaşi presimţire? murmură că e târziu, că e timpul să plece. Jean-Marc achită nota de plată fără ca ea să schiţeze vreun gest, lucru pentru care Jean-Marc îi fu recunoscător.

A doua zi, seara, întorcându-se de la Sorbona unde ascultase un curs de filologie, plictisitor şi obscur, Jean-Marc găsi pe masa lui un plic mare, bine pus la vedere – îl deschise; era un disc: *Duhurile nopţii* de Ravei, în interpretarea lui Wladimir Willenstein. îl cuprinse un val de bucurie. Se repezi să-i mulţumească Charlottei de atenţia ei. Era în salon împreună cu tatăl lui.

— Măcar cu atât să-mi răscumpăr vina că te-am lipsit aseară de a doua parte a programului, spuse ea.

Jean-Marc observă că tatăl lui râdea; deci Charlotte i-a spus că au fost împreună la teatru, cum au părăsit sala

de concert, poate chiar că au cinat la Raoul… O vagă tristeţe îl învălui ca şi cum, prin trăncăneala ei, ar fi pângărit amintirea excepţională pe care voia s-o păstreze despre seara pe care o petrecuseră împreună.

— Ei, nu pui discul? întrebă Philippe.

— Chiar acum?

— Bineînţeles!

Jean-Marc aşează discul pe platoul picupului şi luă loc într-un fotoliu, în faţa tatălui său şi a Charlottei. Ea purta capotul roz-pal, fără nicio bijuterie. Nu era aproape deloc fardată. Mai puţin. drăguţă decât în ajun, mai puţin misterioasă. O lampă verde-deschis, acoperită de un abajur galben banan, răspândea peste chipul ei o lumină difuză, de tihnă burgheză. Tot trupu-i era destins într-o atitudine molatecă – stătea cu spatele sprijinit de pernuţele divanului, picior peste picior, legănându-şi uşor vârful papucului. Îşi pusese mâna mică şi durdulie pe mina negricioasă şi vânoasă a soţului, care şedea lângă ea. Philippe tocmai se întorsese din călătorie, viaţa de toate zilele îşi relua cursul… Pe Jean-Marc îl surprinse aerul de egoism şi de trăinicie conjugală pe care-l degaja această pereche, Tot aşa, pe vremuri, în copilărie, văzuse la Grădina Zoologică un leu şi o leoaică în cuşca lor, legaţi prin obişnuinţă, plictiseală, hrană şi prin diferitele constrângeri ale captivităţii. Continua să se gândească la aceste două fiare paşnice, în timp ce muzica lui Ravel dezlănţuia în juru-i strălucitoarele-i vrăji.

XI

Françoise era indignată: din tot Institutul de limbi – orientale, numai trei studenţi, în afară de ea, catadicsiseră să vină la conferinţa despre originile literaturii ruse pe care o ţinea Alexandre Kozlov în faţa membrilor cercului „Arta fără hotare”. Mica sală prăfuită şi vetustă era pe jumătate goală. Dinspre tavan venea un frig cumplit. Scaunele scârţâiau. O muzică surdă, dintr-un studio de înregistrare vecin, străbătea în valuri pereţii. Cei doi oratori oare luaseră cuvântul înaintea lui Alexandre Kozlov fuseseră din cale-afară de plicticoşi, repetând banalităţi

despre *Cântarea lui Roland* şi despre *Cântecul lui Hildebrand*. Acum, cu Alexandre Kozlov, era cu totul altceva. Înfăţişarea-i palidă şi nervoasă, ochii scânteietori sub o şuviţă de păr negru, voeea-i răsunătoare l-ar fi silit până şi pe cel mai indiferent dintre auditori să-l asculte. Vorbea fără notiţe, în picioare, cu mâinile în buzunar, din când în când lăsa capul în jos pentru a reflecta, apoi îl ridica, lansa o formulă tăioasă, făcea trei paşi, se rotea pe călcâie şi relua firul expunerii. Deşi nu avea nici cel mai mic accent rusesc când se exprima în franceză, o linie melodică foarte mlădioasă amintea uneori originea lui. Într-o jumătate de oră analizase atât de bine *Cântecul despre oastea lui Igor* încât această epopee din secolul al XII-lea apărea deodată, prin dramatismul naraţiunii şi culoarea metaforelor, o capodoperă universală comparabilă cu *Iliada* sau cu *Odiseea*. Apoi, mult prea devreme după dorinţa fetei, trecu la concluzii. Izbucniră slabe aplauze. Publicul se ridică. Cei patru studenţi ai lui Alexandru Kozlov se îndreptară spre conferenţiar. El sări jos de pe estradă. Câteva cucoane mai în vârstă, vorbind cu glas zgomotos, încercară să-l acapareze:

— Oh, dragul meu, ai fost încântător!

Le dădu la o parte cu o categorică lipsă de politeţe, mulţumi studenţilor că au venit într-o duminică după masă pentru a asculta dizertaţii „pe cât de inutile pe atât de plicticoase” şi le propuse, direct, să vină la el acasă să bea un păhărel. Frédéric Massart şi surorile Bördelet, Corinne şi Mireille, acceptară. Françoise era nehotărâtă: se făcuse cinci şi zece şi avea întâlnire cu Patrick la şase. Va avea oare timp?

— Stau la doi paşi de aici, pe rue du Bac, spuse Alexandre Kozlov.

Această precizare o determină. Încercase de atâtea ori să-şi închipuie ambianţa în care trăieşte acest om misterios încât era curioasă să-şi confrunte presupunerile cu realitatea.

Bineînţeles, totul se dovedi altfel decât se aştepta. Apartamentul lui Alexandre Kozlov era compus dintr-un

antreţel îngust, o cameră mare cu pereţii tapetaţi cu hârtie galbenă, decoloi aţă şi o baie-bucătărie care se putea zări în fund, prin deschizătura unei perdele. Mobile puţine şi aşezate la întâmplare. Françoise trecu în revistă un divan acoperit cu un pled verde, o masă de brad daţi-i cu baiţ, două scaune de papură, un fotoliu de rafie, o etajeră cu schelet metalic… Cărţi franţuzeşti şi ruseşti erau stivuite pe rafturi, pe jos, pe pervazul celor două ferestre şi până şi sub divan. Aerul era îmbâcsit cu miros de tutun ieftin. Era frig în cameră. Alexandre Kozlov aprinse o sobilă cu gaz şi pofti tineretul să ia loc în jurul ei. Apoi, deschise dulapul din perete care servea, în stânga, drept şifonier pentru haine şi, în dreapta, drept bufet şi scoase de acolo pahare şi două sticle.

— Nici n-am măcar vodcă, spuse el. Ce să-i facem, o să fie fără culoare locală!

Françoise acceptă un pahar de Banyuls. De o bucată de vreme nu-şi putea desprinde ochii de la un tablou, atârnat deasupra divanului, care înfăţişa un sat rusesc, pe un şes, cu câţiva mesteceni înalţi şi firavi, cu lanuri de grâu în depărtare şi, dominând toată această privelişte, un cer albastru, azuriu, orbitor.

— E un tablou pe care l-au adus părinţii dumneavoastră din Rusia? întrebă ea.

— Când părinţii mei au venit din Rusia, aveau alte griji decât aceea de a aduce tablouri, răspunse Alexandre Kozlov.

— În ce an au venit aici? întrebă Frédéric Massart.

— E mult de-atunci…

— Aclimatizarea a fost probabil foarte grea!

— Da, desigur…

— În locul lor aţi fi procedat la fel?

— Nu. Cred că aş fi rămas. Omul n-ar trebui niciodată să se expatrieze… înseamnă să renunţe la însuşi rostul vieţii…

— Şi nu vă tentează să vă întoarceţi acolo, ca să vedeţi cu ochii dumneavoastră? întrebă Françoise.

— Pentru mine n-ar fi vorba *să mă întorc*, ci *să mă*

duc, răspunse Alexandre Kozlov. M-am născut la Paris, acum aproape treizeci şi doi de ani. Tot ce ştiu despre ţara aceea am aflat din cărţi. Mă ispiteşte, desigur, ideea să văd, să verific cu ochii mei, dar mă şi îngrijorează totodată. Rusia mea lăuntrică nu s-ar prăbuşi oare în contact cu realitatea? E uneori mai bine să rămâi cu un vis… Şi totuşi, da, am să mă duc într-o bună zi, am să mă duc negreşit acolo!… Poate chiar la anul…

Stătea sprijinit pe-un capăt al divanului şi-şi învârtea paharul între mâini, zâmbind melancolic. Françoise ridică din nou privirile spre tablou.

— E foarte urât, nu-i aşa? reluă el.

— Nu, deloc, spuse ea. îi găsesc ceva straniu…

— Cred şi eu! Când l-am cumpărat., acum zece ani, într-un magazin de vechituri, cele câteva izbe pe care le vezi acolo erau strivite sub un cer plumburiu, acoperit de nori, mestecenii erau desfrunziţi, iar pe primul plan se vedea o băltoacă murdară încreţită de vânt. Foarte mândru de achiziţia mea, am arătat-o mamei. Tata murise cu puţin timp înainte şi locuiam pe atunci „împreună cu ea. A recunoscut că e o lucrare de calitate, dar n-a spus nimic mai mult. Într-o seară când mă întorc acasă – ce să vezi! – nu-mi mai recunosc tabloul. Arăta aşa cum îl vezi acum: un cer azuriu, cu spice de grâu aurit, cu copaci înfrunziţi… Şi de jur-împrejur, un miros de vopsea proaspătă. O chem pe mama şi ea îmi răspunde aspru; „Asemenea urâţenii nu existau la noi. Am restabilit adevărul!” în amintirea ei, vremea era întotdeauna frumoasă în Rusia, natura era întotdeauna atrăgătoare!… Am păstrat acest tablou ca o dovadă a puterii pe care o poate avea, împotriva evidenţei, duioasa încăpăţânare a unei inimi. Înţelegeţi acum de ce mă tem să plec acolo? Dacă deodată, în ziua sosirii mele, ar începe să plouă!…

Râse uşor şi goli fundul paharului. Frédéric Massart îl întrebă dacă are legături cu alţi ruşi. Răspunse că se vede cu foarte puţini din ei; prefera singurătatea, unica pasiune fiindu-i pare-se mama, care lucra ca guvernantă la un domn bătrân. Kozlov vorbea despre ea cu o tandră

ironie.

Corinne şi Mireille Bordelet se scuzară: trebuiau să plece. Françoise-ar fi vrut să meargă şi ea dar nu se putea urni din loc; o dorinţă arzătoare de a cunoaşte cât mai multe o reţinea în această cameră. Alexandre Kozlov îi mai turnă nişte Banyuls.

— Nu, e prea mult, protestă ea domol.

Se mulţumi să-şi înmoaie buzele în această licoare a cărei aromă dulce îi părea plăcută şi liniştitoare… El, în schimb, dădu paharul pe gât şi îl umplu repede la loc. Se vedea că nu se prea pricepea la vinuri; şi nici la mâncare probabil. Era atras din fire de problemele spirituale.

O ţigară îi fumega în colţul gurii. Scrumul îl scutura la întâmplare, într-o farfurioară sau pe parchet. Obrajii

I se aprindeau. Un licăr negru îi scânteia în ochi. Când Françoise îl întrebă care dintre scriitorii ruşi este autorul lui preferat, răspunse fără a sta o clipă pe gânduri;

— Gogol.

— De ce?

— Pentru că nimeni nu ne dă mai bine decât el senzaţia misterului ce înconjoară obiectul în aparenţă cel mai obişnuit, fiinţa în aparenţă cea mai banală! Viziunea-l caricaturală despre lume ne învaţă să ne îndoim de toate!

— Era totuşi un ortodox înflăcărat, un credincios sincer! spuse Frédéric Massart.

— Tocmai credincioşii sinceri îi îndeamnă cel mai mult pe oamenii cinstiţi la necredinţă!

Această afirmaţie o şocă pe Françoise.

— Sunteţi ateu? întrebă ea cu glas şoptit.

— Nu, sunt sceptic! Socot că trebuie să fii foarte naiv ca să te ploconeşti în faţa unor adevăruri imuabile, fie că e vorba de deism, de păgânism sau de ateism… Spiritul uman fiind, prin însăşi structura lui, incapabil să pătrundă în esenţa problemelor, tot ceea ce cărţile proclamă ca fiind adevărat azi se poate dovedi greşit mâine. E greşit să spui că această masă este lipsită de suflet, că acest scaun nu mă poate urî, e greşit să spui că moartea e un început, sau că, dimpotrivă, e un sfârşit, tot aşa cum greşit este să

afirmi că totul e greşit!… Omul se află pe pământ pentru a săpa galerii în toate direcţiile, ştiind însă dinainte că niciuna nu-l va duce neapărat la adevăr… Cea mai mare greşeală a bisericii constă în imobilismul ei. Gândiţi-vă că e singura instituţie din lume care n-a evoluat aproape deloc de-a lungul secolelor. Atitudinea ei faţă de realitate e tot atât de insolită, de artificială, ca şi aceea a unui individ care s-ar încăpăţâna în zilele noastre să se lumineze cu opaiţul şi să călătorească cu diligenţa. În ce mă priveşte, ştiu mai ales că nu ştiu nimic. Mă cufund ceas de ceas tot mai adânc în necunoscut, în inexplicabil…

Buimăcită de acest puhoi de cuvinte, Françoise încercă să-şi stăpânească tulburarea şi întrebă cu glas şovăitor:

— Dacă nu credeţi în Dumnezeu, înseamnă că nu faceţi nicio deosebire între bine şi rău?

— Binele şi răul sunt categorii relative, răspunse Alexandre Kozlov. Nu-l poţi opune pe Dumnezeu diavolului. Trebuie ori să-i negi pe amândoi, ori să-i adori împreună. După părerea mea, ei sunt ca partea umbrită şi partea luminată a unuia şi aceluiaşi obiect. Mi se pare tot atât de absurd să-l iubeşti pe Dumnezeu şi să urăşti diavolul ca şi cum ai iubi partea dreaptă a acestei sticle pentru că e luminată şi ai urî partea stângă pentru că nu e. Cu atât mai mult cu cât e de ajuns să mişc puţin lampa pentru ca partea stângă a sticlei să fie acum luminată iar cea dreaptă să fie cufundată în beznă. Nu! totul e mai confuz, mai complicat decât pretind dascălii noştri spirituali. Ei construiesc tot felul de sisteme pentru a capta universul. Dar universul se strecoară printre axiomele lor ca apa prin ochiurile unei site. A fi în armonie cu universul înseamnă a te lăsa călăuzit de instinct. Singura regulă importantă este să nu dăunezi semenului tău. Nu faci răul atâta timp cât nu faci rău nimănui!…

— Aşadar, după părerea dumneavoastră, totul e îngăduit? întrebă Françoise.

— Da, în măsura în care nu atentez la libertatea sau la viaţa aproapelui meu.

Françoise simţea că n-are dreptate dar nu ştia cum să-i demonstreze.

— Iartă-mă dacă te-am jignit în convingerile dumitale religioase, spuse Kozlov cu o voce mai blândă.

— Nu m-aţi jignit.

— Dar nici nu te-am convins?

Uitându-se drept în ochii lui, Françoise îi răspunse:

— Nu.

Kozlov râse, lăsându-şi capul pe spate:

— Ei, atunci, cu atât mai bine! Mi-ar fi părut foarte rău dacă aş fi făcut din dumneata o adeptă a ideilor mele!

— De ce?

— Pentru că nu-i deloc plăcut să fii ca mine!

Mai bău o înghiţitură şi făcu o grimasă de dezgust:

— Ce porcărie! E într-adevăr greţos de dulce!

Frédéric Massart ridicase o carte de pe jos şi o răsfoia distrat. Cu siguranţă că această discuţie teologică nu!

Interesa. Era un băiat grăsuţ, blond şi studios. Françoise se întrebă ce caută ea în această cameră plină de fum, între cei doi bărbaţi. Se uită la ceas. Şase şi jumătate. Şi Patrick care o aşteaptă! Se zăpăci:

— Trebuie să plec!

Alexandre Kozlov nu încercă s-o reţină.

Noroc că Patrick mai era încă acolo, la o masă în fundul cafenelei, cu capul plecat în faţa unui pahar. Chipu-i blând purta pecetea unei aşteptări decepţionate de trei sferturi de oră. Françoise nu se gândi nicio clipă să-i ascundă adevărul. Între ei, totul trebuie să fie simplu şi clar. Era principala condiţie a dragostei lor. După ce se scuză pentru întârziere şi primi o sărutare pe obraz, se instală alături de el pe banchetă, comandă un suc de portocale şi povesti, cu o volubilitate veselă, despre conferinţă şi apoi despre întrunirea de la Alexandre Kozlov de-acasă.

— Dacă ai şti ce rău îmi pare că n-ai putut să vii cu mine! exclamă ea.

— Am un colocviu important mâine dimineaţă, spuse

Patrick. Vezi, mi-am adus chiar şi notiţele ea să tocesc până vii tu!

Françoise văzu caietul de pe masă şi spuse cu glas mai scăzut:

— Bine!… Dar să ştii că ai pierdut ceva deosebit de interesant!… Kozlov a fost într-adevăr extraordinar. Când a conferenţiat, bineînţeles, dar şi după aceea, în conversaţia pe care am avut-o… E drept că are nişte idei extravagante. Nu crede în Dumnezeu, de pildă. Sau mai bine zis crede că nu crede în Dumnezeu, pe când de fapt zbuciumul care-l mistuie nu este altceva decât prezenţa lui Dumnezeu în toate gândurile lui.

— Nu-i prea original, mormăi Patrick. Indivizi ca ăştia care-l neagă pe Dumnezeu din trufie găseşti câtă frunză şi iarbă.

— Dar nu-i pic de trufie în el!

— Atunci, înseamnă că încearcă să-i amăgească pe alţii şi să se amăgească şi pe sine.

— Nu, e sincer, tragic de sincer. Trebuie neapărat să faci cunoştinţă cu el…

Françoise îl luă de mină şi adăugă:

— Vreau ca oamenii care-mi plac să-ţi placă şi ţie.

Patrick schiţă un zâmbet: de recunoştinţă, dar nu scoase niciun cu vânt. Françoise se uita la el şi peste chipul lui, ca o imagine suprapusă, îl vedea pe Alexandre Kozlov, învăluit în fum. vorbind şi tot vorbind… Ce locuinţă proastă avea! Cine îi găteşte oare? E totuşi impresionant să vezi un om la vârsta asta atât de legat sufleteşte de mama lui! E un contrast ciudat între scepticismul vorbelor sale şi căldura vie ce se putea ghici, clipă de clipă, îndărătul lor. Atitudinea lui zeflemistă, neîncrezătoare, semeaţă, nu e oare – o formă de pudoare? Ce-o fi discutând cu Frédéric Massart acum, când ea se află aici, în atmosfera obişnuită şi calmă a unei dragoste împărtăşite? Patrick îi întinse caietul şi întrebă:

— Vrei să-mi pui câteva întrebări-încuietoare? De la pagina 50 la pagina 75.

Caietul cu coperţile de pânză cerată neagră, scrisul

minuscul al lui Patrick (folosea o cerneală verde), două mă mi întinse pe măsuţă – astea toate-s adevărate, sunt poate chiar singurul lucru adevărat pe lume! Françoise avu impresia că a ieşit din nou pe drumul drept după ce rătăcise pe nişte poteci care nu duceau nicăieri. O cuprinse o nevoie de afecţiune.

— Hai! dă-i drumul, spuse el. Sunt gata.

La prima întrebare pe care i-o puse, el răspunse fără nicio greşeală, cuvânt cu cuvânt, ca în caiet. O satisfacţie plină de superioritate îi strălucea în dosul ochelarilor. Françoise îl lăudă pentru memoria lui şi continuă să-i pună întrebări, cu sârguinţă şi plictiseală.

XII

Cu degetele încleştate pe stilou. Jean-Marc scria cât mai repede cu putinţă dar, din când în când, copleşit de elocinţa profesorului, se mai oprea în mijlocul unei fraza pentru a o nota din zbor pe următoarea. Până la urmă se resemnă şi renunţă să mai ţină pasul. În definitiv, chiar dacă-i va lipsi vreun paragraf, va găsi el legătura în cursurile multigrafiate. Îşi îngădui un minut de răgaz. De sus, din ultimul rând al amfiteatrului, vedea sub el o mare de capete regulat etajate. Nuanţele lor se opuneau ca nişte gheme de lină pe rafturile unei mercerii. Cam tot atâţia băieţi cât şi fete. Locurile de trecere erau înţesate cu serviete, cărţi, impermeabile mototolite. Cursul de drept civil atrăgea întotdeauna multă lume. Era cald, înăbuşitor. Deformat de difuzoare, glasul oratorului căpăta rezonanţe profetice:

— Noţiunea de contract real este, în dreptul francez modern, foarte diferită de cea acceptată în dreptul roman…

Jos, pe o estradă de piatră albă, în spatele unei mese imense demnă de banchetele unor eroi wagnerieni, profesorul de drept civil, Antonin Merignac, minuscul, în robă neagră cu epitogă roşie, lungea gâtul şi ridica glasul, în faţa lui, tija suplă a unui microfon, în echilibru pe coada ei, încremenise cu capul întins înainte, aidoma unui şarpe vrăjit. Lumina electrică ce se revărsa din tavan prin nişte

ferestruici scotea în relief modernismul geometric al sălii. Totul, în această clădire nouă a Facultăţii de drept din rue d'Assas, unde se ţineau cursurile anului doi, era gigantic, artificial, necesar şi lipsit de suflet. Jean-Marc prefera, din punct de vedere sentimental, vechea clădire a facultăţii, cu coridoarele ei întunecate şi sălile prăfuite, dar recunoştea că aici, mai mult decât oriunde, aveai sentimentul că aparţii lumii de mâine. Didier Coppelin. care şedea lângă el, îşi îndreptă brusc şira spinării şi oftă:

— Nu mai pot! Vorbeşte prea repede!

Îşi dezmorţea degetele ameninţate de un cârcel. Mulţi studenţi renunţaseră să ţină pasul. Unii chiar citeau ziarul sau dezlegau cuvinte încrucişate. În general, fetele erau mai rezistente. Cu spinarea încovoiată şi mâna sprintenă, înnegreau pagină după pagină, aşa cum ar fi tras la maşină.

— Sunt formidabile! bombăni Jean-Marc. Dacă le-ar ajuta măcar la ceva, mai târziu L.

Vorbise prea tare. Câteva capete se întoarseră. Se auziră câţiva „sst!" repede acoperiţi de şuvoiul formulelor juridice care se revărsa dinspre catedră spre băncile amfiteatrului. În sfârşit, difuzoarele începură printre pârâituri să împroaşte peroraţia. Răsunară câteva aplauze anemice. Antonin Merignac părăsi estrada, precedat de un aprod şchiop. Numaidecât, şirurile bine rânduite ale auditoriului se destrămării. Un vuiet de conversaţii şi de târşâituri umplu amfiteatrul în timp ce, din toate părţile, scaunele rabatabile pocneau ridicându-se.

Cei mai mulţi dintre studenţi ieşeau în hol pentru a fuma o ţigară până la începerea cursului următor. Jean-Marc şi Didier rămaseră pe locurile lor ca să fie siguri că nu le vor pierde. Zece minute pauză. Ici şi colo, în locurile de trecere, se formau grupuri, tineri discutau, râdeau. schimbau notiţe; la capătul unui rând, o fată şi un băiat îmbrăţişaţi se clătinau pe picioare, sărutându-se cu foc, în indiferenţa generală.

— A pipăit-o în tot timpul cursului, spuse Jean-Marc. Să fi fost măcar ceva de capul ei, dar e nasoală!

— Găseşti? spuse Didier. Capul, da, dar corpul…

— Şi corpul! Ia uită-te mai bine la ea.

O examinară amănunţit. Apoi, trecură la alte fete. După un tur de orizont imparţial, recunoscură că nivelul mediu era onorabil. În orice caz studentele de la drept lăsau cu mult în urmă fetele de la celelalte facultăţi, Deodată Didier întrebă:

— Eşti îndrăgostit de Micky?

— Ce, ai căpiat! exclamă Jean-Marc. Pentru mine, Micky e doar… cultură fizică!

— Prefer aşa! M-am cam temut pentru tine în seara ceea!

— Nu mă cunoşti! spuse Jean-Marc.

Râse cu răceală dar îşi reproşă îndată asprimea. Avea oare dreptul s-o dispreţuiască pe Micky şi să recurgă totodată la serviciile ei de fiecare dată când dorinţa îi mistuia? Sigur că da! De ce nu? Taică-său l-ar fi aprobat. Jean-Marc era mândru că priveşte, ca şi el, femeile cu sânge rece. Între ambele sexe, orice gest, orice cuvânt e zadarnic dacă nu duce la dragostea fizică.

Studenţii se întorceau în sală. În mai puţin de două minute, toate locurile fură din nou ocupate. Pe estrada puternic luminată îşi făcu apariţia profesorul de drept administrativ care, întâmpinat de un plescăit de aplauze, îşi începu cursul.

Timp de o oră, Jean-Marc îşi lăsă peniţa să lunece maşinal pe hârtie. Profesorul vorbea despre actele de guvernământ „care nu au nici caracter legislativ şi nici caracter jurisdicţional”, iar el se gândea la fete, la prieteni, la tatăl lui, la viitor… învălmăşeala care se iscă la sfârşit îl surprinse în plină visare. Urmând şuvoiul colegilor, se pomeni – împreună cu Didier în marele hol de la intrare unde o mie de capete pluteau, se învârteau între stâlpii pătraţi şi negri. Ici-colo, câţiva studenţi plictisiţi citeau anunţurile cu oferte de serviciu prinse cu pioneze pe nişte panouri sau afişele promiţătoare ale Corporaţiei studenţeşti şi ale U.N.E.F.-ului. „Vă sugerăm… Ajutor pentru vacanţele dumneavoastră… Restaurant

universitar… Răscumpărarea cursurilor multigrafiate… Securitatea socială… în vizorul ceasului electric de pe perete; de se schimbară brusc: ora 11 şi 50.

— Mergem la *Soufflot*? propuse Didier.

Traversară staţia de parcare a facultăţii. Posesorii de motorete şi de maşini se agitau în faţa vehiculelor lor, la picioarele faţadei sobre, toată numai sticlă şi metal. Era rece şi uscat. Dacă treci prin grădina Luxembourgului, în cinci minute ajungi în Boul Mich [45]. Ce plăcut e să mergi cu paşi mari, alături de un prieten, pe aleile pustii. Fără puşti care să ţi se încurce printre picioare. Îndărătul copacilor goi, lungi întinderi drepte, grupuri statuare din piatră, un bazin, palatul… În cafeneaua din rue Soufflot, Jean-Marc şi Didier regăsiră învălmăşeala obişnuită: fete şi băieţi îngrămădiţi, vorbind, fumând, râzând, răsfoind cărţi, bând cafea sau suc de fructe. Un domeniu aparte, o enclavă, o „rezervaţie" studenţească. Deşi se prefăcea că dispreţuieşte acest gen de întruniri, Jean-Marc simţea ca o obligaţie morală nevoia de a se arăta, din când în când.

Ia *Soufflot*. Îi zări, pe o banchetă, în fundul sălii, pe Julien Prélat şi pe Maurice Nicot care-i făceau semn şi îşi croi drum până la ei. Se strânseră ca să-i facă loc să şadă împreună cu Didier. La masa alăturată, două fete înghesuite din cauza lor. protestară. Nimeni nu le lua în seamă: erau serbede şi blegi ca nişte moluşte. Julien Prélat care chiulise de la cursurile de drept administrativ şi civil, întrebă:

— A fost interesant?

— Administrativul, da, răspunse Didier. Ni s-a explicat teoria actelor de guvernământ. E nemaipomenită această justificare a ilegalităţii mvocându-se raţiunea de stat!

Jean-Marc regretă, că nu ascultase cursul cu mai multă atenţie. Totuşi înţelese foarte repede despre ce era

---

4 U.N.E.F. — Union Naţionale des Etudiants de France — Uniunea Naţională a Studenţilor din Franţa.

5 Prescurtarea pentru Boulevard Saint-Michel — centrul cartierului latin.

vorba şi îşi putu da părerea cu o voce sigură. Era pentru o strictă legalitate în orice împrejurare, fie că e vorba de stat sau de particulari. Făcură câteva aprecieri amare asupra incapacităţii şi uşurinţei celor care conduc statul. Se pare că ajungând la putere, orice individ care, în viaţa de toate zilele, se dovedeşte inteligent, clarvăzător, cult îşi pierde deodată bunul simţ. Ce mai încolo-încoace, politica e o mocirlă infectă. Franţa e coruptă. Trebuie primenite toate instituţiile. Pentru a mai înveseli discuţia, Maurice Nicot cită ultimele glume apărute în Le *Canard encha îné*. Julien Prélat le găsi atât de hazlii încât şi le notă într-un carneţel. El nu râdea, ci necheza, lătra de bucurie. Jean-Marc se simţi jenat de această atitudine. E băiat bun dar cam mărginit, îşi spuse el încă odată cu o afectuoasă severitate. Deşi îi era tare foame, se lăsă dus de cei trei prieteni la restaurantul universitar în loc de a lua masa acasă. Erau toţi trei înscrişi la „Mabillon”.

După o masă atât de frugală şi de rapidă încât stomacul nu se prea resimţi, se întoarseră toţi patru la „Soufflot” şi se cinstiră cu câte un sandviş şi o cafea. Vânzătorul ziarului *Le Monde* sosi tocmai atunci. Era un personaj tradiţional, care avea dreptul la respectul tuturor consumatorilor însuşi faptul de a-i cumpăra ziarul dovedea un înalt nivel intelectual. Într-o clipită, aceeaşi gazetă îşi desfăşură aripile pe toate mesele. Jean-Marc aruncă o privire v plictisită asupra editorialului, trecu la rubrica spectacolelor şi declară că el tare ar avea chef să vadă *Şiretul de mătase*, filmul acela japonez despre care de şase săptămâni vorbeşte tot Parisul. Mai rula şi acum nedublat, la *Studio Médicis* dar s-ar putea să fie scos de pe afiş dintr-o zi în alta. Ce-ar fi să meargă cu toţii, pe la ora patru? Ar putea trece înainte pe la bibliotecă pentru a pregăti lucrările practice pentru marţea viitoare iar de acolo… Maurice Nicot se eschivă: avea întâlnire cu o fată. Julien Pi élat şi Didier Coppelin acceptară.

Asistentul de lucrări practice le dăduse să studieze o serie de hotărâri asupra răspunderii funcţionarilor de stat. Biblioteca, luminoasă, liniştită, bine încălzită, era pe

jumătate goală. Se instalară toţi trei la aceeaşi masă unul lângă altul şi. Îşi completară fişele. Peste un sfert de oră, când numerele locurilor lor se aprinseră pe tabloul luminos din fundul sălii, se duseră să-şi ia cărţile cerute. Aplecat asupra *Principalelor Hotărâri ale Jurisprudenţei administrative*, Jean-Marc îşi lua notiţe şi le confrunta cu informaţiile pe care Didier le extrăgea dintr-un tratat de contencios. Julien Prélat citea *Le Monde*. La patru fără zece, anunţă:

— E timpul s-o întindem! Căci altminteri *Şiretul de mătase ne* trece pe lângă nas!

Şi izbucni în râs, crezând că a spus o vorbă de duh.

Se repeziră spre ieşire, urcară treptele în goană şi se izbiră de aerul rece şi transparent'al străzii.

— Aoleu, o să facem piroane! spuse Julien Prélat ridicându-şi gulerul de la impermeabil.

Porniră cu paşi mari, strecurându-se printre grupurile de trecători, coborând de pe trotuar pentru a o lua înaintea pietonilor care mergeau prea încet, alergând de îndată ce se ivea un spaţiu liber în faţa lor. În piaţa Edmond-Rostand dădură de o mare îngrămădeală. Nişte studenţi de la Belle-Arte cântau din cornete cu piston, înconjuraţi de o ceată de prieteni veseli. Două maşini care se ciocniseră uşor blocau circulaţia. Un conductor de autobuz îl beştelea, de la înălţimea scaunului său, pe un şofer de taxi care-şi scotea capul prin portieră pentru a-i răspunde. Şi, dincolo de geamurile cafenelelor, într-un acvarium de fum şi de lumină cu neon. pluteau chipuri tinere.

— Hai, mai iute, mai iute! repeta Jean-Marc, ca pierdem începutul!

Ajunseră în faţa cinematografului cu sufletul la gură. Casieriţa îi linişti: rula abia desenul animat. Călăuziţi de plasatoare, se furişară într-o sală întunecată, arhiplină, supraîncălzită, care clocotea de râsete ca o oală pe foc. Doar un fotoliu, chiar în faţa ecranului, şi două strapontine pe la mijlocul sălii mai erau libere.

— Acum, la pauză, o să puteţi schimba locurile! le

şopti plasatoarea, primindu-şi bacşişul.

Julien Prélat, care era miop, acceptă locul din rându.1 întâi şi se îndepărtă, singur, în întuneric pe când. ceilalţi doi ocupau strapontinele. Jean-Marc, care şedea în spatele lui Didier pe un scăunel tare ca piatra, îşi dădea silinţa să urmărească alergăturile unui omuleţ cu capul mare care umbla pe marginea unei prăpăstii. Deodată, omuleţul se prăvăli în gol şi începu să plutească, mantaua deschizându-i-se în formă de paraşută, în mijlocul unui stol de păsări. Se aprinse din nou lumina. Lui Jean-Marc i se făcu poftă de o îngheţată de ciocolată şi se lăsă într-o rână, ca să scoată mărunţiş din buzunar. În clipa aceea observă, cu trei rânduri mai în faţă, spre dreapta, o ceafă vânjoasă, nişte umeri pătraţi pe care-i cunoştea bine. Tatăl lui? Nu, o fi cineva care-i seamănă! Ba nu, el e! Ce-o fi căutând, singur, în sala asta? Jean-Marc se sculă în picioare şi strapontina se ridică, pocnind, în spatele lui.

— Ce vrei? îl întrebă Didier întorcându-se.

— Nimic, nimic, mormăi Jean-Marc.

Tocmai observase alături de tatăl lui o tânără femeie care-i şoptea ceva la ureche. Imposibil să desluşească trăsăturile feţei care i se prezenta din profil dar cu trei sferturi spre ecran. În orice caz, nu era Charlotte. Jean-Marc se aşeză la loc, nedumerit. Didier cumpără două îngheţate de ciocolată. Le mâncară în tăcere, în timp ce pe ecran se perindau imagini publicitare văzute de o sută de ori şi care nu mai amuzau pe nimeni.

Se stinse lumina, apărură literele japoneze ale genericului. Aplecându-se puţin spre dreapta, Jean-Marc putea zări, într-o penumbră cu reflexe de zăpadă, cele două siluete negre, misterios asociate. îi venea greu să urmărească intriga. Actorii jucau cu o încetineală solemnă.

O fată cu ochi migdalaţi şi cu chipul de porţelan era chinuită de trei fraţi care voiau s-o vândă unui boier bogat, mustăcios şi depravat, în timp ce ea era îndrăgostită de un frumos samurai imberb. Imaginile erau de o puritate impresionantă. Fiecare peisaj semăna cu o stampă. Dialogul ciripitor, tradus din când în când în subtitluri,

sporea impresia de înstrăinare poetică ce se desprindea din această operă. Jean-Marc ar fi vrut să savureze cele mai mici nuanţe ale unui spectacol atât de original, dar urmărind conflictul în care erau angrenate personajele fictive de pe ecran – lacrimi, mâini răsucite, lovituri de sabie şi cavalcade prin vijelie – gându-i era mereu la cele două fiinţe reale care. la zece paşi de el. trăiau o aventură despre care nu ştia nimic... Femeia asta e metresa tatălui meu! Căci altfel de ce-ar merge cu ea la cinema? Personal, mă doare-n cot! Găsesc chiar că e destul de amuzant! Dar Charlotte... De cât timp o înşală oare? E într-adevăr un tip cu totul deosebit!" Samuraiul optă până la urmă pentru soluţia foarte onorabilă a haraehiriului. În faţa acestui chip convulsionat. Jean-Marc fu cuprins de acea groază surdă pe care o încerca întotdeauna la vederea suferinţelor fizice. Se făcu iar lumină în sală, ecranul apăru din nou alb, imaculat, spălat de ultimele miraje, fără nicio memorie, gata să servească din nou ca fundal altor vedenii. Câţiva spectatori aplaudară.

— Formidabil! exclamă Didier ridicându-se. Ei, ce zici?

— Da, bâigui Jean-Marc, e foarte frumos!

În primul moment se gândi să iasă din sală cât mai repede ca să nu se pomenească nas în nas cu taică-său. Apoi se răzgândi. Curiozitatea îi dădea ghes. Nemişcat la marginea rândului său. lăsă să treacă valul de spectatori care se scurgeau spre ieşire. În sfârşit, cei doi ajunseră în dreptul lui. Femeia mergea înainte. Era foarte tânără, mărunţică, roşcovană, cu un nas scurt, o falcă mare şi ceva obtuz în privire... E absurd! îşi spuse Jean-Marc. Charlotte e mult mai bine decât ea!" în clipa aceea privirile li se încrucişară. Ceva rapid, teribil şi totodată plăcut, ca o lovitură de coasă de-a curmezişul pieptului. Chipul lui Philippe se înăspri.

— Ah, erai şi tu aici? murmură el.

— Ţi-l prezint pe prietenul meu Didier Coppelin, spuse Jean-Marc. Tatăl meu...

Se aştepta să vadă măcar o umbră de stânjeneală pe

figura masivă şi viu colorată a tatălui său. Dar Philippe zâmbi cu o dezinvoltură automată şi spuse:

— Ce film frumos, nu-i aşa?

Se îndepărtă şi o ajunse din urmă pe necunoscută, lângă ieşire. Jean-Marc îl urmări cu o privire admirativă. „La largul lui până şi în rahat!” se gândi el. Julien Prélat se alătură prietenilor tot bodogănind:

— A fost cam nasol, nu-i aşa?

Ieşiră ultimii. Afară, Jean-Marc îl văzu de cealaltă parte a străzii pe taică-său care-i făcea un semn prietenos cu rrana şi deschidea portiera maşinii. Femeia se vârî înăuntru. Zece secunde mai târziu, maşina era plecată. Didier Coppelin şi Julien Prélat propuseră să se întoarcă la *Souşflot* dar Jean-Marc îi invită la el să bea un pahar. Era nerăbdător să se vadă acasă de parcă l-ar fi aşteptat şi acolo vreo surpriză.

Încă din prag, înţelese că totul e în ordine. În salon, Charlotte bea ceaiul împreună cu prietenele ei, Brigitte şi Olympe. Pe chipurile lor era întipărită o expresie de surâzătoare lâncezeală. Jean-Marc făcu prezentările. Charlotte îl cunoştea pe Julien Prélat, dar pe Didier Coppelin îl vedea pentru prima oară.

— Beţi o ceaşcă de ceai? îi întrebă ea.

Refuzară jenaţi şi rămaseră în picioare, lângă uşă. Timiditatea lor îl surprinse pe Jean-Marc. Ce anume îi impresiona într-atât – prezenţa acestor trei femei atât de sigure de ele sau decorul preţios al salonului? Brigitte, care făcuse pe vremuri doi ani de ştiinţe juridice, le puse câteva întrebări despre programa de licenţă şi evocă propriile ei amintiri cu un farmec deosebit. Olympe, mai blondă şi mai fandosită decât oricând, vorbi despre fratele ci mai mic care studia Ştiinţele Politice. După zece minute de conversaţie deşartă, Jean-Marc îşi antrenă prietenii în camera lui. Acolo, îi servi cu whisky (trecând prin sufragerie luase sticla, din dulap) şi puse la picup *Sonata pentru pian* şi *vioară* de César Franck. Tolănit într-un fotoliu, cu paharul în mină, Julien Prélat spuse:

— Trebuia să rămânem! Blonda e grozavă!…

Această apreciere nu-l miră pe Jean-Marc. Lui Julien nu putea să-i placă decât Olympe, cea mai superficială din cele trei. Insista:

— N-arată prea bătrână! Câţi ani o fi având?

Niciun cuvânt despre Charlotte! Jean-Marc zâmbi compătimitor şi îşi spuse că Julien devine din ce în ce mai puţin simpatic. „Ar trebui să am curajul să termin o dată pentru totdeauna cu prietenia asta” se gândi el. Până şi conversaţia lui Didier i se păru deodată plicticoasă. Se bucură când, ia ora şapte, amândoi plecară.

Când rămase singur, Jean-Marc se aruncă pe divan, aprinse o ţigară şi îşi aţinti privirea spre. O crăpătură din tavan care, dintotdeauna, îl îndemnase la visare. Tatăl lui şi femeia aia roşcovană – descoperirea asta îl năucise! Aşadar poţi trăi ani de zile alături de o fiinţă fără să bănuieşti măcar că o parte din ea – cea mai importantă – rămâne nevăzută ca baza acelor aisberguri din care patru cincimi sunt scufundate în apă. Sumedenia de convenţii sociale nu servesc decât ca să ascundă brutalitatea, nedreptatea, poftele care determină existenţa tainică a indivizilor. Trebuie să fii idiot ca să crezi într-un zâmbet, într-o promisiune, într-o strângere de mână… „Şi în jungla asta va trebui să-mi croiesc un drum! Voi avea oare puterea necesară?” Luă o carte de drept, o răsfoi, subliniind din când în când câte o frază cu creionul roşu. De jur-împrejur, camera-i era luminoasă, tihnită, cu tapetul ei gri-bleu şi mobilele stil Charles X, cam severe, puţin prea ţepene. Cursurile multigrafiate se aliniau într-o ordine desăvârşită pe birou. Nicio carte nu zăcea în afara rafturilor micii biblioteci cu geamuri. Ar fi vrut ca şi viaţa să-i fie tot atât de bine rânduită ca această cameră. Deodată, îşi trase picioarele oblic şi se aşeză pe marginea divanului. Venea cineva. Uşa se deschise. Philippe intră, luă un scaun, îl sitei şi se aşeză călare pe el. Cu braţele încrucişate pe spetează, îşi privea fiul cu insistenţă.

— Învăţai? îl întrebă el.

— Da, oarecum, răspunse Jean-Marc.

— Ei, ce spui despre film?

x rr E frumos şi în acelaşi timp plicticos!

— Asta-i şi părerea mea. E artă, artă adevărată, dar greu asimilabilă pentru noi, europenii. Ah, apropo, voiam să-ţi spun: nu m-ai văzut la cinema, ai înţeles?... Contez pe tine!

Jean-Marc îşi reţinu un zâmbet. În timp ce se prefăcea mirat, o bucurie meschină pâlpâia uşor în el. Avea impresia că se răzbună pe taică-său care-l silise cândva să privească nişte răniţi sângerând pe marginea drumului.

— Cum asta, nu te-am văzut la cinema? întrebă el cu o candoare exagerată.

— Păi da! mormăi Philippe. Ai văzut doar că nu eram singur!

— Ei şi?

— N-aş vrea să fiu nevoit să mă justific faţă de Charlotte.

— Ah, da, asta-i, oftă Jean-Marc. Dacă-i aşa, bineînţeles, n-am să spun nimic!

Lăsă să treacă câteva clipe şi apoi, luându-şi inima-n dinţi, întrebă:

— Dar cine-i femeia ceea?

— O fată încântătoare, spuse Philippe ridicându-se în picioare. Nu străluceşte prin deşteptăciune dar e proaspătă, nostimă, drăgălaşă! E atât de rară, în zilele noastre, drăgălăşenia! Când sunt cu ea, nu mă plictisesc niciodată...

— Dar Charlotte?

— Charlotte! Charlotte e Charlotte! N-are nicio legătură cu povestea asta!

— Dar dacă ar afla?

— De unde vrei să afle? O respect prea mult ca să nu iau toate măsurile de precauţie!

— O respecţi doar?

— O respect şi o iubesc.

— Dar pe cealaltă?

— Mă băiete, nu confunda dragostea şi plăcerea. Cu Charlotte sunt căsătorit de cinci ani şi e firesc să-şi fi pierdut pentru mine farmecul noutăţii. Ai să înţelegi şi tu

când ai să ajungi la vârsta mea. Fiecare porneşte în viaţă cu idei frumoase despre onoare, încredere, fidelitate, şi îşi dă seama foarte repede că spiritul propune şi corpul dispune. Adu-ţi aminte ce ţi-am spus, zilele trecute, în maşină: trebuie să fii idiot sau pe jumătate impotent, ca să te consacri unei singure femei. O femeie iubitoare se poate mulţumi cu un singur bărbat care întruchipează pentru ea toţi masculii din lume. dar un bărbat iubitor trebuie să meargă din femeie în femeie dacă vrea să guste din plin farmecul feminităţii. Există, de altfel. Între toate femeile schimburi de radiaţii tare fac ca frumuseţea uneia să sporească frumuseţea celeilalte. În felul acesta, niciuna din ele nu e întru totul înşelată când o părăseşti. N-o reneg pe Charlotte când o neglijez. Dimpotrivă, de fiecare dată când mă întorc la ea, o îmbogăţesc cu un reflex a cărui sursă n-o cunoaşte. îi dăruiesc ceea ce am primit altundeva! Infidelitatea, la bărbaţi, e o exigenţă cât se poate de firească pe când, la femei, e o perversiune. Bărbatul infidel îşi ia un concediu, pe când femeia infidelă săvârşeşte o crimă împotriva dragostei!

Tulburat de violenţa acestei ieşiri, Jean-Marc constată o dată mai mult că tatăl lui îl întoarce ca pe o mănuşă. Oricât îl critica în lipsă, de cum se afla în prezenţa lui recunoştea că are dreptate.

— În fond, tată, tu nu respecţi femeile! spuse el.

— Cum vrei să respecţi ceea ce doreşti? Putem admira un tablou, o statuie, pentru că sunt obiecte fără utilitate practică. Dar dacă ar deveni deodată comestibile şi, prin urmare, necesare vieţii noastre, nu le-am mai admira, le-am dori pur şi simplu. Aşa se întâmplă şi cu femeile. Sunt creaturi prefăcute, slabe, frivole, mincinoase, bolnave. Dar nu ne putem lipsi de ele. Numai pederaştii iubesc femeile pentru ele însele. Noi însă nu facem parte din soiul ăsta, nu-i aşa?

Şi apăsă uşor cu pumnul pe fruntea fiului său. Jean-Marc simţi această masă osoasă şi caldă atingându-i capul. Ca şi cum taică-său l-ar fi însemnat cu pecetea lui. îl cuprinse un sentiment de descurajare. Avea totul de

învăţat. Marcedes bătu la uşă şi anunţă că cina e servită.

La masă, lui Jean-Marc i se păru că taică-său e mai vesel ca de obicei. Voia probabil să-i dea fiului său o lecţie de dezinvoltură. Demonstraţia continua. Întâi teoria, acum practica. Charlotte îşi asculta soţul care vorbea despre afaceri „despre întâlnirile pe care le avusese în cursul zilei, fără a bănui cum minciunile se împleteau cu realitatea. Credulitatea tinerei femei îl mişcă pe Jean

I

Marc. Era fragilă, candidă, aproape diafană în capotul ei roz, Mânecile-i evazate lăsau să i se vadă braţele /sale până la cot. îi era aproape milă de ea. Apoi îşi spire că nu-i de plâns de vreme ce 1114 ştie nimic. Secretul ev r

– 1 lega de tatăl lui îi stârnea un amestec de jenă şi de mândrie. Ca să arate clar că-i face jocul, declară pe un ton cal m:

— Am văzut azi după-amiază *Şiretul de mătase*.

— E chiar aşa bun după cum se spune? întrebă Charlotte.

— E splendid! Splendid şi totodată greu suportabil!

— Philippe, trebuie neapărat să vedem filmul ăsta! spuse ea întorcându-se către soţul ei.

— Ah! nu! exclamă el râzând. Nu pot suferi asemenea opere capitale de care spectatorul se apropie cu evlavie încercând să se convingă că plictiseala lui e una din – formele emoţiei artistice!

— Ei bine, atunci am să merg fără tine, cu Brigitte.

Philippe luă mina soţiei sale şi o sărută uşor:

— Eşti supărată pe mine?

Jean-Marc observa cu atâta încordare această comedie încât uitase chiar de mâncarea din farfurie. Cuplul pe care îl alcătuiau tatăl lui şi Charlotte i se părea agăţat într-un echilibru instabil, deasupra golului. Un ansamblu de iluzii, de impostur, de reticenţe înşelătoare sprijineau anevoie acest edificiu. Şi povestea asta ţinea de ani de zile; va ţine probabil aşa, până în ziua când taică-său va îmbătrâni şi se va sătura de aventuri; atunci el şi nevasta lui vor intra, cu capul sus, în legenda căsniciilor unite.

— Nu mănânci? întrebă Charlotte.

— Nu, bâigui Jean-Marc. Nu mi-e foame.

Se lăsă pe spetează scaunului. I se pusese un nod în gât. Sila de viaţă i se urca în gură cu un gust de fiere. Mercedes schimbă farfuriile şi servi brânza. Clinchet de cuţite, de furculiţe, gâlgâitul şopotitor al vinului curgând în pahare, o încâlcire de vorbe deşarte:

— Încă puţin?

— E foarte bun!

— După părerea mea, celălalt era mai bun… Ba da, cel de alaltăieri!…

Conversaţia zumzăia în jurul lui Jean-Marc fără să-l

atingă. Acum Françoise încerca să-i explice lui Daniel că o călătorie de studii în U.R.S.S. ar fi fost pentru el mult mai utilă şi mai interesantă.

— Ah, ce toantă poţi fi, mă fato! bombănea Daniel. Dacă plec în Coasta ele Fildeş, e pentru că vreau să dau de fiinţe primitive, pricepi?... Primitive din cap pââiă-n picioare!... După câte ştiu, nu găseşti aşa ceva nicăieri în Europa.

— Dar Grecia, nu te-ar tenta? insista Françoise. Ai veni cu noi; ar fi plăcut!...

— Eu nu caut să fac lucruri plăcute, ci lucruri folositoare, importante!...

„Da, e adevărat, am un frate, o soră, se gândi Jean-Marc, totul e de o banalitate covârşitoare!”

În timpul desertului, Charlotte şi Philippe se angajară într-o discuţie mondenă. Charlotte avea de gând să dea până la sfârşitul lunii cel puţin patru dineuri pentru a întoarce unele invitaţii. Philippe, obosit, cerea o eşalonare mai rezonabilă. Ea nu se dădu bătută. El cedă mormăind. Jean-Marc îşi spuse că deseori, într-o căsnicie, învingătorul nu este acela pe care-l arată aparenţele.

Xâll în luna martie, Philippe făcu numeroase călătorii în Belgia şi în Anglia. Nu lipsea, de fiecare dată, decât o zi sau două, dar acest du-te-vino întrerupea mereu viaţa obişnuită a casei. Jean-Marc era convins că taică-său îşi lua metresa cu el în toate aceste deplasări. Când Charlotte spunea, oftând: „Philippe se omoară cu munca!” îl durea în suflet pentru ea. O însoţi de două ori la teatru şi de două ori la nişte expoziţii de pictură. Dar niciodată nu mai regăsi, alături de ea, atmosfera de tainică înţelegere din seara aceea când fuseseră numai ei amândoi la bar, după concert. Poate unde ştia că taică-său o înşală? Fără să vrea, se gândea la ea ca la o victimă. De aceea îşi pierdea în ochii lui o parte din prestigiu. Într-o seară, întorcându-se de la un spectacol la Comedia-Franceză intraseră să bea ceva la *Lipp*. Stând la masă lângă ea, Jean-Marc o examina cu obiectivitate şi îi găsea un aer obosit. Rochia asta albastru-închis n-o prea avantaja. Nu-şi pusese nicio

bijuterie. Neglijenţă sau exces de simplitate? în orice „caz. era păcat! Ca să iasă cu ea la teatru, refuzase să meargă la o întrunire cu băieţii, acasă la Didier Coppelin. Acum îi părea rău. Când era cu Didier, avea întotdeauna impresia că-şi îmbogăţeşte mintea... Cea mai neînsemnată dintre discuţiile lor era o adevărată gimnastică intelectuală care le stârnea amândurora un sentiment de însufleţire şi de satisfacţie. Nici pomeneală de aşa ceva cu Charlotte! Poziţia unuia faţă de celălalt, diferenţa de vârstă, obiceiurile statornicite, toate îi împiedicau să-şi vorbească deschis. Nicio clipă nu reuşea să uite că e nevasta tatălui său. Văzându-se alături de ea într-o oglindă din cafenea, constatase iritat că formează un cuplu nepotrivit. El părea desigur prea mare ca să treacă drept fiul ei, şi prea tânăr ca să-i fie amant. Şi totuşi oamenii care nu-i cunoşteau se opreau probabil ia această din urmă ipoteză. I se părea că toţi clienţii de la *Lipp* îşi aţintesc privirile asupra lor. Charlotte se purta însă cu obişnuita-i dezinvoltură. Veselă, vorbăreaţă, râdea la cel mai mic prilej şi pretindea că nu-i este deloc somn. Oare ca să nu-l pună la cheltuială comandase numai o sticluţă de apă minerală Pérrier cu o felioară de lămâie?

Când ajunse acasă, Jean-Marc îşi spuse că aceste ieşiri în oraş erau cu siguranţă mai distractive pentru ea decât pentru el. Nu se simţea în largul lui când erau împreună, îşi irosea timpul. Ca o reacţie, simţi dorinţa să reia prietenia cu Valérie de Charneray, pe care o neglijase în ultimele săptămâni. îi telefonă; deşi era foarte prinsă, îi dădu totuşi întâlnire pentru duminica următoare, pe la unsprezece, la manejul Legouvé din Neuilly; îi făgăduia că nu-l va lăsa să aştepte prea mult; o va putea vedea când se va întoarce de la o plimbare călare...

Călăreţii se înapoiară în grup, la ora stabilită, săltând şi gâfâind, pe nişte cai mari şi blajini. Valérie coborî cu agerime, îşi bătu uşor iapa pe greabăn şi o duse în grajd. Apoi se întoarse la Jean-Marc care o aştepta, rezemat de una din barierele manejului. În costum de călărie, Valérie părea mai măruntă, mai subţirică decât de obicei.

Cascheta-i de jocheu din catifea neagră îi stătea bine la părul ei blond dar pantalonii de călărie îi făceau fundul mare. Îşi biciuia pulpa piciorului drept cu cravaşa. Obrajii îi erau trandafirii, ochii strălucitori.

— A fost formidabil! spuse ea. Ar trebui şi tu să călăreşti! Papa mi-a promis că-mi cumpără o iapă tânără când împlinesc douăzeci şi unu de ani. Dar voi încerca să-l conving să mi-o cumpere când împlinesc nouăsprezece! Ce-i în mână, nu-i minciună, nu-i aşa?

Intrară într-o cabană de bâi ne care servea drept bar pentru clientela manejului. Valérie se prăvăli cu picioarele crăcănate într-un fotoliu de piele. „De ce oare fetele care poartă pantaloni nu pot rezista tentaţiei de-a adopta atitudini băieţeşti?” se gândi Jean-Marc agasat. Apoi, scoţându-şi cascheta, fata îşi scutură părul şi-şi făcu uşor vânt. Comandară două scotchuri.

— *On the rocks*, preciză Valérie.

Şi, întorcându-se spre Jean-Marc, adăugă:

— Ei, ce mai e cu tine? Papa mi-a spus că te-a văzut, săptămâna trecută, nu mai ţin minte unde, la teatru mi se pare, cu o femeie foarte frumoasă!

Jean-Marc ridică din umeri:

— Ei aş! Eram cu mama mea vitregă!

— Ah! deci asta e!

— Ce să fie?

— Nimic… nimic…

Era furios. De ce Valérie făcea mutra asta de parcă ar şti ea despre ce este vorba? Niciodată n-o să mai iasă în oraş cu Charlotte.

— Eşti un trădător nesuferit! spuse fata.

— Am avut mult de lucru la facultate.

— Puteai totuşi să găseşti o clipă liberă şi să dai un semn de viaţă! Am vrut în câteva rânduri să-ţi telefonez ca să te invit la nişte serate simpatice, apoi mi-am zis: Nu! Aşa îi trebuie!… Ştii că l-am văzut deseori pe Michel Gattigny în ultima vreme!

— Ah, viţelul ăla![6]

6 Cu gheaţă (engl.).

— N-are nici frăgezimea şi nici albeaţa acestui patruped! observă Valérie.

Jean-Marc îşi aminti de băiatul acela grăsuţ, oacheş, brutal, taciturn şi izbucni în râs:

— Asta da, poţi să mai zici o dată…

— Şi totuşi dansează dumnezeieşte!

Era evident că Valérie voia să-i aţâţe gelozia. Iar el se lăsa antrenat, bucuros că ia din nou parte la un joc potrivit cu vârsta lui.

— Cu alte cuvinte, nu mai ai nevoie de mine! spuse el.

— Prostule!

Şi îi arătă un vârf de limbă trandafirie. Chipu-i strălucea de sănătate, de tinereţe. Niciun pic de fard pe pielea-i uimitor de albă. Numai buzele păreau înviorate cu puţin ruj. Dar nici de asta Jean-Marc nu era sigur! Se apropie de ea, încât îi putea respira parfumul care se amesteca cu un miros, abia perceptibil, de cal năduşit. Când buzele lor erau cât pe ce să se atingă, Valérie se ridică brusc:

— Mă conduci acasă?

Obişnuia să procedeze la asemenea „întreruperi de curent”, cum le numea ea. Chemară un taxi prin telefon. Valérie locuia pe rue Spontini. îl lăsă pe Jean-Marc într-un salon cu tapiserii solemne şi mobile triste, în timp ce ea se schimba, Când se întoarse, crescuse cu patru centimetri – tocurile! – avea o coafură complicată şi un taior de culoarea muştarului, dintr-o stofă groasă care o cam îngrăşa. Ascultară o melodie foarte „dansantă” la picup, schiţară doi sau trei paşi fără antren şi în sfârşit se prăbuşiră în nişte fotolii, unul în faţa altuia.

— Eşti liber sâmbăta viitoare? îl întrebă Valérie. E o serată formidabilă la Allegra.

Jean-Marc îi răspunse mai întâi că asemenea chestii nu-l mai amuzau, ceea ce era adevărat. De când începuse să pătrundă în sfera marilor probleme ale gândirii, dansul încetase să-l mai intereseze. Totuşi acceptă, pe jumătate îngăduitor, pe jumătate emoţionat, să se întoarcă la

distracţiile tinereţii. Pentru a-l pune imediat „în atmosferă”, fata începu să-i înşire oamenii „mai deosebiţi” pe care îi va întâlni la serata aceea. Fiecare nume avea dreptul la câte o înţepătură. Îşi executa numărul obişnuit şi râdea cu o grimasă de copil răutăcios, în taiorul ei muştar. Acum Valérie îi plăcea parcă mai puţin. Tocmai atunci sosi doamna de Charneray, o femeie uscăţivă, exuberantă, pe care Jean-Marc o vedea întotdeauna cu un fior de teamă, atât de mult semăna cu Valérie. În picioare, una lângă alta, păreau două imagini ale uneia şi aceleiaşi persoane, extrase dintr-o lucrare ştiinţifică despre efectele îmbătrânirii. Sărutând mâna mamei, Jean-Marc se înclină, cu inima strânsă, în faţa viitorului fetei. Din fericire, după câteva fraze mondene, doamna de Charneray se eclipsă. Se făcuse aproape unu. Valérie îl conduse pe Jean-Marc până la uşă. Pe palier, îl întrebă:

— Nu mă săruţi?

Şi, fără a mai aştepta răspunsul, îi întinse buzele. Cga mai elementară politeţe îi cerea să se execute. În timp ce o săruta, îndelung, ea se lipi toată de burta lui unduindu-şi şoldurile. Jean-Marc ştia că niciodată nu-i va acorda mai mult decât această frecare şi îi era ciudă că, fără să vrea, încearcă o plăcere stupidă şi deşartă. În spatele lor, uşa era întredeschisă. Cineva putea veni, fie dinspre apartament, fie dinspre scară. Dar acest mic pericol o excita probabil şi mai mult pe Valérie. Jean-Marc simţi că se plictiseşte pe această gură lipsită de experienţă. Se întrebă de ce tocmai fetele fac întotdeauna primul pas. Se tem oare atât de mult că nu vor fi luate în seamă încât nu lasă bărbaţilor nici măcar plăcerea – fie ea şi iluzorie – de a le cuceri? Sunt atât de grăbite încât nici nu mai apuci să le doreşti! Se desprinse de Valérie şi o ţinu cu braţele întinse în faţa lui. Avea aerul unei înotătoare care gâfâie de oboseală. Poate că într-adevăr, pentru ea nu era decât un exerciţiu sportiv.

— La revedere, spuse el.

Şi se repezi jos pe scară.

Când se întoarse acasă, pe la unu şi douăzeci, era

convins că-şi va găsi familia la masă şi se pregătea să ceară scuze pentru întârziere; spre marea lui mirare însă, toată lumea terminase de mâncat. Tatăl lui, Charlotte, fratele şi sora erau adunaţi în salon ca nişte călători pe peronul unei gări. Observă că erau îmbrăcaţi şi încălţaţi ca pentru o plimbare în pădure.

Te aşteptam, mă băiete! îi spuse tatăl său, furios.

— De ce? întrebă el.

Charlotte interveni cu glasu-i cumpătat;

— Întrucât am impresia că se face frumos afară, m-am gândit să ne ducem la *Ferraudiere*. Am dormi acolo la noapte şi am pleca înapoi mâine dis-de-dimineaţă Françoise şi Daniel merg cu noi. Dacă îţi surâde…

— Dar n-a luat masa, spuse Françoise.

— Ei asta, mare lucru! exclamă Philippe. Că noi mult am mai mâncat!

— Ai nişte şuncă în frigider! preciza Daniel. Hai, mişcă mai repede!

Jean-Marc nu avea niciun program pentru această după-amiază de duminică dar perspectiva convoiului familial care se pregătea nu-l atrăgea deloc. Totuşi, tocmai când era pe punctul de a refuza, întâlni privirea tatălui său şi citi în ea o chemare atât de stăruitoare încât îl impresionă şi îi zdruncină hotărârea. „Dacă nu merg, tata se va plictisi la *Ferraudière*, se gândi el. Numai cu mine poate să mai stea de vorbă ca de la bărbat la bărbat”. Un val de mândrie îl cuprinse la acest gând.

— Aşteptaţi-mă! spuse el. În cinci minute sunt gata!

Alergă în camera lui, se dezbrăcă, îşi trase o pereche de pantaloni vechi, îmbrăcă un pulover şi o haină sport, în timp ce se schimba, Françoise îi aduse un sandviş gros cu şuncă şi un pahar de vin.

— Mulţam, surioaro, spuse el muşcând, cu buzele răsfrânte, din sandviş.

Soră-sa se uita la el cu o tandreţe îndatoritoare. Ca de obicei, părul neîngrijit şi pantofii fără toc. „Hotărât lucru, nu se dichiseşte deloc, îşi spuse el. Cum se face că nimic la ea nu te atrage? Poate că toate surorile sunt aşa?”

În maşină, Jean-Marc se aşează, ca de obicei, pe bancheta din spate, înghesuit între Daniel şi Françoise. În faţa lui apărură din nou, ca două vase chinezeşti, ceafa tatălui şi a mamei vitrege, atât de diferite şi totuşi potrivite. Jean-Marc îşi aminti fără să vrea o altă imagine: cele două cefe pe care le zărise întâmplător, cu câteva zile în urmă, la cinema. Un cap în locul altuia şi iată o întreagă aventură! Fascinat de aceste două fusuri îmbrăcate în carne şi păr, nu acorda nicio atenţie peisajului artificial care se întindea de-a lungul autostrăzii. Totuşi, când se apropiară de locul accidentului; simţi o strângere de inimă. Nicăieri nici cea mai mică urmă. Natura nu are memorie. Nimeni din maşină nu făcu vreun comen –, tariu. „Cei doi tipi au şi murit poate!” se gândi Jean-Marc. Aparatul de radio difuza un solo de acordeon. Daniel pocnea din degete şi se legăna de pe o fesă pe alta în ritm. „Ce mă mai calcă pe nervi băiatul ăsta, cu aerul lui veşnic mulţumit de orice! Aşa o fi poate la vârsta lui! Şi totuşi, nu, eu nu eram. ca el la şaisprezece ani. Nu-şi bate capul cu niciun fel de întrebări, nu judecă pe nimeni. O iubeşte pe Françoise pentru că e Françoise, pe Charlotte pentru că e Charlotte, pe maică-sa pentru că e maică-sa, pe taică-său pentru că e taică-său, pe tatăl lui vitreg pentru că e tatăl lui vitreg, câinii pentru că sunt câini, pisicile pentru că sunt pisici, pe negri pentru că sunt negri, pe mine pentru că sunt eu… Să fie o dovadă de prostie sau de deşteptăciune?”

— Nu te mai bâţâi aşa! se răsti el, că mă apucă ameţeala!

Îşi dădu imediat seama că vorbise ca o guvernantă.

— Ce, ţi-e frică să nu borăşti? îl întrebă Daniel.

Jean-Marc se făcu alb la faţă de mânie. Să-i tragă o palmă! Dar Daniel şi izbucnise într-un râs nevinovat. Nu se gândea la nimic rău. De altfel, taică-său nu auzise nimic. Nici Charlotte. Şi asta-i principalul. Maşina gonea foarte repede. „Numai de n-am avea vreun accident!” îi trecu deodată prin minte lui Jean-Marc. Îşi închipuia izbitura, o durere cumplită în tot trupul, feţele brăzdate de cioburi de sticlă, sânge peste tot… „Ce m-a apucat?” Tâmplele i se

acopereau cu broboane de sudoare rece. Încercă să-şi vină în fire. Se apropiau de Bromeilles. Iată, în sfârşit, poarta cea mare de la *Ferraudière*!

Casă, multă vreme lăsată în părăsire, era rece, umedă, impregnată de-un miros vag de mucegai. Philippe dădu drumul la calorifer, femeile deschiseră obloanele. În toate camerele, mobilele, trezite brusc de lumina zilei, apărură, anchilozate şi arţăgoase. Nu se aflau acolo decât fotolii englezeşti cu arcurile cam lăsate, divane lipsite de stil, mese ţărăneşti şchioape, lămfpi cu abajururi rustice, dar ta un loc, tot mobilierul, adunat de ici, de colo, cam la întâmplare, era nostim şi, în fond. confortabil. Vecina, doamna Thiers, veni în grabă pentru a-i da o mână de ajutor Charlottei şi Françoisei în ale gospodăriei. Ştergeau praful prin locurile mai importante, puneau apă la fiert pentru ceai, pomeneau de ultimele cancanuri din sat. Lui Daniel îi căşunase să repare un radioreceptor şi, aplecat asupra măruntaielor aparatului, trăgea în toate părfile cu pasiune firele multicolore încrucişate.

— Mergem să ne plimbăm puţin? îl întrebă Philippe pe Jean-Marc.

— Să nu staţi mai mult de o oră! le strigă Charlotte. Vă aşteptăm la ceai!

Ieşiră împreună şi o luară pe un drum care tăia întinderi mari de pământ cultivat. Câmpul era plat. cuminte, supus dorinţelor omului. O uşoară pâclă albăstrie plutea peste arături. Nişte ciori croncăneau în depărtare. Jean-Marc încerca un sentiment plăcut, de solidaritate bărbătească şi aproape de confirmare mergând în acelaşi pas cu taică-său.

Françoise se uită la ceas şi se necăji: oricât de repede ar conduce taică-său, tot n-ajung la Paris până la ora zece dimineaţa. Nu mai apucă ea cursul lui Alexandre Kozlov! Şi toate astea pentru că Charlotte adormise din nou după ce sunase deşteptătorul! în schimb, Daniel era în al nouălea cer! O să poată chiuli de la cele două ore de matematici. Dar ea… Ah! nimeni nu poate s-o înţeleagă! mai bine nu s-ar fi dus cu părinţii la *Ferraudière*. Toţi

studenţii se vor aduna în sala n° 5, în afară de ea! Alexandre Kozlov le dăduse să înveţe o poezie de Jukovski. Şi ea o ştia pe de rost! Declinarea cuvintelor cu terminaţie – tare. Care e genitivul de la *stol*, masă? Dar dativul? îşi punea singură întrebări la care răspundea cu o uşurinţă triumfătoare. Numai de m-ar întreba! Pe măsură ce se apropiau de capitală, circulaţia pe autostradă devenea tot mai anevoioasă. Ai fi zis că toţi parizienii se întorc acasă în acelaşi timp. Când ajunseră în sfârşit în oraş, Françoise suferi de pe urma maliţiozităţii coordonate a semafoarelor cai e treceau pe roşu de îndată ce maşina se năpustea asupra lor. Era zece şi cinci când ajunseră în rue Bonaparte. Sărind din maşină, Françoise o luă la goană spre rue de Lille. Zece minute întârziere n-o să fie o nenorocire!…

În holul Institutului dădu peste un grup de studenţi care vorbeau cu glas scăzut. Făceau cu toţii parte din secţia ei. Françoise îi întrebă ce aşteaptă acolo.

— Kozlov n-a venit în dimineaţa asta. spuse Frédéric Massart. Se pare că i-a murit mama.

Era o biserică ortodoxă minusculă, instalată într-un apartament. În partea din fund a salonului se afla iconostasul. Icoane împodobeau pereţii. Peste tot ardeau luminări subţiri şi albe în sfeşnice de fier forjat. Tavanul era înnegrit de fum, iar parchetul spuzit de pete de ceară. Vreo douăzeci de persoane asistau la serviciul funebru. Fiecare ţinea în mână câte o mică luminare aprinsă. În picioare, în ultimul rând, Françoise urmărea cu o vădită curiozitate gesturile preotului. Era înalt, grav, bărbos, vorbea cu o voce cavernoasă. Diaconul îi răspundea cu glas fonfăit, legănându-şi cădelniţa din care se înălţau rotocoale de fum. Cu neputinţă să înţelegi ce spun. Nu semăna deloc cu rusa care se preda la Institut. O fi pesemne slavonă. Un miros dulceag, oriental, plutea în aer. Adunat într-un colţ al camerei, corul – trei femei şi doi bărbaţi, îmbrăcaţi modest – psalmodiau o cântare religioasă de o tristeţe sfâşietoare, Françoise nu mai asistase niciodată la o slujbă religioasă ortodoxă. O izbea

solemnitatea primitivă a riturilor. Din când în când Frédéric Massart, care o însoţise la biserică, îi şoptea câte o explicaţie pe care nu o înţelegea decât pe jumătate. Administratorul Institutului, secretara, directorul bibliotecii şi trei profesori veniseră şi ei. Mica luminare pe care Françoise o ţinea strâns în mână se muia, se îndoia şi vărsa lacrimi de ceară care i se închegau repede pe degete. Acolo, lângă sicriul acoperit cu o pânză neagră, stătea, cu capul plecat, Alexandre Kozlov. Fata îi desluşea vag profilul: de departe părea nebărbierit, obosit şi palid. Françoise îşi aduse aminte ce-i spusese despre mama lui şi îşi închipuia cât de mare trebuie să-i fie durerea. Nu îngenunchease nici măcar o dată. Nu simţea oare acum, când îl lovise o asemenea nenorocire, nevoia de a crede în Dumnezeu? Credincioşii îşi stinseră luminările şi le predară paracliserului, care trecea printre ei trăgând puţin piciorul. Slujba era pe sfârşite. Corul tăcu. Cei prezenţi începură să defileze prin faţa lui Kozlov pentru a-i prezenta condoleanţe. Când o văzu pe Françoise, el schiţă un gest de mirare. Ochii-i se aprinseră pentru o clipă dar imediat licărul lor se stinse. Strânse mâna tinerei fete fără a rosti un cuvânt de mulţumire. Oamenii de la pompele funebre sumeţeau acum fusta neagră a catafalcului, apucau coşciugul de minere şi se îndreptau legănându-se, spre ieşire. Un autodric aştepta în stradă, cu uşile larg deschise. Sicriul, cu jerbele care-l însoţeau, fu împins lin în partea din spate a maşinii, rudele defunctei urcară în faţă. Françoise îl mai zări, prin geam, pe Alexandre Kozlov, închis ca într-o dubă. Vehiculul se urni greoi. Cei rămaşi pe trotuar îşi făcură semnul crucii.

— Nu vrei să mergi la cimitir? o întrebă Frédéric Massart.

— O, nu, răspunse Françoise cu părere de rău.

Îi dăduse întâlnire lui Patrick în cafeneaua cea mică din rue Jacob.

Lecţia se termină cu o explicaţie de text. Alexandre Kozlov citea câteva rânduri în limba rusă, încet, articulând clar silabele şi scoţând bine în evidenţă accentul tonic.

Apoi invita câte o studentă să citească din nou pasajul respectiv şi să-l traducă. După frumoasele sonorităţi ale limbii ruse se auzea atunci bâiguiala unei voci franceze stângace, o morfoleală de vocale şi de consoane din care era cu neputinţă să mai recunoşti muzica originalului. Alexandre Kozlov o corecta, răbdător, indulgent… Cea mai refractară era Mireille Bördelet. Citea abia mişcând buzele şi poticnindu-se mereu.

— „O”-urile dumitale sunt nazalizate, îi spuse Alexandre Kozlov. În limba rusă sunetul „o” trebuie să pornească de jos, din gât. Tot aşa şi „a”-urile dumitale, nu sunt suficient de deschise. Abia le pronunţi… Franceza e o limbă cu nuanţe fonetice uşoare, în timp ce limba rusă e mai 9 – Familia Eygletière apăsată, mai răspicată… Ar trebui să exersezi cu un magnetofon…

Se uită la ceas şi indică următoarea lecţie pe care o aveau de pregătit după cartea de citire. În sala albă şi supraîncălzită, studenţii se ridicară în picioare. Treizeci şi cinci de fete şi şase băieţi. Proporţia era aceeaşi şi în celelalte trei grupe din anul întâi. Se strânseseră acolo din fel de fel de motive: fete care veneau din plictiseală, ca să le mai treacă timpul, altele care sperau să intre mai târziu ca traducătoare în vreo instituţie publică, unele învăţau limba rusă pentru propria lor plăcere, sau pentru că părinţii erau ruşi, sau pentru că aşa era moda, sau pur şi simplu pentru a însoţi o prietenă…

Françoise îşi luă caietele şi ieşi din sală. Cufundată în gânduri, traversă curtea pătrată fără a vedea nimic în jurul ei. În tot timpul lecţiei, care durase o oră şi jumătate, îl găsise pe Kozlov din cale-afară de nervos. Era prima lecţie pe care o preda la Institut după ce-i murise mama. Această pierdere părea să fi avut o influenţă asupra legăturilor sale cu lumea reală. Era în acelaşi timp mai strălucitor şi mai incoerent decât de obicei, vorbea prea repede, se lansa în digresiuni neaşteptate – acumula formulele categorice numai pentru plăcerea de a se război cu ideile şi cuvintele. Tonu-i agresiv, privirea-i scânteietoare le tăiau oamenilor orice dorinţă de a-l compătimi. Deodată Françoise simţi că

el se află în spatele ei. Totuşi nu întoarse capul. În holul de la intrare, câţiva studenţi stăteau de vorbă în faţa panoului de afişaj ale cărui bileţele, prinse de-a valma, oglindeau viaţa internă a Institutului: tot felul de oferte – camere de închiriat, cărţi de vânzare sau lecţii particulare de armeană, chineză, malgaşă, arabă, rusă, română… Françoise schimbă câteva cuvinte cu nişte prieteni şi ieşi în stradă. Nici nu apucă să facă trei paşi şi Alexandre Kozlov o ajunse din urmă.

— Îţi mulţumesc că ai venit la biserică, îi spuse el.

— Fata se fâstâci:

— Era firesc doar!

— Nu, nu… era… în sfârşit, am fost foarte mişcat!

O izbi schimbarea care se petrecuse cu el în numai câteva clipe. Acum, când nu se mai afla în faţa studenţilor, părea din nou abătut, istovit, frânt. Reprezentaţia luase sfârşit, actorul îşi scotea masca. Françoise ar fi vrut să-l ajute. Dar cum poţi consola un om care nu crede în Dumnezeu? O cotiră pe rue des Saints-Pères.

— Vreţi să ne plimbăm puţin? întrebă ea cu glas scăzut.

— Cu plăcere.

— E atât de frumos afară!

— Pleci din oraş în timpul vacanţei de Paşti? întrebă el după o scurtă tăcere.

— Da, mă duc cu părinţii în Loiret, unde avem o căsuţă. Dar dumneavoastră?

— Oh! eu…

Un zâmbet amar îi trecu pe buze. Françoise îşi reproşa lipsa de tact. Coborâră spre cheiuri mergând unul lângă altul. Cerul se boltea, străveziu, deasupra oraşului. Reflexe de soare se strecurau printre crengile copacilor încărcate de muguri lucioşi şi friguroşi. Buchiniştii se plictiseau în faţa lăzilor deschise în cele patru vânturi. Françoise îşi dădu seama că nu poate să nu-i vorbească lui Alexandre Kozlov despre recenta lui pierdere. Nu poţi vindeca o rană ignorând-o.

— Eraţi foarte legat de mama dumneavoastră, nu-i

aşa? îl întrebă ea.

— Da. O vedeam însă rar. Credeam că nu mai am nimic să-i spun. Iar acum, când nu mai e, mă întreb şi. eu ce fac toată ziua. Mi s-a dus deodată toată copilăria. Mama şi cu mine eram legaţi prin atâtea amintiri, caz-e nu aveau preţ decât pentru noi doi!…

Merseră câteva secunde fără a scoate o vorbă. Apoi Alexandre Kozlov îngână printre dinţi:

— Buzunarele îmi sunt pline de monezi care nu mai nu curs.

Trecătorii îi atingeau uşor în treacăt. Maşinile care goneau chiar pe lângă trotuar o ameţeau pe Françoise. „M-am înşelat – se gândi ea cu bucurie – e mai omenos, mai sensibil decât ar vrea să pară”. O scară abruptă pornind chiar din parapet ducea până la mal. Coborâră treptele fără a se fi înţeles dinainte. Jos, era o linişte şi o tăcere provincială. Nişte copaci, un petic de gazon pipernicit, o bancă. Fluviul, cenuşiu şi lat, curgea domol şi odihnitor. Un câine lătra pe puntea unui şlep legat scurt de mai.

— Mama dumneavoastră era conştientă de gravitatea bolii? întrebă Françoise.

— În ultima vreme, da, răspunse el. Dar nu-i era frică. Era foarte evlavioasă.

— A, da? exclamă Françoise însufleţindu-se deodată.

O punte fusese aruncată peste o prăpastie care i se părea de netrecut.

— O evlavie de copil mic, preciză Alexandre Kozlov. Credea în ceva minunat ce-o aşteaptă dincolo, pe lumea cealaltă!

— A fost o mare fericire pentru ea că a crezut în Dumnezeu!

— În momentul acela, poate… Dar după aceea?

— Cum asta, după aceea?

Alexandre Kozlov se opri. Era cu capul gol. Păru-i era tăiat scurt, pe frunte. Privirea-i umedă lucea tremurător.

— Dar dacă după moarte nu e nimic, dacă în locul raiului din carton închipuit de ea, n-o aşteaptă – ceea ce e mai verosimil – decât o prăpastie neagră şi fără fund, ce

decepţie pentru că! Mă doare pentru că sunt aproape singur că, trecând pe lumea cealaltă, a fost dezamăgită. Dezamăgită ca un copil care a fost minţit!

— Nu vă contraziceţi acum? Dacă într-adevăr credeţi că mama dumneavoastră a fost dezamăgită, înseamnă că admiteţi, ca toţi creştinii, nemurirea sufletului…

— N-am negat-o niciodată. Neg însă precizările stupide pe care le dau unii asupra împrejurărilor concrete ale acestei nemuriri. Nici ei nu ştiu mai mult decât ştiu eu, atunci de ce nu tac din gură? Să-l compătimesc pe necredincios? Nu, credinciosul e cel care trebuie compătimit! Căci necredinciosul e pregătit pentru orice eventualitate, pe când credinciosul, căruia i s-a făcut capul calendar cu tot felul de dogme sfinte, are nouăzeci şi nouă de şanse dintr-o sută să sufere în clipa revelaţiei finale. Mama mea suferă acum, simt acest lucru! Suferă pentru că e nevoită să-mi dea dreptate!

— Iar eu sunt convinsă că nu suferă, că e fericită şi că vă vede de acolo, de sus!…

Françoise rostise aceste cuvinte fără a se gândi, cu un avânt atât de însufleţit şi de sincer, încât în aceeaşi clipă i se făcu ruşine de exaltarea ei.

— Ce drăguţă eşti! spuse Alexandre Kozlov. Îţi aduci aminte de tabloul acela rusesc, atârnat deasupra divanului?

— Da, bineînţeles.

— Şi dumitale îţi place probabil să pictezi ceruri senine! Dar aşa e la vârsta dumitale!

Françoise era din ce în ce mai tulburată. Avea sentimentul ciudat că i se taie respiraţia şi că i se urcă sângele în obraji.

— Dacă mă gândesc bine, reluă Alexandre Kozlov, amintirea cea mai vie, cea mai scumpă pe care am păstrat-o despre mama e tocmai acest peisaj, cu cerul lui de un azur hidos, inadmisibil!…

Françoise căută o frază de consolare, dar tot ce-i venea în minte, era atât de banal!

— Da, spuse ea până la urmă. Sunt convinsă că de

fiecare dată când îl veţi privi, cerul acesta vă va insufla din nou dragostea de viaţă.

— Dar nu mi-am pierdut dragostea de viaţă, Françoise! răspunse el.

Pentru prima oară îi spunea pe numele mic. Françoise porni din nou înainte rostind cu voce scăzută:

— Cu atât mai bine… Aveaţi aerul atât de abătut, atât de trist!…

— E foarte grav să-ţi pierzi mama! Dar face parte din jocul vieţii: moartea, munca, dragostea, contemplarea unor lucruri rare şi frumoase…

De cealaltă parte a Senei, Luvrul îşi întindea nobila-i faţada din piatră spălăcită şi poroasă, cu ferestrele învăpăiate de reflexele soarelui la asfinţit. Alexandre Kozlov făcu un gest larg cu mâna, ca şi cum ar fi vrut să dăruiască fetei palatul, fluviul, cerul. Apoi se întoarse spre ea şi o privi cu atenţie.

— Ai făcut mari progrese la limba rusă, spuse el deodată pe un ton aproape vesel. Ce vrei să faci mai târziu?

— Nu ştiu încă. Poate traducătoare la Ministerul de externe… în orice caz, vreau neapărat să lucrez după absolvirea Institutului. În zilele noastre, o femeie care nu lucrează…

El o întrerupse:

— Locuieşti cu părinţii?

— Da.

— Vorbeşte-mi despre ei.

Françoise se uită mirată la el:

— Nu-i prea interesant… Suntem o familie împărţită ca atâtea altele! Tata şi mama au divorţat şi fiecare s-a recăsătorit…

— Stai cu mama?

— Nu, cu tata!

— Păcat! Mi se pare că o mamă e ceva foarte import tant în viaţă… mai ales în viaţa unei fete!

Françoise stătu puţin pe gânduri şi recunoscu sincer.

— Nu… în orice caz, nu pentru mine…

— Dar o vezi des?

— Din când în când, duminica.

— Cred că e o situaţie foarte penibilă.

— De ce? Mă înţeleg foarte bine cu tatăl meu vitreg şi cu mama mea vitregă. Nu judec pe nimeni. Fraţii mei la fel.

— Ai fraţi? o întrebă cu un fel de aviditate.

Françoise se gândi că el suferă trăind singur într-un univers îngust şi de aceea tinde instinctiv către tot ce-i poate da o impresie de căldură, de mişcare, de mulţime. Ceilalţi erau hrana lui sufletească. Întrucâtva ceea ce se petrecea şi cu Madou.

— Da, am doi fraţi, răspunse ea.

— Seamănă cu dumneata?

— Deloc!

— Spune-mi ceva despre ei.

Luată pe neaşteptate, Françoise îşi dădu seama că-i cunoaşte prea bine pe Daniel şi pe Jean-Marc ca să-i poată descrie exact. O mie de amănunte contradictorii îi fluturau prin minte. De fiecare dată când era pe punctul să facă o apreciere asupra lor, constata că e incompletă.

— Jean-Marc, care are douăzeci de ani, e visător, impresionabil, nervos, ascuns şi vădeşte, cred eu, unele înclinaţii artistice, se hotărî ea până la urmă. Nu va fi niciodată artist dar e foarte receptiv la creaţia celorlalţi. E de o sensibilitate bolnăvicioasă! în ce-l priveşte pe Daniel, e încă un copil! N-are decât şaisprezece ani! Dar e foarte curajos şi perseverent! E bun, vesel şi cinstit! îi iubesc foarte mult pe amândoi! Asta-i tot!

— Dar pe dumneata, cum te-ai caracteriza, Françoise?

— Nu-mi acord chiar atâta importanţă incit să simt dorinţa de a mă caracteriza!

— Câţi ani ai?

— Optsprezece.

— Ţi-aş fi dat mai mult. Eşti atât de rezonabilă!

Făcură cale-ntoarsă. Vântul sufla tot mai tare şi se răcea. Un remorcher înainta împotriva curentului apei,

trăgând după el patru şlepuri greu încărcate. Pe ultimul din ele, o fetiţă flutura o batistă. Alexandre Kozlov îşi ridicase gulerul de la palton.

— Într-o bună zi ai să te măriţi! spuse el.

— Da. Peste cinci ani!

— O, ce precizie!

— Sunt logodită.

Alexandre Kozlov ridică din sprâncene şi ochii-i deveniră sfredelitori.

— Eşti logodită? N-aş fi crezut!

— De ce?

— Pentru că n-ai aerul de îndrăgostită.

Françoise se întrebă dacă n-ar trebui să se simtă jignită dar până la urmă se hotărî să răspundă printr-o glumă:

— Sunt obişnuită să-mi ascund sentimentele!

— Şi cu ce se ocupă logodnicul dumitale?

Françoise vorbi despre Patrick cu tandreţe şi ponderaţie. Dar tot ce spunea suna fals. Patrick nu semăna deloc cu omul pe care-l descria, nici la înfăţişare, nici la fire. De altfel, însăşi atenţia pe care i-o arăta Alexandre Kozlov o paraliza. Se opri în mijlocul unei fraze.

— Da, înţeleg, spuse Alexandre Kozlov. E cu siguranţă un băiat de ispravă!

— Da.

— Are mult noroc.

— Am şi eu cel puţin tot atât cât şi el!

— Ce curios! Parcă eşti dintr-o altă epocă;

— Eu?

— Da. Îţi sunt străine modele astea stupide, invidia; ura, dispreţul. îi iubeşti pe toţi cei din jurul dumitale!

— Şi nici nu v-am vorbit despre fiinţa cea mai minunată pe care o cunosc! exclamă ea. E vorba de mătuşa mea. Noi îi spunem Madou. Ea ne-a crescut, pe fraţii mei şi pe mine. Locuieşte singură, în provincie. E anticară. Are un gust atât de fin, o minte atât de subtilă…

Françoise observă din nou că el o ascultă cu un licăr de recunoştinţă şi de aprobare în ochi. Ca şi cum i-ar fi

oferit exact ceea ce voia. O asculta aşa cum un meloman ascultă o vioară cântând fără nicio notă falsă melodia care-i stăruie în minte.

Ajunseseră la picioarele micii scări de piatră care ducea spre partea superioară a cheiului. Un amurg neguros amorţea oraşul. Parcă un amestec de fum şi de praf de ardezie se ridica dinspre pământ în întâmpinarea serii.

— E timpul să mă întorc acasă, spuse ea.

Alexandre Kozlov rămânea nemişcat. Chipu-i era ca încremenit. Se uita ţintă la fată. În sfârşit rosti:

— N-am să uit niciodată această plimbare, Françoise.

— Nici eu, răspunse ea încet.

O conduse prin rue Bonaparte, până acasă. Acolo, în faţa bolţii de la intrare, îi strânse mâna. Portăreasa stătea în pragul locuinţei. Oameni forfoteau pe trotuarul îngust. Îmbrâncită din dreapta şi din stînga, Françoise se aştepta să-i apară în faţă tatăl, fraţii, Charlotte. O cuprinse o fericire plină de nelinişte.

— La revedere, spuse Alexandre Kozlov.

Îşi retrase mâna. Şi deodată Françoise se pomeni singură. Alexandre Kozlov dispăruse în mulţime. Un autobuz trecu duduind, plin de chipuri indiferente de partea cealaltă a geamurilor.

XIV

Jean-Marc se întoarse fără să se ridice de pe scaun, 1 pentru a vedea dacă uşa de la bucătărie e bine închisă. Avea mereu impresia că un curent rece îi îngheaţă umerii şi gleznele. O tuse seacă îl scutură. Tot aspirina îl ajută cel mai bine. Luase două tablete înainte de masă. cu puţin vin, şi timp de trei ceasuri nu-l mai duruse capul. Acum însă simţea că face din nou febră. Oare gripa asta o să-l ţină tot timpul vacanţei de Paşti? Şi aşa, în timp normal, *La Ferraudiere* nu oferea prea multe distracţii. Dar dacă, pe deasupra, o să fie nevoit să mai stea şi în casă!… Un i-ior mai puternic îi trecu prin şira spinării. îl dureau mâinile şi picioarele, creierul îi era parcă înceţoşat… Am cel puţin

treizeci şi opt cu cinci”. Desigur, ar fi fost mai cuminte să se bage înapoi în pat. Dar se plictisea, singur în camera lui. Aici, cel puţin, la bucătărie, neîntreruptul du-te-vino al Charlottei îl mai distra. I se năzărise să facă nişte clătite pentru cină. Un divertisment ca oricare altul, la ţară! Ea care, la Paris, nu punea mâna pe o cratiţă, desfăşura la Bromeilles o activitate culinară nestăvilită. Vecina, doamna Thiers, nu venea decât dimineaţa, pentru a face curăţenie în casă. Tot restul zilei se lipseau de servitoare şi Charlotte se declara încântată de această libertate care-i permitea să-şi încerce talentele. Lectura ei principală era o carte de bucate împănată cu semne. O pusese pe masă, alături de ea, deschisă la pagina despre clătite. Din când în când, arunca câte o privire de artist scrupulos, Un şorţ alb, prea mare pentru ea, îi înfăşură strâns şoldurile. Ca să nu-i prindă părul miros de bucătărie îşi confecţionase un fel de turban din primul fular pe care-i găsise la îndemână dar a cărui culoare, ca prin minune tocmai verde-smarald, îi sublinia fineţea trăsăturilor şi transparenţa de chihlimbar a pielii. Astfel deghizată, freca într-un castron o pastă fluidă şi gălbuie, care răspândea un parfum de vanilie.

— Faci de zece ori mai mult decât e nevoie, bâigui Jean-Marc.

Charlotte întoarse capul spre el, fără a înceta să bată cu telul şi ochii îi străluciră sub turbanul cu pliuri molatic suprapuse.

— Lasă că ştiu eu ce poftă de mâncare aveţi voi, spuse ea. Numai tu eşti în stare să mănânci o duzină întreagă!

— Azi nu mi-e foame.

— Pentru că-i abia ora cinci!

— Nu. să ştii că nu-s deloc în apele mele!

Charlotte îşi muie degetul arătător în compoziţie pentru a-i aprecia consistenţa, îşi şterse degetele într-o cârpă de bucătărie şi se postă severă, maternă, în faţa lui Jean-Marc, care şedea tot pe scaun.

— E adevărat că arăţi cam prost i spuse ea lipindu-şi palma de fruntea lui. w

Jean-Marc închise ochii. O răcoare plăcută, i se raspxnai. până spre tâmple şi spre fălci.

— Ar trebui să urci la tine şi să te bagi în pat, continuă ea.

— Nu.

— Am un roman poliţist grozav. Ia-l! Nici n-ai să-ţi dai seama cum trece timpul!

Jean-Marc refuză clătinând din cap. Atunci ea ridică din umeri, bombănind: „Eşti încăpăţânat ca un catâr!” şi se întoarse la treburile ei. Jean-Marc privi pe fereastră: o ceaţă verzuie învăluia copacii din livadă; nori plumburii striveau orizontul; curând va începe să plouă!… Trecuseră trei zile de când familia se instalase la Bromeilles. Familia, minus Philippe! El, ca din întâmplare, fusese nevoit să plece cu avionul la New York. Afacerile îl vor reţine acolo până la sfârşitul lunii aprilie. Jean-Marc regreta absenţa lui. Nu putea avea discuţii interesante nici cu Françoise, care stătea toate după-amiezile cufundată în manualele ei de limbă rusă, şi nici cu Daniel, care cum se lumina de ziuă, pleca cu nişte prieteni în pădurea de la Fontainebleau pentru a se căţăra pe stânci şi îşi făcea din nou apariţia abia seara, murdar, istovit şi plin de zgârieturi. „Ce plăcere o mai fi şi asta să te istoveşti în aşa hal?” – se întreba Jean-Marc.

Françoise intră în bucătărie. Îşi terminase exerciţiile şi luase un aer zâmbitor şi somnambidic, ca întotdeauna când îşi scotea nasul din cărţile ei.

— Ah, faci clătite? Ce idee grozavă! Nu uita să pui şi ceva vişinată!

— Am şi pus! spuse Charlotte. Cred că am scăpat chiar prea multă!

Neavând ce face, Françoise se învârti câteva clipe prin bucătărie apoi, deschizând un dulap din perete, anunţă:

— Nu mai avem pâine pentru diseară.

— Ei, drăcie! exclamă Charlotte. Am uitat cu desăvârşire să trimit după pâine!

— Nu-i nimic, o să ne lipsim, mormăi Jean-Marc.

— Tu ai să te lipseşti poate, spuse Françoise, dar Daniel nu. Biétul băiat o să se întoarcă flămând! Mă duc eu să cumpăr pâine la Puiseaux, pe jos. O să-mi prindă bine puţin aer curat: mi-e capul cât o baniţă!

— Asta-i acuma! nu cumva cloceşti şi tu vreo gripă? întrebă Charlotte.

— Nu! Dar am stat două ore cu nasul în cărţile de rusă.

— În orice caz, ia o umbrelă: cu siguranţă c-o să plouă.

— Îmi place să simt picăturile de ploaie pe obraz.

— Dar părul, Françoise! îi spuse Charlotte cu reproş.

— Oh! părul, mult îmi mai pasă mie de el!

După ce Françoise ieşi pe uşă, Jean-Marc oftă:

— E într-adevăr nemaipomenită! Cum poate o fată să fie atât de nepăsătoare faţă de coafura, de îmbrăcămintea ei?

— Pui mult preţ pe eleganţa unei femei? întrebă Charlotte.

— Foarte mult! După părerea mea, eleganţa face parte din personalitatea ei intimă, e aproape mai importantă decât frumuseţea.

Chax lotte zâmbi enigmatic şi puse telul pe masă.

— Gata. Cred că aluatul e tocmai bun.

Se făcu tăcere, Jean-Marc se întinse, căscă.

Cum îi spune cărţii ălei a?

— *Un cui în clovn*.

— Ce titlu aiurit! Şi e bună!

— E grozavă!

— Bine, atunci mă duc sus să văd ce-i cu ea!

— Când treci ia-o din camera mea. E pe noptieră. Îţi aduc numaidecât un grog şi nişte aspirină.

— Iar!

— Vrei să te faci bine sau nu?

Îl împinse afară din bucătărie; el era cu un cap mai înalt; ea avea urme de făină pe obrazul drept.

Jean-Marc urcă scara de lemn, cu trepte largi şi cu balustrada din fier forjat, intră în camera Charlottei şi

rămase o clipă nehotărât. Obloanele, pe jumătate închise, menţineau în dormitor o penumbră blândă. Frumoase mobile ţărăneşti se oglindeau în plăcile roşu-închis ale pardoselii. În mijlocul odăii, lipit de un partou din lemn, trona patul conjugal, scund, lat, dreptunghiular, categoric, indecent. Lângă fereastră, pe o toaletă, se înşiruiau tot felul de borcănaşe, tubuşoare, flaconaşe, toate accesoriile mărunte ale cochetăriei feminine. Parfumul Charlottei era aici mai sensibil decât oriunde. O cămaşă de noapte din voal stătea aruncată neglijent pe un scaun. Un ciorap atârna de cremonă. Jean-Marc sorbi aerul adânc, ca pentru a se impregna în întregime cu el, luă cartea de pe noptieră şi ieşi.

Odată vârât în pat, se felicită că urmaşe sfatul Charlottei. Căldura aşternutului îi dădea o senzaţie plăcută de moleşeală. Frisoanele se mai potoleau. Citi primele pagini, în fond, nu-i chiar aşa de rău la ţară! De altfel, ce-ar fi făcut singur, la Paris! Didier Coppelin era plecat în Périgord, la nişte veri. Valérie se afla în Scoţia. În ce-o priveşte pe Micky, nu ţinea chiar atât de mult s-o vadă!... Şi-apoi, Madou urma să vină la *Ferraudière*. Îşi anunţase vizita pentru a doua zi. Dacă s-ar putea face bine până atunci! Acum aştepta cu nerăbdare grogul pe care adineauri îl refuzase! Literele îi jucau pe dinaintea ochilor. Toate personajele vorbeau într-un argou grosolan. Chiar în capitolul doi, o călăreaţă de circ era descoperită la ea în cabină, cu beregata tăiată şi un ghemotoc de sugativă roz strâns în mână... Era ceva macabru şi totodată lasciv în acest trup frumos de femeie, dezarticulat şi scăldat într-o băltoacă de sânge”. „Cu siguranţă c-a uitat de grogul meu *1*” îşi spuse Jean-Marc. Ciuli urechile. Nu se „auzea niciun zgomot de la parter. „Ar trebui poate s-o chem”. „Murdară treabă! spuse Jim Howlen. Dacă aş cunoaşte lepădătura care a făcut treaba asta...” Jean-Marc se uită la ceas: „Cinci şi douăzeci. Dacă mai întârzie, o să fie prea târziu...” „în timp ce rostea aceste cuvinte, o splendidă creatură blondă, cu şoldurile unduitoare şi sânii provocatori, se ivi în pervazul uşii. Mallory scoase o

fluierătură admirativă”. Jean-Marc se ridică puţin într-un cot. De data asta, nu mai încăpea nicio îndoială: cineva urca scările. Charlotte intră aducând într-un pahar un lichid castaniu cu reflexe aurii din care ieşeau aburi, Nu-şi scosese turbanul verde.

— Hai., bea repede, spuse ea aşezându-se pe marginea patului.

Jean-Marc îşi muie buzele în licoai e şi lăsă capul înapoi pe pernă:

— E fierbinte! Nu pot!

— Ba da, ba da! Fă şi tu un efort, mă băiete! Altminteri n-o să aibă niciun efect! Na, ia-ţi aspirina!

Înghiţi două tablete una după alta, bău un gât bun de grog, se strâmbă. mai bău încă. După ce goli paharul, Charlotte i-l luă din mină.

— Ce porcărie! mormăi Jean-Marc. Parcă îmi ia gâtul foc.

— Nu cumva îţi place să te alinţi?

— Nu! Dar ai pus dinamită înăuntru!

— Am pus ce trebuia. Acum ai să-ţi iei temperatura. Şi dacă mâine nu te simţi mai bine, îl chem pe doctoiul Tiregoud.

— Nu se cheamă doctorul pentru o simplă gripă!

— Hai, fără vorbă. Un bolnav trebuie să asculte!

Îl brusca cu tandreţe iar el se complăcea, atent la zvâcnetele speriate din pieptul lui... Ah, să mă mai dojenească dar să se ocupe de mine!” Vagi amintiri despre bolile copilăriei îl năpădiră. Mereu aceleaşi imagini: lumina slabă a unei lămpi acoperite, sticluţa cu medicamente, cărţi cu ilustraţii, dezmierdări. Dar Madou era aceea care-l îngrijea pe-atunci... Agasat, alungă aceste reminiscenţe care-l deranjau acum, când era bărbat în toată firea.

— Am să-ţi îndrept puţin pernele, spuse Charlotte. Şi apoi trebuie să te schimbi! Eşti ud leoarcă!

Se ridică, deschise şifonierul, luă o pijama curată, un prosop, o mănuşă de baie şi se întoarse la Jean-Marc care se aşezase în capul oaselor.

— Ei, acum, dezbracă-te, îi porunci ea.

Tânărul îşi scoase bluza de la pijama şi simţi pe pieptu-i gol şi jilav înţepăturile neplăcute ale aerului din cameră. Charlotte se sprijini cu un genunchi de marginea patului şi se aplecă înainte. La numai câţiva centimetri de el, în lumina difuză a lămpii, Jean-Marc văzu chipul acela fin, cu ochi atenţi şi întunecoşi. Un miros de colonie se răspândi dintr-un flacon destupat. După o clipă de şovăială, Charlotte începu să-l fricţioneze. îl freca pe piept, pe spate, pe ceafă, îi ciufulea energic părul.

— Eşti într-adevăr drăguţei de tot aşa, spuse ea râzând. Parcă ai avea doisprezece ani!

Glasu-i suna fals. Deodată se opri. O idee dură, precisă, îi apăru în ochi. Privirea-i mângâia umerii lui Jean-Marc, bărbia, gura. Ca într-un vis, el o luă de mână, îi scoase mănuşa de baie şi îşi lipi buzele de palma ei caldă, catifelată şi prea parfumată. Când ridică privirea, expresia de pe faţa Charlottei nu se schimbase. Rămaseră o bună bucată de vreme nemişcaţi, tăcuţi. Apoi, fără ca el să aibă impresia că s-a apropiat de ea şi nici ea să fi făcut vreo mişcare spre el, buzele lor se întâlniră. Jean-Marc crezu că ea îşi va reveni în fire, îl va respinge… Dar Charlotte rămânea nemişcată, slăbea tot mai mult sub sărutul lui, şoptea chiar lângă gura lui:

— Jean-Marc!…

— Te iubesc, Charlotte! bolborosi el. Te iubesc! Te iubesc!…

O nelinişte rău prevestitoare se adăuga fericirii sale, dându-i poate şi mai mult preţ. Creieru-i era golit de gânduri, parcă aspirate de e pâlnie. Prăbuşirea, bezna, fie ce-o fi după aceea!

— Te iubesc!…

Charlotte se îndepărtă de el cu un suspin de tudsfacţie, ca un copil care a dat de duşcă paharul de lapte pe care-l poftea. Jean-Marc o cuprinse din nou în braţe. Dar. de data asta ea nu se lăsă sărutată:

— Nu, Jean-Marc… Ascultă… Nu, nu trebuie… Funeţi bluza 3 a loc… Ai să răceşti…

Şi totuşi el îi acoperea ceafa cu mici săruturi, mirosindu-i pielea cu nările larg deschise, iar rezistenţa ei slăbea. Jean-Marc îşi dădea bine seama după mişcarea corpului, care ba se oferea, ba se sustrăgea. Deodată Charlotte sări în picioare. Jos, la parter, cineva trimise o uşă. Se auzi vocea Françoisei:

— Charlotte? Unde eşti?

— Aici, la Jean-Marc, răspunse ea. Vino sus!

Îşi îndreptă bluza, îşi netezi fusta şi chipul ei căpătă din nou o expresie de totală detaşare. Această transformare se petrecu am de repede încât Jean-Marc se îndoi de cele petrecute cu câteva clipe mai înainte.

— Ce repede ai venit! îi spuse Charlotte Françoisei, care deschidea uşa.

— Da, l-am întâlnit pe domnul Vineuse, la puiseaux. M-a adus înapoi cu maşina. Nu te simţi bine, Jean-Marc?

— Nu, nu prea…

— Bietul băiat!…

— I-am făcut un grog zdravăn! explică Charlotte. Îmi promiţi că nu te dai jos din pat, Jean-Marc! Dacă ai nevoie de ceva, cheamă-ne!…

— Poate o să coboare totuşi la masă! spuse Françoise.

— Bineînţeles, dacă o să vrea! hotărî Charlotte. Dar până atunci trebuie să se odihnească!

Se retrase împreună cu Françoise şi Jean-Marc se trânti înapoi pe pernă, Cu ochii în tavan, încerca să înţeleagă ce se întâmplase cu el dar cu cât se străduia să-şi pună ordine în gânduri, cu atât se simţea mai depăşit de evenimente. În numai câteva minute, lumea se întorsese pe dos. Toate relaţiile dintre oameni se schimbaseră. Nu mai puteai rosti acum un cuvânt în casa asta fără să fie o minciună. Când şi-o amintea pe Charlotte gemând de plăcere sub săruturile lui se simţea cuprins de dragoste, de mândrie, de exigenţă. Dar ceva în el, mai prudent, mai raţional, îi spunea că ar fi fost mai bine dacă nu s-ar fi întâmplat nimic. Se întrebă deodată dacă nu s-ar simţi uşurat dându-şi seama că totul n-a fost decât un vis. „Nu!

Mă iubeşte! Sunt sigur! Şi eu o iubesc 1” Îi ardeau obrajii. Se sufoca sub cuvertură. Cu un gest brusc, o smulse de pe el. Ajunsese la un asemenea grad de exaltare încât îi era cu neputinţă să mai rămână în pat. Se duse în baie, se clăti puţin pe faţă cu apă rece, se îmbrăcă dar îl apucă ameţeala şi se aşeză la loc pe marginea patului. De jos, răzbătură hohote de râs. Se întorsese Daniel. Povestea probabil cum îşi petrecuse ziua: „A fost al dracului de greu!...” „De trei ori m-am căţărat până sus de tot...” „Aoleu, câte n-am păţit Jean-Marc n-avea niciun chef să ia parte la veselia sportivă a fratelui său. Se culcă înapoi, aşa îmbrăcat cum era, şi. se apucă din nou de romanul poliţist. Dar nu mai înţelegea nimic din ce citea. Slăbiciunea i se transformase într-un fel de greaţă. Din cauza febrei, sângele îi zvâcnea în tâmple. Închise ochii şi se strădui să nu se gândească la nimic.

La ora opt, Françoise ciocăni la uşă şi îl întrebă dacă vrea să vină la cină. Jean-Marc coborî după ea până în camera cea mare. La masă, observă o misterioasă transformare în înfăţişarea Charlottei. În locul turbanului – un păr negru în valuri de mătase. La încheietura mâinii strălucea o brăţară cu ochiuri mari şi plate. Purta pantaloni gri fier şi un vechi pulover negru care-i şedea prea bine ca să nu-l fi ales printre altele zece pentru a arăta în seara asta cât mai atrăgătoare. Chipu-i oglindea echilibrul şi buna dispoziţie a unei fericite mame de familie. Cum ţi-ai fi putut închipui că, acum două ore, aceeaşi femeie cu ochii rătăciţi, fiind...? Râdea de glumele lui Daniel, discuta cu Françoise despre diferite reţete de clătite; dar când ceilalţi n-o priveau, îi arunca lui Jean-Marc o privire de tandreţe imperioasă. În mai multe rânduri, se temu ca soră-sa să nu surprindă acest schimb de gânduri, iuţi ca fulgerul, pe deasupra mesei.

— Vă sfătuiesc să mai lăsaţi loc şi pentru desert! spuse Charlotte.

Françoise schimbă farfuriile în timp ce Charlotte aducea clătitele, stropite cu Grand Marnier şi încununate de o flacără albăstruie şi tremurătoare.

— Ce păcat că tata nu-i aici! spuse Françoise. îi plac

atât de mult!

Jean-Marc avu o uşoară strângere de inimă şi-i aruncă Charlottei o privire pe furiş. Ea zâmbea, imperturbabilă.

— Am să-i gătesc de cum s-o întoarce! spuse ea. Daţi încoa farfuriile!

Clătitele se dovediră delicioase. Daniel se ghiftui spre marea bucurie a Charlottei şi a Françoisei. Deşi n-avea deloc chef să râdă, Jean-Marc se străduia să pară şi el vesel. Deodată un gust de lacrimi îi umplu gura.

— Iartă-mă, Charlotte, spuse el. Sunt cam obosit. Cred c-ar trebui să mă culc!

Se repezi ca vântul afară, urcă în camera lui. se trânti de-a curmezişul palului şi, cu faţa vârâtă în pernă, începu să plângă de nervi, de slăbiciune, de mânie şi de dragoste.

XV

Prin fereastra camerei sale, Jean-Marc o văzu pe Madeleine coborând din maşină, cocoşându-se sub umbrela pe care Daniel o ţinea deschisă deasupra ei şi alergând, i erindu-se de băltoace, până la peron. Îl cuprinse un sentiment de uşurare atât de puternic încât el însuşi se miră. În sfârşit Madou era aici, cu faţa-i deschisă şi. cinstită, cu înfăţişarea-i îndesată! Ca pe vremuri, când era copil, i se părea că-i de ajuns să vină pentru ca totul să reintre în normal. îl va ajuta, prin însăşi prezenţa ei, să-şi biruie dragostea. Se auzeau tot mai aproape paşi, voci vesele. Charlotte, Daniel şi Françoise o conduceau pe Madeleine în camera de oaspeţi din fundul coridorului.

— Ce mai potop, copii! spunea Madeleine. Îmi dansează şi acum în faţa ochilor ştergătorul de parbriz. Ce bine-i că sunt aici, cu voi! Dar unde-i Jean-Marc?

— Are gripă. E sus. În camera lui. O fi dormind, spunea Charlotte.

Glasurile scăzură.

— Şi noi care facem gălăgie! spuse în şoaptă Madeleine. Sper că nu-i nimic grav?…

Zumzetul conversaţiei se pierdu în fundul casei. Puţin mai târziu scara pini sub greutatea familiei care cobora.

Jean-Marc se uită în oglindă: era palid, cu ochii tulburi. Îşi scoase maşinal halatul, trase pe el un pulover gros, maro, luă din dulap un fular galben pe care şi-l înnodă în jurul gâtului. Gestul acesta îl surprinse. Cui voia să placă? îşi trecu palma peste bărbia proaspăt rasă şi deschise uşa.

Întreaga familie era adunată în camera cea mare. Un foc de lemne ardea în cămin. Jean-Marc o sărută pe Madeleine, o asigură că-i aproape complet restabilit şi o întrebă cum a călătorit.

Io

— Totul a mers foarte bine, spuse ea, dar mi-a venit cam greu să plec. În timpul vacanţei de Paşti se ivesc întotdeauna ceva mai mulţi clienţi la Touques. Noroc că vecina mea, doamna Gourmorit, a acceptat să stea câteva zile la prăvălie, în locul meu…

Se întrerupse pentru a-şi aprinde o ţigară, scoase cu voluptate două dire de fum pe nări şi adăugă:

— Ce mai face doamna Thiers?

— Oh, doamna Thiers! murmură Charlotte, să nu mai vorbim de ea! Vine acum doar dimineaţa şi să ştii că-mi pare foarte bine. Prea e molâie şi prea se văicăreşte. Nu mai puteam suporta să-mi stea toată ziulica pe cap!

— Bine, dar cine-ţi găteşte?

— Eu. Şi nu mă descurc prea rău!

Rostind aceste cuvinte, Charlotte se întoarse spre „copii” ca pentru a-i lua drept martori. Îşi plimbă privirea asupra lor şi se opri în cele din urmă la Jean-Marc, care simţi un fier ars prin inimă. De ce se uită la el cu atâta insistenţă? Şi încă faţă de toţi! Nu renunţase oare şi ea, la nebunia lor? Ce frumoasă e azi! Chipul ei e înspăimântător de senin şi de luminos. În loc să-l ajute să se depărteze de ea, simte o plăcere răutăcioasă în a-l ademeni şi mai mult. Nu vede oare că acest joc crud şi fără ieşire îl face să sufere? Buimăcit cum era, îi auzi pe Daniel şi pe Françoise exclamând:

— Extraordinare au fost clătitele alea!... Dar ce zici de puiul cu ciuperci de alaltăieri!...

Din fericire, nimeni nu remarcase privirea Charlottei. Nici măcar Madeleine care, înfundată în jilţ, îşi observa nepoţii cu ochii flămânzi şi veseli, ca întotdeauna când se găsea din nou în sânul familiei, după săptămâni întregi de singurătate.

— Ce-ar fi să facem deseară o uriaşă *fondue*! *1* propuse Daniel.

— Pentru masa de seară e cam grea! obiectă Charlotte.

— Dimpotrivă! Tocmai la cină se mănâncă *fondue*! Nu-i aşa, Madou?

— Pe mine, cu o *fondiue* mă daţi întotdeauna gata.[7]

Cu ţigara lipită de buză, Madeleine întindea bărbia şi închidea un ochi pe jumătate când vorbea, din causa fumului care i se urca de-a lungul obrazului.

— Dar despre Philippe ce mai ştiţi? întrebă ea întinzând mâinile spre foc.

— E bine, răspunse Charlotte. Am primit chiar azidâmineaţă o scrisoare de la el!

— Oh, şi nouă nu ne-ai spus! exclamă Françoise.

— Am uitat!

— Ne-o citeşti? întrebă Daniel cu un tupeu plin de candoare.

— Daniel! protestă Madeleine. Aşa ceva nu se cade!

— Dar nu-i niciun fel de secret, spuse Charlotte râzând. Unde am putut s-o pun? Ah, da, pe mesuţa aia de acolo. Françoise, vrei să mi-o dai?

Jean-Marc, care şedea, de-a curmezişul braţului unui fotoliu, asistă, cu inima strânsă, la un spectacol straniu: Charlotte despăturind o hârtie şi citind cu o expresie de mieroasă cuminţenie conjugală:

— ... „Spre deosebire de părerile obişnuite, americanii sunt uimitor de lenţi. Se pierd ceasuri întregi în şedinţe absurde! în fiecare zi desfacem ceea ce am făcut în

7 fondue : mîncare preparată din brînză topită cu vin alb, în care fiecare comesean moaie bucăţi de piine.

ajun, chiar dacă a doua zi o luăm iar de la început, punct cu punct... Am impresia uneori că n-o s-o scoatem niciodată la capăt!”

Jean-Marc se simţea tot mai stânjenit; lăsă fruntea în jos, de teamă să nu-şi trădeze sentimentele. „Şi între timp, face amor probabil cu vreo americană! gândea el. Ce porcărie! De ce-ar trebui să-l respect?”

Charlotte întoarse pagina:

— ... „De altfel, aici la New York e o vreme cumplită. Numai ceaţă şi ploaie. Spune-i lui Jean-Marc că n-am uitat de vesta de caşmir pe care m-a rugat să i-o cumpăr. Aici sunt şi mai frumoase decât la Londra. Am şi pus ochii pe una grozavă...”

Charlotte se opri din citit şi murmură:

— Vezi, Jean-Marc, n-a uitat!

Zâmbea cu o inocenţă scandaloasă. Jean-Marc avea nervii atât de încordaţi incit abia auzi sfârşitul scrisorii.

— În orice caz, conchise Charlotte împăturind la loc scrisoarea, tot nu ne spune când se întoarce.

Madeleine îşi aruncă mucul de ţigară în foc.

— S-a şi făcut patru şi jumătate! spuse Daniel. Ei, ce facem?

— Ce vrei să faci? răspunse Françoise. Plouă cu găleata!

— Ce păcat că n-avem un televizor. Ar trebui să-l rugăm pe tata să cumpere unul pentru aici.

— Aveţi un picup, spuse Madeleine. Nu vă ajunge?

— Nu. răspunse Daniel. Picupul e bun ca să dansezi sau ca să lucrezi, dar nu-i viaţa adevărată. Asculţi muzică şi te plictiseşti de moarte gândind: Doamne ce frumos e! Cu televizorul, în schimb, eşti chiar în mijlocul evenimentelor, vezi tot ce se petrece în lume...

— Şi, fascinat de micul ecran, te tembelizezi încetul cu încetul! afirmă Madeleine.

— Se pare că acum sunt programe foarte bune, spuse Charlotte. Mie nu mi-ar displăcea să avem un aparat de televiziune la *Fermudière*. Dar ţie, Jean-Marc?

Luat prin surprindere, Jean-Marc se fâstâci. Charlotte îl cerceta cu privirea, cu sprâncenele arcuite şi cu buza superioară uşor ridicată peste umeda strălucire a dinţilor. Cum ar fi putut s-o contrazică?

— Nu. nici mie, se bâlbâi el.

Madeleine îi aruncă o privire mirată. îl auzise de atâtea ori bătându-şi joc de amatorii de televiziune!... De când a venit aici, i se pare posomorât, preocupat, cam romantic, O fi având neplăceri cu învăţătura, o fi îndrăgostit sau îşi dă aere, aşa cum îi reproşa ea uneori? Ehei, cine ştie dacă o să-i spună vreodată ce are pe inimă? ...

— Ploaia s-a oprit aproape! spuse Daniel, care se dusese la fereastră. Am putea da totuşi o raită prin pădure, cu Madiasca.

Tăcu, în ochi îi apăru un licăr vesel şi adăugă:

— Madiasca! Iasca! Nici n-am să-ţi mai spun altfel! Eşti „iasca" familiei. Cum apari tu, totul se aprinde!

— Nu-i deloc spiritual! spuse Françoise.

— Daniel trece printr-o criză de calambururi extrem de penibilă pentru cei din anturajul lui, explică Charlotte.

— Ia încercaţi şi voi să faceţi la fel! spuse Daniel. Crăpaţi de ciudă pentru că nu puteţi, asta-i!... Ştii cum îi spun lui Jean-Marc, Madou? *„J'en ai Marc..."* Iar Charlottei...

— Cred că într-adevăr ţi-ar prinde bine să iei puţin aer, spuse Madeleine lovindu-l uşor cu palma peste cap. Clocoteşte acolo înăuntru!

— Am putea merge la Milly, spuse Françoise. Dar cu o condiţie: ca Daniel să nu mai facă jocuri de cuvinte!

— Bine, în regulă, spuse Daniel. Vii cu noi, Charlotte?

— Şi *fondue*, cine o să mai facă? întrebă Charlotte.

— Just! Atunci tu rămâi în tabăra de bază ca să pregăteşti masa pentru membrii expediţiei. Şi Jean-Marc?

Jean-Marc era gata să accepte într-atât se temea să rămână singur cu Charlotte. Dar ea se grăbi să intervină:

— Cu febra pe care o are, e mai bine să nu iasă din casă!

— Oh. să ştii că în maşină!… spuse Madeleine.

— Chiar în maşină, Madeleine!

Jean-Marc simţi, cu o laşă uşurare, că totul se hotărăşte în afara voinţei lui. Era ca, o bilă din jucăriile acelea electrice, călăuzită de diferite clape şi obstacole spre o destinaţie necunoscută.

Un fel de teamă îl cuprinse văzându-şi fratele şi sora luând loc în maşină împreună cu Madeleine. După plecarea lor, Charlotte urcă în camera ei. Jean-Marc se crezu salvat, cel puţin deocamdată, şi se înfundă într-un fotoliu de piele, cu faţa spre cămin.

Cu picioarele întinse pe o măsuţă scundă, un curs multigrafiat deschis pe genunchi, contempla flăcările al căror dans capricios îl împiedica să se concentreze. „În materie de contract, în caz că se ivesc noi împrejurări, judecătorul trebuie să adapteze textul vechi dar fără a-l denatura… Consiliul de Stat admite teoria impreviziunii, dar Curtea de Casaţie a respins-o întotdeauna. De ce această deosebire?…” Da, într-adevăr, de ce? se întrebă el. Şi constată că-i este absolut indiferent. După zece minute, Charlotte se întoarse. Luă un pachet de ţigări care zăcea într-o cupă. Pachetul era gol. îl mototoli şi-l zvârli, ghemotocit, în foc. O flacără vie se ridică din hârtia care se desfăcea arzând.

— N-ai o ţigară, Jean-Marc?

Charlotte fuma vreo patru sau cinci ţigări pe zi, nu atât pentru că simţea nevoia, cât mai ales pentru frumuseţea gestului. Jean-Marc îi întinse pachetul lui. Nişte Lucky Strike, Ţigările ei preferate. Ea se servi. Cu un deget el scapără bricheta. Charlotte, aplecându-şi faţa deasupra flăcării, îşi aprinse ţigara şi scoase o dâră de fum. Apoi desprinse cu unghia un firicel de tutun care i se lipise de buza inferioară, murmură un „mulţumesc” neglijent şi trecu în antreu. Prin uşa rămasă deschisă, Jean-Marc o văzu cum îşi pune o manta neagră de ploaie şi îşi trage pe ochi o ciudată pălărie impermeabilă, ca de pescar.

— Unde te duci? întrebă el.

— La Corbioux. Nu-mi ajunge şvaiţerul. Ce proastă sunt! Trebuia s-o rog pe Madeleine!... Aici nu ştiu niciodată ce am să găsesc! Sunt atât de zăpăcită!...

Jean-Marc rosti cu o voce şovăitoare:

— Merg cu tine...

— Nu te-am lăsat să pleci cu Madeleine şi acum am să te las să mergi cu mine? spuse ea. Stai foarte bine aici, în faţa focului. Mă întorc imediat.

Îl fermeca cu un zâmbet tandru, apoi îşi strivi ţigara, aproape întreagă, într-o scrumieră şi se îndepărtă într-un foşnet de pânză impermeabilă. Jean-Marc se postă la fereastră ca S-o vadă traversând grădina, mică siluetă neagră, sclipitoare şi strânsă-n mijloc, ca o aprigă insectă luptătoare. Începuse din nou să plouă. Peste câteva minute, Charlotte se va întoarce. Şi atunci? Să joace în continuare comedia asta în doi! Cât timp încă? Şi cu ce rezultat? Un gând violent îi veni deodată în minte: să plece, să plece imediat, şi singur! Se va simţi foarte bine, în rue Bonaparte. Când Charlotte se va întoarce la Paris, după vacanţa de Paşti, el îşi va fi venit în fire. Poate îl va ajuta Micky să uite? Dar ce reprezenta Micky, o muieruşcă nostimă, bună la pat, în comparaţie cu misterioasa Charlotte? Umbla de la cămin la fereastră şi înapoi pentru a se calma dar nu făcea decât să-şi aţâţe dorinţa. De ce-o fi întârziind atât de mult? Băcănia e doar la doi paşi. Ieşi pe pragul uşii. Un aer rece şi umed îl învălui şistârni tuşea. Era cât pe ce să intre înapoi când la capătul aleii apăru Charlotte.

— Ce cauţi aici, Jean-Marc? îi spuse ea cu reproş.

— Mă sufocam înăuntru.

Intră în casă. După câteva clipe, Charlotte îl urmă în camera cea mare. Îşi scosese impermeabilul şi pălăria iar acum îşi înfoia puţin părul care se pleoştise.

— Am avut un noroc chior! spuse ea. Corbioux avea nişte Comté. I-am golit prăvălia. Unde mi-e cartea de bucate?

Nu-şi aducea niciodată aminte unde îşi punea lucrurile... Ochii îi alergau de pe o mobilă pe alta.

— N-ai văzut cartea de bucate, Jean-Marc? repetă ea. Privirea Charlottei îl izbi drept în faţă. Atunci, cu inima zvâcnind, Jean-Marc se hotărî.

— Charlotte, nu mai pot rămâne aici. Mă întorc mâine la Paris.

Charlotte îşi încruntă imperceptibil sprâncenele:

— Ce mai e şi povestea asta?

— Trebuie, Charlotte!

— De ce?

— Cum de nu înţelegi… după ceea ce a fost între noi! … îţi dai şi tu seama, nu poate să mai continue aşa!…

Eşti aici, în faţa mea!… Clipă de clipă… Am să-mi ies din minţi dacă rămân!…

Charlotte zâmbi compătimitor:

— Eşti un copil! Iei totul în tragic!

— Sunt bărbat, Charlotte. Şi te iubesc.

— Atunci, poartă-te ca un bărbat!

— Dar nu se poate, Charlotte!

— De ce crezi că ceea ce era posibil ieri n-ar mai putea fi mâine? Trebuie să ştii să aştepţi!

— Să aştept ce? Să mă îmbolnăvesc din nou ca să ai un pretext pentru a intra în camera mea. Şi asta făcea poate parte din tratamentul tău?

— Nu fi vulgar, Jean-Marc, spuse ea pe un ton rece. Tânărul se aşează la loc în fotoliul de piele şi bâigui:

— Iartă-mă, te rog! Nici nu mai ştiu ce vorbesc! Charlotte, care stătea în spatele fotoliului, puse o mână pe umărul lui. El apucă această mână şi îşi lipi obrazul de ea. Şi totuşi o ura, de asta era sigur!

— Un lucru aş vrea să ştiu, Charlotte, continuă el. Mai eşti îndrăgostită de tata?

Ea râse:

— Ce întrebare, Jean-Marc!

— Răspunde-mi!

Charlotte vru să se îndepărteze, dar el o reţinu. îi strângea degetele dar avea impresia că ţine în mână doar un văl uşor de ceaţă. Insesizabilă, alunecoasă, imponderabilă, niciodată nu se va lăsa descumpănită de

vreo întrebare şi nici încătuşată de vreun raţionament.

— Răspunde! insistă el.

Charlotte se liberă şi, în treacăt, se privi în oglindă, apoi se întoarse scurt pe călcâie:

— Ce vrei să-ţi spun? Tatăl tău şi cu mine suntem căsătoriţi de cinci ani. Asta explică totul!

k – Tot nu înţeleg!

— Te credeam mai perspicace! Vezi doar cum trăim. Ai înţeles probabil că între noi obişnuinţa a înlocuit dragostea. Îi respect, sunt legată sufleteşte de el. În ce-l priveşte e atât de ocupat cu afacerile, încât nici nu mai are ochi pentru mine. Ceea ce nu ne împiedică însă să ţinem unul la altul…

— Tata e acum la New York. Dacă ai afla că te înşală, cum ai reacţiona? N-ai fi geloasă?

Charlotte se aplecă asupra lui Jean-Marc, i se uită drept în ochi, aproape de tot, şi răspunse, aruncându-i răsuflarea în faţă:

— Nu.

— Dar e absurd! Prin urmare, accepţi?

— Nu, nu accept, pur şi simplu nu vreau să ştiu.

— Iar el, dacă tu vreodată ai vrea…

— Să vreau ce?

Îi aruncase această întrebare aşa cum arunci un băţ în calea unui om care aleargă. Oprit în plin avânt, Jean-Marc se împiedică. Charlotte îşi plimbă dezmierdător vârful degetului arătător de-a lungul sprâncenelor lui, zâmbind la vreun gând ambiguu.

— Dacă cumva aş vrea, aşa cum te exprimi tu, tatăl tău ar avea pentru mine aceeaşi înţelegere pe care o am eu pentru el!

— E foarte comod!

— Mai puţin decât crezi! E nevoie de luciditate şi de inteligenţă! Chiar dacă nu-l mai iubesc pe tatăl tău ca altă dată, el a rămas pentru mine un aliat, un prieten, bărbatul al cărui nume îl port!

— Dar eu, eu ce reprezint pentru tine?

Charlotte îl învălui într-o privire lacomă. Focul din

cămin, care-i bătea în obraji, o ilumina, o străpungea, îi împodobea capul cu un nimb de abur arămiu.

— Tu, răspunse ea cu un glas semnificativ tărăgănat, tu eşti farmecul, neprevăzutul, nebunia de care oriccfemeie are nevoie pentru a-şi păstra dragostea de viaţă.

— Da, da, înţeleg, un mic divertisment şi încă la domiciliu, mârâi el furios.

— N-ai înţeles nimic, Jean-Marc, oftă ea. De ce vrei neapărat să înjoseşti acest sentiment delicat care ne atrage unul către celălalt? Dacă ai lăsa ca lucrurile să meargă în voia lor…

Jean-Marc sări brusc în picioare, Toate reproşurile îi reveneau deodată în minte:

— În voia cui… a ce?… Vorbeşte!… Hai, nu te teme de cuvinte!… Ce vrei?… Să continui tot aşa: o privire încoace, o sărutare încolo?… E poate un joc amuzant pentru tine, dar eu, eu crăp, asta e! Şi mi-e groază să mă gândesc la ce-ar putea fi mai departe! Ei, vezi bine că trebuie să-mi iau tălpăşiţa. Şi cât mai repede!

Se năpusti sus pe scară, intră în camera lui, dar nu apucă să tragă uşa după el. Charlotte era în prag, gâfâind. Pentru prima oară, citi o temere primitivă pe acest chip care părea făcut pentru a exprima doar sentimente delicate.

— Nu poţi să pleci mâine, din cauza Madeleinei, spuse cu glas repezit. N-ar înţelege, s-ar necăji. Aşteaptă până poimâine. Pomeneşte mai întâi de plecare în timpul mesei. Născoceşte şi tu un pretext…

Jean-Marc se lăsase cu toată greutatea pe marginea patului, cu faţa ascunsă în palme. Simţea că-l năpădesc lacrimile dar nu putea plânge. Se sufoca în tăcere. O greutate îi strivea pieptul.

— Poimâine, e bine aşa, nu? întrebă Charlotte.

— Da, răspunse el, poimâine…

— Dragul meu Jean-Marc…

Ghicea, deasupra lui, trupul acesta aplecându-se. Un gest să facă doar şi ar cădea în braţele lui. îi veni deodată

s-o dezbrace, să-i zbârlească frumoasa ei coafură, s-o posede ca pe o târfă şi apoi s-o bată până va cere îndurare. Toate femeile sunt demne de dispreţ. Rolul lor pe pământ este de a-i împiedica pe bărbaţi să procedeze după cum le dictează onoarea. Bine făcea tatăl lui c-o înşela pe Charlotte cu prima venită. „Dacă mă atinge, îi trag o palmă!” îi trecu deodată prin minte. Ea îl mângâie uşor cu dosul palmei peste obraz, într-un gest care-i era familiar. Jean-Marc rămase neclintit, ruşinându-se de slăbiciunea lui. I se destrămau oasele, nu mai avea schelet. Charlotte se îndreptă spre uşă.

— Unde te duci? oântrebă el smerit.

— Să pregătesc *fondue*.

Aşadar în timp ce pentru el o lume întreagă se prăbuşea, ea nu uita de mâncarea pe care o avea de preparat! Poate încercase chiar să-şi aducă aminte reţeta exactă, în timp ce-l mângâia distrată pe obraz. În prag, Charlotte se întoarse:

— Vii jos la bucătărie să-mi ţii de urât?

— Nu, răspunse el.

Orbită de ploaia care îi inunda parbrizul, Madeleine sugeră s-o ia înapoi spre casă. Dar Daniel o rugă să meargă cel puţin până la Dame-Jeanne. Avea nişte prieteni care îşi instalaseră tabăra acolo, lângă stânci, Madeleine, care nu-i putea rezista, o apucă pe un drum îngust şi noroios unde micul Renault 4 începu să danseze prin hârtoape. Ajunseră aşa, târâş-grăpiş, lângă câteva corturi fleşcăite de aversă. Daniel coborî din maşină, făgădui că se întoarce peste cinci minute şi o porni în goană spre pădurice.

Madeleine aprinse o ţigară. Se aştepta ca Françoise, profitând de primele clipe când se aflau şi ele singure, să-i vorbească de logodnicul ei. Dar fata era tăcută, închisă, cu privirea absentă. Intrigată de muţenia ei, Madeleine o întrebă:

— Ce mai face Patrick al tău?

Françoise îşi îndreptă capul şi răspunse:

— E bine.

— Cred că nu-i prea plăcut pentru voi să fiţi departe unul de altul în timpul vacanţei de Paşti!

— Nu strică să te desparţi din când în când. Patrick învaţă mai bine când nu sunt cu el. De altfel, şi eu învăţ mai bine. Intrăm acum în trimestrul examenelor. E foarte important!

— Pentru el. probabil…

— Şi pentru mine! Vreau neapărat să-mi iau toate examenele de anul întâi. Şi am să reuşesc! Avem profesori atât de buni!…

— Acela care ţi-a trimis atunci ilustrata?

— Da, Alexandre Kozlov, răspunse Françoise.

Şi chipul i se învioră ca atins de o rază.

— De fapt, adăugă ea, nu-i decât asistent, dar de ia el învăţăm mai mult decât de la profesorul titular, domnul Bergeron. E un om excepţional! O fiinţă frământată! Un căutător de adevăruri profunde!…

Îşi întrerupse pomelnicul şi se cufundă în gânduri. O arătare se ivi lângă portiera maşinii. Era Daniel, zbârlit, ud leoarcă, vesel nevoie mare.

— Mi-au propus să înnoptez cu ei, sub cort.

— Şi? întrebă Madeleine.

— Le-am spus că dacă-i să aleg între cort şi mătuşă, o prefer pe mătuşa mea î[8]

— Iar începi! îl certă Françoise.

— Da, recunoscu el. Asta nu-i grozav. Ei, ce vrei! Nu merg întotdeauna roate ca pe toate. Adică, nu, toate ca pe roate!

Se trânti pe bancheta din spate şi fredonă un cântec studenţesc, înlocuind pasajele deşucheate cu nişte „pamf pam, pam”-uri pline de subînţelesuri.

— Nu-l lua în seamă, Madou, spuse Françoise, e cel mai bun mijloc ca să tacă din gură!

Madeleine râse auzind acest cântec: cunoştea toate cupletele dar nepotul credea că-i oferă o noutate. Madeleine ştia că Daniel e acum la o vârstă ingrată şi că,

8 Joc de cuvinte. în franceză tente (cort) şi tante (mătuşă) sînt omonime.

peste câţiva ani, va lepăda acest înveliş de nerozie. Totuşi, dacă ar fi în locul Charlottei şi al lui Philippe, s-ar uita mai îndeaproape care-i sunt prietenii. Dar aşa, locuind în alt oraş, cu ce-l putea ea ajuta?

După vreo două minute, epuizându-şi repertoriul, Daniel tăcu. Madeleine îl întrebă cum stă cu şcoala. Răspunse în doi peri: că-i în regulă, că are speranţe serioase să-şi ia examenul cel mare din iunie, dar că e o porcărie, pentru că într-o bună zi ai să te trezeşti c-au desfiinţat bacalaureatul, în timp ce el se omoară atâta ca să-l treacă. Apoi vorbi despre Coasta de Fildeş unde se aştepta să descopere lucruri nemaipomenite. În ce-o priveşte pe Françoise, ea nu se gândea decât la croaziera din Grecia. Madeleine tare ar fi vrut să-i însoţească pe copii în această călătorie. Desigur, ar fi putut să-i pomenească lui Philippe, dar parcă îl şi vedea privind-o cu o uimire insolentă, poate chiar cu indignare. Nu, orice o fi numai să nu suporte ruşinea de a fi refuzată de fratele ei. O să-şi petreacă foarte bine vara la Touques; n-are nevoie de nimeni. Maşina sălta peste hopuri.

— Deschide geamul, Madou, să respirăm puţin aerul pădurii! spuse Daniel.

Îi fu recunoscătoare pentru această simplă frază şi îi zâmbi în retrovizor.

Pe Charlotte o găsiră în bucătărie, tăind cubuşoare de brânză.

— Françoise, spuse ea, ai picat la ţanc. Curăţă-mi un căţel de usturoi şi freacă fundul tigăii. Nu pot suferi să-mi miroase mâinile a usturoi. Daniel, adu-mi din pivniţă două sticle de Chablis.

— Dar vişinata? întrebă Françoise.

Charlotte îi apăsă cu degetul vârful nasului şi spuse râzând:

— O, tu şi vişinata asta a ta! E o idee fixă! N-ai nicio grijă, am pus, am pus!…

Acest simplu gest şi râsul Charlottei erau atât de graţioase, încât îi procurară Madeleine un fel de desfătare artistică. „E într-adevăr încântătoare, îşi spuse ea. E

vioaie, veselă, e o plăcere s-o priveşti”. Şi totuşi nu putea avea o încredere totală în cumnata ei. Punea mult preţ pe frumuseţea feminină, dar o considera incompatibilă cu unele calităţi sufleteşti. Cu cât admira mai mult o mutrişoară cu trăsături fine, cu carnaţia delicată, cu atât avea mat puţină încredere în ceea ce se putea ascunde îndărătul unei asemenea perfecţiuni. Socotea că Dumnezeu nu putea să fi adunat într-o singură fiinţă frumuseţea fizică şi cea spirituală. Întorcându-se în această familie care fusese odinioară a ei şi unde o altă femeie ocupa acum locul principal, se simţea în acelaşi timp şi la ea acasă şi musafir. Fiecare obiect îi amintea câte ceva şi nimic nu-i aparţinea personal. Se afla în situaţia unui emigrat care, întorcându-se în patrie, constată că ţara a evoluat între timp şi nu poate nici să se acomodeze acestei schimbări, nici să fie fericit în altă parte. Ca să-şi mai alunge melancolia, Madeleine spuse:

— Eu mă duc să tai crutoane!

Când totul fu gata, o larmă de voci îl chemară pe Jean-Marc, care coborî din camera lui. Mâncarea fumega pe o lampă de alcool. Charlotte dădu semnalul atacului.

Luând-o înaintea tuturor, Daniel înfipse o furculiţă lungă într-un pătrăţel de pâine, îl cufundă în pasta clocotitoare şi aromată, îl învârti de câteva ori ca să prindă un strat cât mai gros, îl scoase, rupând firele elastice de brânză topită, îl duse la gură şi scoase un urlet:

— Au! e fierbinte!

— Aşa-ţi trebuie! spuse Madeleine. N-aveai decât să nu te serveşti primul.

— Când mănânci o *fondue*, laşi la o parte bunele maniere! replică el.

— Am impresia că tu le laşi întotdeauna la o parte?

Pe moment, Madeleine se temu să nu-i fi părut din cale-afară de „demodată” lui Daniel cu sfaturile ei de politeţe. Dar nu, băiatul avea pielea groasă şi inima uşoară. Devenind prudenţi, ceilalţi suflau pe fiecare bucăţică de pâine înainte de a o înghiţi. După părerea unanimă, *fondue* era o grozăvie.

— Nici la Chamonix n-o fac mai gustoasă! decretă Daniel.

Madeleine şi Daniel mâncau cel mai zdravăn. Françoise, care rămăsese cu mult în urmă, tot ofta că nu mai poate. Dar se apropia mereu de crăticioară cu o figură vinovată. Jean-Marc, tras la faţă, cu privirea febrilă, mesteca fără poftă, făcând pauze lungi. În ce-o priveşte pe Charlotte, abandonase încă după a treia înghiţitură. Când brânza din crătieioară scăzu la jumătate, numai Madeleine şi Daniel mai rămaseră în cursă.

— Mi-e ruşine! spunea Madeleine. Dar e atât de bun!

Focul ardea în cămin; ploaia răpăia în geamuri; – Jean-Marc bău două pahare de vin alb unul după altul. Era parcă supărat pe lumea întreagă. „S-o fi plictisind aici!” se gândi Madeleine. Apoi observă o privire languroasă a Charlottei rătăcind prin încăpere, parcă în căutarea unui punct de sprijin, oprindu-se pe chipul tânărului, zăbovind câteva clipe pentru a-şi lua apoi din nou zborul într-o scurtă clipire de pleoape. „Femeia asta ar fi în stare să cocheteze cu oricine! Să placă, să placă cu orice preţ! Ăsta-i principalul ei cusur!” Ploaia se înteţi. Un oblon prost fixat pocni sub bătaia vântului.

— Dacă mai ţine vremea asta o zi sau două, spuse Charlotte, ne strângem catrafusele şi ne întoarcem la Paris.

O licărire scurtă de zăpăceală trecu prin ochii lui Jean-Marc.

— Asta aşa e, o susţinu Françoise, aici, când plouă, îţi vine să-ţi iei câmpii! Tu, ce părere ai, Madou?

— Eu, copii, am venit aici ca să fiu cu voi! Aşa că dacă plecaţi, mă iau şi eu după voi! răspunse Madeleine.

Numai Daniel protestă:

— Ai dracului mai sunteţi! Şi eu care trebuia să merg cu băieţii să ne instalăm corturile la Dame-Jeanne!

— Ei şi ce, n-ai decât să rămâi cu ei, spuse Charlotte. Dar treaba ta cum te întorci la Paris.

— Aşa da, e-n regulă, mormăi el. Să ştiţi însă că vremea se mai poate îndrepta!

— Ce spune barometrul?

— Scade! recunoscu Daniel.

Charlotte împărţi ultimele bucăţele de briază prăjită rămase pe fundul crăticioarei. Apoi Françoise aduse o salată de fructe. Nimănui nu-i mai era foame, dar după o mâncare atât de condimentată, simţeai nevoia să-ţi mai răcoreşti cerul gurii. După ce masa fu strânsă şi văsăria stivuită în bucătărie, Charlotte propuse ca seara să se încheie cu o formidabilă partidă de rummy. Daniel luă cărţile şi le amestecă. Jean-Marc urcă în camera lui să se culce.

XVI

Demult nu mai avusese Madeleine prilejul să ia parte la o întrunire de tineri. Invitaţii, vreo cincisprezece la număr, erau toţi studenţi la Institutul de limbi orientale, cu excepţia lui Patrick. Alexandre Kozlov promisese că va veni şi el dar nu sosise încă. Niciodată n-ar fi crezut Madeleine că nepoata ei va reuşi să adune atâta lume la ea acasă tocmai acum, în toiul vacanţei de Paşti. Totul se hotărâse foarte repede, când familia, exasperată de timpul ploios se întorsese la Paris, lăsându-l pe Daniel la Dame-Jeanne cu tinerii lui prieteni excursionişti. Charlotte o ajutase pe fiica ei vitregă să organizeze totul, apoi, dând dovadă de un tact deosebit, se făcuse nevăzută. Madeleine ar fi vrut să-i urmeze exemplul dar Françoise stăruise să rămână, probabil pentru a-i face cunoştinţă cu asistentul acela de rusă despre care vorbea întotdeauna cu atâta entuziasm. Insistase de asemenea să ia parte şi Jean-Marc: el urma să vină spre seară. Ca singura reprezentantă a generaţiei părinţilor, Madeleine se simţea deplasată printre aceşti băieţi şi fete cu chipurile atât de fragede. îi părea totuşi bine că se află acolo, cufundată în atmosfera proaspătă a unei vârste pe care o regretase de atâtea ori. Nostalgia ei era însoţită de curiozitate, iar tandreţea, de ironie. Toate becurile din salon erau aprinse. Pe două măsuţe cu rotile se aflau paharele, sticlele, platouri cu sandvişuri şi cu fursecuri. Fiecare se servea după plac. Se fuma mult.

Patrick, în picioare lângă fereastră, discuta cu un student pletos despre perspectivele petrolului din Sahara, După puţin timp se aşează lângă Madeleine. Françoise, care se ducea de la un grup la altul, le zâmbi în treacăt. Madeleine se gândi să profite de această vecinătate pentru a-l cunoaşte mai bine pe tânăr. La Touques fusese atât de rezervat incit şi acum avea impresia că se află lângă un străin. Ca să se simtă în largul lui, Macleleine îl întrebă clin nou ce are de gând să facă după terminarea studiilor. Nu-şi schimbase oare planurile? Pairick răspunse că nu şi îi descrise viitoarea-i carieră cu o precizie care-ţi îngheţa sufletul. Ştia de pe acum la ce întreprindere se va angaja, care-i vor fi şansele de avansare şi cât va primi atunci când va ieşi la pensie. Ascultându-l, Madeleine îşi dădea tot mai bine seama că îl interesa mai puţin o reuşită excepţională decât siguranţa că va duce o viaţă tihnită până la sfârşitul zilelor. La naşterea lui se adunaseră pesemne deasupra leagănului toate zânele Asigurărilor Sociale. Poate că însăşi religia pe care o invoca atât de des nu era pentru el decât o formă de garanţie oficială împotriva ispitelor trupeşti. Nu, hntărât lucru, băiatul ăsta nu-i plăcea. Să fi fost oare mulţi ca el, pentru care viitorul nu era un drum larg, ademenitor, plin de primejdii, ci o alveolă îngustă unde să se instaleze cu mica lor familie sub protecţia Statului? Scrută chipurile din jur şi încercă să le compare cu prietenii ci din tinereţe. Desigur, ăştia, cei de azi, i se păreau mai puţin străluciţi decât cei de ieri. Dar o înşela poate memoria. Trebuie să se ferească de această tendinţă de a critica prezentul din simpatie pentru trecut. Încercă să pună pe chipul fiecăruia din aceşti necunoscuţi eticheta pe care o va purta mai târziu în viaţă: ziarist, geolog, mamă de familie, traducătoare la o ambasadă, şef de birou la Ministerul Afacerilor Extern”, ministru, diplomat, bibliotecar… Pentru ei, nimic nu era încă hotărî! stabilit, pecetluit; puteau reuşi tot atât de bine cum puteau da greş; nu erau decât proiectul propriei lor fiinţe; o sumă extraordinară de vise, de iluzii, de energii potenţiale… Da, omenirea de mâine va arăta aşa cum o vor clădi aceşti

băieţi cu umerii înguşti, aceste fete încă neconturate şi cuminţi. Privindu-i, te apleci asupra misterului de nepătruns al anilor ce vor să vină, te apropii de mormânt, dar în acelaşi timp prinzi noi speranţe. Madeleine se simţea tot mai emoţionată pe măsură ce înţelegea că aparţine unei epoci care şi-a trăit traiul în comparaţie eu toţi adolescenţii aceştia a căror adevărată avere consta tocmai în a nu avea nimic. Abia îl asculta pe Patrick care-i explica tehnica forării submarine şi simţea cum o copleşeşte tristeţea irevocabilă a timpului care se scurge. Alţi tineri se aşezară lângă ea. Se formă un cerc. Se iscă o discuţie despre folosirea cinematografului în scopuri de propagandă şi toţi se însufleţiră. Cei mai mulţi erau împotriva imixtiunii politicii în artă, dar Frédéric Massart susţinea, şi nu fără măiestrie, că angajarea integrală este condiţia *sine qua non* a sincerităţii artistice. Françoise se aşeza pe braţul unui fotoliu, arunca o vorbă, îşi schimba locul şi se prefăcea că discuţia o pasionează, dar ora evident că gândurile îi erau în altă parte. La şapte fără un sfert se auzi soneria şi fata se gândi eptă, transfigurată, spre uşă.

Madeleine văzu intrând în salon un bărbat de vreo treizeci şi doi de ani, înalt, zvelt, cu braţe lungi şi o faţă frământată, cu obrajii supţi, cu pielea mată, în care străluceau doi ochi mari, negri, aidoma celor din icoanele bizantine. Îşi dădu imediat seama că acesta e Alexandre Kozlov. După prezentările de cuviinţă, se aşează în faţa ei, în mijlocul tineretului, acceptă un sandviş, un pahar de votcă, rosti câteva fraze amabile… Acesta era oare omul acela extraordinar despre care vorbea Françoise? Fata nu-şi lua ochii de la el şi prindea din zbor cele mai neînsemnate cuvinte pe care le rostea, de parcă ar fi fost sentinţele unui oracol. Madeleine îl compătimi pe Patrick care însă nu părea să observe nimic. Sigur de deşteptăciunea lui ca de nodul şiretelor de la pantofi, acesta se apucă să trăncănească despre raporturile dintre ştiinţă şi morală. Citise probabil recent vreun articol pe această temă şi spera să strălucească în public etalându-şi cunoştinţele.

Alexandre Kozlov, care părea obosit şi distrat, îl lăsa să peroreze fără să-l contrazică. Monologul acesta o agasa însă pe Françoise, care încercă în câteva rânduri să-l întrerupă. În zadar însă: Patrick o pornea cu şi mai mult avânt. Alexandre Kozlov se aplecă spre Madeleine şi-i spuse cu glas scăzut:

— Françoise mi-a vorbit foarte mult de dumneavoastră, doamnă. Sunteţi anticară, nu-i aşa?

O, e un cuvânt mult prea pretenţios pentru meseria mea, aşa cum o concep şi o exercit eu!

— În orice caz, vă interesaţi de viaţa obiectelor! Aş fi vrut să am şi eu timp pentru aşa ceva!

JJ – Familia Eygletière

— Vă plac lucrurile frumoase?

— Nu. Îmi plac pur şi simplu lucrurile, oricarear fi ele, pentru misterul pe care-l degajă. Unele lucruri considerate foarte urâte îmi spun mai mult decât altele socotite foarte frumoase. După cum vedeţi, nu sunt deloc cunoscător în artă. Mi-e chiar puţin ruşine, faţă de dumneavoastră, de slabele mele cunoştinţe!

— Cunoştinţele nu înseamnă nimic, instinctul e totul. Şi acest instinct, dumneavoastră îl aveţi, cuvintele pe care le-aţi rostit o dovedesc.

— În orice caz, cred că nu se poate nega influenţa pe care o are asupra noastră lumea aşa-zisă neînsufleţită. Nimic nu mă întristează mai mult – vă rog să mă scuzaţi – decât vitrina unui magazin de antichităţi! Toate mobilele, toate bibelourile acelea părăsite, aproape moarte de plictiseală, şi care aşteaptă un nou stăpân pentru a se trezi din nou la viaţă! E tot atât de trist ca spectacolul unor căţeluşi de lux plângând în cuştile lor, doar i-o cumpăra cineva!

Madeleine râse, amuzată şi tulburată. Glasul profund al acestui om, privirea-i întunecată, insistentă până la insolenţă, mâinile-i slabe cu degetele lungi pe jumătate dezdoite, ţinând un pahar, curbura umerilor, toate laolaltă îi dădeau un farmec care o subjuga şi căruia nici nu voia să i se împotrivească»

— Sunteţi aspru cu anticarii, spuse ea. Dar vă înţeleg. Şi mie mi-e groază de obiectele puse în galantar!

Patrick, care de câteva clipe tăcuse, se băgă tamnisam în vorbă:

— În orice caz, pasiunea pentru obiecte nu trebuie să ne îndepărteze de oameni. Trebuie să trăim pentru oameni şi nu pentru obiecte. Singurătatea în societatea noastră e un păcat!

— Parcă e cineva vreodată singur? spuse Alexandre Kozlov. Ceea ce numim singurătate nu e decât o mică zonă de gol şi de tăcere între noi şi ceilalţi. Chiar cei care se cred singuri sunt de fapt legaţi, prin mii de verigi invizibile, de lanţul oamenilor.

— Şi lanţul acesta duce la Dumnezeu, observă sentenţios Patrick.

— Aşa sperăm cu toţii, replică cu un zâmbet Alexandre Kozlov.

Patrick se ridică în picioare, cu mâinile în buzunar şi o sclipire rece de reprobare în dosul ochelarilor. Françoise îi spusese probabil că Alexandre Kozlov e ateu şi el voia acum să-l convingă pe intrus, să-l pună cu botul pe labe aici, faţă de toată lumea.

— În ce mă priveşte, domnule, nu sper, ci sunt sigur! declară el. Fără Dumnezeu, nu se poate explica existenţa lumii. Cele mai mari genii, Pascal, Newton, Faraday „Maxwell, Ampère, Pasteur au crezut în Dumnezeu!

— Fiecare în felul lui! răspunse Kozlov. Dar dacă explicaţia adevărată ar depăşi posibilităţile înţelegerii umane?

— Dumnezeu ne-a înzestrat cu raţiune tocmai ca găi putem înţelege!

Fără a catadicsi să-i răspundă, Alexandre Kozlov se ridică pe picioarele-i lungi şi îşi puse paharul gol pe un colţ de masă. Françoise se apropie de el şi îi mai turnă puţină votcă. Madeleine se uită la ei: stăteau în picioare, unul lângă altul, şi discutau, el – foarte degajat, cu haina descheiată, degetul mare vârât sub curea, lăsându-şi toată greutatea pe un picior, ea – încordată ca un arc, cu o

strălucire neobişnuită în ochi. Alţi tineri răspândiţi prin salon aveau discuţii mai puţin serioase. Râdeau în hohote. Corinne Bordelet întinse un braţ chiar sub nasul Madeleinei: „Permiteţi?” şi se întoarse la grupul ei cu farfuria de sandvişuri.

— Alea cu brânză sunt formidabile, declară Frédéric Massart.

— Dar alea cu pateu? Le-ai gustat pe alea cu pateu? întrebă Mireille, sora Corinnei.

Françoise le zâmbea, de departe, ca o adevărată stăpână a casei.

Patrick, care suferea că nu-i putuse spune lui Alexandre Kozlov tot ce avea pe inimă, se legăna de pe un picior pe altul în faţa Madeleinei, cu un aer absorbit şi nerăbdător. Până la urmă nu se mai putu stăpâni şi începu să bombănească:

— Domnul ăsta nu e deloc consecvent în raţionamentul lui! Omul trebuie să creadă în ceva precis ca să

, 6

11*

aibă curajul de-a trăi! Dacă s-ar simţi iresponsabil, pierdut în mulţime, dacă nu s-ar teme de pedeapsă şi nu s-ar aştepta la o răsplată pe lumea cealaltă, de ce-ar căuta să facă binele?

Întrucât ridicase intenţionat glasul, Alexandre Kozlov se întoarse spre el şi spuse:

— Vorbim despre lucruri diferite, dragul meu. Dumneata susţii necesitatea unei doctrine esoterice pentru, a menţine poporul într-o stare de supunere şi disciplină, în timp ce eu mă refer la o doctrină esoterică, rezervată acelora care nu se tem să-şi pună întrebări.

— Nu pot exista două religii! exclamă Patrick. Una pentru iniţiaţi şi alta pentru mase. Dumnezeu nu se împarte în felii!

În sinea ei, Madeleine recunoscu că în această dispută, ea se afla mai aproape de Patrick decât de Kozlov. Ideile lui Patrick erau clare, liniştitoare, pe când cele ale

lui Kozlov erau sumbre, îngrijorătoare, cinice. Nu ofereau nimic, dărâmau totul… Luându-şi avânt, întrebă:

— Dar ce anume vă dă curajul să trăiţi, domnule, dacă nu credeţi în nimic?

— Poate puterea dobândită de-a lungul anilor, răspunse Alexandre Kozlov cu un râs uşor care rămase fără ecou.

— E trist! murmură Françoise pe un ton copilăresc.

Alexandre Kozlov trase din ţigară, înghiţi fumul şi rosti încet, cântărindu-şi bine cuvintele:

— Mai puţin trist decât să înaintezi pe calea virtuţii numai pentru că la capăt se află paradisul, ca o momeală.

— Şi cum împăcaţi această disperare chibzuită cu munca dumneavoastră? întrebă din nou Madeleine.

— Cât se poate de firesc: ideea muncii bine făcută mă satisface pe deplin şi mă liniştеşte. Deşi ştiu că după moarte nimic nu va rămâne din cuvintele şi gesturile mele, deşi îmi dau perfect de bine seama de nimicnicia ocupaţiilor mele, în comparaţie cu prăpastia care mă va înghiţi într-o bună zi, am sentimentul inexplicabil că aşa trebuie să trăiesc. Dacă aş gândi, dacă aş acţiona altfel, cred că aş trăda pe cineva.

— Pe cine? întrebă Madeleine.

Alexandre Kozlov făcu un gest vag cu mina. Puţin scrum căzu pe covor.

— Pe mine, probabil, răspunse el.

Şi, întorcându-se spre Françoise, adăugă cu un zâmbet uşor ironic în colţul gurii:

— Sau poate pe Dumnezeu…

— Ah. vedeţi, tot la el vă întoarceţi! exclamă vesel Françoise.

— Nu m-am îndepărtat niciodată de el. Refuz doar. să-l definesc. îl accept ca pe o enigmă care mă depăşeşte şi a cărei prezenţă îmi este dezvăluită, din când în când, de ciripitul unei rândunici săgetând cerul între două acoperişuri, de o coajă de ou dusă de apa unui pârâiaş…

În timp ce vorbea îşi stinsese ţigara. Mâna-i dreaptă, în care ţinea paharul de votcă pe jumătate gol, se

îndepărta, se apropia, suplă, aeriană, cu arătătorul întins într-un gest de desemnare. Din nou izbucniră râsete, în celălalt capăt al salonului. Mireille Bordelet schiţa un pas de dans.

— Într-un cuvânt, refuzaţi să îmbinaţi bunul-simţ şi religia, spuse Patrick pe un ton arţăgos.

Alexandre Kozlov miji din ochi:

— Ah! da, refuz! Bunul-simţ este o noţiune practică; prudentă! Nu poţi realiza nimic mare, călăuzindu-te numai după bunul-simţ. împins la extrem, bunul-simţ ne-ar sili să acţionăm numai din interes; ne-ar împiedica să sprijinim o cauză nobilă dar dinainte pierdută, să ne sacrificăm confortul, viaţa, pentru propovăduirea unei idei care ni se pare justă, să ne depăşim pe noi înşine, să luptăm, să ne înşelăm, s-o luăm de la început, într-un cuvânt – să trăim!

Tăcu, îşi trase sufletul, şi încheie cu o voce mai domoală:

— Totul e atât de simplu! E firesc să existe o religie tradiţională pentru a ajuta masele să accepte viaţa aşa cum este. Dar omul evoluat, dacă stă şi se gândeşte puţin, trebuie să caute în altă parte un motiv care să-l determine să-şi continue misiunea. De vreme ce este înzestrat cu inteligenţă, trebuie s-o cultive cât mai temeinic, s-o îmbogăţească, s-o exploateze. E de datoria lui. Tot aşa cum datoria unei femei e de a-şi pune în valoare farmecul chipului…

Rostind aceste cuvinte se uită lung şi prietenos la Françoise. Fata se fâstâci, se înroşi, oferi băuturi şi sandvişuri musafirilor. Se aşternu o lungă tăcere, fiecare urmărind în sinea lui ecoul cuvintelor lui Alexandre Kozlov. Madeleine îl observa şi simţi un sentiment de jenă. Nu e oare puţin cabotinism în această violentă profesiune de credinţă? Toate astea nu prea sună franţuzeşte! Cineva, lângă fereastră, povestea anecdote. O voce de fată strigă:

— Nu, Roland, sunt din cale-afară de tâmpite!

Tocmai atunci Charlotte intră în salon. Apariţia ei făcu senzaţie. Elegantă, sprintenă şi veselă, împărţi fiecăruia câte un zâmbet şi un cuvânt’hazliu. Deodată toate

privirile se aţintiră asupra ei. Fetele păliră una după alta în timp ce ea şuşotea: „Nu vă deranjaţi!... Vai, e o copilărie!... Am intrat numai pentru o clipă!...” Chiar Alexandre Kozlov îi urmărea comportarea cu deferenţă, ca pe un număr bine pus la punct. Madeleine îşi spuse că lipsa de sinceritate ridicată la un asemenea nivel este într-adevăr o operă de artă. Françoise oferi mamei sale vitregi cel mai bun fotoliu. Charlotte se aşeză ca un fluture pe o floare. Toţi se adunară roată în jurul ei. Nu spunea nimic important, dar toată lumea o asculta cu plăcere şi chiar cu interes.

Jean-Marc se întoarse acasă abia la şapte şi jumătate, încă din anticameră, larma de glasuri îl irită. Intrând în salon, avu impresia că nu sora lui ci Charlotte avea musafiri. Toată după-amiaza tocise la dreptul civil împreună cu Hubertel, un coleg de facultate care, deşi nu se compara cu Didier, era un bun partener pentru studiile în *forcing* îi era capul calendar de atâta proză juridică şi bău cu plăcere paharul de whisky pe care i-l servi Madeleine. Apoi se instală pe divan între doi tipi pe care nici nu-i cunoştea.

Ar fi vrut să arate interes pentru prietenii surorii sale dar, fără să vrea, privirea i se îndrepta mereu spre Chirlotte. De când se întorseseră din Bromeilles, ea nu încercase niciodată să se apropie de el. Astfel Jean-Marc putea crede că Charlotte renunţase definitiv, şi această certitudine nu-i displăcea. De altfel, taică-său se întorcea peste trei zile. Iar luni începeau din nou cursurile la facultate... Reluarea obiceiurilor familiale şi universitare reprezenta pentru el o garanţie de securitate. Deocamdată însă, Charlotte, cu trupul aplecat într-o arcuire bine studiată, îi vorbea lui Alexandre Kozlov despre o expoziţie de păpuşi foarte vechi pe care o vizitase împreună cu o prietenă. Glasul ei afectat îl agasa pe Jean-Marc ca şi cum ar fi fost un omagiu adus altcuiva. Această cochetărie, îşi spuse el, e o manie nedemnă de ea. În timp ce o ponegrea astfel în gând, ea se ridică, se îndreptă spre el şi îi ceru o ţigară. Se simţi ca un om readus la lumină din fundul unei prăpăstii. Charlotte îi ţinu mina în timp ce el îşi aprindea

bricheta. Flăcăruia licări între ei, ca un semn de prietenie. Puţin fum, un zâmbet şi gata, Charlotte îi şi întorcea spatele. Jean-Marc ar fi vrut să găsească în el puterea de a se ridica şi de-a pleca. Şi totuşi rămase acolo, fermecat, furios, sorbind tăcut paharul de whisky şi frământat de gânduri negre până în clipa când ea însăşi se retrase. Imediat după plecarea ei, toţi musafirii se risipiră, ca şi cum nimic nu i-ar mai fi reţinut. În salonul pustiu, unde rămăseseră împrăştiate pahare şi farfurii murdare, Françoise o întrebă, radioasă, pe Madeleine:

— Ei, ce părere ai despre Alexandre Kozlov?

Jean-Marc îşi aprinse din nou veioza, se uită la ceas (era unu noaptea), îşi luă cursul de drept administrativ care zăcea pe jos şi, cu ochii împăienjeniţi de somn, începu să citească, plictisit, un paragraf:

„Prejudiciul moral nu este în dreptul administrativ decât un prejudiciu cu caracter neeconomic, adică un prejudiciu care nu se poate exprima decât în mod arbitrar în bani… Consiliul de Stat a refuzat multă vreme să repare prejudiciul moral ivit în urma unor accidente de persoane, sau cel puţin acel *pretium doloris*, adică prejudiciul de afecţiune…”

Nimeni nu cinase în seara ceea: sandvişurile şi fursecurile le tăiaseră tuturor pofta de mâncare. Charlotte o învoise pe Mercédès pentru perioada vacanţei de Paşti, astfel încât Agnès făcuse singură ordine în salon şi spălase vasele. Cu toate insistenţele Françoisei şi ale lui Jean-Marc, Madeleine se întorsese să înnopteze în camera ei de la hotelul Monet. Refuzul de a dormi la ei acasă devenea o idee fixă. Accepta să locuiască în casa fratelui ei de la ţară – poate pentru că nu era niciun hotel prin apropiere – dar nu la Paris! Şi cu cât încercai s-o convingi, cu atât se închista într-o ostilitate comică. De fapt, Jean-Marc o iubea pentru încăpăţânarea ei. Ar fi vrut să aibă aceeaşi voinţă, ca să nu se abată niciodată de la linia pe care şi-o trasase! Să-şi trăiască viaţa ca pe nişte şine. În plină viteză. Drept spre ţintă. Dar el şovăia, înainta bălăbănindu-se… Imaginea Charlottei puse stăpânire pe el şi simţi iarăşi că-i

cresc aripi. De ce-o fi oare atât de distantă, răsplătindu-l totodată din când în când cu o privire sau o uşoară atingere a mâinii? Toate aceste fiţe n-au. oare scopul să-l ademenească, aşa, pur şi simplu din plictiseală, din curiozitate, până i se va întoarce soţul? Ca să se răzbune pe ea, încei că să se convingă că e mai puţin frumoasă decât crezuse, că a fost de-a dreptul caraghioasă cu maimuţărelile ei faţă de musafirii Françoisei! Dar cuvintele jignitoare pe care i le adresa în gând căpeau fără să-şi atingă ţinta, ca nişte săgeţi cu bătaia prea scurtă. Dându-şi seama că somnul nu se mai lipeşte de el se sculă, făcu câţiva paşi prin cameră, aprinse o ţigară gândindu-se la Micky. Fusese la ea alaltăieri. Totul se petrecuse aşa cum era de aşteptat: dragostea, flecăreala în pat, dezamăgirea finală care-i încleia creierul, întoarcerea mohoi ătă acasă… îşi strivi ţigara într-o scrumieră, se culcă înapoi, stinse lampa. Ah, de n-ar visa! închise ochii şi aşteptă să i se facă somn. Se scurseră câteva minute. Ca să-şi alunge gândurile, repetă în minte paragrafe întregi din cursul de drept administrativ. Procedeul se dovedi excelent. Încetul cu încetul, capul i se umplea de cerneală. *Pretium doloris*, prejudiciu de afecţiune… Simţi deodată că se prăbuşeşte în beznă.

Un zgomot uşor îl trezi. Ridicându-se într-un cot, văzu o dâră de lumină care se lărgea, despicând masa opacă a peretelui, chiar în faţa lui. Cineva deschidea încet uşa: Jean-Marc căută pe dibuite comutatorul. Camera se umplu deodată de lumină: Charlotte! Un deshabillé de voai alb îi flutura pe corp. Chipu-i era grav. Înainte ca Jean-Marc să fi putut scoate un cuvânt, Charlotte îşi duse un deget la buze ca să-l îndemne să tacă. Încremenit de mirare. Jean-Marc se uita cum se apropie cu pas lunecos de patul lui. Sub cămaşa-i subţire ghicea forma sânilor, a şoldurilor în mişcare. Se opri în faţa lui, diafană, albă, teribilă. Două mâini mlădioase îi cuprinseră capul. Se aplecă asupra lui şi, în această apropiere, Jean-Marc văzu, crescând, un chip pe care nu-l cunoştea. În ochii Charlottei se putea citi o rugă smerită şi răutăcioasă, ceva tandru şi

animalic în acelaşi timp care-l fascina.

— Jean-Marc, şopti ea, nu mai pot!

Atunci simţi în el o asemenea dezlănţuire de forţe încât i se păru că-i plesneşte coşul pieptului. Îşi înăbuşi un strigăt, cuprinse în braţe acest trup a cărui căldură îi mângâia obrazul şi se rostogoliră împreună pe coasta unui munte, luptând şi contopindu-şi răsuflările, până la poalele povârnişului unde plăcerea îl străfulgera.

XVII

Charlotte aruncă o privire spre vitezometrul încastrat în tabloul de bord şi spuse:

— Nu aşa repede, Jean-Marc.

— Trebuie să ne grăbim dacă vrem să ajungem la Paris înainte de opt şi jumătate.

— O să ajungem când o să putem, iubitule. Prefer să născocesc ceva decât să avem un accident.

Era cât pe ce să răspundă furios: „Eu însă nu!” dar nu scoase nicio vorbă şi micşoră viteza profund impresionat de privirea duioasă care însoţise cuvintele Charlottei. Autostrada era ca un fluviu larg transportând într-un sens lumini roşii de semnalizare, iar în celălalt faxuri mari, galbene. O reverberaţie mov, în depărtare, vestea că Parisul nu mai e departe. Jean-Marc trecu pe culoarul din dreapta lăsând, cu părere de rău. să i-o ia înainte maşini mai rapide. Charlotte puse o mină pe ceafa lui. Ea avusese ideea să petreacă Împreună după-amiaza la *Ferraudiere*. Desigur, se simţiseră mai bine decât noaptea precedentă, în camera lui Jean-Marc, când cel mai mic zgomot le îngheţa sângele în vine de frică. Refugiaţi în casa de la ţară, s-au putut crede, timp de câteva ceasuri, liberi de orice obligaţie. Niciunul din ei nu avea de dat socoteală cuiva; nimic nu le ameninţa dragostea. Charlotte adusese de la Paris trei trandafiri roşii şi îi pusese într-o vază; Jean-Marc aprinsese focul în cămin; apoi fiecare văzuse, în ochii partenerului, cum se naşte şi creşte dorinţa pe care celălalt i-o inspiră. Jean-Marc mai păstra ascunsă sub îmbrăcăminte o căldură catifelată ce-i amintea

de trupul Charlottei, lipit de-al lui din cap până în picioare. Avea impresia că gura lui nu mai e aceeaşi de când Charlotte o umpluse cu sărutările ei. îi mai răsunau în urechi cuvintele pe care ea i le şoptise în întuneric. Trebuia să depună un efort pentru a se convinge că Charlotte îi spusese într-adevăr că are ochi frumoşi, că e bine făcut, că e puternic, că o face fericită. Dar el, el ce-i strigase acestei femei în culmea pasiunii? Nu mai ţinea bine minte. De un lucru era însă sigur: că dragostea, aşa cum o cunoscuse până atunci, era un exerciţiu fizic necesar şi cam scârbos, pe când cu ea toate dezmierdările erau purificate. Niciunul din gesturile ei nu-l şocase, nicio atitudine nu-i păruse dizgraţioasă. Trupu-i gol era pentru el o adevărată minunăţie. O strângea în braţe, o îndoia şi se mira că ea toată – carne, muşchi şi nervi – era o întruchipare vie a viselor sale cele mai nesăbuite. Era oare cu putinţă ca această înţelegere extraordinară să fie condamnată la o grabnică destrămare? Apăsă din nou pe accelerator. Ajunsese într-o asemenea stare incit dorea aproape să i se întâmple un accident. Să dispară odată cu ea într-o ciocnire orbitoare mai bine decât să înfrunte compromisurile murdare ale viitorului.

— Jean-Marc, spuse ea pe un ton de reproş, iar începi?

Furios, depăşi două maşini şi spuse:

— Când mă gândesc că peste două zile, chiar la ora asta…

— Taci, iubitule. M’iine ne vom întoarce la *Ferraudiere*.

— Şi poimâine, ai să te duci să-l aştepţi la aeroport!

— Dar asta nu va schimba nimic!

— Aşa crezi tu! Sau, mai curând, aşa ai vrea să cred eu! Dar e imposibil, Charlotte! Când va fi aici, totul se va termina între noi doi!

— De ce?

— N-am să pot suporta… Să te ştiu în braţele lui, chiar în seara aceea…

— Dar demult nu mai e. nimic între Philippe şi mine!

— Minţi! Minţi! De altfel, am să citesc pe faţa ta, a doua zi dimineaţă. Oh, Charlotte! sunt atât de nenorocit! Ce-o să se întâmple cu noi?

La dreapta lui, în lumina slabă a tabloului de bord fosforescent, ghicea un profil încordat. O voinţă neînduplecată sălăşluia în acest căpşor de păpuşă fină ca porţelanul.

— Bizuie-te pe mine, spuse ea. Nu te gândi decât la dragostea noastră. Nimic altceva nu trebuie să conteze pentru tine.

— Dar pentru tine?

— Te iubesc, Jean-Marc. Te iubesc ca o nebună. Dar ţine bine minte că nimeni nu are mai mult sânge rece decât o nebună care ştie ce vrea.

Se aplecă spre el şi îi punctă cu mici sărutări, calde şi rapide, lobul urechii, marginea maxilarului, colţul gurii. Un val de dorinţă îl cuprinse. Apoi vru iarăşi să moară pentru a nu fi nevoit să coboare de pe culmile acestei fericiri. Dar gândul la răniţii pe care îi văzuse cândva la marginea drumului îl dezmetici. Lichidul acela stacojiu, închis de obicei în reţeaua vinelor, etalându-se acolo, în văzul tuturor, impregnând hainele, pământul. Charlotte desfigurată. Martorii, scandalul, durerea poate… Un fior rece îi trecu prin şira spinării.

La primul semafor cu lumină roşie din Paris, Charlotte îi spuse:

— Am să trec eu la volan iar tu ai să vii cu metroul. Nu trebuie să ajungem acasă în acelaşi timp.

Se gândea la toate. Jean-Marc se supuse.

Maşina se îndepărtă, lăsându-l buimac, la marginea trotuarului. Dintr-o dală. nu mai avea nimic.

Când ajunse acasă, la nouă fără un sfert, toată lumea era la masă: Charlotte, Madeleine, Françoise şi chiar Daniel, care se întorsese în cursul după amiezii de la Fontainebleau. Cu chipul înţepenit de reprobare, Mereédès se opri din servit şi rămase nemişcată, aşteptând dispoziţii.

— Exagerezi. Jean-Marc! spuse Charlotte cu o voce suavă. Pe zi ce trece vii tot mai târziu!

Odată mai mult, îl tulbură uşurinţa cu care minţea. Printr-o pornire nedreaptă îi era chiar necaz pe ea că ocroteşte atât de bine taina dintre ei. Cum putea fi sinceră cu el, când era atât de puţin sinceră cu ceilalţi? îngăimă câteva cuvinte de scuză, se aşează la masă, luă ceva în farfurie. Daniel continuă să povestească întâmplările dintr-o grotă pe care o descoperise cu prietenii şi care era plină de lilieci, spânzuraţi, cu capul în jos, de gheare.

— Ştii ce nostimi sunt! Un botişor de câine, o blană netedă…

— Cum? Te-ai atins de ei? întrebă Françoise.

— Bineînţeles!

— Vai, ce dezgustător!

Restul se pierdu, pentru Jean-Marc, într-un freamăt de glasuri. O mie de lilieci dădeau din aripi în cameră. De câteva ori, ridicând ochii, întâlni privirea vigilentă a mătuşii sale. O fi bănuind ceva? Nu, nu se poate, îi atribuie o perspicacitate pe care n-a avut-o niciodată. Jean-Marc se linişti, bău un pahar de vin, se prefăcu că-l interesează conversaţia. Deodată câteva cuvinte rostite de Charlotte îl plesniră drept peste faţă:

— Ah! Jean-Marc, era să uit: astă-seară, când am venit acasă, am găsit o telegramă de la taică-tău. Are într-adevăr o meserie imposibilă! îmi scrie că e nevoit să rămână la New York până la sfârşitul săptămânii viitoare. Sunt aşa de furioasă!…

Charlotte strâmbă din năsuc ca un copil răsfăţat şi clătină din cap. Sufocat, Jean-Marc nu ştifă ce mutră să facă.

O jalnică bucurie îl cuprinse. Asta înseamnă câte zile de răgaz? Şase, şapte?…

— Da, e stupid! bâigui el.

Şi i se făcu ruşine de sunetul propriului său glas.

Din nou autostrada Sudului – geometrică şi monotonă – întinzându-se cât vezi cu ochii în ceaţă. De data asta însă, Jean-Marc nu se îndrepta spre *Ferraudière*. Singur într-o mică maşină hodorogită pe care i-o împrumutase Julien

Prélat, gonea spre Orly. Charlotte o fi şi sosit acolo ca să-l întâmpine pe Philippe la coborârea din avion. Jean-Marc o lăsase să plece fără să-i spună că o va urmări de la distanţă. Peste câteva clipe, ascuns în mulţimea de la aeroport, îi va urmări pe îndelete atitudinea. Conta foarte mult pe această încercare pentru a afla dacă Charlotte nu minţea când pretindea că nu mai nutreşte pentru soţul ei decât o afecţiune convenţională. Neştiindu-se observată, nu-şi va ascunde sentimentele. Numai de n-ar ajunge prea târziu! Şi maşina asta care se târâie, gâfâind. Potrivit orarului pe care-l consultase, avionul urma să aterizeze dintr-o clipă în alta. E drept că descărcarea bagajelor, formalităţile vamale vor mai lua pe puţin o jumătate de oră… Orice s-ar întâmpla, nu se va arăta. Experienţa asta îi va arăta gradul lui de stăpânire. Dar mai târziu? Nici nu voia să se gândească. De câte ori nu-i repetase Charlotte: „Nu te gândi la ce se va întâmpla mai târziu, iubitule!” Ah! cât de fericit l-a făcut toată săptămâna asta! şase zile la rând fuseseră împreună la Bromeilles şi cu fiecare nouă întâlnire, o iubea tot mai mult. „Charlotte, Charlotte!” rostea el în şoaptă numai pentru plăcerea de a-i pronunţa numele.

Nişte panouri indicatoare îi porunceau s-o ia la stânga. Dintr-o parte şi alta a drumului se iviră lampadare înalte cât gâtul unei girafe. Terenul extrem de neted prevestea apropierea aeroportului. O traiectorie bubuitoare brazdă cerul. O clădire uriaşă, numai din sticlă, se desprinse din ceaţă. Jean-Marc îşi duse maşina la locul de parcare şi alergă înapoi spre clădirea aeroportului.

Odată ajuns înăuntru, rămase câteva clipe buimac în această hală impersonală, translucidă şi fără de margini. Siluetele se destrămau între reflexele difuze ale tavanului şi dalele strălucitoare ale pardoselii. Glasuri de fecioare, dulci, sépulcrale şi afecta le anunţau la megafon sosirile unor avioane plecate din toate colţurile globului pământesc. Jean-Marc se informă la o fată în uniformă care şedea la un birou mult prea mare pentru ea. Avea tot timpul: avionul din New York aterizase abia cu zece minute

în urmă. Călătorii vor ieşi prin poarta n 46. Cumpără un bilet de intrare, îl prezentă controlorului, se instală pe o treaptă a scării rulante şi ajunse ia etajul întâi, într-o sală imensă, ai cărei pereţi de sticlă dădeau spre aerodrom. Afară, avioane mari moţăiau, cu aripile întinse, într-un deşert de beton cenuşiu. Printre ele umblau încoace şi încolo camionete rapide şi mânioase ca nişte câini ciobăneşti. O mină de omuleţi, ridicol de mici, se foiau în jurul unui aparat care tocmai aterizase. Spre deosebire de forfota de afară, înăuntru, în sala aeroportului, domnea o linişte toropitoare. Peste tot – tablouri luminoase, distribuitoare automate de bomboane, de timbre, de ţigări, prăvălioare cu articole de marochinărie sau cu amintiri din Paris. Dar numai la bar şi în faţa chioşcului de ziare erau ceva clienţi. Clinchetul linguriţelor se amesteca cu o muzică plăcută, difuzată în surdină de megafoane. Jean-Marc se apropie cu băgare de seamă de birourile vamale şi poliţieneşti ale porţii 46. Sub plăcuţa purtând acest număr, agenţii respectivi îşi şi ocupaseră locurile în boxe individuale. Nişte coridoare în zigzag duceau la ghişeele lor. Persoanele care veniseră să-i întâmpine pe noii-sosiţi se îngrămădiseră îndărătul unei bariere. De departe, Jean-Marc o recunoscu pe Charlotte, îşi pusese taiorul bej, taiorul lui preferat. Pantofii, poşeta, coafura, felul cum se fardase, totul vădea dorinţa de a tăcea soţului ei. Degeaba se jura că nu mai reprezintă nimic pentru ea; se bucura fără îndoială de întoarcerea lui. Era de ajuns s-o priveşti cu atenţie: faţa încordată, privirea ascuţită, zvâcnirea nervoasă a piciorului, totul dovedea cât e de nerăbdătoare. Nu poţi şterge într-o săptămână cinci ani de deprinderi conjugale, toată această drojdie de secrete, de toane, de plăceri casnice, de indispoziţii ruşinoase, de manii, de minciuni, care leagă bărbatul şi soţia mai puternic decât dragostea. O căsnicie fericită, e ceva greu de urnit din loc, ceva greu şi moale, inform ca un balot de rufe murdare…

Jean-Marc se ascunse lângă tejgheaua unui chioşc de produse cosmetice şi deschise un ziar în dreptul feţei. Numai vreo douăzeci de metri îl despărţeau de Charlotte.

Ea nu-l putea vedea, dar el o vedea cum n-o mai văzuse încă niciodată. Sinceră, nudă, dezarmată, de vreme ce se credea la adăpost. Formidabila indiscreţie a lui Dumnezeu care ne priveşte printre ziduri. Minutele se scurgeau iar el tot nu se sătura de această cunoaştere transcendentă. În două rânduri, Charlotte făcu câţiva paşi în direcţia lui, se răsuci brusc, fără a bănui că se află atât de aproape, şi se îndepărtă, indiferentă. De fiecare dată, el îşi reveni cu greu. Mâinile îi amorţeau, tot ţinând ziarul în faţă, ca un ecran. Duduituri de motoare acopereau din când în când „muzica de ambianţă” şi zdrăngăritul văsăriei din bar. „Zborul spre Ajaccio. Pasagerii sunt rugaţi să poftească la avion. Poarta n° 20…”

Deodată, se produse un fel de învălmăşeală în faţa porţii n° 46. Primii pasageri ai avionului din New York intrau unul câte unul în coridor şi, cu actele în mână, înaintau spre ghişeele poliţiştilor şi ale vameşilor. O ştampilă pe paşaport, o privire în servieta de piele a omului de afaceri sau în poşeta prea nouă a doamnei aflată în călătorie de plăcere, şi suspecţii, absolviţi într-o clipă, se grăbeau, obosiţi, buimaci şi radioşi, spre ieşire. Cei care tropăiseră de nerăbdare aşteptându-i îi înconjurau, îi îmbrăţişau şi îi luau cu ei într-un freamăt de vorbe banale.

Nemişcată în mijlocul mulţimii, Charlotte pândea apariţia soţului. Dar el tot nu venea. „Dacă o fi scăpat avionul?” se întrebă Jean-Marc cu speranţă. În aceeaşi clipă, îşi pierdu cumpătul. Tânăra asta roşcovană, cu trăsături cam vulgare, printre pasageri. O văzuse împreună cu taică-său la cinema. Bineînţeles, făcuse şi ea voiajul în America. „O metresă oficială”, cum se spunea pe vremea mătuşii Madou. Avea un aer comun, mărginit şi sănătos. Mergând drept înainte fără a se întoarce, se prefăcea, potrivit instrucţiunilor primite, că nu-l cunoaşte pe domnul Philippe Eygletiere care se afla în acelaşi avion. Şi Charlotte care nu bănuia nimic! Jean-Marc ar fi vrut să-i poată spune adevărul. Ea îi atrăsese însă atenţia că asemenea lucruri n-o interesează L.

Chiar înainte de a-l vedea pe taică-său, ghici, după

expresia radioasă a Charlottei, că ea îl zărise de departe. Jnălţându-se pe vârful picioarelor, îi făcea semn cu mâna iluturându-şi degetele în aer. Philippe se apropie de ea, o cuprinse în braţe, o strânse, o legănă încet, de la dreapta la stânga, sărutând-o pe obraz şi pe gât.

Jean-Marc simţi cum i se strânge inima de durere. Desigur, Charlotte trebuia să se poarte drăguţ ca să nu trezească bănuielile lui Philippe. Dar cum poţi cântări câtă prefăcătorie şi câtă sinceritate e în această îmbrăţişare conjugală? Nu căuta oare decât să-şi apei e dragostea pentru Jean-Marc când se ghemuia la pieptul soţului ei? Sau poate savura o plăcere vicioasă la gândul că din braţele fiului va trece din nou în braţele tatălui? Trecând de la unul la altul, nu se putea să nu facă comparaţii! Noaptea asta chiar, cu siguranţă... Sângele i se urcă în obraji lui Jean-Marc, împurpurându-i pielea de la baza gâtului la rădăcina părului. Faptul că Charlotte şi-ar putea dărui trupul altuia, că ar putea îndrăzni aceleaşi gesturi, şopti aceleaşi cuvinte, încerca aceeaşi încrezătoare destindere îl revolta ca şi cum ar fi dobândit asupra ci drepturi imprescriptibile. Şi sărutul ăsta care nu se mai termină! Chiar dacă e trucat, e totuşi insuportabil! Totul se duce dracului: dragostea, încrederea, speranţa... Dacă ar fi fost măcar nevasta altcuiva, a oricui! Dar era nevasta tatălui său! Ei şi! Ce e un tată pentru fiul lui? Un om pe care îl cunoaşte, îl admiră, de care se teme din cea mai fragedă copilărie. O pildă de urmat în cel mai bun caz. Or, dacă voia să urmeze această pildă, trebuia să dea la o parte toate scrupulele. De câte ori nu-i spusese taică-său: „Fii egoist!... Trebuie să fii impotent sau idiot ca să te consacri unei singure femei...”

Philippe o luase pe Charlotte de braţ şi se îndrepta spre ieşire. Ca un cerşetor, Jean-Marc îi urma de la distanţă. Se străduia din răsputeri să conteste ce-l unea de omul acela solid, masiv, care se afla la câţiva paşi de el. Legăturile de sânge, dragostea filială, toate nu-s decât convenţii perimate! Nimic misterios, nimic sfânt în această rudenie care ne uneşte sub acelaşi nume şi acelaşi

acoperiş. Consecinţa unei întâlniri vâscoase în pântecul unei femei... Puţină sământă încredinţată din întâmplare, unei femei sau alteia. Şi toate astea sunt acoperite de poezie; de filosofie, de morală! Ah, nu!... Eu nu-ţi datorez ţie nimic şi nici tu mie. „Fiecare pentru sine" cum spuneai tu şi „Vai de cei fără de noroc". Jean-Marc înainta, furios, în junglă. Totuşi, oricât de mult îşi ponegrea tatăl, mai stăruia în sufletul lui o tandreţe, un respect jalnic. Nu izbutea să se lepede dintr-odată de hainele lui de copil.

Coborâră la parter pe o scară rulantă şi se îndreptară spre alt birou, unde urma să aibă loc controlul vamal al geamantanelor transportate-n cala bagajelor. Philippe dispăru şi se întoarse curând, definitiv eliberat. Charlotte îl luă din nou de braţ şi porniră alături, zâmbind şi vorbind, în spatele unui hamal „care împingea un cărucior încărcat cu valize.

Jean-Marc îi lăsă să se îndepărteze. Văzuse ce voia să vadă. Sus, deasupra capului, voci serafice continuau să înşire nume de oraşe pe care nu le va vedea probabil niciodată:

— Avionul dinspre Abidjan... Avionul dinspre Tokio... Avionul dinspre Cairo...

El nu căuta aventura atât de departe: se mulţumea cu Bromeilles (departamentul Loiret)! Şi ca victimă, persoana cea mai apropiată, mama sa vitregă! Ce m-a apucat? E grotesc! Povestea cu Fedra! Ce mai râdeam pe vremuri în clasă! Şi iată că am păţit şi eu la fel! Graţiosul Hipolit şi orbul Tezeu! „E Venus ce mă-nfruntă şi prada ei şi-o cere". La dracu'! O furnicătură îi împăienjenea ochii. Cuplul trecu de uşa din sticlă care se deschidea singură, ca în paradis. Hamalul cu bagajele îi aştepta pe trotuar. Charlotte se duse după maşină pe care o lăsase la parcare. Tot mergând, se juca cu cheile. La întoarcere, soţul mărinimos o va lăsa probabil la volan. În felul acesta, va putea s-o privească, s-o adulmece mai bine...

Fără a se arăta, Jean-Marc îşi examina, prin peretele de sticlă, tatăl care aprindea o ţigară şi îşi mişca umerii sub palton ca pentru a intra cât mai bine în pielea

personajului pe care-l regăsea după o absenţă de o lună. Pentru că avea patruzeci şi cinci de ani, totul îi aparţinea, casă, nevasta, copiii, vesela, tablourile, maşina… Iar el, Jean-Marc, pentru că avea numai douăzeci de ani, n-avea dreptul la nimic care să fie al lui. Locuia la altul, mânca pâinea altuia, iubea nevasta altuia. Fiinţele şi obiectele care îi umpleau viaţa îi fuseseră împrumutate pentru un timp.

La prima poruncă, trebuia să le restituie. Un lingeblide, totdeauna la cheremul unei toane a stăpânului casei. Şi aşa va fi până la douăzeci şi cinci, douăzeci şi şase de ani, până la primii gologani pe care-i va câştiga la prima lui slujbă. Ura banul; se jură să adune o cantitate înspăimântătoare, aşa cum faci legământul să te răzbuni.

Maşina trase lângă trotuar. Hamalul aşează geamantanele în portbagaj. Philippe plăti cu un gest larg, se aşează alături de nevastă-sa şi trânti portiera. De la postul lui de observaţie, Jean-Marc văzu cum maşina se îndepărtează într-o alunecare fatidică. Luă imediat hotărârea să nu se întoarcă deseară la masă. Să stea faţă în faţă cu taică-său. să-i suporte strângerea de mână, privirea-i de bărbătească încredere, întrebările-i afectuoase, nu, aşa ceva ar fi peste putinţă. În orice caz, nu astă-seară. Va trebui să mai treacă un timp până se va obişnui, până se va stăpâni, până va putea accepta… Se îndreptă spre o cabină telefonică, sună acasă, dădu de Agnès la capătul celălalt al firului:

— Te rog să-i spui doamnei că-mi pare foarte rău dar n-am să pot lua masa deseară acasă… Da, am să lucrez până seara târziu la un coleg… Tata să nu stea să mă aştepte… îl voi vedea mâine…

Puse receptorul în furcă, uşurat. Era îngrozitor, trăia de la o amânare la alta, ca un jucător care împrumută în dreapta ca să restituie în stânga. Şi acum, ce să facă până se va lăsa noaptea? Urcă din nou pe scara rulantă şi începu să umble haihui în imensa galerie de la etajul întâi. Locul acesta anonim se potrivea cu haosul din mintea lui. Totul era acolo atât de artificial şi rece încât niciun

amănunt nu-l putea impresiona. Plutea în mijlocul unor bancuri de peştişori, într-un acvarium monumental. Oboseala începea să-l cuprindă. Tăcerea şi zgomotul, metalul şi sticla se confundau în capul lui. Dincolo de peretele transparent, un avion uriaş se îndepărta, rulând încet pe pistă. Luminiţa-i roşie pâlpâia la intervale regulate. Jean-Marc îl urmări cu privirea până ce se topi în pâcla amurgului, apoi mai cumpără un ziar pe care-l aruncă fără să-l citească. Dintre toţi oamenii aceştia care soseau sau plecau, numai el nu ştia încotro s-o ia.

La ora opt, mâncă un sandviş fără niciun gust la bar, bău o halbă de bere şi se întoarse să-şi ia maşina de la parcare. Didier Coppelin îi spusese că nu se va mişca de acasă toată seara. Ar fi plăcut să stea puţin de vorbă. Să discute despre drept, despre literatură, despre politică, despre orice, numai despre Charlotte nu!… Condamnat să ascundă tot ce era mai important în viaţa lui, Jean-Marc suporta cu stoicism această constrângere. Altceva îl mâhr; ca: la volanul maşinii, în drum spre Paris, se gândea cu tristeţe că nu demult prietenia era pentru el lucrul cel mai de preţ, iar acum recurgea la ea ca la un leac care să-i aline singurătatea. Pasiunea senzuală otrăvea cele mai frumoase sentimente care încercau să i se opună. Odată stăpânit de farmecul unei femei, până şi bărbatul cel mai hotărât nu poate regăsi în camaraderie fericirea sănătoasă şi naivă a tinereţii sale. Pentru Jean-Marc era începutul unei decăderi care-l ducea la egoismul maturităţii. Şi bietul Didier Coppelin care-l mai credea capabil de fraternitate virilă, pe când el era de fapt înjosit şi măcinat de dragoste.

Didier Coppelin îl întâmpină cu bucurie. Se uita la televizor împreună cu părinţii. Nişte oameni simpli, binevoitori şi şterşi, într-un salon fără stil. Nu erau divorţaţi, ceea ce lui Jean-Marc i se păru o anomalie şi ca o dovadă de înapoiere. Majoritatea fetelor şi băieţilor pe care-i cunoştea erau în situaţia lui: tatăl într-o parte, mama în altă parte, ici şi colo plozi născuţi dintr-o nouă căsătorie. mătuşi mai tinere decât nepoţii, unchi sugându-şi

biberonul în braţele unei nepoate… Complexitatea situaţiilor cerea din partea unor copii, ajunşi la vârsta judecăţii, un calm, un echilibru şi o insensibilitate exemplare. Căliţi încă de mici, erau pregătiţi să primească mai târziu toate loviturile vieţii. Şi totuşi era de ajuns să apară o femeie ca Charlotte, pentru ca Jean-Marc să se dovedească mai vulnerabil decât un adolescent romantic. Susţinu cu greu o conversaţie amabilă cu părinţii lui Didier. Aspectul lor naiv. În genul vechilor ilustraţii populare, îl agasa. Cu siguranţă că sărbătoriseră, sau aveau să sărbătorească în curând, nunta de argint. Didier îl duse în camera lui.

Să nu-i poată spune nimic, ce chin! Cu atât mai mult cu cât Didier îl ademenea fără să-şi dea seama:

— Ce-i cu tine, mă băiete?… De ce ai o mutră aşa prăpădită?… Spune, dacă pot să te ajut cu ceva!…

Mă, puţoiule! Jean-Marc se stăpânea să nu strige, să nu plângă. Toţi nervii tremurau în el, ca aparatul complicat al unui om-orchestră. Se mai linişti puţin abia atunci când Didier îi propuse să revadă împreună un capitol mai dificil din cursul de drept civil despre stipulaţiile pentru altul.

Învăţară până la douăsprezece şi jumătate noaptea, cu gulerul descheiat, bând Coca-Cola şi fumând ţigări americane. Apoi Didier declară că i s-a făcut somn. Jean-Marc încercă să-i mai smulgă câteva minute şi în sfârşit plecă, dezamăgit, şovăitor, cu un gust amar în gură. Parcă se ducea la spânzurătoare.

Când ajunse pe rue Bonaparte în faţa casei, răsuflă uşurat văzând că ferestrele de la etajul doi nu erau luminate. Toată familia dormea. Drumul era liber. Intră în apartament ca un hoţ.

Fără să mai aprindă lumina, se strecură pe dibuite în camera lui. Ce s-o fi petrecând acum în dormitorul Charloítei? E oare întinsă cuminte, la marginea patului, sau doarme, moleşită de dragoste, în braţele soţului? Asta ar fi fost interesant de văzut şi nu banala lor întâlnire de la aeroport! Ca o femeie să redevină o femelă, e nevoie de un minimum de umbră şi de confort, îşi spuse Jean-Marc. Abia

ieri după-masă, la *Ferraudiere*, Charlotte aţipise la pieptul lui. Jean-Marc dăduse cearşaful la o parte şi. Încremenit de admiraţie şi de tandreţe, îi privise, timp de cinci minute, trupul complet gol. Avea probabil acum aceeaşi expresie de îngeraş bosumflat, aceleaşi mâini molatic desfăcute, ca şi cum ar lăsa să-i lunece nisip printre degete, aceeaşi mişcare gingaşă şi vulnerabilă a sânilor… Respira scurt şi des, cu pleoapele închise. Şi din întreaga-i fiinţă se degaja un parfum ciudat de fân cosit şi de cafea neagră… Iar alături de ea, tatăl lui. Tatăl lui care avea păr pe piept. Jean-Marc n-avea. Îi păruse rău până în ziua când Charlotte îi spusese, trecându-şi mâna pe pieptul lui: „Îmi place atât de mult pielea ta!” Căci îi spusese aceste cuvinte, doar nu visase, iar acum… îi venea să se posteze în faţa uşii camerei lor ca să surprindă un suspin, un cuvânt, un sforăit sau pur şi simplu tăcerea conjugală. La ce bun? Ştia destule ca să aibă cu ce-şi hrăni coşmarurile.

Se dezbrăcă, se întinse în pat, trase pătura pe trupu-i acum inutil. Gândul că la zece paşi de el. Charlotte zăcea sub laba grea a altui bărbat îl împiedica să adoarmă. Cu fălcile încleştate, cu ochii pironiţi în întuneric, gâfâia sfâşiat de o rană adâncă.

La ora şase şi jumătate dimineaţa, era în picioare… Se bărbieri, se îmbrăcă şi plecă de acasă înainte de venirea servitorilor. Comandă o cafea cu lapte într-un bistrou din apropiere, care tocmai deschisese. Pentru a evita tot felul de întrebări, lăsase la el pe masă un bileţel prin care îşi anunţa familia că va lua prânzul la un prieten. Îşi dădea bine seama că nu va putea evita la nesfârşit să se întâlnească cu taică-său. Asta va fi ultima oară când se eschivează… Se întoarse pe banchetă şi aruncă o privire prin geam. Piaţa Saint-Germain-des-Prés se trezea încet la viaţă. La picioarele clopotniţei moţăia o turmă de maşini. Gunoierii brutalizau cu zgomot lăzile. Trecători se îndreptau grăbiţi spre o gură de metro sau se aşezau într-un şir somnoros în faţa unei staţii de autobuz. Din când în când, o siluetă se furişa în biserică, altele ieşeau. Această trezire la viaţă era nespus de tristă. Un client, alături de

Jean-Marc, comandă un pahar de vin alb şi un ou tare. Ce idee, la opt dimineaţa! Dar cine ştie, poate o fi bun. Chelnerul trecu, târşindu-şi picioarele şi îşi luă tava care deodată sclipi ca un soare.

După câteva clipe lui Jean-Marc i se făcu greaţă de la mirosul oului tare descojit. Plăti şi ieşi.

XVIII

Charlotte trase cu urechea: i se păruse că cineva deschisese şi închisese cu grijă uşa de la intrare. Nu, era cu un etaj mai sus. Din nou, o aşteptare crispată. Alături de ea, pe marele divan din salon, Philippe vorbea despre Statele Unite cu Madeleine, afundată într-un jilţ, cu ţigara în gură şi un pahar în mână. Discuţia lor n-o interesa pe Charlotte. Îşi dădea toată silinţa ca figura ei să păstreze un aer de o politicoasă curiozitate. Plasa şi ea câte un cuvânt apoi se cufunda din nou în gândurile ei. Trebuie să fie aproape şapte. Ieri Jean-Marc se întorsese acasă după ce toată lumea se culcase, azi-dimineaţă plecase în zori şi nu venise la masa de prânz. Va telefona oare din nou scuzânau-se că nu poate lua cina acasă? Ce-o fi făcând acum? Unde o fi umblând? De ce nu se întoarce? Să-i fi spus ea ceva care să-l fi jignit? Nu, îi e pur şi simplu ruşine să dea ochii cu taică-său! Asta-i şi nimic altceva. Din cauza asta rătăceşte prin oraş. Cine ştie, poate se învârte acum în faţa casei ca să mai prindă curaj… îi era ciudă pe el că-i lipseşte într-atât tăria de caracter. Dar tot farmecul lui nu stătea tocmai în această slăbiciune? E atât de tânăr! Charlotte simţi cum un val plăcut de căldură îi năvăleşte în coşul pieptului, cum o furnică în căuşul palmei de slăbiciune şi îşi potrivi un zâmbet ca să-şi ascundă tulburarea. Ochii ei distraţi se opriră asupra Madeleinei. Privirile lor se întâlniră. Chiar fără să se uite într-o oglindă, Chaxiotte îşi dădu seama, în clipa aceea, că rochia îi vine bine. îi plăcea să placă. Pentru ea era chiar o necesitate vitală. Dacă nu simţea în jurul ei un anumit grad de admiraţie, îşi pierdea culoarea, se ofilea. Deocamdată, numai Madeleine se uita la ea, prin urmare numai

Madeleinei îi erau destinate strălucirea ochilor de sub genele-i umbroase pe jumătate coborâte, graţioasa mişcare a bustului uşor aplecat înainte. Niciodată n-a ştiut ce părere are de fapt cumnata sa despre ea. „Probabil că nu mă iubeşte, l-am luat locul în casă, alături de copii. Dacă ar bănui că Jean-Marc şi cu mine…” Miji şi mai mult ochii, ca şi cum un sentiment nedesluşit de frică ar fi atins-o în treacăt. O mişcare rapidă, inofensivă şi amuzantă ca o şopârlă care alunecă între două pietre pentru a se ascunde într-o crăpătură.

— Eu. O singură dată am fost la New York, spuse Madeleine, în ’46: pe atunci în Franţa nu se găsea aproape nimic, pe când acolo magazinele gemeau sub belşugul de alimente, de stofe, de ţigări, de maşini de spălat! M-a încântat şi m-a întristat totodată. Mă uitam ia lucruri şi la oameni ca o cerşetoare, îmi petreceam tot timpul criticând prosteşte în dreapta şi în stânga, şi am plecat umilită, nemulţumită, ruşinată…

— În orice caz, eşti omul cel mai puţin potrivit ca să apreciezi modul de viaţă american, hotărî Philippe.

— Asta aşa-i, adăugă Charlotte, mărturisesc că nu prea o văd pe Madeleine în paradisul padpet-urilor, al *juke-boxe-uvilov* şi al *drug-slo-ilor*!

— Cred că nici dumneata, spuse Madeleine, nu te-ai simţi bine în Statele Unite!

— De ce? întrebă Charlotte ridicând din sprâncene.

— Nu ştiu… Ai un fel de graţie, de delicateţe puţin molatecă ce nu se prea potriveşte cu brutalitatea de acolo.

Acest compliment neaşteptat o bucură pe Charlotte. „Să mă fi înşelat oare în privinţa ei?” se întrebă ea. Şi deodată Madeleine i se păru mai simpatică. Faţa-i deschisă, purtările-i aspre arătau că face parte dintre acei oameni faţă de care îţi deschizi inima şi din rândurile cărora femeile îşi aleg bucuros prietenele. Dar Charlotte nu avusese niciodată prietene adevărate şi nici nu simţea nevoia să aibă. Olympe şi Brigitte nu erau pentru dânsa decât nişte oglinzi în care îi plăcea să se privească.

— De fapt, Charlotte, în ce an ai fost în Statele Unite?

întrebă Madeleine.

— Cred că acum doi ani, răspunse Charlotte.

— Da, acum doi ani, confirmă Philippe. Eram acolo de Paşti…

— Mărturisesc că mi-ar face plăcere să mai merg o dată, murmură Charlotte lăsându-şi capul pe perne, cu o cochetărie bine studiată.

Cu gâtul umflat şi nările larg deschise, îi aruncă soţului o privire piezişă.

— Ei, atunci, spuse el, am să caut să pun la cale o călătorie…

Şi, întorcându-se spre Madeleine, continuă cu avânt:

— New York-ul se transformă într-un ritm fantastic! Casele dispar într-o noapte şi peste o săptămână cresc la loc, înalte de şaizeci de etaje. Oraşul înaintează mai repede decât oamenii. Dacă nu deschizi ochii, ţi-o ia înainte. rămâi de căruţă, devii un moşneag…

Limbuţia-i o agasa pe Charlotte. Spusese înadins că i-ar face plăcere să meargă din nou cu el la New York ca să-l tachineze, să-l pună în încurcătură. Ştia demult că nu călătoreşte singur. Niciodată nu-i fusese credincios. La drept vorbind, nu-i prea păsa de aventurile lui amoroase. Schimba metresele atât de des incit aceste trădări se transformaseră într-un fel de fidelitate pe de-a-ndoaselea. Gelozia e un sentiment care, pentru a se dezvolta, are nevoie să se fixeze pe un anumit chip. Dar cu Philippe, care trecea de la o troacă la alta, aşa ceva era cu neputinţă. Se temea să nu-i scape o părticică de viaţă dacă ar sta şi ar alege. Ce-i mai împuiase urechile cu teoriile lui despre sfânta goană după plăcere, pentru a se justifica! Deoarece la început încerca să se justifice, deşi ea nu-l întreba nimic. Şi ea, pe de altă parte, avusese amanţi. Dar el niciodată nu-şi dăduse seama. Era prea îndrăgostit de persoana lui pentru a-şi închipui că pe Charlotte ar putea-o interesa altcineva decât el! Se gândise ea oare la altfel de fericire când se măritase cu el, cu cinci ani în urmă? Pe vremea ceea, era primă-vânzătoare la Suzanne Valloy. Casa de mode era în pragul falimentului şi donmul Philippe

Eygletiere, consilierul juridic al întreprinderii, încerca s-o readucă pe linia de plutire cu ajutorul unor capitaluri italiene. Şi reuşise. De altfel toate îi reuşeau. Charlotte îl văzuse, pentru prima oară, la un cocteil, după prezentarea colecţiei... Nu-i plăcea să-şi aducă aminte de subita lor pasiune, deoarece acum nu mai rămăsese mare lucru din ea. Din această scurtă şi violentă iubire nu mai păstra în inimă decât un resentiment rece, perseverent, nestăvilit. Nu pentru că Philippe o înşela, ci pentru că părea să fi uitat că e femeie: se arăta tandru sau pur şi simplu prevenitor cu ea numai în prezenţa străinilor. Lipsa asta de atenţie o rănea mai mult decât o trădare, căci prin răceala lui o jignea în ceea ce avea ea mai scump: dragostea ce şi-o purta sieşi. Niciodată nu-l va urî îndeajuns pentru a-l pedepsi de această indiferenţă. Ascunzându-se în spatele măştii imperturbabile a frumuseţii ei, îşi analiza amănunţit soţul cu o cruzime excitantă, îl găsea greoi. Încărunţit, infatuat, egoist, interesat, plicticos. Poveştile lui despre New York toată lumea le ştia... Ce se va întâmpla dacă Jean-Marc nu va veni deseară?

Un clinchet discret de veselă se auzea din sufragerie, Mercédès-punea masa. Bineînţeles, toanta aia s-a apucat cu o oră mai devreme!

— Sper c-am să-l văd astă-seară pe Jean-Marc! spuse Madeleine. Mai ales că mâine plec...

— Trebuie să vină dintr-o clipă în alta! răspunse Charlotte. Altminteri ar fi telefonat până acum.

— Bineînţeles, exclamă cu bonomie Philippe.

Charlotte îşi muie buzele în paharul pe care soţul ei tocmai îl pusese pe măsuţa scundă. îi plăcea gustul whisky-ului dar nu bea aproape deloc, căci decretase o dată pentru totdeauna că femeile care au o slăbiciune pentru băuturile spirtoase pierd de timpuriu prospeţimea tenului.

— De altfel, nici Françoise şi nici Daniel n-au venit încă, spuse ea.

— Da. aşa e! oftă Madeleine. Tineretul ne părăseşte!

Tocmai când Charlotte se sprijinea din nou, molatec, de pernele divanului, se auzi pocnind uşa de la intrare.

Recunoscu mersul lui Jean-Marc care se apropia. Bucuria şi teama îi strângeau inima. „Ce mutră o să aibă? îi fulgeră prin minte, Va şti oare să se stăpânească? E atât de neajutorat, atât de puţin pregătit pentru încercarea pe care i-o impun!”

Uşa se deschise. Jean-Marc intră, palid, cu faţa trasă, şi înainta cu o falsă dezinvoltură spre taică-său. Philippe se îndreptase din şale şi deschisese braţele: un zâmbet larg îi lumina faţa.

— Salve, mă băiete! spuse el cu voioşie. Îmi pare bine că te văd.

— Jean-Marc, e stafia din casă, spuse Charlotte râzând. Nu-l zăreşti decât ca o străfulgerare, între două uşi. Şi tot 41 u eşti întotdeauna sigur că e într-adevăr el!

— E atât de ocupat cu studiile! spuse Madeleine, întotdeauna indulgentă când era vorba de nepoţii ei.

— Mda, spuse Philippe, cu studiile sau cu altceva!

Jean-Marc se aplecă asupra mâinii Charlottei, o sărută pe Madeleine pe amândoi obrajii, îşi îmbrăţişă tatăl. Charlotte îşi închipui ce simte el în clipa aceea şi se înduioşă ştiindu-l nefericit.

— Ai călătorit bine? întrebă Jean-Marc, aşezându-se.

— Minunat, ca întotdeauna! răspunse Philippe.

— Dar cu afacerile, eşti mulţumit…?

— În general da, deşi nu-i chiar ceea ce speram.

Jean-Marc aprinse o ţigară. Deşi îşi dădea toată silinţa, gesturile îi erau lipsite de naturaleţe. „E un pachet de nervi!” îşi spuse Charlotte cu o vagă dorinţă de a-l consola. Acum Philippe îi explica fiului său discuţiile pe care le avusese cu firma-Taylor pe care urma, în principiu, s-o reprezinte la Paris. Vorbea repede şi graseind, fără a-şi căuta cuvintele. Ca întotdeauna, îl interesa prea mult persoana lui ca să ţină seama de ceilalţi. Lipsa lui de atenţie îl ajuta pe Jean-Marc să se reculeagă. Charlotte urmărea.pe chipul lui progresele unei disimulări necesare. Tânărul îi puse tatălui său întrebări care o uimiră prin inteligenţa lor. O impresiona însă mai ales atitudinea lui plină de o eleganţă înnăscută, gura-i cărnoasă, gâtu-i

delicat, mâinile subţiri. Nu semăna deloc cu tinerii de azi, nici la fizic şi nici la minte. Pentru ea, era pe atât de misterios, delicat, rasat, rezervat pe cât majoritatea celorlalţi erau de neciopliţi, mitocani şi cinici. „O generaţie de mici lăcătuşi!” spunea Olympe. Charlotte luă o ţigară numai pentru plăcerea de a-i cere foc lui Jean-Marc. Iarăşi „mica ceremonie a flăcării”: ochi în ochi; te îmbeţi de privirea celuilalt până îţi vine ameţeală. El lăsă primul ochii în jos. Nu încape îndoială că între ei există o înţelegere fizică de o calitate excepţională. Charlotte n-ar fi crezut niciodată că întâlnirea lor îi va rezerva o asemenea fericire. Oricât de ciudat părea, savura în el ceea ce era şi în acelaşi timp ceea ce avea să fie. Ţinea în braţele ei proiectul unui om. Ea îl va ajuta să se afirme, să se maturizeze, să iasă din această copilărie de pe urma căreia mai păstra încă trupul fraged şi mintea confuză. Ea îl va aduce pe lume… Douăzeci de ani iar eu treizeci şi doi < La gândul acestei diferenţe de vârstă, teama se amesteca în sufletul ei cu mândria, iar dulcele sentiment de mamă adoptivă cu cruzimea unui instrument chirurgical.

— Dacă te amuză, spuse Philippe, iată protocolul foarte sumar pe care l-am încheiat…

Scoase nişte hârtii din buzunarul interior al hainei şi le întinse pe măsuţă. Jean-Marc se aplecă asupra lor. Philippe puse o mână pe umărul fiului său. „Ce tablou înduioşător!” se gândi Charlotte cu ironie.

— Înţelegi? întrebă Philippe întorcând o pagină.

— Da, răspunse Jean-Marc, în fond totul depinde de tipul pe care o să ţi-l vâre pe gât ca să-i reprezinte.

— Aşa-i, dacă-i Bodenfeld, o să fie totul în regulă, dar dacă-i Crawford…

Charlotte îi cuprindea cu privirea pe amândoi, tată şi fiu, şi îşi spunea: „Când mă gândesc că din cei trei copii ai lui, Philippe îl preferă pe Jean-Marc crezând că se recunoaşte în el. Ce aberaţie! Jean-Marc e incomparabil mai bine decât taică-său! Şi nu e numai o chestiune de vârstă. E altă plămădeală. De altfel, Philippe nu-l iubeşte

cu adevărat pe Jean-Marc. El nu iubeşte pe nimeni. Ca să iubească pe cineva ar trebui mai întâi să se iubească mai puţin pe el şi de aşa ceva nu-i în stare!…” De fapt, fiecare din aceşti doi bărbaţi avea drepturi asupra ei. Dar cel care era gelos pe celălalt n-avea niciun motiv. Chiar în prima noapte după întoarcere, Philippe nu manifestase faţă de soţie decât o tandreţe distantă. Spunea că l-a istovit călătoria, că-i obsedat de disputele lui cu americanii. Zadarnice justificări! Charlotte ar fi vrut să i se refuze dar n-avusese prilejul. Dispreţul acesta, îl simţea pe tot trupul ei ca o jignire. Răzbunarea era să vadă cum acest tată atât de mândru de fiul lui e totuşi tras pe sfoară de el. Philippe radia în rolul lui de încornorat. Cuvântul acesta vulgar o înveseli. Purta pe cap aceste coarne ca un coif de carnaval. Iar dedesubt, faţa-i strălucea satisfăcută, aproape neroadă, de atâta ignoranţă, suficienţă şi încredere. Pe Charlotte o cuprinse o stare ciudată de exaltare şi de zeflemisire. Era nerăbdătoare să fie din nou singură cu Jean-Marc. Să-i vorbească, să-l atingă… „Pe cuvântul meu, sunt îndrăgostită! îşi spuse ea. E curată nebunie!” Această revelaţie o întinerea. Se mira câte resurse de sensibilitate sălăşluiau în ea, deşi credea că se cunoaşte foarte bine.

Tocmai când era mai tulburată, intrară în salon Françoise şi Daniel. De ăştia uitase! Veneau de la mama lor care era bolnavă. O criză de ficat, pare-se. Charlotte îi lăsă împreună cu tatăl şi mătuşa lor şi se duse la ea în cameră să se pieptene. I se părea deosebit de important să fie cât mai atrăgătoare deseară, la cină.

Aşa cum sperase, cinci minute mai târziu Jean-Marc trecu în dreptul băii. Charlotte deschise uşa şi rămase în prag, dreaptă, cu umerii goi, cu braţele atârnând leneş. Jean-Marc se întoarse.

— Ce s-a întâmplat, iubitule? şopti ea cu o privire dezmierdătoare.

— Nimic, bolborosi el.

— Am fost atât de îngrijorată!

Jean-Marc lăsă capul în jos:

— Îţi explic eu altă dată.

După câteva clipe de tăcere, ea îl întrebă cu o voce şi mai scăzută:

— Eşti liber mâine după-masă?

— De ce?

— Ca să mergem la *Ferraudiere*.

Jean-Marc o privi îndelung cu un aer speriat şi totodată rugător. Ea îi zâmbi fără a întredeschide buzele.

— Crezi c-am putea? spuse el în sfârşit.

— Bineînţeles!

— Bine. Atunci am să caut să-mi fac timp…

Merse mai departe, intră în camera lui, trecu în baie, deschise robinetele lavaboului şi lăsă să-i curgă apa pe mani. În oglinda de pe perete îşi vedea chipul uşor aplecat. Lampa din tavan era prea puternică: îl orbea. Fascinat de albul strălucitor al porţelanului, Jean-Marc pierdea noţiunea timpului. Retrăia mereu clipa cinci îşi sărutase tatăl. Sărutul lui Iuda. Cum putuse oare? La dezgustul pe care-l încerca faţă de el însuşi se adăugă deodată o milă imensă, sfâşietoare, nestăpânită faţă de omul pe care-l admirase şi-l respectase cel mai mult în copilărie şi care acum nu mai însemna nimic.

XIX

Philippe coborî sprinten cele cinci etaje fără a se atinge de balustradă şi se pomeni în stradă, bucurându-se de spaţiu, de soare, de zgomotul din jur. După atmosfera închisă din camera unde Odile îl reţinuse două ore, respira acum cu nesaţ şi aproape cu recunoştinţă aerul Parisului, înaltele faţade burgheze, solide, înstărite de pe bulevardul Paul-Doumer erau parcă imaginea propriei sale reuşite. Se uită la ceas: cinci şi douăzeci. Dacă merge cu pas vioi ajunge la birou, în piaţa François I, tocmai bine ca să semneze corespondenţa. Această lungă plimbare singuratică de la locuinţa metresei până la sediul întreprinderii era exerciţiul cel mai rodnic al zilei. Dus de mişcarea cadenţată a picioarelor, cugeta, recapitula, judeca, proiecta, visa… De obicei gândurile-i erau destul de optimiste. Să fie oare vina Odilei că azi e predispus la

critică? Ultima lor întâlnire îi lăsase o impresie de plictiseală. Avea un corp nostim, cu talia subţire şi sânii voluminoşi. Bogatu-i păr roşcat, dezminţit de firişoarele negre de la subsuori, mutrişoara-i poznaşă, ciripitul flecar nu-l mai amuzau. „Ar fi timpul să mă despart de ea. Dar cu cine s-o înlocuiesc?” Ce monotonie în şirul ăsta de femei care se cred incomparabile şi care seamănă unele cu altele! Evocându-şi experienţele amoroase, Philippe se convingea tot mai mult că, pentru un bărbat echilibrat, atracţia pentru dragoste este incompatibilă cu respectul pentru femei. îi era ciudă pe femei că nu se poate lipsi de ele. Cu cât le dorise mai mult, cu atât îl scoteau din sărite când nu le mai dorea. După ce-şi satisfăcea pofta, simţea cum se trezeşte în el ostilitatea masculului faţă de femelele vinovate de timpul pierdut, de forţele risipite, o pică surdă, sumbră, originară. Totuşi, acest dispreţ nu-l împiedica pe Philippe să examineze trecătoarele. Unele din ele erau tinerele, drăguţe. Tinereţea îl atrăgea, Odile avea douăzeci şi doi de ani... Îi stricase însă toată plăcerea acestei călătorii cu reflecţiile ei neroade. De obicei îi plăceau femeile zvăpăiate. Flecăreala lor îl mai odihnea după o zi de muncă. Dar Odile întrecea măsura. îl rugase într-atât s-o ducă la New York. Încât nu avusese curajul s-o refuze. Nişte ochi de fetiţă în faţa unei vitrine cu jucării. De fiecare dată când ceda unei porniri de generozitate, i se întâmpla să regrete după aceea. „Da, încep să devin patern cu fata asta. E timpul să termin!” îşi spuse el cu hotărâre. Şi aşteptă ca semaforul să treacă pe roşu ca să traverseze strada. În faţa lui se înălţă masa albă şi geometrică a palatului Chaillot. În spaţiul dintre cele două aripi, fremăta un Paris vaporos, turistic şi primăvăratic. De pe esplanadă, nişte turişti străini fotografiau turnul Eiffel. Philippe se revăzu în faţa lui Empire State Building şi îşi spuse: „De fapt, mai bine aş fi plecat la New York cu Charlotte!” Se revoltă însă imediat la acest gând: „Nu, Charlotte ar fi fost tot atât de nesuferită ca şi Odile, şi din motive diametral opuse. Odile are, cel puţin, o fire blândă; nu-i pretenţioasă; nu se formalizează! Pe când Charlotte, cu inteligenţa şi

rafinamentul ei, e o adevărată povară! Trebuie întotdeauna să fii plin de atenţii faţă de ea, să-i consacri tot timpul şi toate gândurile, să-i admiri toaletele, să-i faci complimente, s-o scoţi la diferite spectacole sau în societate unde să poată străluci. Principalul defect al femeilor măritate constă în faptul că sunt însetate după omagii. Nu vor să înţeleagă că soţii pot fi preocupaţi de munca lor, de grijile lor…” Pornit pe această cale, îşi dădu seama că încearcă să se justifice. Or, se simţea complet nevinovat faţă de Charlotte. Sau, mai bine zis, socotea că vinile sunt împărţite! E cu neputinţă să rămâi credincios unei femei care nu face nimic ca să-şi reţină soţul. E cochetă, e drept, dar fără cel mai mic gând voluptuos. Provocările ei cele mai îndrăzneţe constă în a-şi schimba coafura, în a se învălui într-o eşarfă de culori încântătoare, în a schimba locul unei broşe pe corsaj. Era un joc prea subtil pentru arena închisă a vieţii conjugale. Un bărbat care trăieşte zi şi noapte cu o femeie are nevoie de bucate mai condimentate. Altminteri, se va duce să caute alte mâncăruri, care au pentru el atracţia noutăţii. Şi totuşi, o iubeşte, o stimează… Philippe îşi reproşă că n-a hotărât chiar de la începutul căsniciei să aibă fiecare cameră separată, în felul acesta s-ar fi păstrat vreme mai îndelungată misterul ce-i era indispensabil pentru a-şi reface puterile… în orice caz, când s-a întors de la New York trebuia să-i arate într-un fel că o doreşte. Ea cu siguranţă că se aştepta la aşa ceva, că spera o asemenea atitudine. Dar odată ajuns în dormitor, simţise că nu-l atrage deloc acest corp care-i era cunoscut până în cele mai mici amănunte. Să fi fost din cauza oboselii? Sau un fel de pudoare care se instala încetul cu încetul în căsnicia lui şi moleşea piuă la urmă simţurile? Sau poate teama ca Charlotte să nu-i ceară o plăcere complicată, cerebrală, pe care nu i-ar fi putut-o oferi? Se prefăcuse că nu înţelege semnificaţia privirilor ei, a gesturilor ei dibace şi indolente în timp ce umbla de colo până colo, într-un neglijeu subţire, în lumina blândă a lămpii. Cu oricare altă femeie ar fi putut, probabil… îl străfulgera teama că au început

să-l lase puterile. Evocă amintiri recente, se cufundă în triste socoteli. Un tânăr îl ajunse din urmă şi-l depăşi. Iuţi şi el pasul şi i-o luă din nou înainte. Această copilărie îi dădu din nou încredere în vigoarea lui. Era îmbujorat la faţă. Muşchii îi lucrau bine. Încerca o mulţumire ostăşească auzindu-şi paşii răsunând ritmic şi apăsat pe caldarâm. Patruzeci şi cinci de ani, la vârsta asta un bărbat nu-i bătrân!… Ar fi putut să-i facă un copil Charlottei. Asta ar fi statornicit-o. Vai, ce expresie oribilă! Ca şi cum ai turna plumb în suportul unei lămpi ca să nu se răstoarne! Charlotte însărcinată! Din fericire, nici ea n-a vrut! Se temea atât de mult să nu i se pocească trupul! îi era recunoscător că nu face parte din iepele acelea de prăsii a pentru care procreaţia e mai importantă decât dragostea. Cât de mult o urâse pe prima lui nevastă în rolul ei de mamă nesăţioasă 1 Necesitatea asta fizică de-a fi fecundată, de-a da viaţă, de-a şterge, de a alăpta! Când se apleca asupra unui prunc, toată faţa nu-i era decât un uter ilar. Chiar după prima naştere a Luciei, Philippe încetase s-o mai dorească. Avea impresia că face dragoste cu o uzină. Şi când te gândeşti că a mai avut un al patrulea copil cu cel de-al doilea soţ! Probabil că nu se va opri aici!… Cât i-a trebuit până să poată divorţa de ea! El o înşela şi ea ştia, plângea, implora, ameninţa, se crampona, din cauza copiilor spunea ea. Până în clipa când îl întâlnise pe dobitocul ăla de Yves Mercier. Atunci, deodată, îşi pierduse capul. Mama ceea admirabilă îşi lăsa baltă progenitura pentru a se arunca în braţele masculului pe care îl alesese. Îşi lepăda liota de copii ca să-şi poată lua zborul mai uşor şi mai repede. „Ai tu grijă de ei, Philippe! Am toată încrederea în tine!” în doi timpi şi trei mişcări, era divorţată, şi din nou căpătuită. Lui Philippe îi făcea plăcere că Jean-Marc împărtăşeşte probabil părerea lui despre maică-sa. De fiecare dată când se gândea la fiul lui mai mare, încerca o mândrie de creator. Se îndreptă din şale.

Pe bulevardul Preşedintelui Wilson, frunzuliţe firave fremătau în vârful ramurilor. Da, Jean-Marc justifica mitul cam ridicol al dragostei paterne. Se recunoştea în el, când

îl privea se simţea uneori mai tânăr. Nu nutrea aceleaşi sentimente faţă de Daniel, o mică brută sportivă cu ambiţii mărginite şi muşchi tari. Iar de Françoise se simţea şi mai puţin legat! Totuşi, i se părea că ar fi îndrăgit-o mai mult dacă ar fi fost drăguţă şi cochetă. Ar fi fost mândru de succesele ei la bărbaţi. Poate ar fi suferit chiar, aflând într-o zi că e îndrăgostită. Dar alături de el trăia un fel de călugăriţă laică. Madeleine, minus inteligenţa! Nici nu-i plăcea s-o sărute. Mirosea a săpun, a apă de colonie, a orice, numai a femeie nu!

Traversă strada şi făcu ocolul pieţii Alma pentru a se vedea, în treacăt, în vitrina unei florării. Controlul acesta pe furiş devenise pentru el o obişnuinţă. Cu o gravitate prefăcută aruncă o privire în oglinda îngustă care reflecta un chip puternic, rotund şi colorat pe care nu l-ar fi schimbat pentru nimic în lume. Ştia că avea ceva deosebit de atrăgător, că din întreaga-i fiinţă emana un farmec, „un fluid", cum spunea Odile. Acesta izvora din ochii lui, iradia din gura lui cu dinţi albi şi puternici. Femeile erau irezistibil atrase şi se izbeau de privirea lui ca nişte somnambule. E drept că-şi organizase viaţa de minune. Abia acum şase ani, mai era încă un şoarece de cabinet, evitând călătoriile lungi, mărginindu-şi lecturile la tratate de drept, la culegeri de jurisprudenţă, la publicaţii de specialitate, adnotând cu pasiune *Jurnalul Oficial*, luându-şi acasă dosare cu documente ca să le poată studia cu mintea odihnită. Dar încă de pe atunci avea grijă să-şi pregătească ajutoare care să preia această activitate, colaboratori zeloşi şi meticuloşi, formaţi la şcoala lui. Visseaux şi Zurelli erau acum perfect în stare să-l înlocuiască în lucrările pregătitoare. Philippe nu intervenea personal decât atunci când dosarul era gata. Avea darul de a pătrunde foarte repede în atmosfera unei afaceri. În câteva minute, capcanele erau descoperite, inventariate, dejucate. Clienţii pe care-i primea după aceea aveau impresia că problema Iov îl obsedase săptămâni de-a rândul, pl când el improviza adeseori, în prezenţa lor, soluţia pe care le-o propunea. Considera că important în

profesiunea lui e să ai memorie, sânge rece, darul vorbirii şi misterioasa însuşire de a inspira simpatie. Pentru chestiunile de importanţă secundară, îi lăsa pe Visseaux şi Zurelli să ducă discuţiile până la capăt. Asta îi permitea să stea la distanţă. În momentul de faţă, bucata cea mai grasă era afacerea Housson ale cărei contradicţii juridice nu le putea descurca nimeni, în afară de el. De zece zile de când se întorsese de la New York încerca să pună pe picioare o combinaţie raţională. Şi în seara asta avea întâlnire cu grupul financiar. Housson aducea brevetul dar refuza ca numele să-i figureze în denumirea societăţii din cauza legăturilor sale cu o firmă concurentă. Să încasezi un procentaj asupra vânzărilor fără să-ţi apară numele în scriptele contabile e cu neputinţă… Doar dacă… Philippe, se lansă în nişte elucubraţii extravagante care-i amuzau fără să-l convingă. Dacă o să reuşească, o să-i ofere Charlotte! un giuvaier. Broşa ceea despre care îi vorbise ea… Se admiră singur la gândul propriei sale generozităţi. Nu, hotărât lucru, nu-i un egoist. Duce toată familia în cârcă. Dovada? Croaziera ceea din Grecia, cine a fost cu ideea, dacă nu el? Paul Duhourion, al căruţ frate lucra la o agenţie de turism, luase asupra lui organizarea materială a călătoriei. Astfel vor avea cea mai bună navă şi în cele mai avantajoase condiţii. Cerul albastru, soarele sclipitor al Greciei, şase săptămâni de emoţii artistice şi de fidelitate conjugală, accepta această perspectivă fără părere de rău. Tot ce hotăra el era bine. Încercă din nou agreabila senzaţie că şi-a făcut rânduială în sertare. El, numai el, dând ordine, înlăturând obstacole, el, puternic, lucid, viril, independent…

Strada Jean-Goujon se supuse, lugubră şi amorfă, pasului său dominator. În piaţa François I, plăcuţa de aramă pe care scria „Cabinetul Eygletière” lucea în soare, bine lustruită. Urcă dintr-o suflare treptele acoperite cu o mochetă bleu-închis, împinse uşa de la intrare şi se opri, mirat: Jean-Marc şedea şi-l aştepta în anticameră, în 13 – Familia Eygletière f; domnişoarei Bigarros, care avea misiunea de a trece prin sită vizitatorii.

— Ce cauţi tu aici, mă băiete? îl întrebă Philippe luându-l de braţ.

Îi părea întotdeauna bine când Jean-Marc trecea pe la el la birou. O dublă plăcere: de a-şi arăta fiul colaboratorilor şi de a se arăta fiului în activitatea sa directorială.

— Am trecut pe aici, răspunse Jean-Marc. Dacă ai o clipă liberă…

— Dar bineînţeles! Intră! Domnişoară, ai grijă te rog să nu ne deranjeze nimeni! Afară, desigur, de domnul Housson dacă telefonează…

— Dar corespondenţa, domnule? întrebă domnişoara Bigarros.

— Adă-mi-o chiar acum.

Îl trase pe Jean-Marc în cabinetul lui, luă loc la un mare birou curat ca în palmă (avea ca principiu să nu lase niciun dosar la vedere!) şi îşi încrucişă mâinile sub bărbie. La dreapta – telefonul, la stânga – un tablou cu butoane de sonerie. Tapet bej, mochetă tête-de-nègre, o pânză abstractă atârnată pe perete, cadou al unui client cam trăsnit. Domnişoara Bigarros aduse parafa şi se retrase cu discreţia deferentă a unei umbre. Philippe deschise mapa, aruncă o privire asupra primei scrisori, mâzgăli o semnătură şi întrebă, fără a ridica ochii:

— Ce mai e nou?

— Uite ce-i tată, spuse Jean-Marc. Aş vrea să mă mut… să stau singur…

Philippe se răsturnă pe speteaza fotoliului şi-şi examină fiul cu atenţie. Adoptase ca regulă, în afaceri, să nu-şi arate niciodată mirarea. De altfel, acum nici nu era mirat; dorinţa lui Jean-Marc i se părea logică: orice tânăr, de cum începe să aibă aventuri sentimentale, e nerăbdător să locuiască singur – departe de părinţi; principalul este ca această schimbare în modul de viaţă să nu sé facă în detrimentul studiilor.

— Bine, bine, ai să te muţi, spuse Philippe, dar unde?

— Un prieten îmi cedează camera lui, rue d’Assas. răspunse Jean-Marc. Trebuie să se întoarcă la părinţi, în

provincie.

— Şi e o cameră potrivită?

— Foarte potrivită!

— Canalizare, încălzire centrală?

— Da, sigur…

Philippe îşi îngădui luxul să mai semneze două scrisori, apoi rosti cu glas aşezat:

— Mă băiete, şi eu am fost ca tine! Încă de la vârsta de douăzeci de ani am vrut să am ungherul meu, şi părinţii au fost destul de inteligenţi ca să nu mă împiedice. Aşa că n-am să-ţi pun beţe-n roate. Numai că, între noi fie zis, ştiu foarte bine că nu ţii să locuieşti singur numai ca să toceşti la drept! Tot mai eşti îndrăgostit de fata ceea?

— Care fată? bâigui Jean-Marc făcând ochii mari.

— Nu ţin minte cum îi spune… Fata ceea de familie bună…

— Valéry de Charneray? Da’ de unde!

— Ah! Mi-a venit inima la loc! Pentru că, fata asta, din câte am înţeles, dacă ai aduce-o vreodată la tine acasă, nu te-ai mai putea descotorosi de ea. Deci, atenţie sporită la micile fecioare care se ţin scai de tine, la adorabilele prietene care se oferă să-ţi facă menajul, să-ţi strângă patul şi care nu mai vor apoi să dea drumul cearşafului! Schimbă-le cât mai des! Schimbarea e chezăşia securităţii! …

Philippe izbucni în râs şi căută pe chipul fiului său reflectarea veseliei cam deocheate care-l cuprinse pe el. Dar se vede că Jean-Marc era melancolic în dragoste, aşa cum alţii sunt trişti la beţie. Acest plictis devirilizat în relaţiile cu femeile era de altfel o trăsătură foarte răspândită în sânul tinerëi generaţii. Filosofia disperării, camaraderia din cale-afară de familiară dintre băieţi şi fete, dansurile dezarticulate, moda lipsită de graţie, toate astea, se gândi Philippe, duce la nivelarea sexelor şi anihilează dorinţele. Ar fi vrut să-l scuture pe acest adolescent dezamăgit înainte de a fi trăit:

— Sau oi fi având vreo combinaţie acum?

— Nu, răspunse Jean-Marc.

O mânie smerită răsuna în glasul lui. Avea o privire piezişă. Cu ambele mâini crispate pe genunchi se silea să rămână jos pe scaun.

13*

— Bine. bine. spuse Philippe râzând. Nu vreau să fiu. indiscret. Cinci ai de gând să te muţi?

— La începutul lunii viitoare.

— Cu Charlotte ai vorbit?

Jean-Marc îi aruncă o privire pătrunzătoare.

— Nu încă. Dar de ce?

x – Pentru că aşa se cade, mă băiete. De altfel, să ştii că are să-i pară foarte rău. Ţine mult la tine. Femeile nu înţeleg asemenea lucruri. În orice caz, în ce priveşte masa…

— Masa am s-o iau la restaurantul universităţii, spuse repede Jean-Marc.

— Ca să înfuleci la repezeală orice porcărie? Nu. ai să continui să mănânci acasă, dacă bineînţeles n-ai nimic împotrivă…

— Nu, deloc, dar…

— În felul ăsta o să avem totuşi prilejul să te vedem.

— Da, sigur…

— Agnès ar putea să vină pe la tine, de două-trei ori pe săptămână să-ţi facă curăţenie…

— Asta nu, exclamă Jean-Marc. Dacă mă mut, e ca să fiu într-adevăr independent…

Această răzvrătire îi era pe plac lui Philippe. Şi el ar fi răspuns acelaşi lucru în locul fiului său. Un zâmbet de mândrie îi trecu pe buze.

— Mai rămâne un lucru, spuse el. Chiria!

— E o nimica toată, spuse Jean-Marc.

— Totuşi!…

— Mă descurc eu! Am să dau meditaţii…

— Nu vreau să-ţi iroseşti timpul rezervat studiilor. Oricum, aveam de gând să-ţi dau mai mulţi bani de buzunar.

Jean-Marc plecă umerii. Această generozitate era ca o lovitură de graţie. Aşadar, până şi propria-i libertate nu

şi-a putut-o cuceri ci a primit-o cadou.

Philippe termină de semnat corespondenţa, o sună pe domnişoara Bigarros, îi dădu înapoi parafa şi. Întorcându-se spre Jean-Marc, îl întrebă:

— E mobilată camera aia?

— Strictul necesar.

Ai să găseşti tot ce-ţi trebuie la noi în pod. N-ai decât să alegi. Chaflotte o să fie încântată să facă – pe decoratoarea!

— Nu-i nevoie, tată.

— Nu vrei să te ajute?

— Nu.

— Are mult gust!

— Ştiu… Dar… nu… zău, nu-i nevoie… Aş vrea ca eu singur… să fac totul singur, înţelegi?…

Da, sigur, spuse Philippe. Sper însă că ai să ne inviţi în noua ta casă, într-una din zile, nu?

Jean-Marc schiţă un zâmbet silit. Era atât de încordat încât îl durea pielea de pe faţă. Simţea că nu mai poate rezista:

— Bineînţeles!

Sună telefonul. Philippe ridică receptorul şi faţa-i căpătă un aer grav. Cu urechea lipită de receptor, cu privirea îndreptată spre fiul lui, asculta, încrunta sprâncenele, răspundea. La celălalt capăt al firului, interlocutorul – domnul Ilousson – nu prea părea dispus să se lase convins. Dar încetul cu încetul, vocea lui Philippe căpăta o siguranţă onctuoasă. Frazele lui deveneau mai lungi şi domnul Housson nu-l mai întrerupea. „Numaidecâtâl îmbrobodeşte” se gândi Jean-Marc. În clipa ceea, domnul Visseaux intră, se scuză, schiţă un gest de retragere dar Philippe îi făcu semn să rămână, mâzgăli câteva cuvinte pe un bloc-notes şi îi întinse pagina fără a înceta să vorbească la telefon. Imediat, domnul Visseaux îl chemă pe domnul Zurelli. Philippe îi dădu şi lui instrucţiuni, mai întâi pe o bucată de hârtie, apoi cu glas scăzut, acoperind cu palma microfonul. Jean-Marc, care altă dată s-ar fi minunat de această autoritate dezinvoltă,

suferea acum văzând în ea o insultă adusă propriei sale slăbiciuni. îi era insuportabil gândul că-l scoate din încurcături tocmai omul pe care ar fi vrut să-l înlocuiască în toate. Tatăl lui nu-l lăsa să trăiască, îl strivea cu autoritatea, cu vârsta, eu prezenţa lui. Vocea lui Philippe devenea tot mai convingătoare. Duelul se apropia de sfârşit.

— Sigur! spunea Philippe. E singura soluţie... Dacă vă garantez eu... Mă văd cu domnii aceia la ora şapte...

Am să le comunic că... A.ş-ai bine. mit ne-la ora şaisprezece fix. În biroul meu...

Philippe puse receptorul în furcă. Chipul îi radia de bucurie: treaba era ca şi făcută. Domnul Visseaux şi domnul Zurelli se retraseră, muţi de admiraţie.

— Aşa, spuse Philippe adresându-se din nou lui – Tean-Mare. Fă-mi o mică socoteală în ce priveşte bugetul tău. Sunt dinainte de acord. Am o întâlnire la ora şapte, dar o lichidez repede. Dacă poţi să mă aştepţi, mergem apoi împreună acasă.

Jean-Marc refuză. Trebuia să treacă pe la un prieten, să împrumute o carte... Această scuză era atât de stângace şi rostită pe un ton atât de vinovat încât îi era ciudă pe el. Din cauza minciunii simţea cum roşeşte şi-l trec năduşelile. Tatăl lui, distrat şi înţelegător, îl conduse până la uşă. În anticameră se auzea ţăcănitul discret al unei maşini de scris. Domnişoara Bigarros ridică nasul de pe claviatură şi urmări cu privirea înduioşată acest personaj mitic: fiul patronului.

„Va veni? Nu va veni?” încercă să ghicească Daniel, şi se lăsă dus de valurile visării. Ieri, acasă la familia Sauvelot, dansase cu Danielle care-i promisese că-l va aştepta, într-o zi, la ieşirea de la liceu. „Într-o zi”, e mult prea vag! Ştia de la fratele ei orarul lecţiilor; nu-i venea greu să fie acolo la ora patru, din moment ce învăţa prin apropiere, la liceul Fénelon: repeta penultima clasă de liceu; dansa bine: şi apoi Laurent Sauvelot e un băiat atât

de bun! E curios cât de puţin seamănă cu soră-sa! Ea e blondă, drăguţă, iar el. brunet, cu părul tăiat scurt, cu sprâncenele stufoase, bărbia proeminentă şi nişte urechi mari şi clăpăuge. Dar nu-i deloc tocilar. îl atrage mai curând literatura. Ziarist vrea să se facă. Acum. stă în rândul doi în amfiteatru şi se preface că ascultă, cu fruntea sprijinită în palme, dar probabil că ţine un roman poliţist deschis pe genunchi. Şi pentru Daniel, toate poveştile astea cu lentile divergente, cu focar-imagine, cu focar-obiect, cu distanţă focală erau o seamă de cunoştinţe abstracte, fără nicio legătură cu viaţa reală. Ceea ce nu se putea reprezenta decât prin linii şi cifre, pe o tablă, îl plictisea. Bineînţeles, o să înveţe el la fizică şi la chimie de vreme ce se cere la bacalaureat, dar cu impresia demoralizantă că-şi iroseşte vremea. De altfel, e cu neputinţă să îndrăgeşti aceste materii când îl ai ca profesor pe prichindelul ăla de Mouchinot. Scund, cu privirea sticloasă, cu gura mobilă sub o mustaţă ca două virgule, împroşca tot timpul stropi de salivă când vorbea. Daniel îl poreclise „Fa diez” pentru că era „cel mai aproape de sol”.

— „Să luăm un punct luminos A, situat la infinit, o stea de pildă. Razele pe care le emite sunt paralele între ele; razele refractate corespunzătoare par să provină de la un punct A din planul focal imagine P\…”

Daniel notă maşinal fraza dar renunţă să scrie mai departe. Oricum, Mouchinot îşi repeta cuvânt cu cuvânt cursul din anii precedenţi. Şi cum Daniel păstrase caietele fratelui său… Uite, ăsta are într-adevăr un noroc chior! Stă acum într-o cameră separată, rue d’Assas, la doi paşi de Facultate! Salon fusese babacul că-i dăduse voie… Oare i-o da şi lui mai târziu când o fi student?… Da, bineînţeles! De fapt nu stă prost acasă – ţine mult la bârlogul lui roşu şi negru, la peştele-lună atârnat de tavan, la afişele, la cărţile lui – totuşi, se învârte familionul tot timpul pe-acolo şi dacă o să vrea să primească o fată… Danielle, de pildă!… „Mai e până atunci!” recunoscu el cu obiectivitate. Cu Jean-Marc însă, e altceva, are probabil tot felul de aventuri, numai el

să vrea. În primul rând, e bine făcut, are maniere elegante, ştie să vorbească... Daniel ar fi vrut ca fratele să-i fie un adevărat prieten. Dar Jean-Marc se încăpăţâna să se poarte cu el de parc-ar fi un puşti, deşi diferenţa dintre ei era de numai trei ani şi jumătate. Alaltăieri, când s-a mutat, abia e catadicsit să accepte ajutorul lui Daniel. Tatăl lui Julien Prélat, care e şef de lucrări pe un şantier, le împrumutase o camionetă. Daniel îşi aminti cum urcase la repezeală scările, cu un fotoliu pe cap. Şase etaje! Le înghiţise ca pe-o nimica toată. După aceea cărase în spinare două lăzi pline cu cărţi fără să gâfâie măcar. Acolo sus. Didier Coppelin, Julien Prélat şi Jean-Marc aranjau mobila şi scoteau cărţile din lăzi. Camera, mare, mansardată, mirosea a zugrăveală proaspătă. Jean-Marc avea de gând să se mute abia peste trei zile, pentru că instalatorul mai avea încă de lucru: îi monta într-un colţ o cabină de duş cu pereţi metalici. Ce obicei ciudat: să te speli în fiecare dimineaţă din cap până-n picioare! în orice caz, s-au distrat bine. Julien Prélat adusese trei sticle de vin negru. Din zece în zece minute, cineva exclamă: „Mă, dar cald mai e!...” şi hop, umpleau paharele... Instalatorul băuse cu ei. Din toţi prietenii lui Jean-Marc, Daniel îl prefera pe Julien Prélat. Didier îşi dădea aere de intelectual meditativ şi antisportiv, pe când Julien se purta simplu şi firesc. Aprecia calamburile lui Daniel, chiar dacă nu erau cine ştie ce noi. De altfel, şi el făcea uneori câte un calambur. La cel mai mic prilej, izbucnea într-un râs gălăgios, deschis. Ca şi Laurent Sauvelot, Laurent e însă dintr-o familie mai bună. N-o să facă oare mutre când o s-o vadă pe soră-sa în faţa liceului? Dar nu vine ea! în orice caz, nu azi! Are şi ea mândria ei, o să mai lase să treacă vreo două-trei zile, să-l mai fiarbă puţin... Mouchinot desena figuri geometrice pe tablă, haşura un triunghi. Daniel copie cu sârguinţă desenul. Pe lemnul pupitrului, alături de caietul lui, erau gravate sentinţe vechi: „Bacalaureatul e ca spălatul rufelor: moi, usuci şi calci...” „Aici mi-am pierdut anii cei mai frumoşi şi toate iluziile...” Această ultimă formulă îi aparţinea lui Daniel. O

cioplise cu o lună înainte. Bacalaureatul, ah. bacalaureatul ăsta, când o să se poată oare gândi la altceva? Până şi Coasta de Fildeş, pădurile ei virgine, populaţiile ei primitive, fluviile întretăiate de praguri, maimuţele şi antilopele, tot acest univers liber şi sălbatic era otrăvit de ameninţarea examenului de bacalaureat. „Şi mai ales când te gândeşti că nu serveşte la nimic, până şi guvernul a recunoscut-o!” Daniel oftă şi întoarse pagina. La dreapta lui, Debuquer, cu spatele încovoiat, scria şi tot scria, cu aerul că pricepe şi reţine totul… Are premiul întâi în sânge, băiatul ăsta! Şi totuşi, toţi din clasă îi sunt prieteni. Dacă e vreun om în lume pe care; să-l invidieze Daniel, apoi ăsta e. Fire întotdeauna cumpătată şi pantofii bine lustruiţi, Debuquer era o pildă de ceea ce poate realiza, pe o planetă absurdă, o minte vioaie, metodică şi stăruitoare. Cum se face că ieri, acasă la Sauvelot, Danielle aproape că nici nu-l luase în seamă? Ciudate mai sunt şi fetele! Aoleu! „Fa diez” şi-a întrerupt expunerea. Daniel era acum cu ochii în patru. Mouchinot avea prostul obicei de a pune întrebări elevilor la sfârşitul lecţiei şi nu la început, cum procedau cei mai mulţi dintre colegii lui. Asta era curat sadism. Când îşi dădea seama că auditoriul, legănat de sunetul vocii sale, se lasă pradă unui sentiment de siguranţă vecin cu somnolenţă, Mouchinot îşi întrerupea debitul verbal, îşi îndrepta trupul pirpiriu şi îi întreba pe băieţii care i se păreau cel mai puţin pregătiţi. „Numai de nu m-ar chema pe mine! Abia am frunzărit manualul aseară… Gata, m-a pocnit!”

— Eygletiere, treci te rog la tablă.

— Fir-ar al dracului! Sunt clei, îi şopti Daniel lui Debuquer în timp ce se ridica.

Coborî treptele amfiteatrului tâfşindu-şi picioarele ca să mai câştige câteva secunde.

— Hai! mai repede, mai repede! Parcă ai avea tălpi de scafandru, nu alta! spuse Mouchinot.

Câteva râsete ţâşniră în grupul lingăilor.

— Aţi avut de studiat capitolul despre lentilele convergente, spuse Mouchinot. Desenează-ani, te rog,

formarea imaginii unui obiect situat în faţa unei asemenea lentile şi comentează-mi desenul.

Daniel încruntă sprâncenele dar nu găsi în memoria lui decât o întretăiere de linii pline şi de linii punctate, de litere şi de cifre fără nicio semnificaţie. Din fericire, Laurent Sauvelot, cu o remarcabilă prezenţă de spirit, pocni din degete şi întrebă:

— Domnule profesor, e adevărat că microscopul şi luneta astronomică au fost excluse anul acesta din programa bacalaureatului?

— Cine ţi-a spus limpenia asta? exclamă Mouchinot. Întorcându-se spre Laurent.

— Un prieten al părinţilor rhei care e inspector şcolar.

— E prima oară că aud aşa ceva! Şi-a bătut joc de dumneata!

— Pe cuvântul meu. dom'le profesor…

— E adevărat, interveni Debuquer care prinsese şpilul. Şi eu am auzit acelaşi lucru.

— Şi eu, şi eu! le ţinu isonul grăsanul de Zouleibos.

În acest timp, Louvier, care şedea în primul rând ridică în sus manualul de fizică deschis la pagina cu înfăţişarea grafică a imaginilor. Dintr-o privire. Daniel recunoscu desenul. Totul redeveni clar în mintea lui. Iar Mouchinot, după ce restabilise liniştea în clasă i se adresă:

— Ei, te ascult, Eygletiere.

Daniel luă o bucată de cretă, desenă pe tablă un obiect A B perpendicular pe axă, lentila O, imaginea A'B răsturnată, vorbi despre imagine reală, imagine virtuală; se mai încurcă puţin, se scuză, ascultă cu un profund interes observaţiile lui Mouchinot şi se întoarse la locul lui. cu aerul amărât şi inima plină de bucurie. Luase nota 12 h

— Era cât pe ce să mă înfunde, bestia, mormăi el în timp ce se aşeza. Mulţam băieţi!

Ar fi fost mai puţin bucuros dacă ar fi ştiut lecţia pe de rost decât acum când, neştiind-o, le dăduse colegilor prilejul să-şi arate devotamentul. Întoarse capul şi le făcu recunoscător cu ochiul celor care-l sprijiniseră în

momentele grele prin care trecuse. Mouchinot mai avu timpul să cheme doi elevi la tablă, iar un al treilea fu salvat la ţanc de soneria stridentă care anunţa sfârşitul lecţiei.

Daniel. Debuquer şi Sauvelot lăsară să treacă valul impetuos al colegilor de clasă care se înghesuiau şi clocoteau în coridoare. Ei ieşiră ultimii, ca şi cum, străini de zgomotoasa gloată şcolară, ar fi fost deja studenţi. Daniel, care mergea la mijloc, între cei doi prieteni, se mai întrebă pentru ultima oară dacă Danielle îl aşteaptă în faţa şcolii.

La ieşirea din liceu îl izbi lumina puternică a soarelui, blinda dezmierdare a văzduhului, chipurile vesele ale trecătorilor. Un poliţist oprea circulaţia ca să permită elevilor să traverseze strada. Parcă ar fi fost în faţa unei grădiniţe de copii!

— Uite-o pe soră-mea! spuse Laurent Sauvelot. Ce naiba o fi căutând aici?

Danielle aştepta pe trotuarul de vizavi. Traversară şi se apropiară de ea. Fata le spuse că venise aşa, „într-o doară”, plimbându-se prin apropiere. Laurent Sauvelot nu făcu niciun comentariu. Daniel se umflă în pene. Propuse să schimbe de data asta cafenelele „prăpădite” din cartier şi să meargă cu toţii în rue Bonaparte, la doi paşi de casa lui, într-un bistrou frecventat de studenţii de la Belle-Arte. Porniră cu pas domol. Debuquer povesti fetei cum întreaga clasă abătuse atenţia lui Mouchinot ca să-i permită lui Daniel să-şi vină în fire, şi să-şi arunce frumuşel ochii asupra unui manual. Danielle râse descoperind nişte dinţişori mici, deşi şi foarte albi. Privirea-i luminoasă se îndreptă spre Daniei care avu deodată impresia că e cu zece ani mai mare, are muşchi de atlet şi un profil de june-prim. Fata i se păru mai frumoasă decât crezuse. E cu neputinţă să-ţi dai seama ce culoare au ochii ei. Şi ăsta e doar un lucru esenţial. Un bărbat trebuie întotdeauna să ştie ce culoare au ochii femeii pe care o iubeşte. Ochii Daniellei erau… erau… Da, gri-bleu, cu punctişoare aurii… Când era mai mic visase adesea la o femeie cu ochi verzi, migdalaţi. E caraghios. Aşa ceva nici nu există. Şi totuşi

ochii Daniellei nu erau oare puţin alungiţi spre tâmple? Dacă te uiţi bine, mai ales când lasă capul în jos… îl tulbura mai ales acest prenume: Danielle. Parcă ar fi fost o păcăleală. Dacă n-o fi cumva un semn al destinului? Fata vorbea acum de un film american „for – mi – dabil” pe care-l văzuse recent pe Champs-Élysées. Daniel, care văzuse şi el filmul, afirmă că nu e decât o „jalnică imitaţie” a „marilor westernuri” care rulau la cinemateci. În schimb, căzură de acord în aprecierea ultimului disc al lui Duke Barlow care era „senzaţional”. Daniel fredonă un pasaj, pocnind din degete iar fata reluă cântecul, cu mici fiorituri, legănându-şi în ritm umerii şi capul, cu o privire piezişă.

— Cânţi şi ozav de bine! spuse el.

— Da?

O ţinea de braţ. Danielle îi ajungea pinii ia umăr. Debuquer şi Sauvelot se avântaseră într-o discuţie politică. Convingerile lui Sauvelot depindeau foarte mult de notele pe care le primea în clasă. Dacă profesorii apreciau îndeajuns cunoştinţele sale, înclina spre dreapta şi considera că orânduiraa existentă nu-i deloc de lepădat, dacă lua o notă mai slabă la vreo teză, indignarea îl cuprindea şi, trecând în extrema-stângă, propovăduia necesitatea unei răsturnări generale. Fiind în ultima vreme penultimul la matematică, socotea că numai un regim intransigent ar fi în stare să regenereze lumea veche, putredă. Până şi *l’Humanité* era, după părerea lui, un dor reacţionar. Socotind că o ia cam razna, Daniel interveni ca să-şi spună şi el părerea. În focul discuţiei, băieţii uitară de Danielle. Mergeau gesticulând, ridicând vocea, întrerupându-se unul pe altul. Unii trecători, şocaţi, se dădeau la o parte, dar băieţilor puţin le păsa: acest cartier lor le aparţinea. Ajunseră astfel până în josul străzii Bonaparte.

Deodată, Daniel o zări pe fi ançoise care venea în direcţia lor. Se întorcea acasă. E totuşi enervant, de fiecare dată când se plimbă cu prieteni, trebuie să dea de ea! Ţine la soră-sa dar când e ea de faţă, se simte stingherit ca şi cum simpla ei prezenţă l-ar împiedica să se considere

bărbat în toată firea. Şi n-are cum s-o evite. Se uită la ea cu ciudă. Françoise avea ceva straniu în înfăţişarea ei. Dar ce anume? Ah, da, părul! E mai lucios, mai mătăsos, mai tapat ca de obicei. Nu-i stă însă mai bine. E ceva artificial în ea. De ce şi-o fi schimbat oare coafura? Ah, da, deseară sunt invitaţi la masă soţii Duhourion, Hermelin, Chaulouze. Ce plictiseală! Charlotte, cu mania asta a ei de-a organiza recepţii!... Va trebui să se spele, să se schimbe, să mănânce delicat, să tacă politicos în timp ce vorbesc musafirii! Se vor scula de la masă la ora zece, după ce vor fi evocat pentru a suta oară viitoarea croazieră în Grecia!

Françoise venea în întâmpinarea fratelui. ei zâmbind. Daniel îi prezentă, eu stângăcie, pe Danielle, Debuquer şi Sauvelot. Françoise avu buna inspiraţie de-a nu zăbovi: părea foarte grăbită. Schimbară două-trei fraze şi fata dispăru în gang. Curtea era plină de maşini. Portarul ăsta lasă pe oricine să intre!

— Ei, ce facem, mergem la bistroul ăla al tău? întrebă Sauvelot.

Porniră mai departe. Bistroul era ticsit de lume, îmbâcsit de fum dar nici picior de student de la Belle-Arte.

— Şi-or fi mutat cartierul general, spuse Daniel.

— E totuşi foarte bine aici! declară Danielle.

Se înghesuiră în jurul unei măsuţe rotunde şi comandară patru coca-cola. Daniel, care şedea chiar în faţa Daniellei, o contempla gândindu-se: „Mă iubeşte şi o iubesc!” dar nicio furtună nu se ridica în sufletul lui. Era mai bine aşa, având în vedere că trebuia să se pregătească de bacalaureat. Observă, în faţa tejghelei, un negru vânjos cu pielea lucioasă care bea o halbă de bere. Spuma se aşeza ca o horbotă albă în jurul buzelor sale groase şi vinete.

— E cu siguranţă din Coasta de Fildeş, şopti Daniel.

— De unde ştii? întrebă Danielle.

— De când îi studiez după fotografii, am învăţat să-i recunosc de departe!

— Prin urmare, pleci, e sigur?”

— De data asta, da, cât se poate de sigur! Am primit

o adresă din partea fundaţiei Zellidja care mă înştiinţează că proiectul meu a fost reţinut. Îmi dau o bursă de patru sute cincizeci de franci, scrisori de recomandaţie pentru o mulţime de ţipi importanţi din Africa şi îmi pun pile pe lângă companiile navale…

— Şi îţi place chiar aşa de mult să pleci acolo?

Daniel zâmbi, aprinse o ţigară şi începu să vorbească entuziasmat despre viitoarea lui călătorie. Ochii fetei se împăienjeniră. Ghicind că e tristă, Daniel se bucură.

„Dragă mătuşă Madou.

Aş fi vrut să păstrez tăcerea asupra celor ce s-au întâmplat. dar e mai presus de puterile mele! Trebuie să v li. Prea e urâtă lumea asta! Niciodată n-aş fi crezut că fiinţa cea mai apropiată m-ar putea dezamăgi ca un străin! Acum patru zile am fost la coafor. Părul meu devenise de nesuferit. Trebuia să-i dau o linie ceva mai personală. M-am întors pe la cinci şi, cum eram destul de mulţumită de coafura mea, am alergat să i-o arăt Charlottei. Nu era în camera ei. Am vrut atunci să ştiu părerea lui Jean-Marc. Am bătut la uşa lui, am intrat fără să mai aştept răspunsul şi i-am văzut pe amândoi. Ea era în braţele lui! Văzându-mă, s-au desprins repede unul de altul. Nu-mi venea să-mi cred ochilor. Am luat-o la fugă. Jean-Marc a venit la mine, a căutat să-mi explice. Am refuzat să-l ascult. Iar seara au fost la noi la masă soţii Duhourion, Hermelin, Chaulouze. Ce chin! Numai de n-ar bănui tata ceva! E atât de bun, de drept, de încrezător, munceşte atât de mult pentru noi toţi, iar în timpul, ăsta!… Femeia asta e un monstru! O urăsc! Iar Jean-Marc n-are pic de caracter. Ea face tot ce vrea din el. De ieri locuieşte în camera pe care a închiriat-o pe rue d’Assas. Asta înseamnă că am să-l văd numai din când în când, la masă: tot e bine. Dar ideea asta de a locui singur, cu siguranţă că ea i-a băgat-o în cap. Aşa va fi mai comod pentru întâlnirile lor murdare. Şi tata, care-i întotdeauna atât de mândru de fiul lui, îl încurajează să ducă, aşa cum spune el, o existenţă independentă! Doamne Dumnezeule! Secretul ăsta mă sugrumă. N-am nicio autoritate ca să-l silesc pe Jean-Marc să se despartă de această femeie! Nu

ştiu ce să fac. Nici nu mai dorm noaptea. Madou, te rog, întoarce-te! Vorbeşte cu Jean-Marc. Scutură-l. Trezeşte-l din nebunia asta! Pe tine cred că o să te asculte. Situaţia asta nu mai poate dura! Din fericire, Daniel habar n-are ce se întâmplă şi mă rog lui Dumnezeu să nu afle niciodată. Acasă, îmi dau silinţa să mă port. cât mai firesc din cauza tatii. Dar e greu. De zece ori pe zi, mi se pare, că am să izbucnesc în lacrimi, am să mă arunc de gâtul lui, să-i spun totul, să-l implor s-o alunge pe femeia asta. Vezi, Madou, că trebuie să vii aici. Repede. Cât mai repede cu putinţă! Iartă-mă. Şi îţi mulţumesc. Te strâng în braţe cu mai multă dragoste decât ori când. Françoise.’4

Madeleine îşi scoase ochelarii, împături scrisoarea la loc şi se aşeză într-un fotoliu, lângă cămin, unde îşi dădea sufletul un foc de lemne. Era consternată dar nu mirată. Ultima oară când fusese la Paris presimţise primejdia, deşi nu avea nicio bănuială concretă. Familia fratelui ei părea încă trainică şi totuşi parcă adia un iz uşor de putregai. O prea mare răceală în atitudinea lui Jean-Marc, o cochetărie neruşinată în felul de a se purta al Charlottei, unele tăceri semnificative între ei… Pe moment, Madeleine respinsese cu indignare bănuiala care-i fulgerase prin minte. Era cât pe ce să se acuze singură că vede peste tot numai lucruri urâte. Dar Jean-Marc era oare într-adevăr amantul Charlottei? Françoise îi văzuse sărutându-se; restul nu e decât o presupunere. Desigur, când o femeie de treizeci şi doi de ani se aruncă de gâtul unui băiat de douăzeci, e puţin probabil să se mulţumească numai cu atât. Doar la gândul ăsta simţea cum i se urcă un val de sânge cald în obraji şi se sufocă. Nu-şi plângea fratele. Înşelându-l pe Philippe, Charlotte nu făcea decât să-i plătească poliţa. Dar ideea de a-l alege pe fiul ei vitreg era de-a dreptul diabolică. „A crescut sub ochii ei, i-a insuflat gusturile ei şi acum, când e de ajuns de copt!…” Françoise are dreptate: stricata asta poate să-l nenorocească pe Jean-Marc, să facă o cârpă din el. Ca să se răzbune pe soţul ei sau pur şi simplu ca să se distreze. Bietul băiat! Şi Françoise, cât de mult suferă, cât de jignită se simte în cinstea, în dragostea

ei filială, în concepţia ei înaltă despre familie! E curios că n-a pregetat să-i scrie toate astea deschis pe când, cu şase luni în urmă, folosise atâtea perifraze şi ocolişuri ca s-o anunţe că e îndrăgostită de Patrick. De altfel, de data asta nici nu pomeneşte de logodnicul ei. Singura aluzie la viaţa ei personală se referă la faptul că s-a dus la coafor. şi aici e ceva surprinzător: Françoise preocupată de „linia" părului! în jurul Madeleinei, nimic nu mai era ca înainte. Dincolo de zidurile ocrotitoare, fremăta lumea celorlalţi, plină de răpiri, de comploturi, de plăceri senzuale şi de pedepse mai cumplite decât chinurile iadului. Gândul la aceste primejdii o înspăimânta şi totodată o atrăgea. Trebuie salvat Jean-Marc, trebuie reconfortată Françoise! Dar cum? Nu ştia încă. Dar va găsi ea soluţia.

Va pica pe capul lor ca din senin. Bineînţeles, asta-i va complica puţin existenţa. Nu poţi să-ţi laşi aşa casă, prăvălia... Madeleine încercă singură să se convingă că are de luat unele măsuri, că are de rezolvat unele probleme, înainte de a pleca; apoi recunoscu cu tristeţe că nimic n-o reţine la Touques şi urcă la etaj să-şi pregătească geamantanul.

Era o linişte deplină în apartament. Daniel şedea de un ceas la masa de lucru şi se căznea să dezlege o problemă de trigonometrie. Răspunsese la primele două întrebări dar pe a treia habar n-avea de unde s-o înceapă. Jean-Marc ar fi putut să-l ajute; din păcate nu va veni deseară la masă. Ehei, bine o mai duce acolo în camera lui din rue d'Assas! Daniel se uită la ceas: s-a şi făcut trei şi douăzeci! Doar n-o să-şi irosească singura după-amiază liberă din săptămână uitându-se ca mâţa-n calendar la nişte funcţii şi curbe! Cu atât mai mult cu cât are şi o temă la franceză de terminat: „Comentaţi acest vers de Alfred de Vigny: Mi-e dragă măreţia durerilor umane"! Şi la fizică o lecţie de învăţat pentru „Fa diez"! Nu, niciodată n-o s-o poată scoate la capăt! Doar dacă... îi veni deodată o inspiraţie; îşi luă toate hârţoagele şi se repezi în salon: „Să-i dau un telefon lui Debuquer. El cu siguranţă că ştie!"

Nu se înşela. Cu o amabilitate din care nu lipsea o

nuanţă de condescendenţă, Debuquer îi dictă soluţia problemei:

— Doar ştii, mă băiete, că sensul variaţiei unei funcţii depinde de semnul derivatei…

— Da!

— Pornind de aici, totul e foarte simplu. Derivă y şi vezi care-i semnul lui y! O să ai: y – cos. x – sân. X. Ţi-a căzut fisa?

— Da… da…

În două minute iţele fură descurcate. Daniel mulţumi, aşeză receptorul înapoi în furcă, consultă însemnările pe care le luase şi simţi cum i se luase parcă o piatră de pe inimă. Cuprins de euforie, se hotărî să-i dea un telefon Daniellei. N-avea nimic să-i spună daise gândea că ar fi plăcut să-i audă vocea înainte de-a se apuca din nou de învăţat. Dar probabil că nici nu-i acasă. Dacă dă de maică-sa, o să închidă telefonul. îi răspunse însă Danielle:

— Alo?

Parcă cineva i-ar fi pişcat în piept o strună de ghitară. O notă duioasă îi vibra prelung în inimă.

— Alo! Tu eşti, Danielle? Sunt eu, Daniel. Ce faci?

— Bine.

— Ce mai nou?

— Păi, nimic. Dar la tine?

— Nimic deosebit, răspunse ei înfundându-se de-a curmezişul unui fotoliu, cu picioarele atârnând leneş peste una din rezemătoare.

Aprinse o ţigară. O moleşeală plăcută îi cuprinse tot trupul. Stătea pe un tron de nori. Gându-i se scălda în parfumuri şi aromate.

— Laurent e acasă? întrebă el.

— Nu.

— Eşti singură?

— Da.

— Nici nu ne mai vedem capul de atâta treabă 1 Laurent ţi-o fi spus probabil! O problemă de trigonometrie, o temă la franceză, o lecţie de fizică! încetul cu încetul mă tâmpesc!…

— Eu n-am decât o temă la franceză. Dar aşa de nasoală!…

— Despre ce?

— Molière în *Preţioasele ridicole* şi Molière în *Mizantropul*. Comparaţi, explicaţi… în sfârşit, îţi dai seama

Se aşternu tăcerea. Lui Daniel îi plăceau aceste lungi pauze în conversaţia lor. Auzea respiraţia îndepărtată şi totuşi atât de apropiată a Daniellei şi şi-o închipuia, la celălalt capăt al firului, ghemuită pe o canapea, eu ochii ei frumoşi, gri-bleu, aproape oblici.

— Alo! mai eşti pe fir? spuse el în sfârşit.

— Da.

— La ce te gândeai?

— La nimic. Dar tu?

Daniel era cât pe ce să răspundă: „La tine!” dar se stăpâni. Ar fi fost o neghiobie!

— La problema mea de trigonometrie, răspunse el. Dacă-mi pică una ca asta la bacalaureat, am sfeclit-o.

— Ce pesimist eşti! spuse ea.

— De obicei, nu! Dar mărturisesc că de data asta…

Iarăşi tăcere; Daniel o lăsă să se desfăşoare, ca nu va!

negru şi domol, cu creasta spumoasă; când era cât pe ce să se spargă, plăcerea-i deveni dureroasă. Murmură cu glas răguşit:

— Asta-i tot ce ai să-mi spui?

— Da.

— N-ai mai văzut nimic nou? N-ai auzit nimic mai nostim?

— Oh! da! Era să uit! Un Zephyr Sacks care a ieşit acuma, pe un ritm de bluesuri vechi, e într-adevăr formidabil!

Daniel ar fi sărutat-o pentru felul cum rostea acest cuvânt.

— Ia stai! Rămâi la telefon! continuă ea.

Se auziră nişte zgomote în aparat apoi răsună parcă din depărtare o melodie lentă, solemnă şi disperată. Glasuri de femei interveneau cu hohote de plâns într-un

cor de voci bărbăteşti grave şi măsurate.

— Îţi place? întrebă Danielle.

— Ce?

— Discul, mă prostule!

— Da, foarte mult.

— E formi-dabil! Nu-i aşa?

— Formidabil, răspunse el cu glas sugrumat.

Urmă o altă melodie cu un ritm mai vioi. Afundat în fotoliu, cu privirea aţintită spre tavan, cu o ţigară fumegând între două degete, Daniel se lăsa pradă unei deosebite emoţii artistice. Deodată uşa se deschise şi în prag se ivi Charlotte. Daniel nici nu ştia că e acasă.

— Mai ţii mult telefonul ocupat? De o oră te aştept!

— Nu, nu… acum… – se fâstâci Daniel.

Spera că Charlotte va ieşi din cameră dar ea nu se urnea din loc şi se uita la el de sus în jos cu o indignare ironică. Vrând-nevrând, Daniel îşi lăsă picioarele în jos, se aşează normal în fotoliu, se aplecă asupra aparatului şi spuse, acoperindu-şi gura cu palma:

— Alo! Danielle… Trebuie să închid… Da… Vino să mă iei într-o zi de la şcoală… Aşa… La revedere…

Când puse receptorul în furcă, Charlotte zâmbi:

— Îi spune Danielle?

— Da, răspunse el.

— E nostim!

Daniel nu răspunse, furios pe el că i se îmbujorează obrajii.

— Iartă-mă, spuse el după câteva secunde, trebuie să mă duc la mine în cameră, am o groază de lecţii azi!

Dar Charlotte nici nu-l mai asculta şi, punând. stăpânire pe telefon, forma un număr cu un deget sprinten. În clipa următoare o auzi exclamând:

— Alo! Tu eşti, Olympe!… Bună. scumpeteo!…

Daniel se întoarse în camera lui. Trecu pe curat soluţia problemei de trigonometrie, scrise două pagini confuze despre filosofia lui Alfred de Vigny şi se apucă să înveţe lecţia de fizică. Cu siguranţă că Mouchinot, care nu reuşise să-l înfunde săptămâna trecută, o să-l asculte din

nou mâine. Daniel voia să-i poată răspunde fără mei o greşeală. Să scoată de la el un 16 sau un 17. Aşa, pentru plăcerea lui personală. Sau ca s-o epateze pe Danielle. Recenta lor convorbire îi lăsase în suflet o dâră de lumină. Era mereu prezentă, în tot ce gândea, în tot ce studia. Plimbându-se în lung şi-n lat prin camera lud, cu manualul de fizică deschis în mână, îşi simţea inima zvâcnind în timp ce citea cu glas scăzut:

— „Când alipeşti două lentile subţiri, sistemul se comportă ca o singură lentilă subţire a cărei convergenţă este suma algebrică a convergenţelor lentilelor alipite.

XX!

La etajul şase, camerele servitorilor dădeau într-un coridor curat întreţinut. La capătul lui, o uşă fusese proaspăt vopsită în verde-închis. Numai acolo poate fi. Dar» are Jean-Marc e acasă? Şi dacă e, n-o fi cumva cineva ia el? Charlotte poate… Fie ce-o fi! Madeieine se îndreptă spre această uşă a cărei suprafaţă sumbră şi lucioasă o fascina. Fragil zăgaz ce o desparte de un viitor plin de nelinişte. E de ajuns să treacă acest prag pentru ca totul să devină ireparabil. Se opri, trase cu urechea. Niciun zgomot. Cu degetul îndoit, ciocăni uşor.

— Da, da, numaidecât, răsună glasul lui Jean-Marc.

Deschise uşa, întinse mâna şi chipu-i căpătă o expresie de fiară încolţită.

— Oh! Madeieine! bolborosi el. Credeam că-i por tăreasa care-mi aduce corespondenţa. Nu ştiam că ai de gând să vii la Paris!

— Nici eu nu ştiam acum patru ore, răspunse Madeieine uitându-se drept în ochii lui.

— Ţi-au dat cei de acasă adresa mea?

— Da.

Se dădu la o parte ca s-o lase să intre. Madeieine descoperi o cameră mansardată, destul de spaţioasă, cu pereţii zugrăviţi în alb şi cu mobile desperecheate. Fiecare din ele îi amintea câte ceva. Divanul, biroul, etajera, scaunul, comoda, fotoliul – erau slujitori credincioşi, epavele unei îndelungate vieţi de familie. Pe masă zăceau

cărţi deschise. Băiatul învăţa. Singur. Madeieine răsuflă uşurată. Luă loc într-un fotoliu şi aprinse o ţigară. Gustul acru al fumului îi dădu din nou siguranţa de sine. Jean-Marc închise uşa.

— Îţi place aici? întrebă el.

În loc să-i răspundă, Madeieine îl întrebă pe un tem aspru:

— De ce te-ai mutat?

Un zâmbet de şiretenie ruşinată îi înflori lui Jean-Marc pe buze. Cu fruntea plecată, cu umerii lăsaţi în jos, încerca s-o ia pe ocolite:

— Păi, Madeieine… gândeşte-te şi tu… am douăzeci de ani… E firesc să vreau puţină libertate…

— Frumoasă mai e libertatea ta, Jean-Marc.

— Nu înţeleg ce vrei să spui.

— Tu şi Charlotte…

Jean-Marc înălţă capul. Strânse pleoapele şi ochii îngustaţi îi luciră ca o lamă de oţel.

Yh, prin urmare asta-i! Ai văzut-o pe Françoise! Dumnezeu ştie ce ţi-o mai fi povestit mironosiţa aia!

N-a făcut decât să confirme ceea ce ghicisem data trecută când am fost la voi!

Jean-Marc luă o ţigară, aruncă înapoi pachetul pe masă, aprinse bricheta, trase un fum ca să mai câştige timp de gândit.

— Data trecută când ai fost la noi? spuse el cu un zâmbet sarcastic. Trebuie să recunosc că eşti tare de tot, pentru că data trecută când ui fost aici, nu era absolut nimic între noi!

Stupiditatea acestei minciuni o exasperă pe Madeleine.

— Asta înseamnă că acum e ceva! i-o întoarse ea.

Jean-Marc îşi cam pierdu cumpătul:

— Nu, deloc! Nu-i mai mult decât înainte! Toate astea-s prostii! Françoise îşi bagă singură în cap tot felul de idei…

— Dar v-a văzut, Jean-Marc!

— Văzut! văzut! Asta ce dovedeşte? Chiar admiţând

că mi-am pierdut o clipă firea... Căci asta e!... Mi-am pierdut firea!... Şi Françoise a picat tocmai atunci!...

În timp ce vorbea, Madeleine inspecta camera, Charlotte fusese pe aici, de asta era sigură: să pusese această măsuţă, pieziş în faţa fel estrei, ea alesese culoarea perdelelor, ea cumpărase de la vreun buchinist de pe cheiuri stampele astea naive. Pe speteaza unui scaun atârna o eşarfă de damă având ca desen nişte frunze moarte şi nişte pene de cocoş. Madeleine o dăruise cumnatei sale cu un an în urmă. Se ridică, cu ţigara bine înfiptă între buze şi se îndreptă încet spre eşarfă.

— Am încercat să-i explic Françbisei cele întâmplate, continuă Jean-Marc. Dar ea nu vrea s-audă nimic. Sincer vorbind, îmi pare foarte bine că ai venit, pentru că tu cel puţin ai să ştii s-o astâmperi. Trebuie neapărat să se lase de obiceiul de-a mai face o dramă din orice fleac!

Madeleine ridică eşarfa cu vârful degetelor şi rosti cu voce calmă:

— Dar asta, Jean-Marc, nu-i o dramă?

Tânărul îşi încruntă sprâiicenele şi o uşoară buimăceala i se citi în privire:

— Ei şi? mormăi el. Charlotte a fost aici! Da! Ca să mă ajute să aranjez...

Madeleine lăsă eşarfa să cadă înapoi pe scaun:

— Mă crezi chiar proastă?

Primind această lovitură, Jean-Marc respiră adânc ca pentru a-şi stăpâni mânia. Grav, hotărât, făcu un pas spre Madeleine.

— Te iubesc nespus de mult, Madeleine, spuse el. Eşti pentru mine mai mult decât o mamă. Dar de viaţa mea de bărbat nu vreau să te atingi.

— Ţi-e frică să nu-mi murdăresc mâinile? îi strigă ea.

Jean-Marc ridică din umeri. Cu degetele tremurând.

Madeleine îşi strivi mucul de ţigară într-o scrumieră:

— Jean-Marc, nu ştiu dacă îţi dai bine seama de ceea ce faci acum. E pur şi simplu o mârşăvie! Te implor să-ţi vii în fire! Ai să te desparţi de Charlotte!

— Asta, îi răspunse el privind-o cu ochi de gheaţă,

poţi să aştepţi tu mult şi bine!

O grimasă răutăcioasă şi molâie îl desfigura. Semăna acum, deodată, cu un puşti de doisprezece ani arţăgos, care se răzvrăteşte. Madeleine îi venea să plângă de mila lui. Ah! frumoasă treabă făcuse Charlotte! Stăpânindu-şi tandreţea care o cuprindea şi care ameninţa s-o dezarmeze, îngână printre dinţi:

— Eşti un ticălos!

— Ei da! izbucni el, sunt un ticălos! Şi chiar un mare ticălos! Dar mă doare-n cot! Sunt aici la mine acasă! Am dreptul să fac ce vreau! Pleacă!

— Vrei într-adevăr să plec? întrebă ea cu blândeţe.

— Da, vreau să pleci. şi să nu mai pui piciorul aici, sub niciun pretext!

Madeleine înţelese că insistând risca să-l înfurie şi mai mult. În copilărie avusese asemenea accese de mânie nestăpânită, aproape crize de nervi. Cel mai bine e să aştepte până va trece furtuna.

Dacă o să ai nevoie de mine… spuse ea îndreptându-se spre uşă.

— N-o să am niciodată nevoie de tine! Nici de tine şi nici de altcineva! Pleacă! Dar pleacă odată! Ce mai aştepţi aici? Sunt sătul până-n gât de voi toţi!

Madeleine ieşi însoţită de urletele lui. Pe scară se simţi sfârşită de oboseală. Procedase oare fără tact? Da, fără îndoială. În orice caz, nu-şi îndeplinise misiunea. Nu-i va fi uşor să-l despartă pe Jean-Marc de Charlotte, îi va trebui timp, se gândi Madeleine. Nu se văzuse încă cu Françoise dar îşi dăduseră întâlnire la telefon pentru ora şase, la hotelul Monet. Să-i spună oare că fusese la Jean-Marc? Totul depinde de întorsătura pe care o va lua convorbirea. îi părea rău că lăsase maşina la garaj. Jean-Marc locuia mai departe de rue Bonaparte decât crezuse ea. Porni drept înainte cu pas energic.

Când intră în holul hotelului, o tânără se ridică brusc dintr-un fotoliu. Madeleine nu-şi recunoscu imediat nepoata. Françoise era uşor machiată şi un reflex auriu îi juca în părul şaten.

— Drăguţa mea! exclamă Madeleine îmbrăţişând-o. Era cât pe ce să nu te recunosc! Dar ştii că îţi vine foarte bine?

Françoise o întrerupse însă. Ochii îi erau plini de îngrijorare.

— În sfârşit, ai venit! bâigui ea. Ah, ce bine! Nici nu poţi să-ţi dai seama! Ţi-am scris atât de dezlânal!...

— Hai. vino repede, îi spuse Madeleine.

Urcară amândouă în camera ei. Geamantanul zăcea pe masă, nedesfăcut. Madeleine se aşează pe marginea patului iar Françoise luă loc într-un fotoliu, în faţa ei. Se uitară îndelung una la alta fără a scoate o vorbă. Apoi Françoise bolborosi cu glas spart:

— Ce-o să se întâmple cu noi, Madou? Mi-e frică! Mi-e frică de mine, de ea, de Jean-Marc, de tata! Nici nu poţi să-ţi dai seama ce coşmar trăiesc acasă! Femeia asta... e diavolul în persoană!... Se fandoseşte faţă de tata... se răsfaţă... Şi asta, de faţă cu mine... eu care ştiu totul!... Cum de îndrăzneşte oare?...

Madeleine era hotărâtă să minimalizeze importanţa celor întâmplate pentru ca Françoise să nu ajungă! a disperare.

— Prea pui totul la inimă, drăguţa mea, spuse ea.

— Dacă i-ai fi văzut aşa cum i-am văzut eu!...

— N-ai să-mi spui că dacă Jean-Marc a avut o clipă de rătăcire...

— Numeşti asta o clipă de rătăcire? Dar n-ai înţeles, Maci ou! Ea e metresa lui!...

— De unde ştii?

— Citesc pe chipul ei. Se întâlneşte zilnic cu Jean-Marc. Se întoarce seara dea.sa. radioasă. Şi tata, tata care-i face complimente!... E îngrozitor... Trebuie să se termine odată!... Trebuie să stai de vorbă cu Jean-Marc!...

— Am şi vorbit cu el, răspunse calm Madeleine.

— Când?

— Adineauri, de la el vin.

Françoise îşi apropie faţa, încordându-şi atenţia.

— Ce ţi-a spus?

— Am discutat mult. Mi-am putut da seama că nu-i vorba de un sentiment serios între ei. A făcut o prostie şi, deşi n-o recunoaşte încă, o regretă. Şi s-a mutat mai ales ca să fie mai departe de ea.

— El ţi-a spus asta? exclamă Françoise. Dar minte! Minte! Ea l-a învăţat să mintă! A făcut din el un monstru!…

Françoise îşi ascunse faţa în palme. Madeleine o sili să se aşeze lângă ea şi-i atrase capul pe pieptul ei cu un gest ocrotitor.

— Peste tot verzi numai monştri! spuse ea. Judeci ca

O fetiţă. Sâni convinsă că toată povestea asta se va termina curând, tot atât de simplu cum a început. Cui nu

1 s-a întâmplaP* să-şi piardă la un moment dat capul?

— Totul are însă o limită! Tu, Madou, dacă ai fi fost în locul Charlottei, niciodată n-ai fi făcut aşa ceva!

— Nu, bineînţeles… Şi totuşi, poţi să pui mina în foc? Bărbaţii şi femeile sunt uneori frământaţi de instincte misterioase şi puternice care ies la iveală tocmai când se cred la adăpost…

— Nu suntem totuşi nişte animale!

— În aparenţă, nu! Dar de fapt… în adâncul. În străfundul: nostru!… Principalul, iubita mea, e ca totul să intre din nou pe făgaşul obişnuit înainte ca tatăl tău să bănuiască ceva. Rolul tău – un rol foarte ingrat, recunosc – e de îi menţine în casă o atmosferă liniştită, caldă. Rolul meu – e de a-l face pe Jean-Marc să-şi vină în fire. Amândouă împreună vom izbuti.

Françoise respira acum mai liniştit. Îşi suflă nasul şi se ghemui şi mai mult lângă Madeleine.

— Eşti tare drăguţă că ai venit, spuse ea. E atât de: greu, pentru mine, să lupt de una singură! Numai de n-ar afla vreodată Patrick!…

— De unde vrei să afle?…

— Nu ştiu… Dacă ar afla, ar fugi de noi ca de ciumă! …

Tăcură amândouă. Madeleine aprinse o ţigară. Françoise, dusă pe gânduri, privea în depărtare.

— Ştii, Madou, de când ai plecat am trecut printr-o

seamă de bucurii, de decepţii… E o asemenea învălmăşeală în capul meu încât nici eu nu reuşesc să mă dumiresc… Parcă timpul care înainte se scurgea normal a început deodată s-o ia la goană… Lucrez mult. Vreau neapărat să reuşesc la examen, aşa că am convins-o pe Mireille Bordelet să luăm amândouă împreună lecţii particulare de rusă cu Alexandre Kozlov. În felul acesta, împărţim cheltuielile. El vine la noi acasă de două ori pe săptămână, marţea şi vinerea. Tata e foarte mulţumit. Fapt este că într-o oră învăţăm mai mult decât într-o săptămână la Institut! E un om atât de cultivat, atât de sensibil! Mi-a devenit un prieten bun!

— Da?

Şi Madeleine îşi ascunse mirarea luând un aer de curiozitate amuzată.

— Alaltăieri, după ce am plecat de la Institut, am fost cu el şi am băut un pahar la cafeneaua *Les Deux Magots*, urmă Françoise. Am avut o discuţie pasionantă. Deodată nu m-am mai putut stăpâni şi i-am povestit totul!

— Adică cum totul?

— Povestea dintre Jean-Marc şi Charlotte.

— Cum, ai făcut, tu aşa ceva? şopti Madeleine înmărmurită.

— Da.

Madeleine avu impresia că stă de vorbă cu altcineva sau că un an întreg se scursese în câteva clipe.

— A avut exact aceeaşi reacţie ca şi tine, continuă Françoise.

— Ei, vezi!…

— I-am vorbit şi de Patrick… Nu trebuia?

— Ba da, de ce nu? spuse Madeleine.

Acum. după prima clipă de mirare, Madeleine observa cu uşurare aceste semne de convalescenţă la Françoise. Tineretul dispune de o extraordinară capacitate de a se smulge din ghearele disperării. Dragostea de viaţă biruie întotdeauna, asemenea unei flăcări care nu vrea să se lase înăbuşită de fum. Mângâindu-şi nepoata pe cap, Madeleine spuse:

— Ce bine ai făcut că ţi-ai schimbat coafura şi te-ai fardat puţin! îţi pune ochii în valoare! Aşa eşti de zece ori mai frumoasă. Patrick te-a sfătuit?

— Oh, nu!

— Dar ce spune de această transformare?

— Nici n-a observat măcar! Nu vede nimic sau nu vrea să vadă nimic! Nu se gândeşte decât la cariera lui, cât va câştiga, cât va pune de-o parte! Nu-i un om, ci un birou de orientare profesională!

Françoise căzu pe gânduri, cu sprâncenele încruntate, şi apoi adăugă, cu o voce mai scăzută:

— Ce curios e, Madou: mă plictisesc cu el! O fi poate inteligent, dar nu-i prea subtil… *

Madeleine fu imediat de acord cu această apreciere. De mult voia să-i deschidă ochii Françoisei asupra iremediabilei platitudini a lui Patrick. Sfârtecat în bucăţele, bietul băiat după câteva secunde nici nu mai exista.

— E atât de trist! continuă Françoise. Eram convinsă că Patrick şi cu mine suntem făcuţi unul pentru altul. Şi uite, acum mă întreb dacă trebuie să mă mărit cu el!

— Dacă îţi pui această întrebare înseamnă că nu trebuie! spuse Madeleine.

— Nu poţi să-ţi iei chiar aşa cuvântul înapoi!

— Ba da, scumpa mea! E mai bine să te desparţi de băiatul ăsta decât să te nenoroceşti pe tine şi să-l nenoroceşti şi pe el sub pretext că aţi fost de acord să vă căsătoriţi peste cinci ani. Acum pot să-ţi mărturisesc că încă de la început nu mi-a plăcut Patrick ăsta al tău! Ţi-ai fi distrus viaţa dacă te-ai fi măritat cu el. Te asigur că de erori eşti cu el ai început să te ofileşti.

— După părerea ta, ar trebui deci să mă despart?

— Sincer vorbind, da.

— Patrick nu se aşteaptă la aşa ceva. O să sufere! Am să caut să rămânem prieteni…

— Asta da, foarte bine…

— De altfel, o să sufere mai puţin decât îmi închipui. Dacă n-o să ne mai vedem, o să-i rămână mai mult timp

pentru toceală. Şi cum e obsedat de examenele lui… Când mă gândesc că am fost îndrăgostită de el! E de neconceput!

— Ai crezut că eşti îndrăgostită, Françoise, dar ţi se părea doar! Acum însă vezi să nu te îndrăgosteşti de-a binelea!

— Numai grija asta s-o am!

— Dar profesorul tău de rusă? întrebă Madeleine eu o privire maliţioasă pironită asupra ei.

Françoise izbucni în râs şi îşi lăsă capul pe spate:

— Kozlov? Ce-ţi trece prin minte, Madou! Ştii câţi ani are? Treizeci şi doi!… Sunt foarte mândră că s-a în prietenit cu mine şi că mai stăm de vorbă vreo zece minute după lecţii. Dar de aici până la a-mi închipui că-i plac!… A. nu. nici pomeneală!… De altfel, nici n-aş vrea!… Ar fi pur şi simplu caraghios!…

După ce se risipi acest acces de ilaritate, Françoise se întristă din nou. ca şi cum deodată toate frământările ar fi pus iarăşi stăpânire pe ea.

— Ah. Madou, dacă ai şti cât de greu îmi vine! spuse ea. Aş vrea să locuiesc cu tine, la Touques. Aici, totul e urât, totul e minciună, totul mă răneşte. Când mă gândesc că deseară trebuie să stau din nou la masă cu Charlotte!… Ce-ar fi să mănânci la noi?…

Madeleine refuză: voia să stea departe de familie, pentru a dispune de o mai mare libertate de acţiune.

— Atunci, să luăm masa împreună… oriunde! propuse Françoise.

— Nu. răspunse Madeleine. Tu trebuie să te întorci acasă! Trebuie să te porţi mai departe drăguţ şi firesc cu taică-tău… Nimănui nu trebuie să-i treacă prin minte că ne-am întâlnit.

— Charlotte va afla de la Jean-Marc.

— Poate că nu.

— Crezi că s-ar ascunde de ea? întrebă Françoise cu o subită nădejde în glas.

— Nu m-ar mira. Ei. acum ai să mă ajuţi să-mi strâng lucrurile!

La opt fără zece, Madeleine îi făcu Françoisei vânt pe uşă după ce avu grijă să-i dea întfiriire pentru a – două zi. Apoi se pregăti să meargă la masă, singură, într-un restaurant din cartier.

Fără a arunca măcar o privire asupra listei de bucate pe care i-o întindea ospătarul-şef, Madeleine spuse:

— Adă-mi, te rog, o scrumbie de Baltica, o porţie de şuncă cu varză acră şi bere.

Ospătarul-şef îi zâmbi. S-o fi recunoscut? Nu, cu siguranţă că nu! Pe vremuri, lua deseori masa la *Lipp* împreună cu Hubert, apoi singură. Nimic nu se schimbase. Nici decorul, nici chelnerii. Madeleine aprinse o ţigară şi contemplă, prin perdeaua de fum, această sală stil 1870, unde lumina electrică se revărsa şi se răsfrângea pe plăcile multicolore de faianţă, pe oglinzile mari cu profunzimi acvatice, pe lambriurile de lemn roşu-închis şi pe chipurile alineate ale clienţilor. Nişte vecini eu coatele nestăpânite o înghesuiau. După atâtea emoţii, Madeleine se odihnea văzând numai oameni străini pentru care nu însemna nimic şi care nu aveau nevoie de ea. Totuşi, ici. şi colo recunoştea câte o figură. Acela de acolo n-o fi oare anticarul ungur din rue Jacob? Ba da! Ce-a îmbătrânit! Şi ăla cu ochelari? Un ziarist renumit, încercă să-şi amintească numele lui, crezu că l-a găsit, ti scăpă iar. Dar ăla care desenează ceva într-un blocnotes? Un pictor probabil… La o masă din faţa ei o femeie blondă se farda după ce devorase nişte cârnaţi cu maioneză; soţul ei, care mânca spaghete, avea gura legată de farfurie printr-un scul de fire moi; doi domni cu o înfăţişare gravă savurau o tocană de viţel…

Era afluenţa de la opt şi jumătate. Personalul nu mai prididea. În sfârşit, un chelner mai în vârstă, cu platfus, putând plastron negru şi şorţ alb îi aduse, legănându-şi şoldurile, scrumbia de Baltica şi berea.

Madeleine era flămândă dar chiar de la primele înghiţituri îi trecu pofta de mâncare. O apăsa o greutate pe piept. De fiecare dată când respira simţea o dureroasă înţepătură în dreptul inimii. Unii intrau, alţii ieşeau.

Această neîntreruptă agitaţie nocturnă semăna cu frământarea apelor într-o grotă submarină. Chelnerul schimbă farfuriile şi aduse şunca cu varză. În faţa acestei grămăjoare fibroase, gălbui şi aromate, Madeleine cedă. Rupse o bucăţică de şuncă, bău un gât de bere acră şi spumoasă şi se gândi la Françoise care în clipa asta, biruindu-şi repulsia, lua masa în familie. Biata fată, atât de puţin obişnuită cu minciuna! Noroc că găseşte în propriile-i probleme sentimentale un derivativ la necazurile pe care i le pricinuieşte frate-său… Principalul e să-şi stăpânească pasiunile succesive – Patrick, Alexandre Kozlov, şi cine ştie care altul? în orice caz, Jean-Marc e mult mai vrednic de compătimit. Gândurile-i se întorceau mereu la el, îl vedea din nou împotrivindu-i-se cu ochii plini de ură, Niciodată n-ar fi crezut că într-o zi o va privi astfel. Ca un câine căruia cineva vrea să-i ia strachina. „Du-te! Nu mai pune piciorul la mine în casă!” Madeleine îşi pierduse copilul. Mai rău încă, devenise o duşmană pentru el… Cum o fi trăind? O fi având oare destui bani? Unde mănâncă? Ce face în fiecare seară? Nici măcar asta n-am reuşit să aflu! Charlotte şi-a făcut mendrele cu el, din cochetărie. Şi bietul băiat şi-a pierdut capul. Dacă i-ar cere ea, ar fi în stare să mă omoare. Ba nu, s-ar omorî mai curând el”. Madeleine se poticni de aceste cuvinte şi o presimţire rea îi îngheţă sângele în vine. Gândul că e incapabilă să-l ajute o ducea la disperare. Nici nu ştia măcar cum ar mai putea să dea ochii cu el. De altfel, relaţiile lor deveniseră atât de încordate incit orice nou demers de a-l convinge s-ar putea întoarce împotriva ei. Ce rost are să zăbovească atât de mult la Paris? Va rămâne încă două zile, pentru Françoise. După aceea se va întoarce la Touques. Deodată i se făcu greaţă de la mirosul verzei. Madeleine dădu farfuria la o parte. Dar fratele ei, în toată povestea asta? Oricât de aspru l-ar judeca, era totuşi îngrozită gândindu-se la ce s-ar putea întâmpla dacă ar şti că Charlotte îl înşală cu propriul lui fiu. Ce lovitură pentru dragostea paternă, pentru mândria lui de bărbat! Ambele-i cârje retezate dintr-o singură lovitură s-ar prăbuşi cu faţa în noroi.

Un consumator plăti, se sculă şi plecă. Adus de ospă – tarul-şef, un alt client îi luă locul. Madeleine avu o tresărire de mirare recunoscându-l pe Alexandre Kozlov. Era singur, avea aerul preocupat, obosit. După ce dădu chelnerului comanda, deschise un ziar şi se cufundă în lectură. Din când în când ridica ochii. Privirca-i lunecă peste Madeleine fără s-o vadă. După ce fu servit, Madeleinei îi veni mai uşor să-l examineze. Kozlov mânca şi continua să citească. Avea o figură inteligentă, plină de energie… Câtă tristeţe în această singurătate!” îşi spuse Madeleine, uiţind că şi ea era singură şi nu se simţea deloc rău. O aşează în gând pe Françoise alături de acest bărbat. Nu, categoric, o asemenea pereche e de neconceput… în ochii lui, Françoise e încă o fetiţă. Şi cine ştie ce poveste a născocit ea în mintea ei!”

— Serviţi un desert, doamnă? întrebă chelnerul.

Madeleine rezistă tentaţiei de a comanda o tartă şi ceru bărbăteşte o cafea neagră. Alexandre Kozlov continua să citească. Deodată Madeleine se temu ca el să n-o vadă şi să nu vină să-i vorbească. Nu era deloc dispusă în seara asta să întreţină o conversaţie. O apucă deodată graba şi achită nota de plată. Când se ridică, mişcă puţin masa şi la acest zgomot Alexandre Kozlov ridică ochii. Privirile li se încrucişară. Ea schiţă un zâmbet. El o salută fără a avea însă aerul s-o recunoască. Madeleine se pomeni în stradă, cu o senzaţie inexplicabilă de ciudă.

Felinarele luminau de jos în sus frunzişul diafan al copacilor. Faţada bisericii Saint-Germain-des-Prés se desprindea pe fundalul întunecat al nopţii ca sub razele unui clar de lună medieval. Cafenelele puternic iluminate erau pline de consumatori dar puţini oameni se încumetau să stea pe terase. Maşinile treceau în goană. Era o seară caldă şi plăcută. Madeleine încercă un sentiment ciudat şi neplăcut de disponibilitate. Să se întoarcă la hotel. Să uite totul. Să citească un roman poliţist. Să fumeze. Să doarmă.

Funcţionarul de la recepţie îi întinse cheia de la cameră, luă un plic din căsuţa ei şi îi spuse:

— A lăsat cineva scrisoarea asta pentru

dumneavoastră, doamnă.

Madeleine desfăcu plicul şi recunoscu scrisul lui Jeân-Mare.

„Dragă Madou.

Am trecut la ora opt pe la Line dur nu te-am găsit. Mă întorc mai târziu. Trebuie neapărat să-ţi vorbesc. Te sărut tare de tot.

— Jean-Marc”.

Din toată scrisoarea, Madeleine nu reţinea decât aceste câteva cuvinte: „Te sărut tare de tot”. O cuprinse o caldă bucurie. Nu ştia încă ce-i va spune Jean-Marc dar principalul era că se întorcea la ea şi însuşi acest lucru era nesperat. Refugiată în cameră, începu să pândească paşii de pe coridor. Când auzi un ciocănit în uşă o rugă mută îi trecu repede prin minte.

Jean-Marc intră. Era şi mai palid decât după-amiază. Ochii îi erau injectaţi şi înconjuraţi de cearcăne negri. Buza de jos îi lucea. Madeleine se stăpâni, să nu-l întâmpine cu vorbe de dezmierdare. Se temea că cedând prea repede el ar putea crede că-i încuviinţează purtarea.

— Stai jos! spuse ea cu răceală.

Jean-Marc rămase în picioare, cu mâinile în buzunar.

— M-am purtat ca un netrebnic adineauri cu tine. Madou, mormăi el. Te rog să mă ierţi. Dar e peste puterile mele: ţi-am mai spus. nu suport să se amestece cineva în viaţa mea particulară.

— Credeai că am să te încurajez?

— Nu. dar că ai să mă înţelegi, Madou!

Îi spunea atât de rar *Madou* încât ea se înduioşă.

— Îmi ceri un lucru imposibil, Jean-Marc, spuse ea. Charlotte este soţia tatălui tău…

— O înşală în dreapta şi-n stânga! exclamă el. Aşa cum ar înşela oricare altă femeie! Şi ai vrea să respect un om ca ăsta? Ei, află că de când ştiu anumite lucruri despre el, mă simt dezlegat de orice obligaţii! De altfel, mi-a împuiat atâta capul explicându-mi că totul îţi este îngăduit în dragoste, că nicio femeie nu-i demnă de un respect absolut, că datoria unui individ cu o constituţie normală

este de a-şi satisface dorinţele oriunde şi oricând 1 A vrut să mă plămădească după chipul şi asemănarea lui! Ei uite că a reuşit! N-are niciun drept să se plângă! Cine seamănă vânt culege furtună!

Se opri, gâfâind, cu privirea vindicativă. Madeleine preferă să-hu-i răspundă ca să-ilase timp să se mai liniştească. Şi într-adevăr, după un minut de tăcere, Jean-Marc rosti cu o voce mai blinda:

— E îngrozitor, Madou… Dar nu mă pot lipsi de Charlotte, mă înţelegi? Dacă trece o zi fără s-o văd, sunt de-a dreptul bolnav, nu mai pot să lucrez, lâncezesc…

— Şi totuşi trebuie să ieşi din încurcătura asta! spuse Madeleine.

— Am încercat. Credeam că dacă mă voi muta îmi va fi mai uşor. Charlotte însă nu voia. Era chiar furioasă pe mine!

— Şi acum?

Jean-Marc clătină din cap.

— Acum, e şi mai rău. Ne-am dat seama că pe măsură ce încercăm să ne îndepărtăm unul de altul, ne dorim tot mai mult. Dar cel mai îngrozitor e că şi ea mă iubeşte!

— Te iubeşte aşa cum o femeie ca Charlotte poate iubi! spuse Madeleine privindu-l ţintă.

— Nu. Madeleine. Te înşeli. Charlotte e o fiinţă extraordinar de fină, de inteligentă, de sensibilă, de feminină. Noi amândoi suntem făcuţi unul pentru altul. Trupurile şi sufletele noastre! E… e aproape o minune!… Şi în faţa unei asemenea minuni, nimic nu mai contează!

Ochii îi străluceau, obrajii îi ardeau. Lipsa de pudoare cu care se destăinuia o jenă pe Madeleine. Parcă o târa deodată în viaţa lui intimă, lângă patul desfăcut. Şi totuşi îl găsea frumos în nesăbuinţa-i tinerească.

— Eşti fericit şi de aceea nu vrei să vezi răul pe care-l pricinuieşti în jurul tău, spuse ea.

— Mă străduiesc să-l reduc la minimum. Tata nu ştie nimic… Şi nu va şti niciodată nimic…

— Dar îi strângi mâna, Jean-Marc…

— Pe cât pot mă feresc să-l întâlnesc. Iau masa la

restaurantul universităţii. Când mi se întâmplă să mănânc la prânz sau seara acasă, sunt de-a dreptul bolnav. Mai ales din cauza Françoisei. De ce a trebuit oare să afle? Ce ţi-a spus despre mine?

— Mai nimic, murmură Madeleine.

— E atât de romanţioasă! Ştiu că o dezgust, că mă urăşte

— Nu, te compătimeşte. Aşa cum te compătimesc şi eu, Jean-Marc. Cum stai cu studiile?

— Am mâine dimineaţă colocviu la lucrări practice.

— Şi bineînţeles, nu te-ai pregătit?

— Nu… Dar la lucrări practice nu-i chiar aşa de important…

— Şi Facultatea de litere?

— M-am lăsat păgubaş.

— Oh, Jean-Marc, ce păcat!

— Nu, nu-mi pare rău. La cursurile alea de la Sorbona, mă duceam aşa, fără prea multă convingere… Oricum, n-aş fi avut timpul să fac în acelaşi timp şi dreptul şi literele… Prefer să mă consacru dreptului… Am în curând examen…

— Dacă n-ai să înveţi mai mult, ai să pici.

— Am să învăţ…

— Cu femeia asta în viaţa ta? M-aş mira foarte tare! Aş vrea să te ajut, dragul meu băieţaş.

— Nimeni nu mă poate ajuta!

— Ba da. Lasă-mă pe mine. Am să stau de vorbă cu Charlotte.

O străfulgerare trecu prin ochii lui Jean-Marc. Strigă:

— Nu, Madou! Să nu faci aşa ceva!

Apoi, lăsând capul în jos adăugă:

— Nu vreau să ne despărţim.

— Mi-ai spus adineauri că te-ai mutat tocmai ca să fii mai departe de ea.

— Nu, nu-i adevărat! Aşa credeam, dar nu-i adevărat! Nici eu nu mai ştiu ce-i cu mine! Ah, Madou, dacă aş fi bolnav, dacă mi-aş fi ieşit din minţi, sunt sigur că n-ai fi supărată pe mine! Tot aşa nu trebuie să fii supărată pe

mine că sunt îndrăgostit de Charlotte. Dragostea aste e înfiptă aici, în creierul meu; e ceva precis, copleşitor incurabil. Cu cât ai să încerci să mă vindeci, cu atât ai să mă împingi mai mult în braţele ei. Lucrul cel mai bur e să te întorci la Touques. Îţi promit că am să-ţi scriu. Iubeşte-mă ca şi până acum.

Era cu nuna pe clanţă.

— Ai şi plecat? întrebă Madeleine profund impresionată.

15 – Familia Eygletiere

— Da.

— Ei. atunci, la revedere!

— La revedere, Madou. Şi îţi mulţumesc.

Madeleine citi în ochii lui o asemenea disperare incit hotărî în sinea ei: „Pe tine, mă băiete, te salvez eu cu orice preţ; am să stau de vorbă cu Charlotte!” Jean-Marc ieşi, inchi. Se uşa după el. Madeleine ascultă cum paşii i se îndepărtează pe coridor.

Mercedes se întoarse în antreu şi anunţă:

— Doamna vă pofteşte în camera ei. Dacă vreţi să veniţi după mine…

— Cunosc eu drumul, spuse Madeleine.

Trecu prin faţa servitoarei care, ca de obicei, o măsură dispreţuitor din ochi. Când intră în dormitorul tapisat cu mătase roz-pal, se miră că nu e nimeni. Patul era acoperit cu o blană de vigonie. Un îngeraş din lemn policrom susţinea perdelele baldachinului. Două berjere stil Napoleon III. foarte confortabile, străjuiau un gheridon din lemn cu încrustaţii fine pe care înflorea un buchet de trandafiri de culoarea ceaiului. Din baie. prin uşa întredeschisă, se auzi glasul Charlottei, tărăgănat, melodios:

— Madeleine, ce vânt bun te aduce pe meleagurile noastre? O clipă şi sunt a dumitale!

Charlotte îşi făcu îndată apariţia. îmbrăcată într-un halat gros din pânză pluşată albă. Încinsă cu un şnur şi cu

mânecile suflecate deasupra cotului. Gulerul halatului se răsfrângea atât cât să se poată zări gingaşa brazdă dintre sâni. O bonetă, ca o horbotă de nor subţire, îi era aşezată pe păr. Sub această scufie de bunicuţă strălucea o mutrişoară demachiată. de o fineţe şi o impertinenţă fermecătoare… Cum ar putea rezista un băiat de douăzeci de ani acestei permanente ademeniri?” – se gândi Madeleine cu o admiraţie înciudată. Un parfum de fin cosit se răspândi în jurul ei.

— Nu te sărut! spuse Charlotte. M-am dat cu cremă!

Şi îi trimise din vârful buzelor un sărut aerian. Apoi o pofti să ia loc şi se aşează şi ea, un picior depilat cu grijă despicând poalele halatului.

— Te rog să mă ierţi că te primesc în ţinuta asta! Eram însă moartă de oboseală când m-am întors de la cumpărături. Am vrut să fac o baie ca să mă mai destind puţin. Ce se vor mai bucura copiii când te vor vedea li Sper că de data asta vei rămâne mai mult la noi!

— Mă îndoiesc, răspunse aspru Madeleine. Am. venit din cauza lui Jean-Marc.

Charlotte îi aruncă o privire de o imperturbabilă candoare şi murmură:

— Din cauza lui Jean-Marc? Dar ce s-a întâmplat cu el?

O asemenea stăpânire de sine o ului pe Madeleine. Simţi cum o cuprinde mânia. Bătăile inimii îi răsunau în cap şi îi încurcau planurile.

— Ştiu totul, spuse ea.

Charlotte îşi subţie buzele schiţând un zâmbet:

— Ah, da? Ei şi?

— Nu poţi stărui în nebunia asta, Charlotte! Hai, mai înţeleg că Jean-Marc, care e încă un copil, şi-a putut pierde capul! Dar dumneata…

Cu cât se enerva mai mult, cu atât Charlotte părea mai în largul ei. Ai fi zis că toată această scenă o amuză J Chipul ei, atitudinea ei, neglijenţa bine studiată a toaletei, totul vădea un adversar şiret şi abil.

— Nu înţeleg de ce te frămânţi, îi spuse ea cu o veninoasă blândeţe. Ceea ce se petrece aici nu te priveşte pe dumneata.

— Ba da! Fie că vrei, fie că nu, familia asta este şi a mea!

— Eşti mama lui Jean-Marc sau soţia lui Philippe ca să vorbeşti astfel?

— L-am crescut pe Jean-Marc. E ca şi copilul meu? Şi când văd ce eşti pe cale să faci acum din el…

— Fac din el un bărbat. Şi dacă nu mă înşel, chiar un bărbat fericit. i

— Îndemnându-l să-şi trădeze tatăl!

Madeleine rosti aceste cuvinte pe un ton cam teatral şi-i păru rău.

Ochii cenuşii-verzui ai Charlottei îi dădură de înţeles că în zadar spera s-o intimideze ridicând glasul.

— Draga mea Madeleine, spuse ea, nu e bine să-ţi ieşi aşa din fire. Un cuvânt atrage după sine altul şi deodată ne-am putea pomeni certate la cuţite, fără ca măcar să ştim prea bine de ce. Nu cred că asta-i dorinţa dumitale!

— Dorinţa mea e să-l laşi în pace pe Jean-Marc!

— Asta e oare şi dorinţa lui?

— Ştii bine că nu!

— Atunci de ce ar trebui să renunţ la plăcerea de a-l iubi? Din ataşament faţă de Philippe, care mă înşală din prima zi de căsnicie?

— Din respect faţă de principiile care trebuie să călăuzească raporturile dintre tată şi fiu.

— Ei, acum îmi ceri prea mult! N-am nicio înclinaţie către sacrificiu!

— Dacă ar afla Philippe…

— Îţi promit să fac tot ce-mi stă în putinţă ca să nu afle.

Atâta neobrăzare o paraliza pe Madeleine. Nu mai găsea argumente. Îşi adună toate puterile şi spuse pronunţând răspicat fiecare cuvânt:

— Am impresia, Charlotte, că nu-ţi dai bine seama de

ce aş fi în stare pentru a-mi atinge scopul!

— Ameninţări? murmură Charlotte mijind ochii. Vai, cită stângăcie din partea dumitale!

— N-am încotro, de vreme ce nu vrei să înţelegi alt limbaj!

— Să ştii că nici ăsta nu mă sperie. Nu poţi face nimic împotriva noastră.

Ca x răspuns la o asemenea provocare, Madeleine hotărî să mizeze totul pe o singură carte.

— Te-ai gândit care ar fi viitorul dumitale dacă Philippe ar afla adevărul? întrebă ea.

— De la cine să afle? De la Françoise? De la dumneata?

— Ce importanţă are de la cine! Ar da divorţ!

— N-ar fi chiar o mare nenorocire pentru mine!

— Te-ai pomeni deodată într-o situaţie materială deplorabilă!

Chipul Charlottei se lumină de parcă s-ar fi revărsat asupra ei binecuvântarea divină. Ochii, gura, întreaga-i înfăţişare nu oglindea decât chibzuială, echilibru şi blândeţe.

— Nu-ţi face atâtea griji pentru mine, dragă Madeleine, spuse ea. Când Philippe a vrut să se însoare cu mine, i-am pus condiţia să nu existe contract matrimonial între noi. Era foarte îndrăgostit de mine pe atunci. Şi a acceptat. Ne-am căsătorit astfel sub regimul comunităţii bunurilor. În caz de divorţ, totul se va împărţi pe din două, inclusiv veniturile pe care le aduc afacerile lui. Va trebui să-mi plătească despăgubiri, dacă se va opune. Şi acum valorează foarte mult. îl cunosc îndeajuns pe Philippe ca să ştiu că va prefera să închidă ochii şi să mă păstreze lângă el, chiar aşa necredincioasă cum sunt!

Madeleine nu ştiuse niciodată în ce condiţii se încheiase căsătoria fratelui ei. Se miră cât de neprevăzător fusese Philippe. Aşadar, până şi el, un om de afaceri atât de dur şi de prudent, se lăsase amăgit de această femeie! bolborosi cu glas răguşit:

— Eşti o femeie josnică!

— Lucidă doar, răspunse Charlotte.

— N-ai nicio scuză.

— Ba da. Aceea de a-l iubi pe Jean-Marc.

După această explozie de mânie, Madeleine începea să se potolească. Poţi să ai pică pe un monstru? Vedea în Charlotte o creatură fenomenală, făcută din cristal şi din fier, o concentrare de minciună, de egoism şi de cruzime sub cea mai frumoasă înfăţişare din lume. Se aşternu între ele o îndelungată tăcere, ca o întrerupere vremelnică a ostilităţilor. Charlotte desfăcu un pachet de ţigări americane. Madeleine îşi şi aprinsese o „gauloise”[9]. Fumau amândouă, faţă-n faţă, fiecare cântărind puterea de rezistenţă a celeilalte. Madeleine, care nu era lipsită de spirit sportiv, recunoştea cinstit că a pierdut prima repriză. Dar instinctul îi spunea că nu trebuie să rupă legăturile cu Charlotte. Numai în măsura în care va da impresia că acceptă punctul ei de vedere îi va rămâne poate o şansă de a răsturna până la urmă situaţia în favoarea ei. Madeleine îşi încleşta atât de tare mâinile pe antebraţe] ei încrucişate încât simţi că o doare carnea.

— Dragă Madeleine! oftă Charlotte. Cită bătaie de cap îţi dau! îmi îngădui să-ţi spun că totul ar merge mult mai bine dacă nu te-ai amesteca în treburile astea? Ştiu că te-ai văzut ieri cu Jean-Marc…

— El ţi-a spus?

— Bineînţeles! v

Atinsă acolo unde o durea mai mult, Madeleine simţi că Charlotte câştigă tot mai mult teren.

— Mi-a mai spus că ţi-a dat şi el acelaşi sfat. continuă Charlotte. Ce rost are atunci să te încăpăţânezi?

Madeleine lăsă capul în jos. ameţită de amărăciune şi de mânie. Ce să facă acum? Se zvârcolea în ceaţă.

— Şi cum vezi dumneata viitorul? întrebă ea cu asprime.

Cu palma-i întredeschisă. Charlotte schiţă un arabesc în aer:

— Nu mai suntem niciuna. nici alta atât de tinere şi

9 Gauloise : marcă de' ţigări ieftine, populare.

de naive ca să credem în veşnicia sentimentelor. Într-o bună *Ai*, Jean-Marc se va plictisi de mine, dacă nu cumva mă voi plictisi eu de el mai înainte. Ne vom despărţi, îmbogăţiţi cu câteva amintiri minunate. Şi totul va fi din nou în ordine, în ordinea aceea tristă pe care o preţuieşti, pare-se. mai mult decât orice. După cum vezi, nu-mi fac niciun fel de iluzii! Ar trebui deci să fii liniştită.

— Sunt consternată! spuse Madeleine.

— Principalul e că Jean-Marc nu e consternat. E de-a dreptul încântător! Şi te iubeşte atât de mult! Să ştii că sunt aproape geloasă pe dumneata!

Zâmbi şi îşi scuturǎ scrumul ţigării. Făcând această mişcare, răscroitura de la halat i se lărgi descoperindu-i umărul rotund şi castaniu, cu reflexe aurii. Madeleine fu nevoită să recunoască în sinea ei că femeia asta e frumoasă. De o frumuseţe care stârneşte dorinţa de a lovi, de a distruge. Se lăsa seara.

— Nu se mai vede nimic! spuse Charlotte.

Întinse mâna şi aprinse o lampă.

— Bineînţeles, rămâi să iei masa cu noi.

— Nu, răspunse Madeleine.

O frământa un gând pe care nu îndrăznea să-l exprime pentru a nu recunoaşte cât de mare îi este înfrângerea. În sfârşit, biruindu-şi sila, mormăi:

— Jean-Marc mă rugase să nu trec pe la dumneata. Şi i-am promis. Dar nu m-am putut stăpâni şi…

— Şi vrei să nu-i spun nimic de vizita dumitale? Dar bineînţeles, e cât se poate de firesc!

Madeleine, care venise ca o acuzatoare, se pomenea acum în situaţia umilitoare a unei solicitante. Tot ceea ce întreprindea în ultima vreme se întorcea împotriva ei. Se ridică în picioare.

— Pleci? întrebă Charlotte. E drept că Philippe trebuie să vină dintr-o clipă în alta. Şi dacă nu vrei să dai ochii cu el…

XXIII

Françoise puse receptorul în furcă şi rămase gânditoare în mijlocul salonului: doamna Bordelet o

anunţase că Mireille a făcut un icter şi nu va veni la lecţia de limba rusă. Icterul e o boală gravă! încă de ieri Mireille arăta prost, era trasă la faţă, avea tenul pământiu... Françoise hotărî să treacă pe la ea peste câteva zile. Se înţelegea bine cu Mireille, o fată veselă, cu sufletul curat şi simplu ca o apă de izvor. Şi totuşi nu simţea nevoia să se apropie de ea, să şi-o facă prietenă. Niciodată n-a avut prietene adevărate; numai colege, camarade cel mult. De câte ori nu-i reproşase Madeleine lipsa de sociabilitate! De ce o fi aşa? Din sălbăticie? Din timiditate? Dintr-o înclinaţie spre singurătate? Se simţea altfel decât fetele de vârsta ei, trăia parcă într-o altă lume, într-o altă epocă, cu alte preocupări. Se uită la ceasul de la mână: patru şi douăzeci. Alexandre Kozlov va veni ca de obicei, la cinci. Se întoarse grăbită în camera ei.

Nici nu apucă bine să intre şi îşi făcu apariţia Daniel, care voia să-i arate dosarul alcătuit în legătură cu viitoarea lui călătorie. Aceste pregătiri aveau atâta importanţă pentru el încât Françoise şi-ar fi mâhnit fratele dacă nu s-ar fi arătat interesată. Imediat după ce fundaţia Zellidja îl anunţase că proiectul îi fusese reţinut. Daniel scrisese ambasadei Coastei de Fildeş de la Paris şi unor reprezentanţe ale acestei ţări pentru a le comunica intenţia de a pleca în luna iulie. Françoise îi bătuse la maşină scrisorile. Copiile se aflau într-o mapă de carton. Într-o altă mapă erau rânduite copiile scrisorilor pe care le adresase unor firme constructoare de aparate fotografice şi de camere de luat vederi. Pentru el nu încăpea nicio îndoială că aceste mari întreprinderi îi vor împrumuta materialul de care avea nevoie, ispitite de publicitatea pe care promitea că le-o va face în cursul călătoriei sale. Deocamdată însă, nimeni nu-i răspunsese.

— Uite ce le-am scris azi ălora de la Kodak, ca să-i mai impulsionez, spuse el. Citeşte şi spune-mi ce părere ai!

Îi vârî sub nas o hârtie. Françoise îşi aruncă ochii pe o scrisoare de o uimitoai e îndrăzneală pentru un puşti de şaisprezece ani şi jumătate. În locul lui, niciodată n-ar fi cutezat să vorbească de „realizările viitoare”, să ceară un

„răspuns cât se poate de grabnic” şi să-l roage pe director să primească „sentimentele sale cele mai sincere” în aşteptarea unei „rezolvări favorabile”.

— Cam sari peste cal! spuse Françoise.

— Dacă nici eu n-am să arăt că am încredere în ceea ce fac, cum vrei să mă creadă alţii?

— Sunt sigură că o să-ţi arunce scrisoarea la coş!

— Am să mă duc atunci la director. Am să zac ore întregi în anticameră. Până la urmă însă tot o să mă primească…

Françoise îi dădu înapoi scrisoarea:

— În fond, poate că ai dreptate.

— Mi-o baţi la maşină?

— Nu acum! Trebuie să-mi vină profesorul de rusă.

— Bine! zise el. În cazul ăsta mă retrag în vastele mele apartamente! îmi dai voie să iau maşina de scris? N-o să iasă chiar aşa frumos ca la tine, dar ce să-i faci!

Apucă cu ambele mâini maşina de scris şi ieşi din cameră, fluierând încet o frântură de melodie. Françoise se repezi imediat la oglindă: uitase să-şi mai aranjeze coafura. Bineînţeles, părul îi cădea laţe, faţa-i era de o paloare bolnăvicioasă. Şi se făcuse cinci fără douăzeci şi cinci! îşi dădu de două ori cu pieptenele, îşi pudră nasul şi obrajii. Întorcea capul ba la dreapta, ba la stânga, încerca să se convingă că e frumoasă şi îi venea să plângă. Pentru prima oară va lua azi o lecţie de limbă rusă singură cu Alexandre Kozlov. Ce om ciudat! De la ceaiul acela care avusese loc la ea acasă, ieşise de trei ori cu el la plimbare, după orele de curs. Şi de fiecare dată i se păruse şi mai insesizabil. Făcea câţiva paşi alături de ea, pe cheiurile Senei, răsfoia câte o carte de pe tarabele buchiniştilor, se uita la fluviu, cu şlepurile şi vaporaşele sale, vorbea despre moarte, despre politică, despre artă, despre ştiinţele exacte. Şi apoi deodată se însenina, întinerea, afirma că nu există literatură mai autentică decât *Les Pieds nickelés 1* sau *Arsène Lupin*[10], vorbea cu entuziasm despre filmele de

10 Arsène Lupin — eroul unor celebre romane poliţiste de Maurice Leblanc (1864—1941).

cow-boy, visa la o porţie uriaşă de varză acră cu şuncă şi cu bere. Françoise avea atunci impresia că Alexandre Kozlov e de vârsta lui Daniel, Dar nu dura mult şi el o antrena iar într-o viitoare de idei. Oricare era subiectul pe care-l aborda, niciodată nu se gândea la ceea ce alţii spuseseră înaintea lui. Acest refuz al miturilor imprima cuvintelor sale o sinceritate şi o putere de convingere cu totul neobişnuite. Ura constrângerile sociale, ierarhiile, uniformele, convenţionalismele, tradiţiile, legile, căsătoria, distincţiile onorifice. Şi-ar fi putut da doctoratul, ar fi putut deveni profesor dar nu simţea dorinţa. Or, Françoise ştia că un asistent de la Limbi Orientale e foarte prost plătit. Traducerile pe care le mai făcea pentru diferite edituri nu-i puteau permite s-o scoată la capăt. Nevoile lui erau însă mici iar ambiţiile şi mai mici. Nu-l interesa latura materială a vieţii. îi spunea Françoisei că ea reprezintă pentru el o lume închisă, o planetă cu legi misterioase, greu de înţeles; o implora să păstreze în ea ceea ce are mai de preţ – sinceritatea, independenţa, simplitatea. Ascultându-l, Françoise simţea că devine un om întreg. El o făcea să se înţeleagă mai bine pe ea însăşi, îi stârnea interesul faţă de ea însăşi… Sunetul soneriei o făcu să tresară din creştet până-n tălpi. El trebuie să fie!

Ajunse cu picioarele tremurânde în antreu tocmai când Alexandre Kozlov îi dădea paltonul servitoarei.

— Îmi pare foarte rău, spuse Françoise. Mireille Bordelet e bolnavă şi nu va putea veni…

Schimbară câteva consideraţiuni banale despre boala tinerei fete, şi deodată Françoise realiză că se aflau în camera *ei*, alături de masa *ei* de lucru, în mijlocul cărţilor *ei*, bibelourilor *ei*, amintirilor *ei*; o fericire atât de mare o cuprinse încât nici măcar nu încercă să-i caute motivul.

Cufundat într-un fotoliu astfel încât i se ridicaseră umerii de la sacou, cu picioarele întinse molatic în faţa lui, Alexandre Kozlov fuma o ţigară şi răsfoia o cărţulie cu copertă albastră. Françoise îşi deschisese caietul, îşi pregătise stiloul şi aştepta. De obicei, el dicta un text scurt şi ruga pe una din fete, Françoise sau Mireille, să-l

citească şi să-l traducă. De data asta însă, Kozlov spuse că având în vedere dificultatea bucăţii pe care o alesese – poezia *Prorocul* de Puşkin – o va citi el mai întâi, cu glas tare. Françoise vru să-l impresioneze cu sârguinţa ei şi îşi încordă atenţia. Vocea gravă şi lentă a lui Alexandre Kozlov o izbi parcă drept în faţă. Versurile pe care le declama erau desigur prea grele pentru o studentă din anul întâi căci chiar de la început Françoise îşi dădu seama că nu e în stare să le urmărească. Prindea ici-colo câte un cuvânt dar nu pătrundea sensul general al poeziei. Renunţă însă curând să înţeleagă ce spune Kozlov şi îşi îndreptă atenţia numai la mişcarea buzelor lui. E frumos? E urât? Aceste întrebări n-au niciun sens. E deasupra urâţeniei şi a frumuseţii, cu chipu-i frământat, cu ochii-i scânteietori, cu gesturile-i bruşte. Atitudinea-i neconformistă se oglindea până şi în îmbrăcămintea lui – un pulover gri care-i venea până la rădăcina gâtului sub o haină dintr-o stofă de lână aspră, maro, nişte pantofi comozi în formă de mocasini… Fuma prea mult, ca şi mătuşa Madou. Ţigara pe care o lăsase din mână ca să citească mocnea într-o scrumieră. Françoise ar fi vrut ca poemul lui Puşkin să fie foarte lung, să-l poată asculta ore în şir pe Alexandre Kozlov vorbind ruseşte fără să fie obligată să-i răspundă. Deodată îşi aduse aminte de o frază pe care i-o spusese mătuşa Madou: „Acum însă vezi să nu te îndrăgosteşti de-a binelea!” Ce romantică e mătuşa Madou! E unul din cusururile epocii sale. Alexandre Kozlov se opri şi Françoise se prăbuşi parcă într-un puţ adânc.

— Ai înţeles, în linii mari, despre ce este vorba? întrebă el, ridicându-se din fotoliu.

— Nu, mărturisesc că nu, bolborosi ea.

Şi se aprinse la faţă.

— Ţi s-a părut prea greu?

— Da…

— Atunci n-am să-ţi dictez *Prorocal*. Dar am să încerc să ţi-l explic. E una din cele mai frumoase poezii ale lui Puşkin. A scris-o în 1C26, pe vremea când era încă în surghiun, la proprietatea lui din Mihailovskoe. împăratul

Nicolai I. care tocmai se urcase pe tron, a trimis după el…

Françoise iar nu mai asculta cuvintele lui Alexandre Kozlov. Cu ochii larg deschişi, se lăsa dusă în voia valurilor.

— Ce-i cu dumneata, Françoise? o întrebă cu blândeţe Kozlov.

Fata tresări.

— Eu?… Nu… nimic…

Simţi pe chipul ei o privire lentă şi iscoditoare care o cerceta cu de-amănuntul: părul, ochii, gura, bărbia. Era plăcut şi în acelaşi timp supărător.

— Mă-uit mai demult la dumneata, spuse el. Eşti cu gândul în altă parte…

O cuprinse de încheietura mâinii. Această atingere o tulbură adânc. Clipele care se scurgeau n-o ajutau să-şi vină în fire ci, dimpotrivă, o încătuşau şi mai mult. Şi când Kozlov rupse îndelunga tăcere care se aşternuse între ei, cuvintele sale căpătară o greutate deosebită.

— Françoise, mica mea Françoise, joci un joc periculos! spuse el zâmbind.

— Dar… nu joc!

— Atunci e şi mai grav!

Fără a-şi lua privirea de la ea. Kozlov se aplecă şi îi luă capul în mâini. Urechile Françoisei erau închise între două palme calde, în creier îi răsuna un vuiet de maree. Alexandre Kozlov ridică uşor spre el chipul acesta uluit. O privire adâncă pătrundea în ea cu insistenţa unei pietre care cade în fundul unei ape. Întorcând capul la dreapta, apoi la stânga, Françoise se desprinse atâta cât să atingă uşor cu buzele podul celor două palme care o imobilizau. Un miros viril de piele şi de tutun o ameţi. Ridicată parcă de un val irezistibil, se sculă brusc în picioare. Scaunul pe care-l împinse se răsturnă în spatele ei cu zgomot. Nu mai era ea aceea care acţiona. Un pas înainte. Un piept de bărbat ca un zid. Se lipi încet de el. Stofa aspră a sacoului îi zgâria obrajii. Două braţe o înlănţuiră. Cu faţa ascunsă în umărul lui, Françoise nu mai vedea nimic şi, ţinându-şi răsuflarea, aştepta cu inima plină de bucurie şi de spaimă. Două buze calde îi atinseră tâmpla. Ce bine e! Ar fi

alunecat jos de n-ar fi fost cele două braţe care o susţineau în picioare. Un singur sărut. Trecură câteva clipe lungi şi Alexandre Kozlov îi dădu drumul din strânsoare. Liberă şi năucită se îndepărtă de el. Kozlov o privi de departe cu un zâmbet tandru şi trist pe buze. Françoise nu înţelegea.

— Françoise, îi spuse el, am să te aştept mâine la ora cinci, la mine acasă. Gândeşte-te bine înainte de-a te hotărî. Ori vii, şi accepţi totul, ştiind că nu vei construi nimic trainic alături de mine, ori nu vii, alegi cuminţenia, şi relaţiile dintre noi vor rămâne ca mai înainte. Acum, stai jos. Vreau totuşi să-ţi explic până la capăt *Prorociţi*. Am făcut şi eu o traducere. Nu-i cine ştie ce…

Françoise se aşează la loc, buimacă, fără a-şi lua. ochii de la el. Alexandre Kozlov făcu o pauză apoi începu să recite în limba franceză:

Păşeam cu suflet chinuit Prin reci pustiuri neguroase – La o răscruce s-a ivit Un serafim cu aripi şase.

C-un deget lin, adietor.

Mi-atinse pleoapele uşor Profetici ochi mării deodată la *vulturoaica speriată*.

Urechea mi-a atins abia şi-un vuiet s-a stârnit în ea – Cum, Puşkin să fi scris într-adevăr aşa ceva? I se părea mai curând că Alexandre Kozlov se lansase într-o improvizaţie ironică pentru a analiza tulbiârarea din sufletul ei.

Şi-auzit-am cum vibrează Tot cerul, îngerii zburând şi monştri-n fund de mări trecând…[11]

Până la sfârşitul lecţiei Kozlov n-o mai privi niciodată cu ochi calzi. Îi dictă scurte propoziţii, îi precizează sensul câte unui cuvânt, îi atrase atenţia asupra unei construcţii, gramaticale mai îndrăzneţe sau asupra rafinamentului unui vers. Françoise nota totul dar n-o interesa nimic. La ora şase fix Kozlov declară că trebuie să plece. Ea crezu că a şi uitat ce-i spusese după ce o luase în braţe. Dar în clipa când să iasă din cameră, cu mâna pe clanţa uşii. îi şopti:

— Am să te aştept mâine, Françoise.

---

11 Din voi. A. Puşkin, Versuri, Bucureşti, Ed. Univers, 1974, p. 41. Traducere de George Lesnea.

/

Incapabilă să scoată un cuvânt, se mulţumi să dea din cap fără să răspundă. Se simţea neroadă, urâtă, stângace, prost pieptănată. În hol dădură peste Charlotte care ieşea, ca din întâmplare, din salon. Françoise observă pe chipul mamei sale vitregi acea radiaţie pe care o emana întotdeauna de îndată ce se afla în prezenţa unor persoane străine. Aşa cum o actriţă obosită îşi revine şi străluceşte de îndată ce intră în scenă, Charlotte căpăta altă înfăţişare în prezenţa primului spectator care se ivea. Surâzătoare, îi pofti pe Alexandre Kozlov şi pe Françoise în salon, se interesă de tema lecţiei, declară că expoziţia unui oarecare Hugo Théocope pe care o vizitase în cursul după-amiezii era un mare fiasco, servi whisky, sună servitoarea ca să aducă gheaţă. Françoise ar fi dorit ca Alexandre Kozlov să rămână rece la farmecul Charlottei. Dar el nu mai părea deloc grăbit să plece. Françoise regretă că-i povestise despre legăturile dintre Charlotte şi Jean-Marc. Merita el o asemenea încredere? După tot ceea ce-i spusese ea, ar fi trebuit acum s-o dispreţuiască pe această femeie, dar el accepta foarte liniştit paharul pe care ea i-l oferea. O găsea probabil frumoasă? Nu-i păsa că are un suflet josnic! Importantă e înfăţişarea ei graţioasă. Ce n-ar fi dat în clipa aceea Françoise ca să fie la fel de atrăgătoare ca mama ei vitregă! Kozlov sorbea din pahar, îi vorbea Charlotte! care-l asculta cu un aer interesat şi lacom. Aveau amândoi o lungă experienţă de viaţă. Erau de aceeaşi vârstă. Se înţelegeau din privire. O fetiţă între doi oameni mari. „O să mi-l ia” – îşi zise în sinea ei. Şi gândul acesta o duru atât de tare, încât îşi muşcă buzele.

În sfârşit, Alexandre Kozlov plecă. Françoise închise uşa după el cu uşurare. Avea tocmai de gând să se întoarcă în camera ei când Charlotte îi spuse:

— Altă dată, dacă nu-ţi vine prietena, te sfătuiesc să te instalezi mai curând în salon pentru meditaţia de rusă.

— De ce? întrebă Françoise pe un ton agresiv.

— Pentru că nu se cade să-l primeşti pe acest bărbat la tine în cameră!

Françoisei i se făcu negru înaintea ochilor de mânie.

— Nu eşti tu aceea care-mi poate da lecţii de bunăpurtare, răspunse ea.

Buzele Charlottei tremurară uşor înainte de a lua din nou forma unui zâmbet:

— Ai cumva ceva pe conştiinţă de simţi nevoia să fii obraznică?

— Eu n-am nimic pe conştiinţă!… Ştii prea bine!… Dar tu… tu…

— Eu?

— După ceea ce-ai făcut, singurul drept pe care-l ai în casa asta e să taci!

Niciodată nu s-ar fi crezut în stare să rostească o frază atât de usturătoare. Bine a făcut că i-a închis gura mamei sale vitregi. Şi asta nu e decât un început! Gustul dulce al răzbunării o ameţea. Dar după câteva clipe de tăcere Charlotte replică cu glas domol:

— Şi totuşi tu ai să taci, Françoise, şi atâta timp cât va fi nevoie.

Se rezema cu o mână, într-o atitudine voit neglijentă, de consola din antreu. Chipul ei oglindea un calm desăvârşit. Françoise voia să-i răspundă pe acelaşi ton dar de data asta nu găsi cuvintele potrivite, îşi adună toată ura într-o singură privire, o zbughi, se încuie în camera ei şi se aruncă cu faţa în jos de-a curmezişul patului. Ce se întâmpla oare cu ea? În câteva minute devenise o femeie înarmată cu gheare, capabilă să se apere şi să atace Furia şi bucuria învălmăşite fierbeau atât de năvalnic în ea încât nu-şi mai putea stăpâni gândurile. Această deşteptare trebuie să fie încununată de un eveniment excepţional. Sprijinită într-un cot, privea cu atenţie fotoliul în care şezuse Alexandre Kozlov, covorul pe care călcase cu pasu-i mare şi nervos, scrumiera în care îi rămăsese ţigara pe jumătate arsă. De ce l-o fi lăsat să plece? Să aştepte până mâine la cinci? E absurd! De parcă ar avea nevoie de un termen de gândire ca să ştie că-l iubeşte din tot sufletul! De altfel, nici nu mai poate sta în casa asta condusă de Charlotte. S-o vadă iarăşi deseară la masă. zâmbind şi ciripind în faţa tatii ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat!

Nu. de o sută de ori nu! S-a satura! până-n gât! sări deodată de pe pat. O întreagă furtună îi bântuia sufletul. Se pieptănă în faţa oglinzii, ieşi din cameră, traversă salonul pustiu şi bătu la uşa mamei sale vitregi.

— Ce este?

Françoise intră. Charlotte şedea într-un fotoliu adânc şi citea. Ridică spre Françoise o privire paşnică.

— N-am să iau masa deseară acasă şi nici n-am să dorm aici, spuse pe un ton sec Françoise. Mă duc la mama.

Charlotte puse cartea alături de ea, pe un gheridon, şi rosti cu glas scăzut;

— Françoise, îţi interzic…

— Nu poţi să-mi mai interzici nimic!

Trăsăturile Charlottei se înăspriră.

— Îţi interzic să pleci înainte de sosirea tatălui tău, auzi? Lui ai să-i ceri voie!

O uşoară nelinişte i se putea desluşi în glas şi Françoise înţelese că pentru prima oară Charlotte se temea de ea. Înfruntând chipul acesta mânios şi îngrijorat, fata strigă:

— Nu! Ai să-i spui tu în locul meu! Ai să-i explici de ce am plecat, dacă ai curajul 1 Mă îndoiesc însă că-ţi va da dreptate!

Şi ieşi trântind puternic uşa. Se temu o clipă că Charlotte va alerga după ea pentru a încerca s-o reţină. Dar nimic nu se mişcă în apartament.

Se pomeni în stradă, ameţită de libertate. Alexandre Kozlov o fi ajuns acum acasă. Se va duce la el. Ce-o să spună când o s-o vadă? Străbătu cu paşi mari rue Bonaparte fără a-i lua în seamă pe trecătorii care o îmbrânceau. Era frumos afară. Nişte băieţi râdeau într-o maşină descoperită. O pisică încolăcită se încălzea la soare în vitrina unui magazin de antichităţi. Strada îngustă dădea într-o piaţă scăldată în lumină. Deodată apăru în faţa ei biserica Saint-Germain-des-Prés, ca un reproş întruchipat. Fusese de atâtea ori aici. Îndoielile, bucuriile, mâhnirile ei de copil, apoi de domnişoară, aici le adusese, ca nişte ofrande. Şi de fiecare dată plecase cu sufletul

împăcat de liniştea şi răcoarea din naos. Să împingă uşa, să se strecoare în penumbra prietenoasă, să spună o rugăciune… Simţea imboldul în inimă, pe buze, dar îşi încordă voinţa şi rezistă ispitei. Ştia că dacă se va lăsa pradă inspiraţiei religioase nu va mai avea curajul, după aceea, să se ducă acolo. Alexandre Kozlov are dreptate! Fiecare fiinţă are Dumnezeul pe care-l merită. Există un Dumnezeu aspru, bătrân şi cicălitor care sălăşluieşte în biserică şi pe care credincioşii îl regăsesc în fiecare duminică, la slujbă; şi există un alt Dumnezeu, cu vederi largi, care trăieşte afară. Cu Dumnezeul acesta vrea să aibă ea de-a face. El o înţelege, o încurajează în nebunia asta a ei. Pentru că îi place tot ce este tânăr, neobişnuit, generos. Îşi desprinse privirea de la clopotniţa de piatră cenuşie şi o îndreptă spre cerul atât de vast, atât de limpede, încât îi umplu sufletul de lumină. Maşinile se opriseră. Françoise traversă piaţa. Mai simţea în spatele ei-clădirea masivă a bisericii. După ce trecu de *Café de Flore* o uită cu desăvârşire.

Trecând colţul şi intrând în rue du Bac îşi încetini pasul. Nu voia să ajungă cu sufletul la gură. Kozlov locuia la etajul doi. Urcă scările, ezită câteva clipe în faţa uşii, apoi întinse mâna şi sună. Nimeni nu răspunse. N-a venit încă. Françoise coborî treptele de lemn cu marginile tocite. Portarul dădu puţin la o parte perdeluţa. care acoperea geamul de la uşă, şi o urmări cu privirea până ieşi.

Françoise se îndepărtă de casă şi se postă la colţul străzii de Varenne. Laintei secţie un sergent de stradă dirija circulaţia. Se uită la vitrine încercând să se arate interesată. Zece paşi la dreapta, zece paşi la stânga, după scurt timp cunoscu toate galantarele până în cele mai mici amănunte. Atunci îşi lărgi câmpul de plimbare. Mergea de la farmacie la mezelărie. La fiecare două secunde arunca o privire spre poarta imobilului. Nu poate să-l scape. Trecu o oră. Fel de fel de gânduri sterile îi apăsau creierii. Această neîntreruptă perindare de persoane necunoscute o obosea. Ştia însă că e în stare să aştepte încă mult. Foarte mult. Toată noaptea, ia nevoie… Se lăsa amurgul. Se lumină o

fereastră peste drum… apoi încă una.

Deodată Frafreoise tresări de bucurie. Printre atâţia trecători inutili, iată-l în sfârşit! Mergea, cufundat în gânduri, cu un ziar subsuoară şi o jumătate de franzelă subţire în mână. La ce s-o fi gândind oare?

Françoise îl urmări cu privirea până dispăru sub bolta de la intrare, socoti cam cât timp îi trebuie ca să urce scările, mai aşteptă vreo cinci minute şi intră şi ea în bloc. De data asta, după ce sună auzi aproape imediat paşi apropiindu-se. O cuprinse atunci o frică inexplicabilă şi vru s-o ia la goană. Dar picioarele îi erau ca de lemn. Inima i se zbătea sincopat în piept când văzu uşa deschizându-se în faţa ei.

— Françoise, ce s-a întâmplat? se miră Alexandre Kozlov.

— Nu puteam aştepta până mâine, bolborosi ea.

Kozlov zâmbi, îi luă ambele mâini şi o trase spre el în casă.

XXIV

O palidă fâşie de lumină se strecura printre perdelele prost trase. Françoise întinse mâna, îşi luă de lângă piciorul divanului cesuleţul şi-l ridică până în dreptul ochilor, străduindu-se să nu mişte restul corpului cinci şi cinci. Alexandre Kozlov dormea lângă ea. eu gura întredeschisă, inert ca un om sugrumat. Dar cadavrul acesta degaja o căldură blândă. Una din mâinile lui se odihnea pe coapsa goală a fetei. Françoise îşi aminti tot ce se întâmplase şi din nou un sentiment de dezgust o copleşi. Nu înţelegea cum de puteau duce atâtea priviri curate, atâtea cuvinte însufleţitoare la asemenea mişcări dezordonate, la acest horcăit, la această pângărire călduţă din adâncul trupului ei. Crezuse că dragostea o va apropia de Dumnezeu dar se simţea acum înjosită, în rând cu animalele. Îşi va putea oare recăpăta stima faţă de ea însăşi după o asemenea degradare? Şi Alexandre Kozlov care părea atât de fericit că încercase această plăcere cu ea! El, un om de valoare, frământat de problemele cele mai

înalte!… Cum e oare cu putinţă? O tutuise. Îi mulţumise. îi ceruse iertare. îi spusese: „Nu te teme… Vei fi fericită… îţi făgăduiesc…” în zadar îşi tot repeta aceste cuvinte, nu stârneau în sufletul ei nici mândrie, nici speranţă. Doar o tristeţe de moarte. Cunoscuse o fericire care nu i se potrivea. O fericire care o împiedica să fie ea însăşi. Ceva se revărsa din inima ei; lacrimi i se prelingeau pe obraji în gura-i moale şi amară. Nu le putea opri. Îşi ascunse faţa în palme, apoi îşi atinse uşor eu vârful degetelor umerii goi. Contactul cu propriu-i trup. neted. cald. satisfăcut, îi displăcu. Îşi aminti iar de zvârcolirile-i involuntare şi-şi încleştă dinţii. Ce murdărie! Şi din gimnastica asta ruşinoasă se naşte, dacă vrea Dumnezeu, un copil! Cum se poate explica? Cum se poate admite? în orice caz, Dumnezeu nu încuviinţează fapta ei. Altminteri sufletul i-ar fi tot atât de liniştit ca şi trupul. Săvârşise o crimă împotriva ei însăşi şi împotriva lui Dumnezeu.

Se strecură afară din pat, îşi adună hainele pe un scaun şi se îmbrăcă cu mişcări mărunte şi zgârcite fără a-şi lua ochii de la Alexandre Kozlov. Tocmai când termina de încheiat nasturii de la bluză, el se întoarse, împingând cuvertura cu o mişcare spasmodică a picioarelor. Françoise încremeni, aproape moartă de frică: acum se va trezi. Dar nu. Kozlov se cufundase iar în somn, cu pieptul descoperit, cu capul într-o parte. Respiraţia-i adâncă şi regulată era aceea din timpul marilor călătorii nocturne. Françoise îşi luă pantofii în mină, întredeschise uşa şi se furişă pe palier.

În stradă o întâmpină o dimineaţă rece şi mohorâtă. Lăzile de gunoi se înşiruiau, pline ochi, în faţa porţilor închise. Françoise ştia că mai devreme sau mai târziu se va întoarce în braţele lui Alexandre Kozlov. Cu sau fără voia ei, el îi era destinul. Deocamdată însă, numai gândul acesta o îngrozea. Încotro s-o apuce? Ce să facă? Un univers încremenit se întindea în faţa ei. În tot oraşul acesta imens, nu exista nicio fiinţă în stare s-o înţeleagă şi s-o ajute. Ca şi cum s-ar fi trezit deodată într-o ţară unde se vorbeşte o limbă necunoscută. Se uită în oglinda unui

galantar: o privea o faţă palidă, obosită, dezonorată. Mai văzuse o asemenea înfăţişare jalnică la Jean-Marc. Ce dură a fost cu el! Deodată simţi nevoia irezistibilă de a-şi revedea fratele. O porni cu paşi mari spre rue d'Assas. Mergea, uneori alerga, apoi iar mergea cu pas normal. Se ducea pentru prima oară la noua lui locuinţă. Dar ştia cum să-l găsească; Madeleine îi explicase: o uşă proaspăt vopsită în verde, în fundul unui coridor…

Bătu la uşă. O lungă tăcere. O fi dormind încă. Françoise ciocăni din nou. De data asta se auzi un zgomot la nivelul podelei. Un lipăit de picioare goale. Uşa se deschise. Apăru Jean-Marc, cu părul zbârlit, cu ochii umflaţi de somn, înfăşurat într-un halat subţire de mătase violet-închis. Când o zări pe soră-sa tresări făcând o mişcare bruscă înapoi. Incapabilă să rostească un cuvânt, Françoise îi înlănţui gâtul cu braţele şi se aruncă la pieptul lui. Un hohot de plâns o zgudui. Se sufoca, de parcă cineva i-ar fi ţinut capul sub apă. Jean-Marc o îndepărtă cu greu de el pentru a o sili să-şi arate faţa şi întrebă:

— Ce s-a întâmplat, Françoise? Hai, vorbeşte odată!

— N-am dormit noaptea asta acasă, bâlbâi ea.

Stupoarea pe care o citi în ochii lui Jean-Marc o mai linişti puţin. Nu mai era singură. Se afla parcă din nou în camera lor de copii.

— Unde ai fost? întrebă el scurt.

— La Alexandre Kozlov.

Îşi încruntă sprâncenele şi mormăi:

— Care Kozlov? Profesorul tău?

— Da.

— Cum asta? Te-ai culcat cu el?

— Da, Jean-Marc!

— Nu se poate! Oricare alta aş mai înţelege, dar nu tu, Françoise! Mă duc să-i sparg capul!

— Dar eu am vrut, spuse ea.

Jean-Marc, cu pumnii încleştaţi îşi tot urma gândul:

— Ce ticălos! Doamne, ce ticălos!

— Nu e un ticălos, Jean-Marc. E un bărbat. Un bărbat ca şi tine. Mă iubeşte…

Jean-Marc făcu un gest categoric cu mâna:

— Bătrânul ăla!…

— Are treizeci şi doi de ani.

— Tocmai de asta!

— Dar Charlotte? spuse ea.

Jean-Marc rămase o clipă uluit, apoi replică iritat:

— Eh!… Charlotte… Cu Charlotte e altceva!… E femeie… e frumoasă…

— Şi el e frumos!

Jean-Marc făcu ochii mari de mirare.

— Da? Aşa ţi se pare? mormăi el.

Şi luându-şi sora de mâini o sili să stea jos lângă el, pe patul desfăcut.

— Ascultă, măi fetiţo, îi spuse cu tandreţe, ai făcut o tâmpenie enormă, dar toate fetele pe care le cunosc au trecut, mai devreme sau mai târziu, prin aşa ceva! Tu erai o excepţie! Mă uitam la tine şi mă întrebam din ce eşti făcută. Sincer vorbind, n-ai de ce să te laşi pradă disperării. Cu condiţia, bineînţeles, să reuşeşti acum să-ţi vii în fire. Cu siguranţă că individul ăsta n-are de gând să se însoare cu tine şi, la drept vorbind, nici combinată cu el nu te văd!

Françoise se uită ţintă în ochii lui printr-un văl de lacrimi şi spuse:

— Dar îl iubesc, Jean-Marc! îl iubesc, aşa cum tu o iubeşti pe Charlotte!

Şi o podidi iarăşi plânsul. Sughiţa de oboseală, de încordare nervoasă, de durere, de dezgust. Jean-Marc scoase repede un prosop pluşat, muie un capăt în apă şi-i tamponă faţa. Atâta solicitudine din partea fratelui o tulbură şi mai mult. Deschizând gura sub mângâierea prosopului umezit, Françoise vorbea, vorbea necontenit, cu diafragma dureroasă, cu respiraţia întretăiată, încât abia i se auzeau cuvintele.

— Nu, Jean-Marc… Nu trebuie. să-mi ceri să mă despart de el… N-am să fac aşa ceva… Tot aşa cum tu nu te-ai despărţi de Charlotte dacă ţi-aş cere… Am fost nedreaptă cu tine, brutală… N-am înţeles nimic…; Ce mult

trebuie să suferi!… Iartă-mă!…

— Ia mai taci odată! îi spuse el, aşezându-se la loc pe pat şi cuprinzând-o cu stângăcie în braţe.

Françoise îşi aduse aminte cum pe vremuri, când erau copii, stătuseră tot aşa, ghemuiţi unul lângă altul, într-o noapte cu furtună. Dar astăzi, era de ajuns să mişte puţin capul ca o bărbie nerasă să-i zgârie obrazul.

— Ceea ce ni se întâmplă nouă, şi ţie şi mie, e îngrozitor, oftă Françoise. Mi-e ruşine! De ce a îngăduit Dumnezeu aşa ceva? Şi nu putem face nimic unul pentru altul! Am îmbătrânit! Am trecut în lumea celor mari! Şi am devenit tot atât de nasoi ca şi ei!

— Nu vorbi aşa mult, Françoise! Lasă… Odihneşte-te…

— Nasoi! Nasoi! Jean-Marc. Asta e cuvântul! Nu se poate oare să îmbătrâneşti şi să rămâi totuşi curat? Eram sigură că sunt la adăpost de murdăria asta! Iubeam un băiat… Pati ick… Nu-l cunoşti… Ba da, l-ai văzut în ziua aceea la noi acasă… Aveam de gând să mă mărit cu el peste cinci ani, după ce ne-am fi terminat studiile… Şi iată acum… Mâine am să-i spun… Trebuie să-i spun adevărul, adevărul murdar!…

— Cum, erai îndrăgostită de băiatul ăla şi eu habar n-aveam! spuse Jean-Marc. E nemaipomenit!

— Ţineam la el, dar nu eram îndrăgostită de vreme ce Alexandre Kozlov…

Se aplecă înainte, cocoşându-se. Nemaiştiind ce să facă, ce să spună în faţa acestei suferinţe de femeie, Jean-Marc începu s-o mângâie pe păr. Palma-i urma conturul capului aplecat, cobora de-a lungul obrazului ei fierbinte.

— Mă simt bine alături de tine, spuse ea.

Rămaseră multă vreme tăcuţi. Apoi Jean-Marc se desprinse cu blândeţe, murmură: „Îmi dai voie?”. aprinse o ţigară şi se ridică. Un miros de tutun umplu camera. Françoise se gândi din nou la Alexandre Kozlov. S-o fi trezit poate, o caută, e îngrijorat. Un val de dragoste o străbătu. Ridicând capul îl văzu pe Jean-Marc în picioare în faţa ei, desculţ, cu mâinile înfundate în buzunarele

halatului.

— Biata mea Françoise! spuse el cu un zâmbet trist. Eh! se poate spune într-adevăr că tu şi cu mine „nici doi paşi numim să facem fără să ne cadă beleaua pe cap”…

Rostise aceste ultime cuvinte cu accentul din Auvergne. Aşa le spunea, pe vremuri, când erau copii, o servitoare, bătrâna Albertine. Françoise dădu din cap salutând astfel amintirea aceasta care rămăsese pentru ei ca o parolă. O ustura gâtul din cauza lacrimilor, inima-i era grea dar se simţea totuşi mai liniştită. Spovedania o potolise, o storsese de puteri.

— Tata şi Charlotte or fi tare îngrijoraţi dacă ai lipsit toată noaptea de-acasă, reluă Jean-Marc.

— N-ai nicio grijă, mormăi Françoise, i-am spus Charlottei că am să dorm la mama.

— Dar acum te întorci acasă?

Françoise clătină negativ din cap:

— Nu. Nu pot. O urăsc pe Charlotte. E peste puterile mele să trăiesc alături de ea şi de tata. Mai ales acum…

Jean-Marc se arătă îngrijorat:

— Ascultă. Françoise… Nu se poate… Nu poţi să faci aşa ceva!… Trebuie să te întorci neapărat în rue Bonaparte… Altminteri o să iasă scandal, va fi nevoie să dai tot felul de explicaţii…

Se temea probabil ca revolta inoportună a surorii sale să nu compromită propriile lui relaţii cu Charlotte. Dragul de el! Ce vrednic de milă e în ataşamentul lui faţă de această femeie! Şi ea, cât de mult îi seamănă!

— Fii fără grijă, îi răspunse ea. Am să stau la mama.

N-ar fi putut spune când îi venise ideea asta. Dar acum, formulând-o, se bucura aşa cum se întâmplă când găseşti deodată, întâmplător, soluţia la o problemă care te-a frământat multă vreme. Totul se lumina în mintea ei. Scăpase de o povară.

— Tata niciodată n-o să accepte! spuse Jean-Marc.

— Ba da! Charlotte o să aibă grijă să-l convingă. Planul ăsta o să-i convină chiar într-atât, încât pentru prima dată va fi şi ea de aceeaşi părere cu mine!

Jean-Marc încreţi fruntea, îngândurat şi murmură:

— Ştii… Voiam să-ţi spun… în legătură cu Charlotte… N-o cunoşti bine… Nu-i deloc aşa cum ciezi…

Françoise se ridică şi ea la rândul ei şi îşi sărută fratele. În această prăvălire a tuturor valorilor. îi rămânea cel puţin atâta: o afecţiune sigură, de o vârstă cu ea. cu rădăcini adânci în tradiţiile familiei. Jean-Marc se uită la ceas:

— Ei, fir-ar al dracului! E opt fără douăzeci! Am un curs la opt şi jumătate! Abia îmi ajunge timpul să mă pregătesc!

— Te deranjează dacă mai rămân puţin aici? întrebă Françoise.

— Nu, deloc! Odihneşte-te. Mă întorc pe la unsprezece şi jumătate. Luăm masa împreună?

— Nu, Jean-Marc. Trebuie să trec pe la mama în dimineaţa asta; am să iau masa la ea.

— Atunci când te mai văd?

— Deseară pe la cinci, vrei?

Jean-Marc se strâmbă.

— Deseară, nu, n-am să pot. Învăţ cu un coleg.

Ea se gândi că are întâlnire cu Charlotte. Poate chiar aici. Era cât pe ce să se indigneze, dar se stăpâni. Nu mai avea dreptul să condamne pe nimeni.

— Dar mâine, la prânz, eşti liber? întrebă ea.

— Perfect! Vino să mă iei la douăsprezece şi jumătate fix. Am să te duc într-o *pizzeria* formidabilă care s-a deschis de curând lângă scuarul Monge. Se mănâncă împărăteşte pe o nimica toată…

Dispăru în spatele unui paravan şi se auzi cum face duş. Istovită, Françoise îşi scoase pantofii şi se întinse pe pat, cu capul înfundat în pernă. Respira mirosul fratelui ei. Treptat se liniştea. Gânduri din ce în ce mai incoerente i se perindau prin minte. Când Jean-Marc se apropie, gata îmbrăcat, ea adormise. Se uită la sora lui. zâmbi şi ieşi din cameră în vârful picioarelor.

După ce se extazie de noua coafură a fiicei sale, Lucie o duse în odăiţa unde tocmai călca o bluză cu mâneci

lungi.

— Înţelegi, nu pot s-o las pe Marie să-mi calce bluzele. De câtva timp îmi strică totul. Am trimis-o să se plimbe cu Liky prin scuar. Uite, poţi să le vezi de aici…

Françoise se aplecă peste fereastră şi zări, jos, în grădina cu alei cimentate, nişte femei aşezate în rând şi care urmăreau zbenguielile a vreo douăzeci de puncte multicolore: copiii imobilului.

Era zece şi jumătate. Un soare blând mângâia faţadele netede şi făcea să strălucească gazonul.

— O vezi? întrebă Lucie.

— Nu, răspunse Françoise. Nu pot s-o recunosc de la distanţa asta.

În spatele ei, fierul de călcat lunecă sfârâind pe o stofă jilavă.

— Liky poartă un costumaş roz! Chiar ăla pe care i l-ai cumpărat tu! De altfel, trebuie să vină curând sus. Bineînţeles, rămâi cu noi la masă!

— Dacă vrei…

— Sigur că vreau! Yvon o să fie încântat! Sunt curioasă să ştiu ce-o să spună despre coafura ta. Pe mine să (ştii însă că m-ai câştigat. Şi te fardezi foarte bine. Doar că, în locul tău, aş da puţin cu creionul pe pleoape. Face ochii mai expresivi.

Françoise se întoarse şi se uită la mama ei – prea tânără, prea blondă – care aşeza fierul de călcat pe suport şi întindea bluza pe masă. Camera de oaspeţi, transformată încărcătorie, era plină cu tot felul de cutii de carton. O maşină de cusut electrică nou-nouţă trona pe o măsuţă de metal. Pe jos, un coş plin vârf cu rufe de călcat. În crăpăturile parchetului luceau ace cu gămălie rătăcite.

— N-a întrebat nimeni de mine la telefon? întrebă Françoise.

— Nu. De ce?

— S-ar putea să-ţi telefoneze Charlotte. Am spus ieri acasă că am să dorm la tine. Dar am minţit. De fapt, am dormit la o prietenă…

Mirarea o făcu pe Lucie să ridice brusc capul. Cu

ochii holbaţi între genele-i încărcate de rimel negru, îngăimă:

— Dar asta e foarte grav, fetiţa mea! De ce-ai făcut aşa ceva?

— M-am dondănit cu Charlotte…

— În legătură cu ce?

— O, nimic important!

Lucie apucă fierul de călcat şi-l conduse iar cu o mişcare lină şi apăsată care pornea din umăr.

— S-a purtat urât cu tine? întrebă ea. Eu credeam că totuşi vă împăcaţi bine amândouă!

— Te rog, mamă, nu-mi pune întrebări.

— Hm, ca să vezi! mormăi Lucie aplecându-se asupra mesei pentru a-şi netezi cu migală bluza. Asta-i bună!… Dar, de fapt, ce vrei?…

Pesemne că nici nu voia să afle mai mult. Ceea ce se petrecea acolo, pe rue Bonaparte, constituia pentru ea un domeniu rezervat la care nici nu dorea să se gândească. Un lung oftat filosofic îi ridică pieptul, în sutienul cu rotunjimi artificiale.

— Era inevitabil, fetiţa mea, continuă ea. Mă miră chiar că nu te-ai ciorovăit mai des cu femeia asta. Orice ar face, tot o străină rămâne pentru voi! Ah, bieţii mei iepuraşi! Dar trebuie să fim rezonabili. Aşa-i viaţa! La urma urmelor, ai optsprezece ani, în curând o să te măriţi…

Făcu să lunece fierul cu mişcări scurte şi repezi pe o mânecă a bluzei. Mătasea mov pal se turtea sub nasul aparatului. Françoise respiră adânc şi spuse:

Ştii, mamă, m-am gândit mult în ultima vreme. Aş vrea să vin să stau aici.

O văzu pe maică-sa schimbând feţe-feţe.

— Să stai aici? Cum asta, să stai aici?

— Vreau să spun… să locuiesc cu tine, cu voi „T

De data asta, o expresie de contrarietate, aproape de teamă, trecu prin ochii mamei sale. Puse fierul de călcat pe talpă, vertical, şi bâigui:

— Dar nu se poate!

— De ce, mamă?

— Pentru că… noi… noi n-avem cameră liberă!

— Dar asta? Te asigur că ar fi foarte bună pentru mine!

— Bine, Françoise, dar aici îmi ţin rufele, aici calc. Am nevoie de ea. Şi apoi, mai târziu… mai târziu o să doarmă Angélique aici… Nu, asta-i o chestiune mult prea complicată… Fără să mai vorbim de faptul că taică-tău ar fi furios!… Nu vreau să am discuţii cu el!…

Vorbea repede, pe un ton vinovat şi iritat. Avea parcă necaz pe fiică-sa că o pune în această situaţie delicată. Françoise, consternată, o asculta simţind cum se adânceşte în jurul ei o prăpastie pe care nimic n-o va mai umple vreodată. Una după alta, toate fiinţele pe care se bizuia îşi arătau adevărata lor faţă. De fapt, se gândi Françoise, maică-sa e vinovată de toate nenorocirile care s-au abătut acum asupra familiei lor. Dacă maică-sa n-ar fi divorţat, nu s-ar fi întâmplat nici drama cu Jean-Marc şi Charlotte, n-ar fi fost nici drama ei… Toată familia ar trăi unită şi fericită în apartamentul din rue Bonaparte. Lucie îndoi bluza şi o aşeză cu grijă pe un scaun. Îşi strângea buzele, bosumflată. Pentru prima oară în viaţa ei, Françoise se uita cu pică şi mânie la această femeie prea fardată care îşi părăsise copiii pentru a se duce după un alt bărbat şi care, refugiată într-o fericire „egoistă, se temea să nu vină ei acum s-o deranjeze. Da, toate sunt din pricina ei! Până şi Charlotte mai poate avea o scuză, ea însă nu!

— Şi apoi, trebuie să ţinem seama şi de Yvon, continuă Lucie. Ce-o să spună el, dacă îi aduc aşa, deodată, în casă o fată mare ca tine?

Acum se fandosea şi era dezgustătoare. Françoise nu putea decât să-i ţină isonul:

— Da… da… sigur… Ai dreptate… Nu m-am gândit…

Dar în sufletul ei simţea chinuitoarea umilinţă de a fi alungată dintr-un loc unde multă vreme crezuse, din candoare, că este aproape ca la ea acasă. Eforturile pe care le depunea maică-sa ca să-i facă hapul mai uşor de înghiţit erau foarte penibile. Ar fi vrut să-i spună: „Hai.

gata. mamă, de-ajuns!... Nu te mai osteni atâta!..." Când Lucie vru s-o ia de mină, Françoise şi-o retrase brusc. În clipa ceea sună telefonul. O presimţire îi strânse inima.

— Charlotte trebuie să fie! exclamă ea.

Şi fugi după maică-sa care ieşea din odăiţă. Telefonul era în camera de zi. Lucie ridică recepforul, spuse: „Da! La aparat!" şi îi făcu semn fiicei sale să ia al doilea receptor. Françoise auzi vocea amabilă a Charlottei:

— Bună ziua, doamnă. Vă rog să mă scuzaţi că vă deranjez...

— Dar vă rog, doamnă, răspunse Lucie pe un fals ton monden.

— Françoise e la dumneavoastră?

Lucie îi aruncă fiicei sale o privire complice şi răspunse cu complezenţă:

— Da, sigur! de ieri-seara! A dormit la noi. Vreţi să vorbiţi cu ea?

Se umfla în pene. Era curtoazia întruchipată. Françoise luă receptorul pe care i-l întindea mama ei şi imediat vocea Charlottei se schimbă.

— Uite ce, Françoise, ajunge cu prostiile! I-am spus lui taică-tău că ai mâncat aseară în oraş şi că te-ai întors târziu. El crede prin urmare că ai dormit acasă. Dacă vii imediat, nici n-o să te întrebe nimic. Dacă nu, am să fiu nevoită să-i spun că ai petrecut noaptea la maică-ta şi asta o să-l necăjească. Ai de ales!

Françoise nu răspunse. I se făcea greaţă. Era la capătul puterilor şi îi ei a silă de lumea întreagă.

— Tu auzi ce-ţi spun? reluă glasul iritat al Charlottei.

— Da, murmură Françoise, vin chiar acum.

Puse aparatul în furcă. Mama ei se uita la ea. mirată:

— Credeam că vrei să stai la masă cu noi!

— Nu, mamă, răspunse ea trist. Ei mă aşteaptă acolo. Trebuie să mă duc...

XXV

Aplecată asupra caietului, Françoise scria puţin, asculta distrată şi regreta că venise la curs. Bărbatul pe carevedea ţinându-şi lecţia în sala aceasta unde vreo

patruzeci de auditori îl urmăreau atent n-avea nimic comun cu acela care, noaptea trecută, o ţinuse în braţe. Françoisei nu-i venea să creadă că faţa aceasta, echilibrată şi voluntară, era aceea pe care o surprinsese ieri, în penumbră, răvăşită de pasiune senzuală, că vocea aceasta solemnă care explica acum un text rusesc cu o sintaxă complicată, îi şoptise cuvinte a căror amintire o dogorea. Absorbit de subiectul pe care-l trata, nu se uita mai mult la Françoise decât la ceilalţi studenţi. Ceea ce constituia pentru ea esenţialul în viaţă nu era probabil decât ceva accesoriu pentru el, Kozlov o rugă pe Chantal Augustini să traducă o fabulă de Krîlov, îl întrebă pe Gilbert Moreau despre conjugarea unor verbe cuprinse în primele versuri. Françoise se temu să nu-i pună şi ei vreo întrebare de gramatică. În starea în care se afla ar fi fost incapabilă să răspundă. Dar el o lăsă în pace în colţişorul ei, pierdută în gânduri de tandreţe şi îngrijorare. Dejunul în familie, de care se temuse atât, se desfăşurase fără incidente între un tată preocupat de afacerile lui, un frate mai tânăr care nu vorbea decât de viitoarea lui călătorie şi o mamă vitregă strălucind de gentileţe. Nici cea mai mică aluzie la escapada ei ţdin ajun. Charlotte pregătise terenul. Datorită ei, minciunile cele mai riscante căpătau puterea adevărului. Jean-Marc a promis că vine să ia masa deseară acasă. O să se mire când o să-şi vadă sora: chiar în dimineaţa aceea îi spusese doar că vrea să se mute la mama. îi va explica totul. Acum, Jean-Marc e confidentul ei. Françoise tresări pentru că Alexandre Kozlov ridicase glasul:

— Nu sunteţi destul de pregătiţi… Examenele bat la uşă… Dacă nu vă puneţi cu burta pe carte…

Cuvintele acestea aspre n-o priveau pe ea. Ea nu mai făcea parte din această grupă. Îşi pierduse deodată, în mod inexplicabil, orice interes faţă de studii. Sentimentul pe care-l nutrea faţă de Alexandre Kozlov era oare atât de profund încât n-o mai interesa nimic altceva? în orice caz, limba rusă care o atrăsese atât de mult, n-o mai interesa acum. Niciodată n-o să reuşească s-o înveţe, o să cadă la

examen… Ei şi? Mare pagubă! Important e ce se va întâmpla între ea şi acest bărbat acum, mii ne poimâine… Un zgomot de picioare o surprinse în plină visare. Cursul se terminase. Câteva fete îl înconjurară pe Alexandre Koz-Iov. Fiecare avea ceva de întrebat. Zău, dar enervante sunt, ce mai voi de la el? Găsea că e prea amabil cu unele studente dându-le atâtea lămuriri. Poate a şi făcut dragoste cu vreuna din ele? Nu, ar fi ştiut ea, ar fi ghicit. De altfel, niciuna nu-i drăguţă. Ei şi? El nu caută neapărat fete drăguţe. Altminteri… Sala se golea. Françoise ieşi ultima. Alexandre Kozlov o opri din drum şi şopti:

— De ce-ai plecat aşa, pe furiş, azi-dimineaţă?

— Nu puteam să mai rămân, îngăimă ea. Trebuia să mă întorc acasă…

— De ce nu m-ai trezit?

— N-avea niciun rost. Ştiam că te voi vedea după-amiază la Institut…

— Ai treabă acum?

— Nu.

— Vrei să vii la mine peste o oră?

Se uita drept în ochii ei, cu o privire blândă şi insistentă. Deodată Françoise dori să se afle iar goală în braţele lui. Simţind că i se moaie picioarele murmură

— Da.

Kozlov plecă. Ea se mai învârti câteva minute pe la bibliotecă, de ochii lumii, şi ieşi şi ea.

Pe stradă dădu peste Patrick care o aştepta. Ce încurcătuia! Uitase că-i fixase o întâlnire. Ce mici îi sunt ochii îndărătul ochelarilor! Nici nu şi-a dat seama până acum.

— În sfârşit! De când nu te-am mai văzut!… exclamă el. Ce-i cu tine?

— Am fost foarte ocupată zilele astea!

Mi-am dat şi eu seama! De fiecare dată când îţi telefonam nu erai acasă!

— Ţi-am răspuns totuşi ieri!

— Da, printr-o minune…

Făcură câţiva paşi în direcţia Senei.

— Am putea intra undeva, să bem un păhărel, propuse el.

— Ştii… sunt… sunt cam grăbită, răspunse Françoise.

— Cum asta, grăbită? Am stabilit doar că ne întâlnim la patru!…

— Da, dar din păcate, a intervenit ceva neaşteptat… O obligaţie de ultimă clipă… îmi pare rău…

— Cum? Nu eşti liberă acum?

— Nu… Adică, am câteva minute… Putem sta de vorbă… aşa… pe drum… Tocmai voiam să-ţi spun… Pa

Ick… Cred că cu noi amândoi… a fost o greşeală. Te preţuiesc foarte mult, am sentimente de prietenie pentru tine, dar asta nu-i de ajuns ca să întemeiezi un cămin…

I s (T păru deodată că e foarte uşor să rupi cu cineva. Argumentele veneau de la sine, clare şi indiscutabile. Patrick ridică bărbia. Mirarea îi dădea un aer nătâng.

— Cum aşa? Dar eu nu-s de acord! spuse el. Nu-s deloc de acord! Treci poate printr-o criză. Asta se întâmplă la femei! Dar eu care sunt cu capul pe umeri…

Françoise ascultă, plictisită, protestele, întrebările, îndemnurile lui. Voia să ştie ce s-a întâmplat. Poate iubeşte pe altcineva? Sau a făcut el ceva care a supărat-o? Nu-ţi iei aşa cuvântul înapoi, fără niciun motiv! Cum rămâne cu toate proiectele lor? Doar n-o să renunţe la ele dintr-un capriciu!… El o iubeşte, el nu s-a schimbat… La toate aceste cuvinte, Françoise răspundea pe un ton evaziv şi rece. Cu cât Patrick insista mai mult, cu atât era ea mai calmă. Felul lui de a suferi o lăsa indiferentă. Îndrăgostită de alt bărbat, nu-i putea fi milă de acesta. Ba chiar i se părea imposibil ca Patrick să se cramponeze în halul ăsta! Ar fi vrut să-l mătură din calea ei. Hotărât lucru, dragostea e un sentiment feroce. îi promisese lui Alexandre Kozlov că vine la ora cinci. Şi e patru şi douăzeci. Tocmai când să ajungă pe chei, Françoise se întoarse brusc pe călcâie şi o luă înapoi pe rue des Saints-Pères.

— De ce mergi încolo? întrebă Patrick.

În loc să răspundă, Françoise spuse oftând:

— Bietul meu Patrick, vorbele tale n-ajută la nimic.

N-am să mă răzgândesc. Trebuie să ne despărţim.

— Prin urmare îţi iei cuvântul înapoi? spuse el cu o emfază care i se păru Françoisei ridicolă

— Dacă vrei să-i zicem aşa…

— Ei bine, eu nu-mi retrag cu vântul dat. De altfel, sunt. convins că porneşti pe un drum greşit. Am să aştept atâta timp cât va fi nevoie.

O asemenea constanţă o emoţionă pe Françoise. Patrick nu afişa o atitudine disperată, ci cumpănea lucid viitorul. Asta-i Patrick!

— Vrei să rămânem prieteni? reluă el.

— Dar bineînţeles.

— Am să-ţi dau un telefon zilele astea. Nu înainte de sâmbătă însă. căci am un colocviu de pregătit. Dar după aceea…

— Aşa, foarte bine!

— Pot să te mai conduc puţin?

— Nu. Patrick.

Françoise îi întinse mâna. El îi strânse fără vlagă vârful degetelor, îi aruncă o privire ştearsă, se întoarse şi plecă.

Mult timp pe Françoise n-o părăsi gândul că săvârşise o faptă urâtă. Remuşcările i se risipiră în clipa când ajunse pe rue du Bac. Era cinci şi zece. îi părea rău că pierduse zece minute. N-o va dojeni oare Alexandre Kozlov că a întârziat? Urcă scara cu inima plină de bucurie şi de teamă.

Daniel părăsi biroul punând cu grijă piciorul pe mochetă ca şi cum ar fi călcat pe un covor de flori. Ceea ce se hotărâse aici, în numai zece minute, întrecea visele sale cele mai îndrăzneţe. În loc să trimită prin poştă scrisoarea pe care o dactilografiase în ajun, hotărâse, la ieşirea din liceu, să joace cartea „tupeului”, să meargă direct la firma Kodak-Pathé şi să solicite o întrevedere cu directorul. În caz de refuz, va cere să fie primit în altă zi. Afacerile astea trebuie rezolvate prin viu grai, între patru ochi. Totul mersese ca pe roate. E drept că nu-l primise chiar directorul, ci un alt domn, dar tot unul foarte important.

Un bătrân de cel puţin patruzeci de ani. Purta ochelari şi fuma un mic trabuc strâmb şi cu miros acru. La început, Daniel fusese intimidat. Dar apoi, încetul cu încetul, încurajat de zâmbetul interlocutorului, îşi expusese proiectul din ce în ce mai degajat ca şi cum s-ar şi aflat în faţa băieţilor. Drept rezultat, tipul, din ce în ce mai zâmbitor, convocase o secretară, îi dictase o scrisoare, o semnase…

Când ajunse în stradă, Daniel citi din nou documentul cu tot atâta emoţie, de pai că ar fi fost citat într-un oi din de zi al armatei:

„Domnule.

Ca urmare a convorbirii noastre de astăzi, ne obligăm să vă predăm, la 1 iulie a.c., materialul indicat în lista anexată la prezenta scrisoare. Acest material vă este încredinţat cu titlul de împrumut pentru a vă permite să realizaţi un film şi o sei-le de fotografii în alb-negru şi în culori în cursul călătoriei pe care urmează s-o efectuaţi, vara aceasta, în Coasta de Fildeş, datorită bursei care v-a fost acordată de fundaţia Zellidja. În schimb, dumneavoastră vă revine obligaţia să consacraţi firmei noastre o secvenţă a susmenţionatului film şi să ne permiteţi să alegem, pentru publicitatea noastră, douăzeci de fotografii din cele pe care le veţi face cu pelicula furnizată de noi. Reîntoarcerea dumneavoastră fiind stabilită pentru data de 15 septembrie, ne veţi restitui materialul respectiv până la sfârşitul aceleiaşi luni.

Vă urăm mult succes şi vă rugăm să primiţi, domnule, asigurarea sentimentelor noastre distinse”.

Daniel se îndreptă din şale. Un om pe care-l vedea pentru prima oară avusese încredere în el. I se puneau la dispoziţie aparate care valorau mii şi mii de franci. Era tratat ca un adevărat reporter, era numit „domnule”, i se ura „mult succes”, va uimi o lume întreagă! O expresie de mândrie nătângă îi lăţea buzele. I se părea că acest zâmbet. involuntar se trarxsmite trecătorilor, că toată lumea îl găseşte simpatic, că pe pământ nu sunt decât oameni fericiţi. Acum, când era sigur că va avea o cameră

de luat vederi ultimul model şi peliculă, problema reportajului era rezolvată. Mai rămânea transportul. Nu voia să se atingă chiar de la început de cei patru sute cincizeci de franci cât reprezenta bursa, care şi aşa era cam slăbuţă. Va găsi oare ceva de lucru acolo, pe loc, ca să aibă din ce trăi? Mai bine să pună răul înainte şi să prevadă zile grele. Mâine e joi, deci e liber după-amiază. Se va interesa pe la diferite companii de navigaţie, poate obţine un bilet cu preţ redus (sau chiar un drum gratuit, de ce nu?) de la Marsilia la Abidjan, pe un cargobot. împături sei isoarea, o bägă în portofel şi se gândi cu bucurie ce uimită va fi toată familia când va anunţa seara, la masă, rezultatul demersurilor sale. Tocmai trebuie să vină şi Jean-Marc. O să rămână cu toţii ţuţ! îi veni deodată cheful să zburde, încălecă pe motoretă, apăsă pe pedală şi ascultă cu profundă voluptate duduitul motorului. Zgomotul era pentru el cea mai înaltă manifestare a forţei, a sănătăţii, a vieţii. Cum poţi iubi tăcerea? Demară brusc, cu scrisoarea pe inimă.

Scrisoarea trecea din mână în mână făcând înconjurul mesei. Daniel urmărea, triumfător, chipurile comesenilor: cea mai mirată era Charlotte, ai cărei ochi străluceau de ironie. Se aplecă graţios spre Françoise, care era cam îngândurată, cam amorţită, ca întotdeauna de altfel, şi şopti:

— Ia citeşte! E extraordinar! Daniel, te-ai descurcat dumnezeieşte!

— Zi mai bine că a avut un noroc chior! murmură Jean-Marc.

— De ce? exclamă Daniel. Am mers fără teamă drept la ţintă, asta-i tot!

— Şi ai dat peste un tip deosebit de înţelegător 1

— Pentru că am ştiut să-i explic! Tu, în locul meu, te-ai fi bâlbâit.

— Da, cu siguranţă, spuse Jean-Marc cu un zâmbet de superioritate.

Daniel îl observa pe taică-său; şi el părea mulţumi.

dar nu-şi spunea încă părerea. Ceru să vadă din nou scrisoarea, o mai citi odată şi spuse:

— Tof materialul ăsta va trebui asigurat.

— A, da? se miră Daniel. De ce?

— Dacă cumva îl strici sau îl pierzi…

— Da, asta-i adevărat!

17 – Familia Eygletière

— Şi cum – eşti minor, va trebui probabil să închei asigurarea pe numele meu. Şi ce ai de gând să faci cu transportul?

Daniel nu-şi mai încăpea în piele de mândrie. Era în centrul atenţiei. În timp ce Marcedes schimba farfuriile, el explică pe îndelete că are intenţia, chiar de-a doua zi, să dea o raită pe la diferite companii de navigaţie. Tatăl îl întrerupse:

— N-ai să obţii niciodată o călătorie gratuită. Ar fi mult mai simplu să cumperi un bilet de clasa a treia pe un vapor de pasageri care face curse regulate Marsilia-Abidjan.

— Bine, tată, dar asta costă foarte scump! spuse Daniel.

— Şase sute de franci, cel mult.

— Şi eu n-am dreptul decât la patru sute cincizeci I

— Am să-ţi dau eu diferenţa. Iar când ai să ajungi acolo, ai să te duci la unul din clienţii mei, domnul Thomassin, care locuieşte la Abidjan. Am să-i scriu eu. Îţi va da banii de care o să ai nevoie, în limitele unei sume rezonabile pe care o vom stabili împreună.

— Şi cum am să-i dau înapoi? întrebă Daniel.

— N-ai tu grijă de asta! Sunt doar tatăl tău. am şi eu dreptul să te mai ajut puţin!

Daniel se întunecă la faţă, descurajat.

— Ah, tată, n-ai înţeles nimic! bombăni ei. Potrivit regulamentului, trebuie să-mi plătesc toate cheltuielile din banii pe care am să-i câştig eu însumi, pe loc.

Philippe zâmbi cu indulgenţă.

— În principiu, da! Dar cine o să te controleze? Nimeni! Atunci? Tare prost ar trebui să fii ca să nu profiţi

de micile avantaje pe care ţi le ofer. Sunt convins de altfel că toţi prietenii tăi vor proceda la fel!

— Iar eu sunt convins că nu! exclamă Daniel, care se înroşi până-n vârful urechilor

— De ce?

— Pentru că ei sunt ca şi mine. Important pentru et e să joace jocul cinstit 1

— Şi să câştige!

— Dar nu trişând. tată! Dacă trişezi, nu mai are niciun rost! Totul e atunci o minciună

Se făcu tăcere. Daniel îşi plimba privirea în jur. Tatăl lui se uita la el cu ironie, Charlotte îi zâmbea cu afecţiune, Jean-Marc, palid şi gânditor, privea aiurea, Françoise, cu ochii în jos, fărâmiţa, nervoasă, o coajă de pline între degete.

— Bine, spuse Philippe, ai să faci cum vrei!

Mercédès aduse fructele. Daniel îşi luă înapoi scrisoa

— Ea şi o băgă în buzunar, între două bucăţele de carton, a să n-o mototolească.

— Mâine, Françoise ia masa la prânz cu mine, spuse Jean-Marc, dacă n-aveţi nimic împotrivă!

— Nu, din contra, spuse Charlotte.

Daniel spera că invitaţia se va referi şi la el. Dar pesemne că nici Jean-Marc şi nici Françoise nu preţuiau din cale-afară societatea lui. Se consolă gândindu-se la luptele care-l aşteaptă în birourile agenţiilor maritime. Şi apoi, în mlie, marea aventură! E nevoie de cel puţin două săptămâni ca să ajungi, cu vaporul, la Abidjan. Întinderea nefârşită a mării, ruliul, decalajul orar, peştii zburători, nopţile pe punte, cu toate stelele emisferei australe deasupra capului. Daniel era departe de ţărm când auzi glasul preocupat al tatălui său anunţând că săptămâna viitoare va fi nevoit să plece din nou la Londra.

— Iarăşi! exclamă Charlotte.

— Sunt dezolat, draga mea, spuse Philippe luându-i mina şi ducând-o la buze. Dar ştii prea bine că nu pot încredinţa nimănui răspunderea de a trata cu grupul Hopkins…

Charlotte părea consternată, furioasă. Într-un fel, are dreptate, se gândi Daniel. Tare neplăcut trebuie să fie pentru o femeie să aibă un bărbat care hoinăreşte tot timpul! Cu toate astea, când va fi căsătorit, şi el va pleca probabil deseori de-acasă pentru a face călătorii lungi. Biata Danielle! Dar oare cu ea se va însura? Hm! nu-i deloc sigur! Are de gând să profite din plin de viaţă înainte de a se căpătui.

— Şi cât timp crezi că ai să lipseşti? întrebă Charlotte neîncrezătoare.

— Două sau trei zile, răspunse Philippe.

— Asta spui aici, dar când ai să fii acolo, ai să găseşti o mie de treburi de făcut care te vor reţine mai mult!

Philippe râse cu poftă:

— Te asigur că nu, draga mea!

Charlotte râse şi ea şi îşi învălui soţul într-o privite plină de dragoste şi de îngăduinţă. Daniel admiră buna lor înţelegere. E atât de rar o pereche unită, la vârsta lor! Jean-Marc şi Françoise, cu nasul în farfurie, par să nu-şi dea seama ce noroc au cu asemenea părinţi.

După masă, Daniel se retrase în camera lui pentru a pregăti o lucrare la istorie, care cădea întocmai ca musca-n lapte, dat fiind că nu mai erau decât şase săptămâni până la bacalaureat. Dar băieţii s-au înţeles cu toţii între ei. nimeni n-o să scrie mai mult de zece rânduri, o să fie o adevărată hecatombă. E totuşi nemaipomenit! Profesorii ăştia fac parcă tot ce le stă în putinţă ca elevilor să le fie silă de învăţătură. Anul ăsta, până. şi guvernul e împotriva tineretului. Daniel era însă prea preocupat de viitoarea lui călătorie ca să-şi poată lua propria indignare în serios. Se revolta aşa cum ar fi făcut gimnastică. Ca să nu se îngraşe. Nici nu-şi vârâse bine nasul în caiete când deodată se deschise uşa. Françoise intră ca o vijelie. Avea o expresie stranie, obrajii străbătuţi de vinişoare vinete, ochii plini de lacrimi. îl sărută şi spuse:

— Bine ai făcut că i-ai ţinut piept tatii! Să nu trişezi! Să nu trişezi niciodată, te implor, Daniel!

Apoi ieşi în fugă. Daniel nu înţelegea nimic. Desigur,

în general, fetele sunt ţăcănite. Dar până acum socotea că sora lui este o fericită excepţie. Să fie oare şi ea ca şi celelalte? în orice caz. Ţinea mult la ea, cu aerul ei bleguţ. blajin şi studios. Îşi puse picupul în funcţiune, se ridică şi schiţă o figură din dansul acela nou despre care ţi vorbise Danielle. Dar nu-şi aducea aminte dacă trebuie să facă doi paşi înainte, doi într-o parte şi apoi să ţopăie sau să ţopăie între fiecare pas. Dar, de fapt, ce importanţă are! Numai imbecilii pot socoti că dansul e mai px esus de toate. Nu poţi să fii un explorator şi în acelaşi timp să te ţii la curent cu ultimele ritmuri la modă. Se bâţâi vreo două minute, pierdu tactul, se aşeză la loc. descurajat, sub peştele-lună cu pântecul luminos şi continuă să studieze la istorie, clătinând din cap şi pocnind din degete.

XXVI

Din tavan atârnau sticle goale de *chianti* de-a valma cu globuri de sticlă multicolore, cu ardei uscaţi şi cu jamboane de carton. O plasă de pescuit, în chip de perdea, ascundea pe jumătate vestiarul. Preţurile mâncărurilor erau trecute cu vopsea albă pe oglinda de pe perete. Un difuzor răspândea arii de mandolină. Iar în fundul sălii, lungă şi îngustă, patronul – cu o gură cât o şură, stacojiu, ameţii de căldură, de oboseală şi de *marsala* băga fără întrerupere în cuptor plăcinte dintr-un aluat gălbui.

Chelnerul, care se fripsese, scoase o înjurătură şi puse pe masă două pizze fumegânde. Aceea pe care o comandase Françoise era cu şuncă şi roşii iar cea a lui Jean-Marc cu crustacee şi moluşte. Fiecare dădu celuilalt o bucată din porţia lui ca să poată face comparaţie Greu de spus care e mai gustoasă! Françoise era atât de fericită că ia masa cu fratele ei, între patru ochi, încât uitase de principala-i supărare. Jean-Marc îi dădu să be; un pahar întreg de vin închis la culoare, parfumat – înţepător. O cuprinse mai întâi o ameţeală. Pentru câteva clipe un ocean roşu îşi legănă valurile în capul ei. îi veni să râdă fără niciun motiv. Totul o amuza aici decorul aproximativ italian, larma, îmbulzeala. Câte fată intra din când în când, îşi plimba privirile dispreţuitoare peste chipurile

consumatorilor, se legăna, înfumurată, plictisită, în spaţiul îngust dintre mese, săruta un băiat, doi băieţi, se lăsa invitată de un al treilea la nişte spaghete bologneze sau la o îngheţată de lămâie. Era atât de simplu! Françoise regretă că nu seamănă cu ele. Nişte prieteni ai lui Jean-Marc se apropiară de masa lor El îi prezentă surorii sale cu un aer de mândrie protectoare care o înduioşă. Unul din ei. Didier Coppelin, rămase chiar vreo zece minute. Avea o figură deschisă, timidă şi inteligentă. Când vorbea se uita tot timpul la Françoise.

— E cel mai bun prieten al meu, spuse Jean-Marc după ce Didier se îndepărtă. Îţi place?

— Da, mult.

Încerca şi ea să se convingă. Dar nimeni nu-i mai putea plăcea de când era metresa lui Alexandre Kozlov. I se părea că, în comparaţie cu el, toţi aceşti tineri aveau nişte feţe de bebeluşi, netede şi inexpresive. Nici nu se născuseră încă. Cum poţi iubi un băiat de douăzeci de ani?

— Dacă vrei, am putea ieşi într-o seară, toţi trei. cu Didier, propuse Jean-Marc.

— Da… poate…

Nu şi-o fi pus cumva în gând s-o vindece de dragostea ei oferindu-i această jalnică diversiune? E caraghios şi emoţionant în acelaşi timp. Ca şi cum el n-ar fi şi mai bolnav decât ea, cu Charlotte a lui! Ah! nimic de spus „frumoasă pereche de schilozi alcătuiesc amândoi, fratele şi sora, fiecare căutând să-l salveze pe celălalt dar fiind incapabil să se salveze pe el însuşi. Ca în fabula cu orbul şi paraliticul! Pe nesimţite o cuprindea iarăşi disperarea. De îndată ce-i slăbea puţin voinţa, sila de viaţă i se infiltra prin toate deschizăturile minţii, prin toţi porii pielii. Era ceva greoi, lent şi tulbure, ca o apă murdară care nu ascultă de niciun curent dar se întinde peste tot. Şi totuşi. În această degradare, se considera mai puţin vinovată decât fratele ei. Iubindu-l pe Alexandre Kozlov, nu făcea rău nimănui altcuiva decât ei însăşi, pe când Jean-Marc, încurcându-se cu Charlotte, săvârşea cel mai oribil sacrilegiu. Cu ce ciudă prefăcută primise, aseară, această

femeie vestea apropiatei plecări a soţului! în sinea ei se bucura, făcea socoteli şi planuri, în timp ce buzele îi desenau o mină de soţie părăsită. Jean-Marc trebuie să fie şi el în al nouălea cer. A şi început probabil să numere zilele…

— Nu-ţi termini pizza? întrebă el.

— Nu, răspunse ea, deodată posomorâtă. Dacă o vrei tu…

Jean-Marc îi luă farfuria. Ea îl privi: nu-l mai văzus mâncând cu asemenea lăcomie.

— E bun! spuse el.

Françoise dădu afirmativ din cap. îi ardea gâtleju! Ospătarul, care trecea pe lângă masa lor, le umplu paharele. Françoise îl bău pe al ei dintr-o înghiţitură. Iară? vâjâitul acela roşu în cap. O ceaţă tremurând în juru-i, un val fierbinte acoperindu-i grumazul, rumenindu-i pometii. Deodată spuse:

— Ce păcat că tata trebuie să olece iar săptămâna viitoare…

Jean-Marc îi aruncă o privire pe sub sprâncene şi mârâi:

— Da.

Françoise îl întărâtă, îi venea să-l lovească, să-l descumpănească. Porni şi mai vârtos la atac:

— Adică, atunci când spun: ce păcat!… nu gândeşte chiar toată lumea aşa! Tu şi Charlotte trebuie să fiţi încântaţi! Oh! Jean-Marc, cum poţi oare?…

El ridică fruntea. Ochii-i se îngustaseră de mânie. Două creneluri de unde ţâşnea o privire duşmănoasă.

— Bine, mă toanto, izbucni el, dar tu ce-ţi închipui? Că pleacă singur acolo, la Londra?

Ea nu înţelese imediat. Singur sau cu un colaborator, ce importanţă are? apoi „observând figura crispată a fratelui ei, ghici cam ce vrea să spună şi rămase înmărmurită de indignare.

— O înşală pe Charlotte pe toate drumurile, continuă Jean-Marc. Şi asta, de ani de zile. De fiecare dată când pleacă, ia câte o muieruşcă cu el.

— Nu-i adevărat! şopti ea.

— Ba da, mă fato. L-am văzut cu ochii mei. De altfel, nici nu se ascunde de mine. Îmi face chiar confidenţe, ca de la bărbat la bărbat! Şi nu-i deloc frumos, te rog să mă crezi!

Françoise repetă:

— Nu-i adevărat!

Dar simţea că el nu minte, că exagerează poate un pic, că acesta e cumplitul adevăr. Lepra îi contamina treptat anturajul. În cine să creadă, pe cine să respecte, pe cine să ui meze dacă nici tatăl ei nu face mai multe parale decât ceilalţi? Jean-Marc îşi spori avantajul.

— Îţi dai seama că niciodată n-aş fi făcut asta dacă n-aş fi ştiut că taică-meu n-o mai iubeşte pe Charlotte şi că are o metresă! spuse el.

Françoise îşi încovoie umerii, zdrobită. În capul ei dănţuia o sarabandă de trupuri goale care se contopeau.

Iar tatăl ei s-a prins şi el în aceeaşi horă din care făceau parte şi ea şi Jean-Marc. Pe toţi îi zgândărea aceeaşi poftă, josnica poftă trupească! Şi în seara asta avea întâlnire. la cinci, cu Alexandre Kozlov. Ar fi vrut să aibă curajul să nu se ducă. Dar nu-i mai poruncea raţiunea, ci trupul. Un trup avid. nerăbdător, deşănţat, vrednic de ură. La prima vedere nu era nicio legătură între faptul c-a taică-său avea o amantă şi propriile ei probleme. Şi totuşi, de când aflase acest lucru, nu mai era sigură de nimic – de dragostea ei de femeie, de respectu-i filial, de afecţiunea-i fraternă, de încrederea ei în Dumnezeu!

— E respingător!

— Da, mormăi Jean-Marc, aş fi preferat să nu-ţi spun toate astea dar, pe de altă parte, nu puteam să mai văd adoraţia pe care-o nutreai pentru tata şi pe care-o merită atât de puţin!

Se uita la ea cu îngrijorare şi cu părere de rău. ca pentru a-i cere iertare de durerea pe care i-o pricinuise.

— Deschide ochii. Françoise, renunţă la visele tale de copil, adăugă el.

Chelnerul le aduse lista de bucate. Ea clătină din cap:

nu voia desert. Jean-Marc comandă două cafele:

— Ai să vezi, sunt foarte bune aici.

Françoise răsuflă adânc. Gata, s-a terminat. Revolta ei se potolise. O cuprindea un fel de apatie. Îşi învârtea linguriţa în ceaşcă şi nu mai simţea nici tristeţe, nici bucurie, nici teamă. Tot ceea ce alcătuise existenţa ei de până atunci se îndepărta. Suferise oare într-adevăr? şi de ce? Jean-Marc încercă în mai multe rânduri s-o înveselească. povestindu-i întâmplări din viaţa lui de student; ea zâmbea la întâmplare şi nu răspundea. Un singur luciu era important: întâlnirea pe care o va avea în curând…

În sfârşit. Jean-Marc plăti şi se ridică. Trebuia să plece. Iar ea mai avea trei ore întregi până la întâlnire. Era frumos afară. *Pizzeria* se afla pe rue des Écoles. Coborî spre cheiurile Senei. Se pomeni deodată şezând, obosită, pe o bancă din Grădina Zoologică, în faţa cuştei cu maimuţe. Se uita la ele cum se fugăresc, se trag una pe alta de coadă, se înjură, descoperindu-şi dinţii, se leagănă pe o creangă, ronţăie câte o alună americană, ard câte o palmă unui pui păros şi plângăreţ, se purică cu o gravitate filosofică, îşi scărpină cu vârful degetelor fundul roşu şi lucios…

Îşi dădu multă osteneală ca să ajungă cu zece minute întârziere la întâlnire. Pe palier, se opri nedumerită: de uşa lui Alexandre Kozlov era prins un plic cu o pioneză. De-a latul dreptunghiului de hârtie, un singur cuvânt, scris cu creionul: Françoise”. Desfăcu plicul, despături hârtia şi citi:

— „Fetiţă dragă, am fost nevoit să plec. Vei sosi poate înaintea mea. Cheia e sub preş. Intră şi pregăteşte-te. Mă întorc repede”.

Françoise rămase câteva clipe nemişcată, încercând un vag simţământ de ruşine. „Fregăteşte-te”. Limbajul acesta o şoca. Dar în fond de ce? Nu poate fi supărată pe Alexandre Kozlov că spune lucrurilor pe nume. Scopul care a îndemnat-o să vină aici e atât de departe de visele ei! E oare atât de proastă încât să caute poezie acolo unde nu

există altceva decât o cerinţă animalică? El, cel puţin, e sincer. Un bărbat, un bărbat adevărat, cu toate poftele-i trupeşti. Ca tatăl ei, ca Jean-Marc... Să plece? Sau să rămână? Se aplecă, ridică un colţ al preşului, înţepându-şi degetele în perii aspri, simţi un miros de sfoară putrezită şi de praf. Cheia o privea, strălucitoare, batjocoritoare. Se auzeau ţipete de copii cu un etaj mai sus. Françoise deschise uşa.

XXVII

Erau atâtea buruieni incit după ce curăţă jumătate din alee Mădeleine îşi îndreptă trupul, descurajată, cu şalele frânte, cu mii de puncte scânteindu-i în faţa ochilor. În spatele ei, totul era curat dar în faţă, pietrişul adunat grămadă scosese la iveală o fâşie de pământ negru, năpădit de bălării. Nu, oricât s-ar strădui, tot nu poate termina până deseară. Îşi şterse fruntea eu dosul palmei fără a lăsa din mină vechiul cuţit cu care dezgropa pirul. Un miros de pământ reavăn îi pătrunse în nări. Îşi aminti cu ce plăcere îngrijea pe vremuri bucăţica asta de grădină şi se miră cât de repede oboseşie acum. Vârsta, fumatul, viaţa sedentară... Era cât pe ce să-i ceară lui moş Martin să facă el treaba asta. Lucra cu ziua la familia Ferrero şi ar fi putut foarte bine să-i plivească grădina în timpul liber. La început Madeleine nutri cu laşitate gândul că s-ar putea descotorosi de o sarcină care era acum peste puterile ei trecând-o pe seama altcuiva, dar mândria’s* dovedi mai puternică. Nu, mai bine crapă decât să se recunoască învinsă. Se îndoi din şale, înfipse cu înverşunai cuţitul în pământul moale şi smulse un buchet superb de pir cu rădăcină cu tot. Alături, mai era încă unul, şi mai frumos. Broboane de sudoare i se iveau pe frunte. „După aceea, aprind o ţigară”. Zbârnâitul telefonului ajunse până la urechile ei. Înăbuşit. Mormăi: „Fir-ar al dracului!” şi se repezi spre casă. Alerga. Era cald. Clopotniţa fostei biserici se detaşa, cenuşie şi sobră, pe un cer albastru presărat cu nouraşi rotunzi. „Ce frumos e!” gândi ea, cu inima râzând de bucurie. După lumina intensă de afară, nu

mai distingea nimic în penumbra din casă. Ridică receptorul pe dibuile şi îl auzi pe Jean-Marc. Avea un glas straniu, răguşit, depărtat:

— Alo, Madeleine…

— Da! Tu eşti, Jean-Marc? Ce faci?

Niciun răspuns. Apoi, din adâncul spaţiului plin de zumzet, se auzi din nou vocea lui Jean-Marc:

— Madou… Ascultă. Madou… Pe Françoise au dus-o adineauri la spital.

Madeleine se clătină sub lovitură. Presimţi că va urma ceva insuportabil şi. Încordându-şi puterile întrebă:

— La spital? D r de ce?

— A făcut o pre; ţie.

— Ce prostie? 1 l-ai, vorbeşte!

— A luat o doză foarte mare de barbiturice.

Deşi i se tăiau picioarele de spaimă, Madeleine refuza încă să creadă în cec a ce-i spunea Jean-Marc.

— Barbiturice? repetă ea, ca şi cum tot nu reuşea. să înţeleagă. Şi ce?

— A vrut să se sinucidă. Madou.

— Doamne Dumnezeule! bolborosi ea.

— Doctorul Maupel a spus că n-o poate îngriji acasă. A chemat Salvarea. Françoise e acum la clinica din Neuilly, îţi dai seama că acolo au de toate.

— Dar viaţa nu-i este în primejdie?

— Ba da. Madou. e foarte grav. Cred că ar trebui să vii.

Trecând acum de la o extremă la alta, Madeleine îşi închipui tot ce poate fi mai rău. Nu, i se ascunde adevărul. Françoise a murit. Sufletu-i se cutremură la un astfel de gând.

— Îmi spui adevărul. Jean-Marc? rosti ea cu voce sugrumată.

I se aşezase un nod în gât.

— Îţi jur că da, răspunse el. Dar Maupel e foarte îngrijorat.

— Bine! spuse ea. Plec chiar acum

Madeleine puse receptorul în furcă, vru să urce în

camera ei dar n-o mai ţinură picioarele şi se prăbuşi într-un fotoliu, cu răsuflarea pierită, cu ochii împăienjeniţi de lacrimi, privindu-şi mâinile murdare de pământ

Deşi fereastra era deschisă, în mica sală de aşteptare stăruia un miros vag de medicamente. Madeleine luase loc pe un scaun de nichel şi fuma. În faţa ei, pe un scaun identic, şedea Charlotte, picior peste picior, tăcută, cu înfăţişarea aspră şi faţa abia fardată. Cu un cot sprijinit de genunchi, cu bărbia în palmă, privea pardoseala cu ochi inexpresivi. Picioru-i fin, într-un pantof de antilopă bej cu toc jos, se legăna încet. În dreapta ei se afla o poşetă aurie de piele de crocodil cu o eşarfă înnodată de mâner. Jean-Marc stătea în picioare lângă uşă, cu spatele rezemat de perete, ţinându-şi mâinile în buzunar. Avea faţa trasă, pleoapele umflate şi obrajii nebărbieriţi. Nu se uitase nici o singură dată în direcţia mamei sale vitregi. Parcă aşteptau amândoi într-un culoar să le vină rândul la judecătorul de instrucţie Madeleine îşi strivi ţigara într-o serumieră plină de mucuri de pe o masă scundă, printre reviste cu paginile mototolite, şi-şi îndreptă privirile asupra lui Daniel care stătea în faţa ferestrei. îl vedea din trei sferturi. Desigur, el nu înţelegea nimic din ceea ce se întâmplase cu soră-sa. Uluit de cele petrecute, încerca în zadar să dea chipului său copilăresc o expresie plină de bărbătească hotărâre. Din când în când îi tremura uşor bărbia şi ofta din adâncul pieptului. Madeleine se uită cu coada ochiului la ceasul de pe mână: patru şi douăzeci. Niciodată nu făcuse atât de puţin cu maşina de la Touques la Paris. Venise direct la clinică. Acolo fusese operat Daniel de apendicită, cu şapte ani în urmă… Recunoştea totul, grădiniţa cu un arbore de Iudeea în mijloc, coridorul verde-gălbui, sala de aşteptare strâmtă, cu mobile de metal lucios. Era atât de îngrijorată atunci! Dar la Daniel în cameră au lăsat-o să intre imediat după operaţie, încă înainte să se fi trezit. De ce sunt acum atât de severi? „Vizitele sunt interzise până la noi dispoziţiuni”. De patruzeci şi cinci de minute stă şi aşteaptă veşti. O infirmieră venise în două rânduri pentru a mai linişti familia: starea bolnavei nu s-a înrăutăţit,

medicul reanimator stă tot timpul la căpătâiul ei… Madeleine îşi deschise poşeta pentru a mai scoate o ţigară şi văzu, în buzunarul de piele, scrisoarea pe care o lăsase Françoise pentru ea, pe noptieră. Jean-Marc i-o dăduse, scuzându-se că a deschis-o… M-am gândit că vom găsi poate unele indicaţii… Trebuia să ştim, ca să-i putem spune doctorului…” Françoise nu scrisese nimănui altcuiva. Madeleine îşi reaminti conţinutul bileţelului: „Iartă-mă, Madou, pentru durerea pe care ţi-o pricinuiesc, dar am înţeles acum că nu sunt făcută pentru viaţa asta. Mi-e silă de toate. Trebuie să dispar. Ştiu că această hotărâre este monstruoasă, dar cred că Dumnezeu va fi indulgent şi va ierta marele păcat pe care-l săvârşesc renunţând la viaţa pe care mi-a dat-o. Mă îndrept totuşi spre el cu încredere…” Din spusele Charlottei. şi ale lui Daniel, care luaseră masa cu Françoise în ajun, fata se dusese să se culce pe la nouă şi jumătate, spunând că e cam obosită. Dar nu părea nici tristă, şi nici preocupată. Dimineaţa. Mercédès a vrut să intre în camera ei, dar uşa era încuiată pe dinăuntru. Întrucât nu răspundea, au chemat portarul care a forţat: broasca. Philippe e la Londra şi urmează să se întoarcă abia peste cinci zile. Până atunci, se gândi Madeleine, totul se va aranja… Totul, afară probabil de disperarea Franco zisei. Cum i-a putut trece prin minte ei, care e atât de evlavioasă, să-şi ia viaţa? Dezgustul pe care i-l inspirau Jean-Marc şi Charlotte nu putea explica un asemenea gest nesăbuit. Un alt sentiment, mai puternic, o fi împins-o. Dar ce anume? O decepţie amoroasă? Patrick? Meditatorul ei de rusă? Nu, de curând vorbise cu Françoise despre el: părea să-l cam placă, dar atâta tot.

— Ah. ce mult durează! oftă Madeleine. Sper că ne vor lăsa totuşi s-o vedem astăzi!

— M-ar mira, spuse Jean-Marc. Când a venit doctorul Maupel, Françoise era în comă. L-a chemat imediat pe un confrate, doctorul Chorus, un anestezist – reanimator, care a cerut să fie adusă aici. De atunci, respiră numai cu tubul de oxigen şi e îndopată cu stricnina şi cu maxiton ca să-şi

recapete cunoştinţa…

Daniel se întoarse: era palid, îi tremurau buzele. Madeleine se temu că va scoate un strigăt, dar el nu spuse nimic şi lăsă ochii în jos.

— Doctorul Maupel a fost atât de atent! rosti Charlotte cu glas cristalin. Din păcate a trebuit să plece. Acum doctorul Chorus se ocupă de Françoise. De altfel, şi el e foai-te drăguţ! Tânăr, energic…

Agasată de intonaţia afectată a Charlottei, Madeleine Li scoase o ţigară din poşetă şi şi-o înfipse în mijlocul gurii. Jean-Marc se apropie şi aprinse bricheta. Madeleine u aplecă asupra flăcăruii, aspiră lung, înghiţi un fum acru şi călduţ, uitându-se de aproape, cu insistenţă, în ochii nepotului. În adâncul acestor pupile albastru-închis citi o derută, o zăpăceală, o rugă dureroasă. Era complet descumpănit. Chiar dacă soră-sa nu se gândise la el atunci când hotărâse să-şi pună capăt zilelor, Jean-Marc se simţea totuşi vinovat. Se îndreptase şi îşi punea acum bricheta în buzunar. Charlotte rămăsese neclintită. Madeleine se gândi la tainicele legături ale acestui cuplu. Cum ţi-ai putea închipui că e ceva între ei? Charlotte începea să se ofilească, pleoapele-i obosite, pielea de pe gât care nu mai era chiar atât de netedă, gura-i suplă şi versată vădeau o femeie cu experienţă, în timp ce Jean-Marc, a faţa-i întinsă, era tinereţea întruchipată. „Un copil delicat, emotiv, răsfăţat, dar în fond atât de tandru, atât de vulnerabil. Şi alături de el, femeia asta egoistă, amorală şi cochetă care-l duce cu belciugul de nas. laici nici nu crâcneşte. Acum îi e ruşine de privirea-mea care-l judecă. Ba nu, prea puţin îi pasă. E poate puţin speriat de ceea ce s-a întâmplat cu soră-sa. Dar o să-i treacă. Tinerii au memoria scurtă. La ei, rănile se cicatrizează repede”. Madeleine se răsturnă pe spateaza scaunului. Liniştea din această sală de aşteptare verde-pal te amorţeşte ca un medicament administrat picătură cu picătură. Patru oameni stau cu sufletul la gură, tremurând pentru viaţa unui al cincilea, şi n-au totuşi nimic să-şi spună. O formidabilă conspiraţie a minciunii din comoditate. Într-o atmosferă de sinceritate, grija şi

temerea ar fi fost mai uşor de suportat decât în mijlocul acestei făţărnicii. Un anumit adevăr nu trebuia să iasă la iveală din cauza lui Daniel. Madeleine avu impresia că se sufocă şi îşi duse mâna la gât... Se auziră paşi pe coridor. Cele patru capete se întoarseră toate în acelaşi timp spre uşa cu geam. Sticla era translucidă până la jumătatea înălţimii. O bonetă albă de infirmieră lunecă în partea transparentă şi dispăru.

— Eu cred c-au uitat de noi, spuse Jean-Marc.

— Ar trebui poate să te duci să vezi, propuse Charlotte.

— N-o să mă lase să intru.

Deodată Madeleinei îi trecu prin minte că infirmiera n-a mai venit de atâta timp pentru că starea Françoisei s-a înrăutăţit, O cuprinse o spaimă care mătură totul în calea ei. Adresă o rugă mută pereţilor verde-pal, plafonierei rotunde şi opalescente, clanţei de aramă de ia uşă care încremenise parcă pentru totdeauna în poziţie orizontală. „Nu, nu-i aşa că nu se poate? că aşa ceva nu se va întâmpla, ar fi nedrept, nu Françoise, nu ea!...” Daniel scoase o batistă din buzunar şi îşi suflă nasul. Avea guturai. Ce caraghios, pe căldura asta! Charlotte îşi deschise poşeta, controla ceva înăuntru, o închise la loc şi o aşeză din nou lângă ea. Piciorul, în pantofu-i de antilopă bej, îşi reluă legănarea ritmică. Un miros de mâncare caldă venea de la bucătărie. La ora asta? E drept că la spital se mănâncă devreme. De altfel, după ora opt, vizitatorii sunt rugaţi să plece. Să plece fără s-o vadă? Ah, nu!... Jean-Marc îşi lungi gâtul, aruncă o privire peste geamul translucid şi anunţă:

— Vine doctorul Chorus.

Madeleine simţi că i se strânge inima. Intră un bărbat de vreo treizeci de ani, în halat alb, cu obrajii fragezi de păpuşă, cu părul blond tuns în formă de perie. Ochelarii cu ramă de baga îi atârnau pe piept. Madeleine se ridică, ţeapănă de spaimă. Charlotte se sculă şi ea. Daniel şi Jean-Marc se apropiară. Doctorul Chorus schiţă un zâmbet obosit.

— Da, spuse el, au început să-i reapară reflexele Cred c-o să scape.

Muşchii Madeleinei se destinseră. Revenea la viate ca şi Françoise, o viaţă intensă, caldă, preţioasă, inestimabilă. Moleşită de fericire, bolborosi:

— E într-adevăr în afară de primejdie, domnule doctor?

— Aşa cred. Voi putea spune mai precis mâine…

— Am putea s-o vedem?

— Nu, nu înainte de patruzeci şi opt de ore.

— Dacă e mai bine…

— E mai bine pentru noi, dar nu pentru dumneavoastră.

După ce rosti aceste cuvinte, medicul se întoarse către Charlotte. Era evident că, în ochii lui. Charlotte era singura persoană importantă din familie. Luând o expresie maternă, plină de îngrijorare şi de încredere în acelaşi timp, Charlotte nici nu încerca să-i schimbe părerea. „E de-a dreptul comic”, îşi spuse Madeleine enervată.

— Acum, doamnă, continuă doctorul Chorus, e deosebit de important s-o izolăm pe fiica dumneavoastră de lume. Chiar mai târziu, când veţi putea s-o vizitaţi, am să vă rog s-o trataţi cu multe menajamente. Va trebui, o bucată de vreme, să nu-i pomeniţi nimic din cele ce i-ar putea aminti de gestu-i disperat, să n-o contrariaţi. Faceţi-o să schimbe atmosfera, să schimbe mediul în care trăieşte, să se inter-eseze de ceva nou… Unii bolnavi rămân obsedaţi de ideea sinuciderii. Dacă nu găsesc înţelegerea cuvenită, dacă mediul în care trăiesc nu-i prielnic, pot încerca din nou…

— Doamne Dumnezeule! Dar e îngrozitor! gemu Charlotte. Credeţi într-adevăr…

— Nu, sper că în ce-o priveşte pe fiica dumneavoastră, totul se va termina cu bine, dar e de datoria mea să vă atrag atenţia.

— Va trebui supravegheată?

— E un cuvânt mult prea tare. Aveţi numai grijă să nu se simtă părăsită, neglijată, să nu-i lăsaţi la îndemână

medicamente toxice…

În timp ce doctorul vorbea, Charlotte clipea din gene tamponându-şi nările cu o mică batistă. Jean-Marc, căruia îi mai revenise puţin sângele în obraji, întrebă:

— Şi acum, ce-i faceţi, domnule doctor?

— Tot acelaşi lucru: perfuzie intravenoasă de ser glucozat cu diferite mixturi.

— Şi e într-adevăr mai bine? întrebă Daniel cu un aer încăpăţânat şi bănuitor.

— Desigur!

— Ah! mulţumesc, mulţumesc, domnule doctor! suspină Charlotte. Vă suntem atât de recunoscători, dumneavoastră şi domnului doctor Maupel!

„Slavă Domnului, primejdia a trecut, se gândi Madeleine. Totul e bine acum, Să nu mă mai gândesc la nimic, să mă las pradă acestei senzaţii de destindere, de liniştire, de siguranţă lăuntrică… Eram sigură că totul se va termina cu bine. Nici nu se putea altfel!…”

După ce se retrase doctorul Chorus, Daniel exclamă:

— Uf, am avut nişte emoţii!

Privea în jur cu o satisfacţie sportivă. Madeleine îşi trecu degetele răşchirate prin chica lui şi îl sărută:

— Am avut cu toţii nişte emoţii!

Charlotte zâmbea făcându-şi vânt cu eşarfa.

— E nasol că nu permit încă vizitele! reluă Daniel. De fapt, tata o să se întoarcă tocmai când o s-o putem vedea!

— Da, spuse Charlotte. Sper foarte mult ca până atunci s-o putem aduce acasă. Dacă tatăl tău ar afla ce a făcut 1

— Nu vrei să ştie?

— A, nu! spuse Charlotte.

Madeleine îi aruncă o privire ascuţită. Jean-Marc întoarse capul. Mânjiţi cu noroi şi unul şi altul din cap până în picioare!

— De ce? întrebă Daniel.

— Gândeşte-te şi tu! spuse Charlotte. Tatăl tău are destule griji şi aşa! N-ar înţelege, ar fi furios pe Françoise! Şi ai Lfuzit ce-a spus doctorul, nu trebuie deloc contrariată

Nu, vom născoci noi ceva: că… s-a intoxicat cu nişte conserve, că a avut o ciiză de ficat, că trebuie să stea la pat câteva zile… Nu-i mai bine aşa, Madeleine?

Făcând un efort, Madeleine răspunse:

— Da.

— Bine, bine! mormăi Daniel. Dar nici mamei n-o să-i spunem nimic?

— Nu văd ce rost ar avea să facem zarvă în jurul acestei poveşti. De ce, te deranjează?

— Nu, deloc.

— Ei, atunci? Hai, nu mai face şi tu mutra asta!

Charlotte râse şi-i mângâie uşor obrazul cu dosul palmei.

Complice fără voie, Madeleine îşi căută nervoasă o ţigară în poşetă, dar pachetul era gol. îl mototoli şi-l aruncă pe masă.

— Vrei una americană? o întrebă Jean-Marc.

— Nu, răspunse ea cu voce aspră, nu-rtai plac.

XXVIII

— De ce ai venit? murmură Françoise.

— Voiam să te văd, scumpa mea, spuse Madeleine aşezându-se la căpătâiul ei. Eram tocmai la Paris şi…

— Minţi.

— Nu, vai de mine!

— Ba da, minţi.

Françoise vorbea cu o voce stinsă, fără intonaţie. Ochii, aţintiţi asupra Madeleinei, priveau parcă prin ea, la ceva care se afla dincolo de pereţi. Chipu-i gălbejit avea o expresie de totală indiferenţă. Un ac de perfuzie îi era înfipt într-o vână din braţul stâng şi fixat cu un plastur «Dintr-un flacon, agăţat de un suport înalt, serul cobora picătură cu picătură printr-un tub subţire. Din când în când, o bulă sclipitoare se desprindea şi se ridica prin lichidul transparent din sticlă. Madeleine inspecté mica rezervă dată cu vopsea albastră, goală, curată şi impersonală, îşi îndreptă din nou privirile asupra nepoatei, prizoniera acestui aparat complicat, şi mima i se strânse

de milă. Charlotte şi Jean-Marc fuseseră de acord, fără să fie nevoie să insiste prea mult, că pentru prima oară e mai bine să se ducă singură la Françoise: urma să-i cheme apoi dacă tânăra şi-ar fi manifestat dorinţa să-i vadă. Au şi trecut patruzeci şi opt de ore de când a avut loc drama! Françoise e în afară de pericol dar aerul ei distant, aproape indiferent chiar, dovedeşte cât de gravă îi este rana. Urmele rămase în trupul şi sufletul ei erau probabil atât de adânci încât nici nu mai ştia pe cine iubeşte, pe cine urăşte. Părea chiar contrariată de vizita mătuşii sale. Pentru ea, Madeleine era tot lumea celorlalţi, lumea aceea pe care a vrut s-o părăsească şi în care a fost readusă cu de-a sila.

— Ţi-e sete? o întrebă Madeleine pentru a curma tăcerea.

Fără a clipi din gene şi aproape fără a mişca buzele, Françoise şopti

— Nu.

— Doctorul mi-a spus că de mâine n-or să te mai necăjească cu perfuziile.

— Da.

— E foarte priceput doctorul Maupel…

— Da.

— Vrei să-ţi aduc ceva de-acasă?

În loc să-i răspundă Françoise întrebă:

— Cât e ceasul?

— Trei şi zece.

— În ce zi suntem?

— Miercuri. Pentru ce?

— Aşa, pentru nimic.

Se lăsă o tăcere lungă. Culcată pe spate, cu acul împiântat în vână, cu privirea vagă, Françoise respira liniştit. Deodată întrebă cu glas înăbuşit.

— Ai venit singură?

— Da, bineînţeles! răspunse Madeleine.

— Dar ceilalţi?

— Care ceilalţi?

— Jean-Marc, Daniel, tata, mama…

— Vor veni mai târziu, dacă vrei.

— Nu! Să nu vină... Nu vreau să văd pe nimeni!... Pe nimeni!...

O roşeaţă îi coloră pometii. Întoarse capul pe pernă spre Madeleine şi deodată ochii i se umplură de lacrimi.

— Când te întorci la Touques? întrebă ea în şoaptă.

— Când ai să te faci bine.

— Ia-mă cu tine!

— Bine, fetiţa mea.

— Aşa zici tu, dar de fapt n-ai de gând.

— Ba da...

— Ia-mă cu tine, ia-mă chiar acum, Madou...

— Ar trebui să avem permisiunea doctorului.

— Atunci cheamă-l... Explică-i... Hai, repede, repede! ... Noi amândouă acolo... Numai noi, singure...

Tăcu. Lacrimi i se prelingeau pe obraji. Madeleine se aplecă s-o sărute dar ea se trase înapoi crispată, ferindu-şi privirea:

— Nu, lasă-mă...

— Dar...

— Lasă-mă, Madou... Nu mă atinge...

Madeleine se rezemă de speteaza scaunului. şi îşi observă nepoata cu o atenţie plină de pasiune: era ca jupuită de vie, cea mai mică atingere o făcea să urle de durere. Nu se va şti probabil niciodată de ce a vrut să se sinucidă. Vindecată, se va închide şi mai mult în sine, împreună cu taina ei. Să plece amândouă la Touques? Da, de ce nu?... E poate chiar cea mai bună soluţie! Françoise părea să fi aţipit, cu faţa moleşită, cu ochii închişi şi braţele întinse de-o parte şi de alta a trupului firav. Bulele continuau să se ridice în flaconul cu ser. Zgomote înfundate veneau din fundul clinicii: o rumoare de hotel arhiplin. Imposibilitatea de a fuma o chinuia pe Madeleine, punându-i nervii la grea încercare. Scoase din poşetă o cutie cu bomboane de eucalipt, scutură câteva în căuşul palmei, le înhăpă. Începu să le sugă, apoi făcu o strâmbătură.

— Sunt rele. nu-i aşa? spuse Françoise cu o voce

stinsă, aproape fără să ridice pleoapele. Poţi să fumezi, dacă vrei…

— Nu, mă pot lipsi foarte bine.

Se aşternu iarăşi o tăcere prelungă. O infirmieră intră pentru a controla serul din flacon, spuse câteva cuvinte amabile, zâmbi şi se făcu nevăzută.

— Pare drăguţă, spuse Madeleine.

— Da, murmură Françoise. Dar nu-mi place cea din tura de noapte… Aş vrea să stai tu în locul ei. S-ar putea pune un pat lângă al meu. Ai dormi aici… Adu-ţi aminte, aşa ai făcut şi la Daniel, când l-au operat!

Emoţia care o cuprinse pe Madeleine fu atât de puternică încât o apucă un fel de ameţeală. Când se dezmetici se ridică brusc în picioare. O energie revendicativă o însufleţea. Toate forţele ei, câtva timp împrăştiate, se adunau acum din nou pentru a ataca un obiectiv precis.

— Mă ocup chiar acum de treaba asta! spuse ea.

Şi se îndreptă spre uşă uitând să mai meargă în vârful picioarelor. Pe culoar. îl întâlni pe doctorul Maupel care venea să examineze pacienta.

Charlotte o pofti pe Madeleine să ia loc pe divan, se aşeză alături de ea, cu picioarele într-o parte şi cu mâinile încrucişate în poală. Aplecată spre Madeleine, întrebă cu o expresie de curiozitate imperioasă şi tandră:

— Ei, cum ai găsit-o?

— E foarte calmă, răspunse Madeleine.

— Ţi-a spus de ce-a făcut-o?

— Nu. De altfel deocamdată nici nu vreau să ştiu.

— Ai dreptate. Principalul e să scape!

— Şi să nu încerce iarăşi!

— Bineînţeles! Vai, ce încurcătură! Biata Françoise! Am să trec mâine dimineaţă pe la ea…

Madeleine aprinse o ţigară, dădu din cap şi spuse:

— Te-aş ruga să nu te duci.

— De ce?

— E încă foarte slăbită, foarte zdruncinată…

— N-am să stau decât zece minute.

— Nu vrea să vadă pe nimeni…

— Cum aşa, pe nimeni? Dar dumneata?

— Cu mine e altceva…

Chipul Charlottei se înăspri. Privirea-i deveni ascuţită şi sumbră între pleoapele pe jumătate închise.

— Nu înţeleg… spuse Charlotte pe un ton înţepător – Mi se pare totuşi că-i sunt rudă foarte apropiată… tot atât de apropiată ca şi dumneata, Madeleine… După tot ce s-a întâmplat, e normal să mă duc s-o văd, să-mi exprim îngrijorarea, afecţiunea…

— Nimic nu-i normal în toată povestea asta, ştii prea bine, Charlotte, spuse Madeleine privind-o ţintă.

Ultimele raze de soare pătrundeau în salon prin cele două ferestre deschise spre grădină. În copaci, păsările se sfădeau. Dincolo de acest ciripit iritat, răzbătea de departe hârşâitul surd al maşinilor pe cheiurile Senei. Ca şi cum n-ar fi auzit cuvintele Madeleinei, Charlotte continuă, îngrijorată:

— …Şi apoi trebuie să pregătesc întoarcerea Françoisei. Sunt anumite măsuri de luat. Philippe se întoarce poimâine, nu ştiu dacă îţi dai seama…

— Îmi dau atât de bine seama, încât o voi lua pe Françoise cu mine la Touques, spuse Madeleine.

Charlotte tresări:

— Cred că nu vorbeşti serios!

— Ba da.

— Puteai cel puţin să-mi ceri părerea!

— Am preferat să cer părerea doctorului Maupel.

— Şi, bineînţeles, el e de acord cu dumneata?

— Nu numai că e de acord, dar a şi subliniat – cu cât mai repede, cu atât mai bine. Vom pleca direct de la clinică vineri dimineaţă.

— Poimâine? exclamă Charlotte. Tocmai în ziua când soseşte tatăl ei!

— Da, tocmai!

— O să vrea s-o vadă.

— Ţi-am spus că Françoise nu vrea să vadă pe nimeni!

— E o copilărie!

— Nu, Charlotte.

Jenată de razele soarelui, Charlotte se trase puţin înapoi.

— Găsesc că e inadmisibil, Madeleine, să-ţi impui întotdeauna voinţa în casa asta! spuse ea. Philippe e totuşi cel care trebuie să hotărască…

— Cum ar putea el să hotărască ceva, dacă dumneata îi ascunzi totul? răspunse ironic Madeleine.

Avea sentimentul că se răzbună pe un adversar care multă vreme o dominase. E foarte plăcut s-o vezi pe această femeie nemulţumită, căutându-şi ideile, cuvintele.

— Mă întreb cum am să-i explic lui Philippe că fiică-sa a plecat fără să-l aştepte! bombăni supărată Charlotte.

Madeleine îşi întări cu deosebită satisfacţie avantajul 5

— Ai spus-o chiar dumneată zilele trecute: Françoise s-a intoxicat cu nişte conserve alterate, medicul i-a recomandat o odihnă totală, un regim sever…

— Toate astea se pot face şi la Paris.

— Da, dar Françoise a preferat să plece la Touques.

— Philippe o să fie furios! De altfel, chiar dacă Françoise pleacă cu dumneata la Touques, va trebui să se întoarcă repede, pentru examenele de sfârşit de an.

— Oh, examenele de sfârşit de an! E ceva foarte depăşit după tot ce s-a întâmplat!

— Şi apoi mai e şi croaziera noastră în Grecia în cursul lunii iulie…

— Sper că n-ai de gând s-o iei acolo?

— Ba da, cum să nu!… E ceva stabilii demult! Călătoria asta îi va face foarte bine!

— Când zi de zi te va avea pe dumneata înaintea ochilor, între taică-său şi Jean-Marc? M-aş mira! Nu, Charlotte, cu cât ai să te ocupi mai puţin de Françoise, cu atât va fi mai bine pentru ea.

— Dragă Madeleine, uiţi mi se pare că nu sunt singură. Philippe are şi el un cuvânt de spus. Când am să-i aduc la cunoştinţă că fiică-sa refuză să plece cu noi…

— Nu mai flutura mereu numele lui Philippe de parcă ar fi o sperietoare! izbucni Madeleine exasperată. Nu se va supăra şi nu va face scandal decât în măsura în care dumneata ai să-l aţâţi. Şi nu cred că ăsta e în interesul dumitale!

Charlotte luă o pernuţă de pe divan, o bătu. apoi o netezi cu palma pentru a-i reda forma iniţială şi rosti cu o voce blândă:

— De ce vorbeşti mereu de interesul meu? Eu nu mă gândesc decât la interesul Françoisei.

Atâta ipocrizie o sufocă pe Madeleine. Orbită de mânie, nu aşteptă să-şi vină în fire pentru a porni la contraatac:

— Ah, nu, Charlotte! Ajunge! Uiţi că din cauza dumitale şi a lui Jean-Marc, atmosfera din această casă devenise irespirabilă pentru această biată copilă! Era prea curată ca să poată suporta murdăriile voastre! De aceea şi-a pierdut capul! De aceea a vrut să moară!…

În timp ce vorbea, faţa Charlottei se lumina de un zâmbet ironic. Ochii, dinţii îi străluceau în penumbră. Avea un aer de suavă cruzime, de dispreţ vesel. Când Madeleine se opri, cu răsuflarea tăiată, ea îi spuse:

— Constat că ai rămas în urmă, draga mea Madeleine, şi chiar destul de mult! Să-ţi fi ascuns ceva Françoise? în orice caz, nu e chiar atât de pură precum îţi închipui dumneata. Iar nebunia pe care a făcut-o se datorează unei decepţii sentimentale.

— Născoceşti orice numai ca să ieşi basma curată!

— Dacă aş vrea să născocesc, aş găsi ceva mai original decât povestea unei fete care s-a culcat cu profesorul ei.

— Cum?

Madeleine simţi că o fulgeră ceva şi încă înainte ca durerea să-i pătrundă sufletul. Îşi dădu seama că rana este adâncă.

— Întreab-o pe Françoise, dacă nu crezi, continuă Charlotte. De altfel, bărbatul acela pe care l-am cunoscut în aceeaşi seară când l-ai cunoscut şi dumneata, e destul

de bine. Cam bătrâior însă pentru ea şi cu o mentalitate pe care e incapabilă s-o înţeleagă. E într-adevăr foarte dureros că a dat tocmai peste el pentru iniţierea în viaţa ei de femeie!…

Charlotte continua să zâmbească, senină, siguă de ea, insolentă. Luptând din răsputeri împotriva evidenţei. Madeleine rosti cu greu:

— Chiar ea ţi-a spus?

— Nu. Dar e ca şi cum mi-ar fi spus. A lipsit o noapte întreagă de acasă, noapte pe care a petrecut-o cu bărbatul acela iar apoi, la cinci dimineaţa, s-a dus, cu ochii scăldaţi în lacrimi, să-i povestească lui Jean-Marc ce i s-a întâmplat. El a încercat, bineînţeles, s-o potolească, s-o aducă la realitate dar – ştii cum e Françoise – prea le pune toate la inimă!…

De câteva clipe Madeleine avea impresia că se înăbuşă. De data asta, trebuia să recunoască: era la pământ. Iar cealaltă, în faţa ei, care jubila, cu o mutră compătimitoare şi zeflemitoare! Cât de mult s-o fi chinuit Françoise înainte de a ajunge la această soluţie extremă! Pentru o fiinţă cu calităţile ei sufleteşti, e mai grav să nu te mai poţi stima pe tine însuţi decât să nu-i mai poţi stima pe cei din jur. Dar şi bărbatul ăla!… Cum de nu şi-a dat seama că ceea ce pentru altă fată, ar fi rămas fără urmări, se putea transforma pentru ea într-o adevărată catastrofă?… Ah, acela nu-şi făcea prea multe scrupule! Nişte dinţi ascuţiţi! O lăcomie de căpcăun în faţa vieţii. Ca şi Charlotte. Şi Françoise în toată această menajerie! Jignită, umilită, pângărită! Soarele se ascunsese îndărătul caselor. În fundul grădinii. Se făcu răcoare. După o tăcere lungă, Charlotte, care-şi observa cumnata cu oarecare curiozitate, spuse:

— Bagă de seamă să nu-i faci un rău serviciu Françoisei tratând-o cu prea multă indulgenţă.

— Iar dumneata, replică Madeleine, bagă de seamă să n-o împingi din nou la disperare bruscând-o. Atunci n-ar mai da greş!

— Cine spune că vrea s-o bruscheze? De vreme ce nu

doreşte, să vadă pe nimeni, spune-i din partea mea că voi face astfel încât tatăl ei să nu bănuiască nimic. Cu cât se va frământa mai puţin, cu atât se va vindeca mai repede. Când te duci la ea?

— Deseară. Am obţinut permisiunea să dorm la clinică, în rezerva ei.

Charlotte înclină capul ca pentru a aprecia importanţa unei asemenea favori:

— Te iubeşte într-adevăr foarte mult!

— Aş vrea să iau din camera ei câteva lucruri de care are nevoie, spuse Madeleine.

— Te rog.

Se ridicară în acelaşi timp. Charlotte deschise uşa din salon şi se dădu la o parte, lăsând-o să treacă pe cumnata ei. „Ce curios, se gândi Madeleine, nu reuşesc s-o urăsc pe femeia asta. De fiecare dată când îi aduc cele mai aspre învinuiri, ceva în ea mă surprinde şi mă dezarmează. Frumuseţea ei? Nu, poate siguranţa cu care minte. Sau mai curând vaga presimţire că nu i-a mai rămas multă vreme să fie fericită”. O luă pe culoar şi intră în camera Françoisei. Totul era într-o ordine perfectă, mobila, cărţile, hârtiile. Tăcerea aceea de cameră nelocuită o stingheri. Deschise dulapul. Pe umeraşe atârnau veşmintele unei moarte.

XXIX

E cu neputinţă să lucrezi pe căldura asta. Prin fereastra deschisă, oraşul îşi trimitea, în camera cocoţată chiar sub acoperiş, zgomotul surd, mirosul de benzină, neîntrerupta trepidaţie care-ţi răsuna în creier. „Despre îmbogăţirea fără justă cauză”. De trei ori citise Jean-Marc acest capitol fără să poată reţine măcar ideile principale. Nici nu apuca bine să înghită textul că acesta se şi evapora din mintea lui. Cu două săptămâni înainte de examen, e foarte grav! Dacă n-o să-şi găsească ritmul obişnuit, precis c-o să pice. Ei şi! Mare pagubă! Trântit, admis? în fond, nu trăieşti pentru diplome. Se pot consacra studiilor numai cei a căror viaţă e atât de goală incit nu-i simt greutatea pe

umeri, nişte indivizi ale căror zile lungi şi transparente nu sunt tulburate de nicio femeie, nu sunt frământate de nicio problemă, nişte. scafandri închişi în costumul lor şi care se uită cum trec pe lângă ei în goană monştri marini, fără a încerca măcar să prindă vreunul. Dar el, el cum poate fi cu mintea liberă când are atâtea de înfruntat, de hotărât, de suportat? Françoise plecase fără să-şi ia rămas bun. E oare supărată pe el? îl consideră vinovat de disperarea ei? Şi totuşi cu o zi înainte de a încerca să se sinucidă îi vorbise cu atâta afecţiune! Nu, ce rost are să-şi frământe creierii?

Ticălosul ăla de Kozlov e fără îndoială cauza tuturor celor întâmplate. Dumnezeu ştie ce comedie i-a jucat Françoisei ca s-o atragă în patul lui! Azi-dimineaţă, Jean-Marc a telefonat din nou la Touques. Tot Madeleine i-a răspuns: Françoise se simte parcă mai taine de vreo trei zile dar are acelaşi aer trist, retras, distant. Charlotte pretinde că „aşa-s fetele la vârsta asta” şi că peste două săptămâni Françoise o să uite totul. Totuşi Jean-Marc o bănuia că încearcă să minimalizeze gravitatea celor întâmplate ca să-şi liniştească propria conştiinţă. Lui Philippe îi spusese că Françoisei, care nu se simţea prea bine de câtva timp („tot ficatul ăsta al ei!”), îi căzuse un băiai cu tronc şi că, pentru a pune capăt acestui capriciu, o trimisese „la tară”, la mătuşă-sa. Ca de obicei, Philippe înghiţise totul; aprobase totul. Jean-Marc se mira de credulitatea tatălui său. Adevărul nu trebuia căutat oare în faptul că ţinea prea mult la liniştea lui personală, pentru a încerca să afle mai multe despre viaţa copiilor şi a nevestei? Principala-i grijă era să nu fie deranjat în plăcerile sale şi de aceea prefera o minciună comodă unei revelaţii răsunătoare care l-ar fi obligat să se ocupe de ceilalţi. Cu el, Charlotte mergea la sigur. Iar indirect, şi Jean-Marc. Tocmai omul acela de care trebuiau să se teamă, pe care trebuiau să-l respecte, le înlesnea legătura, le asigura impunitatea, le oferea o scuză! Ieri a vrut să adauge o sută de franci la suma pe care i-o dădea lunar fiului său. Jean-Marc refuzase. Cu toate că nu i-ar fi stricat. Mai sunt atâtea lucruri mărunte de cumpărat într-o

locuinţă nouă! y la drept vorbind, condiţiile de lucru erau mai proaste aici decât în rue Bonaparte. N-avea aer suficient. Şi apoi, zgomotul ăsta… în schimb, Charlottei îi plăcea camera. A spus că vine la patru. E prima lor întâlnire după încercarea de sinucidere a Françoisei. Întâmplarea îi impresionase atât de mult pe amândoi încât păreau încă stingheriţi în raporturile lor. Trebuie să mai treacă o bucată de vreme până să apară din nou dorinţa trupească. S-a făcut trei şi douăzeci şi cinci. N-au mai rămas decât treizeci şi cinci de minute.

„Ei drăcie! Şi nimic n-am făcut! E nemaipomenit! Dar n-o să ne cadă tocmai subiectul ăsta: îmbogăţirea fără justă cauză; l-au dat acum doi ani…” Tâmplele îi erau parcă strânse într-o menghină. Cu cât citea mai mult, cu atât reţinea mai puţin Sudoarea îi brobonea fruntea. Trecu în spatele paravanului, se spălă pe mâini în lavoarul prea mic ale cărui ţevi huruiau, îşi îmbrăcă o cămaşă curată, apoi puse în priză maşina de ras electrică, şi o plimbă pe obraji, pe băi bie. Un zumzet de stup îi umplu urechile. Se bărbierea întotdeauna în ultima clipă. În felul acesta era mai proaspăt când venea Charlotte. După ce pielea-i deveni complet netedă, se dădu pe faţă cu o loţiune astringentă şi uşor parfumată. Un cadou de la Charlotte. Urmează să vină dintr-o clipă în alta. E punctuală. În dragoste, cel puţin. Aprinse o ţigară, se propti în coate de pervazul ferestrei. Dacă din întâmplare n-o să vină, el va continua să tocească. În felul ăsta va câştiga vreo trei ore. Dar la ce bun dacă are o sită în loc de cap? în cel mai rău caz se va prezenta din nou în septembrie. Da, dar asta înseamnă să-şi irosească vacanţa… Şi apoi croaziera aceea în Grecia… Bineînţeles, după cele petrecute, Françoise nu va merge, dar pentru ceilalţi nu s-a schimbat nimic. Jean-Marc nu fusese niciodată în Grecia, dar ştia dinainte că ţara asta îl va entuziasma. Albeaţa încremenită a pietrelor, albastrul intens al cerului, înţelepciunea geometriei îmbinată cu delirul mitologic, o artă întreagă de a trăi opusă misterului creştin… Da, dar în loc să descopere aceste minunăţii, îşi va petrece după toate probabilităţile

săptămânile cele mai calde ale verii cu nasul în plieticoasele-i cursuri de drept. Ah, nu, ar fi din cale-afară de stupid! Dar ce-ar putea face ca să evite neplăcerea asta 7 Să înveţe noaptea, poate? Didier Coppelin încercase, fără succes. Dar acolo unde n-a izbutit Didier Coppelin, poate izbuteşte el, Jean-Marc. Socoti numărul de pagini pe care le mai avea de tocit, le împărţi la cincisprezece, nu la treisprezece: trebuie lăsate cel puţin două zile pentru recapitularea întregului material. Porţia zilnică e cam mare. Dacă nu s-ar ocupa decât de asta!... Se întoarse la masă, luă o coală de hârtie şi îşi întocmi cu gravitate programul de studiu. „Sâmbătă: de la 9 la 12, drept penal; de la 14 la 19, drept administrativ. Noaptea: economie politică... Duminică: toată ziua, drept civil..." De câte ori nu-şi modificase orarul ca să ţină seama de noile împrejurări! Dar această scamatorie care până nu demult îi dădea o oarecare linişte, nu mai putea acum să-l convingă. Avea impresia că încearcă să mişte un munte din loc. Deodată îşi aduse aminte că nu mai avea ceai. Or, ceaiul era un element ritual în întâlnirile sale cu Charlotte. Deschise dulapul care-i servea şi de cămară. Ba da! îi mai rămăseseră câteva firişoare negre şi aromate în fundul unei cutiuţe de tablă: ceai chinezesc, din cel preferat de ea... Puse apă la fiert pe reşou şi se întoarse la fereastră. Începea acum să-l cuprindă nerăbdarea. Se speria singur că Charlotte ar putea să nu vină.

La ora patru fix, ea zgârie la uşă. Jean-Marc încercă o profundă bucurie deschizându-i. Era îmbrăcată într-un taior de pânză galben-pai şi ţinea în braţe o pungă mare de hârtie albă. Când Jean-Marc se apropie ca să-i ia pachetul din mâini, ea îi întinse obrazul. îl sărută uşor şi îi păru bine că ea se retrase imediat.

— Am adus de toate, spuse cu voie bună. Portocale, banane, dulceaţă, unt, pesmeţi, ceai...

— Te-ai gândit la ceai? exclamă el. Eşti genială!

— Nu! Sunt egoistă, ţin la tabieturile mele!

— Dar să ştii că mai aveam încă puţin.

— Nişte praf de ceai! Ah, nu, mulţumesc! Am chef de

un ceai foarte bun, foarte aromat, foarte tare. care să mă mai remonteze.

— Eşti obosită?

— Sunt moartă de oboseală! M-am dus, ca o proastă, în marile magazine la ora prânzului, ca să nu fie înghesuială şi am nimerit într-o aglomeraţie infernală! Ai putea crede că toate femeile din Paris se lipsesc de mâncare numai ca să-şi cumpere fel de fel de fleacuri! Abia acum am reuşit să scap şi, bineînţeles, n-am găsit nimic din ceea ce căutam!…

Se aşează într-un fotoliu şi îşi descheie haina de la taior suta care purta o bluză cu mâneci lungi clin şantung alb.

— Îmi pare rău, dar te las pe tine să pregăteşti totul 1 continuă ea. Sunt prea leneşă! Şi apoi tu faci ceaiul mai bine decât mine! Ah! vezi că e un chec englezesc veritabil în pachet.

În timp ce el se agita în jurul măsuţei, ea aprinse o ţigară şi oftă:

— Ce linişte! E aşa de bine aici!…

Jean-Marc turnă apa clocotită în ceainic. O aromă pătrunzătoare se răspândi în cameră. Charlotte părea să guste din plin această tihnă plăcută, lângă măsuţa eu ceşti, cu fructe, cu felii de prăjitură. Între ei doi, totul o simplu şi clar, n-au nimic să-şi reproşeze, se vor despărţi curând, plini de-stimă şi de tandreţe unul faţă de celălalt. După ce servi ceaiul, Jean-Marc se aşează în faţa ei şi o privi cu o aviditate comică: bea din ceaşcă, întinzând buzele, cu ochii pe jumătate închişi.

— Uf! în sfârşit, renasc! gemu ea între două înghiţituri.

Apoi, după ce-şi potoli setea, îl întrebă cum stă cu învăţătura.

— Nu merge! Stau pe loc! spuse el.

— Ah, bietul meu iubiţel!

— Am să încerc să învăţ noaptea.

— Cum asta, noaptea? Şi ziua, ce-ai să faci?

— Am să învăţ şi ziua.

— Dar aşa ai să te distrugi!

Charlotte îi oferi o bucată de chec. Jean-Marc muşcă din el: era tare şi fraged în acelaşi timp, cu un parfum îmbietor de zahăr ars, de fructe glasate şi de miere…

— E foarte gustos! spuse el.

— Nu-i aşa?

Rostind aceste cuvinte, ea ridică bărbia cu un aer amuzat. Jean-Marc avea impresia că o vede pentru prima oară. O necunoscută care a venit să-i facă o vizită. Boi ochi de fetişcană într-un chip de femeie, serios, cu trăsăturile fine. De ce aici, în camera lui, i se pare întotdeauna mai frumoasă decât în altă parte? Dacă ar fi manifestat cea mai mică dorinţă de a i se dărui, el s-ar fi eschivat, probabil. Dar cum era clar că nu se gândeşte decât la plăcerea de a bea o ceaşcă de ceai împreună cu el, Jean – Marc se destindea, se liniştea şi simţea cum creşte în e dorinţa. În timp ce Charlotte îşi ronţăia felia de chec. el şi-o închipuia goală sub bluză. Când îşi puse farfuria înapoi pe masă, el îi atinse mâna. Era convins că se va îndepărta de el cu un zâmbet de reproş afectuos. Do rămase nemişcată, privindu-l. Şi Jean-Marc văzu, străineindu-i în ochi, o flăcăruie fugară, veselă, exigentă, pe care o cunoştea bine.

Jean-Marc se ridică în capul oaselor, gol până la brâu, în timp ce Charlotte stătea lungită. De obicei se înduioşa văzând-o somnolentă şi moleşită după dragoste, ca încărcată de un dar. Astăzi însă, în faţa acestui trup satisfăcut, încerca doar regretul că nu ştiuse să aştepte. Codind prosteşte tentaţiei, şi-a compromis poate ultima şansă de a prelungi legătura cu Charlotte. Tocmai acum când ea credea că a pus din nou stăpânire pe el, legându-l şi mai vstrâns, îşi dădea seama cu îngrijorare de tot ceea ce îi desparte. Deschizând o uşă ascunsă, Françoise se strecurase în viaţa lor. Nici nu observase cum s-a intim – plat. Prin gestul ei disperat i-a arătat cât de mare e nebunia pe care o săvârşeşte, înverşunându-se în această aventură. În zadar îşi spunea că e singur cu Charlotte în această cameră, alături de eh simţea prezenţa neîndurătoare a unui judecător. Un judecător căruia nimic

nu-l scapă şi a cărui mânie el însuşi o aprobă. Şi totuşi, nu se poate lipsi de Charlotte. E insuportabil. O iubeşte prea mult, trebuie să fugă de ea. Croaziera aceea în Grecia, nu mai încape acum nicio îndoială, e nebunie curată Orice mai bine decât perspectiva de a petrece o lună întreagă între taică-său şi Charlotte sub vraja însoritei Helade. Didier Coppelin avea de gând să plece în Statei Unite o călătorie cu tarife speciale, pentru studenţi

Ce-ar fi să meargă şi el? De ce nu? Acolo ar reuşi poate să uite totul. S-ar întoarce, vindecat de Charlotte. Ghidul acestei treziri la o viaţă nouă îi umplu inima de o bucurie feroce. Îşi dădu seama cu mirare că se gândeşte la Charlotte ca la un duşman. S-o ucidă şi să treacă peste cadavrul ei. Frumos cadavru de altfel, cu şoldurile mulate în cearşaf, cu umărul dezgolit, auriu, cu capul în profil aruncat pe perna albă şi cu părul negru răsfirat. Ea dormea, plină de recunoştinţă, în timp ce el veghea, plin de ciudă. Jean-Marc aprinse o ţigară străduindu-se să n-o trezească. Dar ea deschise ochii şi întrebă:

— La ce te gândeşti?

Jean-Marc tresări, ca şi cum o mână de marmură s-ar fi abătut peste umărul lui. Între perdelele prost trase se strecurase o săgeată de soare în care se roteau nenumărate firicele de praf. Era o căldură înăbuşitoare, năclăioasă.

— Mă g îndeam la examene, răspunse el.

— Eşti chiar aşa de îngrijorat?

— După părerea mea, am opt şanse din zece să pic.

— Ai să te prezinţi din nou în septembrie.

— Crezi că-i plăcut!

Charlotte se întinse pe spate şi murmură, puţin neliniştită:

— Chiar dacă ai să pici, sper că ai să poţi veni cu noi vara asta în Grecia!

— Nu, ar trebui atunci să dau în brânci lucrând…

— Oh, e vorba doar de-o lună şi jumătate!

Jean-Marc dădu negativ din cap.

— Atunci trebuie neapărat să-ţi iei examenele, reluă

ea scoţându-i ţigara dintre degete şi ducându-şi-o la gură.

Timp de câteva secunde Jean-Marc îşi dădu toată silinţa să-şi păstreze calmul. Ea fuma, fără a bănui ce se petrece în el. După ce o văzu aruncând ţigara într-o ceaşcă, la piciorul patului, îşi luă inima-n dinţi şi se hotărî. Precis şi necruţător. O singură lovitură, dar definitivă.

— Chiar dacă îmi voi lua examenele, Charlotte, tot n-am să merg.

Trăsăturile Charlottei încremeniră într-o expresie circumspectă şi iscoditoare parcă. Nemişcată, cu ochii în tavan, aştepta ca Jean-Marc să se explice. Dar el, împotmolit într-o lungă şi chinuitoare tăcere, nu ştia cum să înceapă. Ar fi vrut ca ea să-i dea o mână de ajutor. În sfârşit, bâigui printre dinţi.

— Ştii, m-am gândit mult. Charlotte. Cred c-ar fi bine, atât pentru tine cât şi pentru mine. să nu ne mai vedem o bucată de vreme. În felul acesta am putea să ne venim în fire, să ne dumirim, să ştim exact ce-i cu noi…

— Da, sigur, spuse ea cu o voce aşezată.

Văzând-o atât de calmă, Jean-Marc prinse curaj:

— În orice caz, îţi dai seama că-mi este cu neputinţă să fac călătoria asta în Grecia cu tine şi cu taică-meu. Dacă n-am să-mi iau examenele, am să rămân la Paris şi-am să învăţ, iar dacă le iau, am să plec în Statele Unite cu Coppelin. El mi-a făcut propunerea asta acum câteva zile…

— E o idee foarte bună.

— E şi părerea ta, nu?

— Da, sigur.

Faţa-i era echilibrată şi rezonabilă deasupra gâtului lung şi gol. Ochii-i gri-închis priveau tot în depărtări. Jean-Marc îi închină un gând de admiraţie platonică. Îşi ascundea oare ciuda din mândrie sau o lăsa într-adevăr rece această eventuală despărţire? în orice caz, îi uşura sarcina cum nu se poate mai bine. Aproape că ar fi cuprins-o din nou în braţe pentru a-i mulţumi că e atât de înţelegătoare. În faţa ferestrei, o răbufnire de vânt făcu să tremure perdelele. Aripi de lumină zburară pe pereţi. Charlotte întinse braţele, apucă de pe scaun halatul lui

Jean-Marc şi şi-l aruncă pe umeri în timp ce se scula. O mişcare atât de rapidă încât el abia putu zări licărirea unui picior gol, conturul armonios al unui piept rotunjit şi arămiu care se ascundea sub pulpana unui veşmânt bărbătesc. Charlotte trecu în spatele para anului pentru a se îmbrăca. Nu era decât şase. Hotărâse să plece mai devreme din cauzacelor spuse adineauri de el? Nu în

19 – Familia Eygletiere drăzni s-ho întrebe şi rămase în pat, gânditor, cu mâinile încrucişate sub ceafă. Charlotte reapăru în taiorul galbenpai, coafată şi fardată.

— În legătură cu călătoria aceea în Grecia, spuse ea cu o voce blinda, am să vorbesc chiar eu cu tatăl tău. Am să-i spun că eu nu vreau să vii cu noi.

— De ce? întrebă el mirat.

Aţinti asupra lui o privire de o duritate minerală şi răspunse cu un zâmbet zeflemitor în colţul gurii:

— Ar fi mai elegant, nu crezi?

Philippe se răsturnă pe speteaza fotoliului, aruncă o privire spre soţia sa care şedea în faţa lui, printre pernuţele împrăştiate ale divanului, şi spuse, ca să mai câştige timp;

— Mărturisesc că mă iei cam pe nepregătite 5

— Te-ar supăra chiar atât de mult dacă n-ar veni copiii cu noi? întrebă Charlotte.

— Nu, dar…

— Suntem atât de rar singuri, amândoi t

— Chiar dacă plecăm fără Françoise şi fără Jean-Marc, tot nu vom fi singuri! Vor fi Georges şi Marianne, Adrien şi Louise, soţii Duhourion…

— Dar, dar numai perechi, Philippe!

— Asta-i adevărat.

— Aş vrea ca şi noi, uneori, să fim o pereche, spuse ea, întorcând privirea.

Această frază rostită cu glas scăzut îl emoţiona fără să vrea pe Philippe. Cât de mult îl iubeşte! Prea s-a îndepărtat de ea în ultima vreme. Orice intimitate dispăruse între ei, fără ca măcar să bage de seamă. Nişte

străini trăind sub acelaşi acoperiş. El nici n-o mai vedea, n-o mai simţea şi acum, deodată, această renaştere!… Strânsă în taiorul ei galben-pai, cu gâtul descoperit, cu o expresie melancolică pe faţă, i se părea deosebit de atrăgătoare în acest salon ale cărui culori pastelate se potriveau atât de bine cu tenul ei şi, într-un anumit sens, cu felul ei de a respira, de a vorbi, de a se mişca… Şi totuşi Philippe regreta că de batirul ei trebuie să renunţe la prezenţa lui Jean-Marc alături de el, în Grecia. I-ar fi plăcut să meargă alături de fiul lui în mijlocul unor peisaje pârjolite, printre ruine nobile şi instructive, să-şi împărtăşească unul altuia idei despre arhitectura antică, despre sensul istoriei, despre virtuţile civilizatoare ale comerţului, despre calităţile şi defectele noii generaţii. Nimeni nu-l poate înţelege mai bine decât Jean-Marc! Hotărârea Françoisei de a nu pleca îl lăsa indiferent, dar faptul că nici Jean-Marc nu va lua parte la această călătorie îl mâhnea mai mult decât şi-ar fi putut închipui. Cu atât mai mult cu cât bietul băiat se bucurase nespus la ideea unei asemenea croaziere! Philippe era cât pe ce să se înduioşeze dar îşi reveni, gândindu-se că nici unei dorinţe à l’putut său nu merită să-i sacrifice capriciul unei femei frumoase. Într-o anumită măsură, forţa virilă nu se poate manifesta decât în detrimentul afecţiunii paterne. A fi bărbat, în cea mai deplină accepţiune a acestui cuvânt, înseamnă, desigur, a face copii, dar mai înseamnă să nu te laşi apoi acaparat de ei. Singurul lucru care contează este cuplul, legitim sau nu. Soţie sau metresă, care-i deosebirea? O femeie, femeia… Totuşi, e bine să nu-i cedeze prea repede Charlottei. Aşa că mormăi:

— Ştii… îmi cam pare rău pentru Jean-Marc. Noi i-am promis doar… Va fi foarte necăjit!

— Poate nu chiar atât pe cât îţi închipui! spuse Charlotte. Tinerii sunt aşa de ciudaţi! Adeseori ne lipsim de dragul lor de-o serie de lucruri, ne sacrificăm, pe când ceea ce vor ei, de fapt, e să-i lăsăm în pace. Am impresia că Jean-Marc ar fi mai mulţumit să plece cu prietenul lui Coppelin în Statele Unite, decât să meargă cu noi în

Grecia.

— Coppelin pleacă în Statele Unite? întrebă Philippe.

— Da, aşa se pare. Imediat după examene.

— Şi l-ar tenta şi pe Jean-Marc?

— Din unele discuţii pe care le-am avut cu ei... se pare i a da... Dar s-ar putea să mă înşel...

Philippe ridică deodată capul, străfulgerat de un gând. Pornea pe o pistă nouă.

— Statele Unite, ar fi excelent pentru el!

— Bineînţeles! confirmă Charlotte.

— L-a. Şi da în grija lui Crawford. Şi-ar perfecţiona engleza, ar călători prin ţară, ar lua legătura cu unii din clienţii noştri... Da. dar aşa cum îl ştiu eu. n-o să vrea să-şi modifice proiectele!

— Întreabă-l.

— Şi dacă-mi răspunde că preferă să meargă în Grecia?

— Ai să ştii tu să-l convingi! spuse ea atingându-i uşor mina într-o mângâiere rapidă.

Philippe râse, scoţând pieptul în afară. Îndreptându-şi umerii. În asemenea clipe se simţea ca la prora unei nave. Cu vântul în faţă, cu privirea aţintită asupra liniei orizontului.

— Asta va însemna împrăştierea întregii familii, spuse el. Daniel în Coasta de Fildeş, Jean-Marc în Statele Unite, Françoise la Touques... Apropo de Françoise, ar fi totuşi cazul să vină acasă să-şi dea examenele!

— Nu te aştepta să se întoarcă prea repede. Philippe, spuse Charlotte ridicându-se.

— De ce?

— Am să-ţi explic. Hai, vino. aş vrea să mă schimb înainte de masă...

O urmă în camera ei. Charlotte îşi dezbrăcă taiorul alben-pai şi-şi puse o rochie de casă roz cu reflexe de culoarea ceaiului, se instală într-un mic fotoliu în faţa oglinzii de la toaletă şi începu să-şi aranjeze părul. Philippe stătea în spatele ei şi o observa în oglindă. O uitase pe Françoise. Charlotte aduse din nou vorba despre ea:

— În legătură cu Françoise, voiam să-ţi spun… Ştii. fata asta a suferit o adevărată traumă!

— Ei ăsta! pentru un flirt banal de fetişcană!

— Un flirt care a mers destul de departe, Philippe!

— Cum? N-ai să-mi spui că s-a culcat cu tipul ăla?

exclamă el.

Propria indignare îl surprinse. I se păru că Charlotte zăboveşte cam mult cu răspunsul. În sfârşit, ea murmură încet:

— Nu, nu cred… Deşi. cu tinerii de azi te poţi aştepta la orice.

Deodată lui Philippe îi fu necaz pe Françoise că nu e decât o femelă. Ceea ce aprecia la altele – senzualitatea, slăbiciunea, gustul pentru dragostea fizică – îl dezgusta la fiică-sa, ca şi cum ar fi fost o tară ruşinoasă.

— Ce mironosiţă! adăugă el. Când mă gândesc la aerele ei de nevinovăţie, de pietate, de şcolăriţă sârguitoare…

— Nu mai tăbărî şi tu aşa pe ea cu reproşuri de vreme ce-ţi repet că, după părerea mea, n-a fost nimic între ea şi băiatul acela.

— Cine-i băiatul?

— Un student, cred.

— Cum îl cheamă?

— Ce importanţă are? Din câte mi-a spus, n-o să-l mai vadă…

— Ei bine, vreau să-mi spună şi mie. Duminica viitoare ne ducem la Touques şi o aducem înapoi. N-are ce căuta acolo la Madeleine!

Charlotte clătină din cap:

— Nu, nu e bine, Philippe. Văzându-te, ar putea avea: o reacţie foarte proastă. Doctorul mi-a spus că…

— Doctorul? Care doctor? De ce?

Charlotte suspină, se întoarse spre el şi-şi înfipse privirea, plină de o gravitate suavă, în ochii lui.

— Acum, trebuie să ştii adevărul… Françoise a încercat să se sinucidă.

Philippe îşi simţi pieptul străpuns de o durere

fulgerătoare, dar se calmă foarte repede. „E în viaţă, astaprincipalul!” se gândi el. Şi îngăimă:

— Ce-i cu toată povestea asta?

Charlotte acceptă, parcă fără tragere de inimă, sădea câteva amănunte. Ascultând-o, Philippe oscila între milă şi revoltă. Fiică-sa e o ţicnită, o tâmpită. Bine ci au descoperft-o încă la timp, în camera ei! Căuta singur> să-şi aţâţe mânia pentru a nu ceda unei temeri retrospective. Când la un moment dat îi trecu prin minte gândul că

Françoise ar fi puiuţ muri, îşi scutură umerii pentru a alunga fiorul rece care-l străbătea.

— Să nu-i pomeneşti niciodată de această întâmplare, Philippe! încheie Charlotte. E foarte important pentru viitorul ei, pentru viitorul nostru…

Ruga pe care o citea în ochii ei îi dădea o expresie emoţionantă. Philippe îşi spuse că dorinţa soţiei corespunde întocmai cu propria lui dorinţă. De vreme ce Françoise e vie şi nevătămată, n-are niciun rost să intervină acum într-o poveste care se petrecuse fără ca el să aibă cunoştinţă. În definitiv, are destulă bătaie de cap în viaţa lui ca să nu se mai amestece şi în viaţa altora. Şi în general, accesele astea de mânie îl obosesc din ce în ce mai mult. Prin calmul ei, Charlotte îi dă o lecţie minunată de înţelepciune. E interesantă Charlotte, în seara asta, îi place. E ceva destul de nou ca să dea uitării purtarea lamentabilă a fiicei sale.

— Îmi făgăduieşti că toate astea vor rămâne între noi? continuă Charlotte.

— Îţi făgăduiesc! răspunse el cu patos.

— N-am vrut să te necăjesc fără rost. de aceea am încercat, la început, să-ţi ascund adevărul.

Philippe se înduioşă:

— Şi ai suportat totul pe umerii tăi, fără să te plângi!

— N-am fost singură!

— Da, e adevărat! O uitam pe Madeleine! Asta nu poate lipsi de la nicio catastrofă! îmi închipui ce te-o fi călcat pe nervi cu criticile, cu sfaturile, cu tonul ei categoric…

— Sunt obişnuită…

— Hei, dacă aş fi fost eu aici, în mai puţin de două ore îşi lua tălpăşiţa!

— Biata Madeleine! Eşti prea aspru cu ea. Te asigur că e o fată bună. Lângă ea, Françoise o să se refacă complet. Îşi iubeşte atât de mult mătuşa!…

— Nu-mi mai vorbi de Françoise! o întrerupse Philippe iritat.

Rolul lui de tată se încheiase. Se simţea uşurat., părăsindu-l, ca şi cum ar fi lepădat o poziţie care-i anchilozase membrele. Plăcerea destinderii îmbinată cu satisfacţia datoriei împlinite. „Să se descurce fără mine. Micile lor intrigi nu mă mai privesc”.

— Mâine, spuse el, am să-i anunţ pe soţii Duhourion că în loc de patru vom pleca numai doi în croazieră… Vor găsi ei o soluţie…

— Da’ sigur, spuse Charlotte. îi vor invita pe soţii Lemercier, aşa cum au vrut la început!

Philippe se apropiase de ea în timp ce vorbea. Charlotte şedea în fotoliu nemişcată. Ce piele delicată! Gura-i întredeschisă dezvăluia şiragul strălucitor al dinţilor. În ochii ei mari şi cenuşii sclipea o lumină anxioasă, docilă, rugătoare.

— Mai jos, între marginile răsfrânte ale neglijeuiui, se ghicea gingaşa rotunjime a sânilor. Philippe se gândi la alt chip, la alţi sâni, mai puţin atrăgători: îi promisese Odilei că va trece la zece pe la ea. Ar fi totuşi mai nostim să facă dragoste cu Charlotte. E atât de mult de când… Să-şi înşele metresa cu nevasta. Un râs lăuntric îl scutură. Observa cu atenţie umerii Charlottei, începutul proeminenţei pieptului şi se mira simţind cum dorinţa, demult uitată, se aprinde din nou în el.

— Ce faci deseară? întrebă el.

— Nimic, răspunse Charlotte. Stau acasă. Dar tu?

— Şi eu la fel.

— Credeam că trebuie să mergi la birou după cină.

— N-am să mă duc.

Se aplecă asupra ei. La început, ea păru surprinsă.

Apoi chipu-i se însufleţi de o sfioasă şi nerăbdătoare bucurie, respiraţia i se domoli în timp ce se trăgea aproape imperceptibil către el. Buzele lor se întâlniră într-un sărut de un rafinament pe care el îl socoti culmea artei. Se silea să fie delicat şi se simţea deosebit de încordat şi de puternic. Prelungindu-se, sărutul devenea tot mai pătimaş, tot mai sălbatic. Charlotte era goală sub rochia-i subţire. Philippe îi simţea căldura trupului, îi respira parfumul pielii. Deodată ea se îndepărtă uşor, fără a se desprinde eu totul din îmbrăţişare şi, gură-n gură, îl întrebă cu glas şoptit:

— Philippe. ce se întâmplă cu tine?

— Te iubesc. Charlotte, spuse el cu o subită sinceritate.

Charlotte râse lipită de el, cu ochii scânteind şiret, iar el simţi în întregu-i trup fremătarea acestui râs zeflemitor. insolent. Niciodată n-ar fi crezut că Charlotte îl mai poate excita astfel. În momentul când încercă s-o seringă mai tare în braţe, ea se eliberă cu o mişcare. suplă.

— Îmi strici părul, spuse ea. şi Mercedes trebuie să vină dintr-o clipă în alta să ne anunţe că masa e servită!

— Ţi-e foame, ţie? întrebă el cu o voce răguşită.

În loc să-i răspundă, Charlotte îi aruncă o privire am de vioaie şi de indecentă încât rămase uluit. Apoi apăsă pe butonul soneriei ascuns în lambriurile de lemn. El o privea stând în picioare, cu braţele acum inutile. împovărat de dorinţă. Mercedes ciocăni la uşă.

— Intră, spuse Charlotte.

Şi. adresându-se servitoarei care încremenise în prag. adăugă cu glas tânguitor:

— Nu mă simt prea bine. Domnul şi cu mine nu vom lua masa astă seară. Serveşte-l pe domnul Daniel şi roagă-l să nu ne deranjeze.

După ce Mercedes se îndepărtă, Charlotte învârti cheia în broască şi îndreptă către Philippe o figură înfrumuseţată de nerăbdare. Cuprinzând-o iarăşi în braţe, Philippe se întrebă care din ei îl dorise primul pe celălalt: apoi. toate aceste întrebări, îi zburară din minte şi se

consacra doar plăcerii de a dezbrăca trupul acesta gingaş, cunoscut şi îngăduitor.

Toată sufrageria numai pentru el! Daniel, care şedea la un capăt al mesei familiale, atacă cu poftă cel de-al doilea ou moale. Felioarele de pâine, unse cu un strat gros de unt. pe care le întingea în zeamă i se topeau în gură. Se delecta cu o savoare ţărănească de lapte şi brânză. de fân proaspăt cosit, de aer curat, de coteţ de păsări... în faţa ochilor, sprijinit de carafa cu vin, se afla manualul de geografie, deschis la o pagină pe care o citise de zece ori până acum. O fotografie tâmpită, de o urâţenie sinistră, aproape insuportabilă: „Exemplu de rocă şistoasă din mezozoic în regiunea Plougastel". Pe cine poate interesa Plougastel când există pe lume Coasta de Fildeş? Din salon se revărsa o muzică zgomotoasă: *Rhapsody în Blue* de Gershwin. Daniel pusese discul înainte de a se aşeza la masă. ca să-i ţină de urât. În lipsa tatălui său şi a Charlottei, avea într-adevăr impresia că el e stăpânul casei. Un celibatar bogat care ocupă un vast apartament şi cinează singur, servit de credincioasa-i jupânească. Mercédès se ivi din nou. pe când răzuia coaja de ou cu linguriţa. îi aducea trei frunze de salată pe o farfurie.

— Asta-i tot? întrebă el dezamăgit.

— Da. domnule.

— Legume nu sunt?

Chipul servitoarei se crispă. Avea într-adevăr aerul că a ieşit chiar acum dintr-o baie de oţet.

— Morcovii înăbuşiţi ai doamnei, dacă doriţi! răspunse ea.

— Adu-i totuşi încoa, mormăi Daniel.

— Doriţi şi salata?

— Bineînţeles!... Ah. aş vrea şi nişte sos englezesc.

— Care din ele, domnule?

— Păi... *Tomato*... şi celălalt... *Worcester*.

Muzica lui Gershwin îl inspira. E uşor, modern. îi e o foame de lup! Două ouă moi ca principal fel de mâncare, îţi stă mintea în loc. nu alta! Charlotte măsoară apetitul altora după al ei! Ce-o fi făcând cu taică-său în cameră?

Mister!… O discuţie, probabil… în legătură cu Françoise… Dar ăsta nu-i un motiv să te lipseşti de mâncare!…

Mercédès aduse morcovii înăbuşiţi. Daniel îi strivi cu furculiţa. îi stropi cu mai multe sosuri picante şi îi presără cu piper.

— Asta-i tocătura de muşchi cu sos tartar a vegetarienilor! îi spuse servitoarei făcându-i cu ochiul.

Mercédès strânse buzele pungă şi se retrase. Un munte de piure, din care se scurgea o zeamă roşie, umplea farfuria”. Prima înghiţitură îi opări lui Daniel gâtlejul; decretă însă că niciodată n-a mai mâncat ceva atât de gustos. Bău un pahar cu apă şi continuă să mănânce cu poftă. Foamea începea să i se potolească. Îşi aminti iarăşi de Françoise. L-a sper t atât de mult încât nici azi nu şi-a revenit din uimire. Ce legătură poate fi între soră-sa, o fată cumpătată, studioasă, timidă, şi eroina aceea de fapt divers, transportată cu Salvarea la spital? Cei de acasă evită să vorbească de toată întâmplarea asta. Cu siguranţă că e vreo poveste de dragoste pe dedesubt. Când e vorba de amor, fetele îşi pierd uşor busola. Şi nevoia asta pe care o au toate de a se juca cu inima lor, de a o arunca sus, cât mai sus, până în nori! Iar apoi stau şi bocesc, şi-şi frământă mâinile că nu mai vrea să cadă înapoi pe pământ. Va trebui să fie atent la felul cum va reacţiona Danielle când va pleca în Coasta de Fildeş. Cine ştie, ar putea şi ea să facă un „gest nesăbuit”. Aoleu, ce tărăboi ar fi în familia Sauvelot! Cu toate că el n-are nimic să-şi reproşeze! Ceea ce e regretabil, de altfel. Ar fi vrut să se culce cu ea înainte de a se îmbarca pentru Africa. O călătorie pe mare e de două ori mai frumoasă atunci când bărbatul Jasă pe mal o amantă scăldată în lacrimi. E drept că-i mai rămâneau câteva zile ca să-şi atingă scopul. Gândul că Danielle ar fi putut să-i reziste nici nu-i trecea măcar prin minte. Dar, pe de o parte, blestematul ăla de bacalaureat îi răpea tot timpul, iar, pe de altă parte, n-a avut niciodată vreo legătură cu o femeie. Or, din câte ştia despre dragostea fizică – şi ştia destule! – e nevoie ca măcar unul din cei doi parteneri să aibă o oarecare experienţă în materie. A vrut

el în câteva rânduri să se ducă după vreo târfă care-l ademenise pe stradă. Dar de fiecare dată îi fusese silă de aerul dur şi vulgar al acestor profesioniste în ale pipăielii. Şi apoi, costă o groază de bani! Doar n-o să-şi azvârle pe fereastră o parte din economii ca să petreacă zece minute împreună cu o persoană cu care n-are nici în clin nici în mânecă! mai bine aşteaptă o ocazie mai îmbietoare şi mai puţin costisitoare. Poate o să întâlnească fiinţa ideală în cursul călătoriei? Tânără, frumoasă, plăcută, cu mult timp liber… Se spune că pe vapor, femeile cele mai serioase au chef să facă dragoste. Aerul sărat, întinderile nemărginite ale mării le excită, se pare. Desigur, nu va dispune decât de o cuşetă într-o cabină comună de clasa a treia. Dar când va veni seara, se va furişa pe puntea unde se află cabinele de clasa întâi. Acolo va face cunoştinţă cu o tânără fără prejudecăţi. Va fi îmbrăcată într-o rochie albă de voal care va flutura sub adierea vântului. Chiar de la prima privire, se va îndrăgosti de el. Rezemaţi cu coatele de parapet, vor sta de vorbă, cu glas scăzut, contemplând stelele. Apoi, nevăzuţi de nimeni, se vor strecura într-o barcă de salvare şi se vor îmbrăţişa cu înfocare. De douăzeci de ori, de o sută de ori, ea i se va dărui în cursul călătoriei. Dar asta nu înseamnă că o va uita pe Danielle. Necunoscuta de pe vapor, va fi avut doar menirea să facă din el un bărbat. La Dakar sau la Abidjan se vor despărţi, cu gravitate, abia reţinându-şi lacrimile, pentru a nu se mai vedea niciodată. Când se va întoarce în Franţa, după luni şi luni petrecute în junglă, se va duce la Danielle, cu fruntea sus, şi ea va citi în ochii lui că s-a maturizat îndeajuns pentru a deveni amantul ei şi pentru a o ocroti.

Nu mai rămăsese nicio fărâmă de morcov în farfurie şi Daniel, sprijinindu-şi coatele de masă şi bărbia în palme, zâmbea cu un aer nătâng, gândindu, se la viitoarele lui succese. Piureul de mere, pe care Mercedes i-l servi după aceea, era atât de fad încât lăsă jumătate. În schimb îşi îngădui o jumătate de pahar de *beaujolais*, ca să-şi virilizeze gura, cum spuneau băieţii. Nu-i plăcea vinul dar voia să se obişnuiască pentru cazul în care va trebui, în

cursul peregrinărilor sale, să ţină piept unor pilangii africani. Ei, dacă s-ar fi putut pregăti de bacalaureat cu tot atâta plăcere cu crt se pregăteşte de călătorie! Gândul ia examen plutea deasupra lui ca umbra unei păsări de pradă. După socotelile lui, dacă problema de matematică nu va fi prea afurisită iar subiectul la franceză din cale afară de încâlcit, ar putea trece la limită. Ah, dar ce uşurare după aceea! Te simţi probabil ca eliberat de un elrcan, slobod, luminat la minte, tropăind de nerăbdare în pragul unei vieţi noi. În fond, e ca o completare a dezvirginării. Va urma secţia umanistică, se va culca cu Danielle sau, în orice caz, va merge foarte departe cu ea, îşi va dubla porţia de ţigări, va citi cărţi grele. Muzica se opri. În liniştea care se făcu, gândurile lui Daniel coborâră din nou pe pământ. Drept în faţa nasului i se înfăţişa, imuabilă, reprobatoare, roca şistoasă din Plougastel. Luă manualul, căscă şi ieşi din sufragerie târşind picioarele.

În camera lui, alese cu grijă fondul muzical care s-ar potrivi cel mai bine cu studiile sale: *Sea bird*. O arie din Carolina de Sud care-ţi răscoleşte sufletul. Culcat pe masa de lucru, Daniel era cufundat în această melodie lentă şi deznădăjduită… Peştele-lună îi plutea deasupra capului. De pe perete, negresa îi zâmbea cu gura-i mare, strâmbată de talerul de lemn. După geografie, matematica. Învăţa o mulţime de lucruri plicticoase şi inutile. Iar timpul trecea, timpul zbura… Când va ridica în sfârşit. vasul ancora?…

XXX

— Eygletiere, Daniel, admis cu indulgenţa comisiei. Glasul examinatorului răsună puternic în urechile lui

Daniel care simţi cum i se destind muşchii. O căldură plăcută i se răspândi în tot trupul. Când întoarse capul îi văzu pe ceilalţi candidaţi care aşteptau nerăbdători, cu privirea îngrijorată, cu răsuflarea pierită, continuarea verdictului.

— Favolle, Armand, admis, continuă examinatorul. Houblon, Charles, respins; Hubert. Maurice…

Lista era lungă. Vreo patruzeci de nume. După un

oarecare Yvetot „respins”, larma de glasuri se porni iar în sala de clasă. Unii îşi ascundeau cu greu bucuria, alţii, şi mai greu. ciuda. Întrucât Daniel nu cunoştea pe nimeni din grupul acesta, se grăbi să plece.

Ieşind din liceul Carnot unde trecuse „oralul de reexaminare”. se miră că cerul e atât de albastru. Când venise, la ora două după-amiază, vremea era mohorâtă, se lumina a ploaie. Acum. soarele se ivise parcă din nou pentru a arăta că universul întreg se bucură de reuşita lui. Şi când te gândeşti că încă azi-dimineaţă mai răsfoia cu înfrigurare memento-urile de fizică şi de matematică 1 E drept că la scris nu obţinuse decât o medie de 7 Va-Dar ceva îi spunea că până la urmă o să aibă el baftă şi o să treacă... Nu se îndoise nici atunci când îi văzuse pe tipii din grupa lui care îşi aşteptau rândul pe culoar, verzi la faţă de frică, cu livretul şcolar în mână. Toţi băieţii purtau cravate spălăcite. fetele îmbrăcaseră rochii triste de orfane şi nu se fardaseră ca să pară mai serioase în ochii examinatorilor. Candidaţii se plimbau de colo până colo, repetau în minte frânţuri de manual. Îşi şopteau confidenţial ultimele noutăţi, ţopăiau în faţa uşii pentru a zări prin partea de sus, transparentă, a geamului mutra profesorului de matematică sau a profesorului de engleză în timp ce-i examina, în sală, pe primii elevi din serie. Cei care terminaseră şi ieşeau aveau figuri abătute sau radioase. Erau imediat înconjuraţi: „Ei? Cum e? Nu-i prea al dracului?” Pentru Daniel, examenul începuse cu franceza. Un profesor tânăr şi simpatic îi dăduse să citească un poem de Leconte de Lisle şi-l întrebase despre opoziţia dintre romantici şi parnasieni. Floare la ureche! Subiectul fusese tratat în clasă. Daniel spusese dintr-o răsuflare tot ce ştia. În schimb, la matematică şi la fizică fusese clei în faţa tablei. Noroc că şi-a mai scos pârleala la istorie şi la engleză... Niciodată nu va uita amănuntele acestei zile. Va fi chiar, gândea el. evenimentul cel mai important din viaţa lui. Dispăruse muntele care-i ascundea orizontul. Uşurat, eliberat, victorios îşi asculta inima bătând în ritmul unui marş militar... Un doi, un, doi. Grăbi

pasul coborând bulevardul Malesherbes. Să ajungă mai repede acasă, să anunţe vestea cea bună unora direct, altora la telefon. Ieri încă, taică-său şi Charlotte se arătaseră sceptici. Vor rămâne uimiţi. Cu atât mai mult cu cât şi Jean-Marc şi-a luat examenele acum două săptămâni. Dublă lovitură în familia Eygletière. Va fi sărbătoare mare în rue Bonaparte. Şi la Sèvres! Şi la Touques! Françoise e atât de sensibilă încât succesul fraţilor ei îi va grăbi cu siguranţă vindecarea! Moralul, asta-i principalul la femei! în ce-o priveşte pe Danielle, o vede de pe acum, îmbujorată de bucurie, cu un licăr de admiraţie în ochii ei migdalaţi. E totuşi minunat să fericeşti pe atâţia oameni deodată. În jurul lui, oraşul vuia, prăfuit, însorit, prietenos. Trecea un taxi. îi făcu semn să oprească. La naiba cu gârcenia 1 Să iei metroul pe o zi ca asta înseamnă să mânii pe Dumnezeu!

După cum era de aşteptat, nu se găsea nimeni acasă, afară de Agnès şi de Mercédès: cam slăbuţ auditoriul! Ele îl felicitară totuşi, Agnès cu însufleţire, Mercédès cu amărăciune de parcă ea însăşi ar fi căzut la acelaşi examen. Charlotte era plecată şi nimeni nu ştia unde se află. Deci până deseară n-o să poată afla rezultatul. Cu atât mai rău pentru ea! Afară de cazul când telefonează cumva acasă ca să se intereseze… Dar e puţin probabil!

Daniel trecu în salon, se instală în cel mai bun fotoliu şi aprinse o ţigară; avea o serie întreagă de telefoane de dat. În primul rând trebuie să-l anunţe pe taică-său, la birou. Reacţia fu întocmai aceea pe care o spera:

— Bravo, mă băiete! Ah, nici nu ştii ce bucurie mi-ai făcut!…

În culmea fericirii, Daniel se apucă să-i povestească toate peripeţiile examenului. Cita întrebările, apoi răspunsurile, descria cu lux de amănunte cum dejucase cursa pe care i-o întinsese cutare profesor, cum îl uimise pe altul prin cunoştinţele lui despre războiul din ’70, denunţa afurisenia „sistematică şi retrogradă” a comisiei… La celălalt capăt al firului, taică-său nu-şi mai manifesta prezenţa decât prin câteva expresii vagi ca: „Ah! da?…

Uite, domâe!” Deodată îl întrerupse pe Daniel:

— Aşteaptă, mă băiete! Am acum pe cineva la mine. Îmi povesteşti deseară mai departe…

Şi închise telefonul. Daniel îl compătimi că e nevoit să se smulgă de la o conversaţie atât de pasionantă cm fiul lui pentru a se ocupa poate de vreun pisălog şi îi telefonă mamei sale, care avea timp liber berechet. Dar ea renunţase la studii în penultima clasă de liceu, aşa că nu putea gusta savoarea unor întâmplări legate de examene, Pentru ea, mai scurtă puţin darea de seamă. Lucie îl asurzi cu exclamaţiile ei şi îi spuse că-i va telefona imediat lui Yvon care se va bucura atât de mult! Daniel îi promise că va trece pe la ea duminica viitoare la ora patru.

După aceea atacă gaşca băieţilor. Debuquer trecuse definitiv după proba scrisă. Zoulexbos picase ieri la „oralul de reexaminare”. Louvier se prezintă abia mâine… Treptat, trecând de la unul la altul, relatarea lui Daniel lua tot mai multă amploare. Vorbea, fuma şi se îndepărta de adevăr cu senzaţia delicioasă şi ameţitoare că lunecă din ce în ce mai repede de pe coasta unui deal.

Formă apoi numărul Daniellei. Telefonul sună mult. Laurent fusese admis cu o zi înainte. Ce-o să se bucure Danielle aflând că şi el… Când auzi însă glasul fetei, o idee diabolică îi trăsni prin minte. Spuse pe un ton lugubru:

— Ei uite, gata, m-au trântit!

— Ah, ce nasol! oftă ea. Dar cum s-a întâmplat?

— Am răspuns alături la toate materiile.

— Chiar la franceză?

— Chiar la franceză.

Jubila ascultând respiraţia gâfâitoare a Daniellei. Niciodată n-o să-şi poată păstra aerul grav, cu inima asta zburdând de atâta fericire. Deodată izbucni:

— Aiurea, mă! Te-am dus: am trecut.

— Prostule! îi strigă ea.

Şi îi pufni pe amândoi râsul în acelaşi timp. Apoi Daaleile se arătă cam stingherită. El o întrebă:

— Nu eşti singură?

— Nu.

— Laurent e eu ţine?

— Nu.

— Dar cine?

— Mama.

— Ah! Bine… Atunci, te las…

Îşi dădură întâlnire pentru a doua zi, la ora trei, la ieşirea din staţia de metrou Saint-Germain-des-Prés.

După ce epuiză lista cunoscuţilor parizieni, Daniel telefonă la Touques. Madeleine îi răspunse. Entuziasmul ei îi umplu inima de mândrie:

— Nici nu se putea să nu-l iei… Ştiu eu de ce eşti tu în stare când îţi dai puţină osteneală!…

Întrebă ce mai face Françoise. Din păcate nu era acasă.

Punând receptorul în furcă, Daniel se întrebă ce-ar mai putea face până la masa de seară. Dacă ar şti măcar unde poate da de frate-său! Acum când nu mai are nevoie să tocească la drept, Jean-Marc îşi petrece probabil toată ziua prin oraş. O fi poate la *Soufflot*. Daniel se ridică brusc în picioare. Bineînţeles, la Soufflot trebuie să fie! Ieşi în fugă.

Era înghesuială mare la *Soufflot*. În mulţimea aceea pestriţă, Daniel îşi descoperi fratele de la primă aruncătură de ochi. Hotărât lucru, azi îi merge din plin! Jean-Marc şedea la o masă, pe terasă, împreună cu Didier Coppelin. Zărindu-l pe Daniel îşi lungi gâtul întrebător:

— Ei?

Daniel îşi îngădui luxul de a nu răspunde imediat, se apropie de masă, îi strânse mâna lui Didier, lui Jean-Marc şi în sfârşit anunţă cu nepăsare:

— Păi, gata! S-a făcut!

— Ce? întrebă Jean-Marc. Ai trecut?

— Da’ sigur, răspunse Daniel.

Jean-Marc îl învălui într-o privire de caldă afecţiune.

— Felicitări, mă băiete. Hai, stai jos.

Daniel luă loc între fratele lui şi Didier, cu sentimentul că beneficiază de o promovare, şi comandă o halbă. Ei îi cerură amănunte. Daniel repetă pentru a zecea

oară povestirea, înfrumuseţând-o. Didier şi Jean-Marc îl ascultară amuzaţi. Apoi începură să discute despre viitoarea lor călătorie în S.U.A. Didier, care-şi luase şi el examenele, scoase din buzunar scrisoarea unui student american cu care făcuse cunoştinţă la Paris cu un an în urmă.

— N-am niciun chef să trec pe la tipul ăsta, la Boston, mormăi Jean-Marc.

— De ce? E formidabil! O capacitate, mă! Face chimia… Şi apoi, se pare că Boston e oraşul cel mai original din Statele Unite…

Conversaţia se îndepărta de Daniel, de bacalaureat… Pentru a-şi reîmprospăta memoria, retrăi, în câteva secunde, întâmplările acestei zile. Revedea tabla, o bucăţică de cretă strivită pe podeaua estradei, pantalonii în dungi ai examinatorului. „În orice triunghi dreptunghi, o latură a unghiului drept este produsul ipotenuzei cu… cu…” „… Cu cosinusul unghiului ascuţit adiacent sau cu sinusul unghiului opus”. Bineînţeles! Dacă ar fi răspuns aşa, ar fi fost poate admis şi fără „indulgenţa comisiei”. „Dar ce importanţă are? Principalul e că am scăpat!…” încerca singur să se bucure dar îl apăsa o stranie oboseală. Speranţa şi temerea care-l urmăriseră în cursul întregului an şcolar dispăruseră deodată, lăsând în urma lor un gol ameţitor, un fel de lehamite de succes. Atâta muncă pentru câteva minute doar, cât a durat examinarea. Să fii „admis”, înseamnă doar atât? Mii, milioane de oameni au fost până acum „admişi”! mai devreme sau mai târziu toată lumea va fi „admisă” la ceva… Didier se sculase şi îi întindea mâna:

— E timpul, s-o iau din loc…

În schimb Jean-Marc nu părea grăbit să plece, ceea ce îl bucură pe Daniel. Nimic nu-i putea face mai multă plăcere decât să stea între patru ochi cu fratele său, într-o cafenea. Comandară încă o halbă fiecare.

— E o căldură! spuse Jean-Marc.

— Da, răspunse Daniel. Să fi văzut azi după-masă, la liceul Carnot, cum ne mai treceau năduşelile 1

Jean-Marc îi întinse un pachet de *Lucky Strike*.

Daniel acceptă bucuros şi bătu uşor vârful ţigării de dosul palmei înainte de a o băga în gură. Observase că gestul acesta u plăcea foarte mult Daniellei. Bricheta pocni. Daniel se aplecă asupra flăcăruii. Fumară amândoi. unul lângă altul, uitându-se la oamenii care treceau, sorbind din halba de bere, tăcând. Daniel, care venise eu speranţa de a vorbi pe nerăsuflate, ore în şir, simţea că-l cuprinde toropeala şi se întrista. Avea impresia că-l plictiseşte pe Jean-Marc în orice caz. n-avea nimic, să-i spună. Şi nici Jean-Marc n-avea să-i spună nimic. Erau prea apropiaţi unul de altul, se vedeau prea des. Şi apoi, el e mezinul. Chiar dacă a împlinit şaptesprezece ani acum douăzeci şi două de zile, diferenţa de vârstă dintre ei e enormă: trei ani şi jumătate! O fată care trecea, îngustă în şolduri, cu ochii iscoditori, îi zâmbi promiţător lui Jean-Marc; acesta abia îi răspunse. În locul lui. Daniel s-ar fi luminat la faţă… E blazat”, îşi spuse Daniel cu invidie. Şi se simţi foarte singur. Se gândi că va fi şi mai singur peste o săptămână când va părăsi Franţa. Albi sau negri, toţi cei din jurul lui vor fi oameni necunoscuţi. Africa, sate izolate, pierdute în junglă, un spital improvizat, plin de tuberculoşi sau de leproşi, nu va fi oare acesta adevăratul lui examen?

Mă duc acasă, spuse el. Iei masa la noi deseară?

— Nu, mă băiete, răspunse Jean-Marc. Deseară sunt ocupat.

În drum spre casă, Daniel îşi tot repeta ca un refren: „Sunt admis, sunt admis. „Dar se obişnuise cu acest gând şi nu-i mai stârnea nicio emoţie.

XXXI

Era abia opt dimineaţa când Madeleine şi Françoise coborâră din maşină, chiar la marginea plajei. Veneau devreme ca să nu întâlnească turişti. Cabinele de baie se aliniau, cu uşile închise, în faţa unui pustiu plat unde sclipeau băltoace. Un vântuleţ mânios alunga nisipul pe Promenada Scândurilor. Marea, care nu se retrăsese decât pe jumătate, opunea imensa-i întindere verde, opacă, unduioasă, vidului alburiu şi vaporos al cerului. Numai privind la acest spaţiu nemărginit, pe Madeleine o

cuprindea dorinţa să alerge, să se cufunde în apă, să dea din mâini şi din picioare până să i se taie respiraţia. Îi propusese Françoisei de mai multe ori să se scalde împreună cu ea, dar fata refuzase de fiecare dată… Ca şi cum s-ar fi temut să capete din nou, fie şi pentru câteva clipe, gustul de viaţă. Retrasă în sine, se pedepsea că are un trup, refuzându-i cea mai mică plăcere. În faţa unei asemenea atitudini, singurul remediu era răbdarea, blândeţea şi tactul. Madeleine nu încercase niciodată, în decurs de cinci săptămâni, s-o întrebe despre cauzele acestei stări de disperare. «Trăiau alături, măcinate de aceeaşi grijă, dar nu deschideau gura decât pentru a schimba cuvinte banale. Cât timp va mai dura acest joc de-a v-aţi ascunselea? E oare cu putinţă ca Françoise să-şi fi pierdut definitiv darul de-a se bucura de viaţă? Nici măcar marile evenimente din familie n-o interesau. Aflase cu indiferenţă, una după alta, că Jean-Marc îşi luase examenele şi că Daniel îşi trecuse bacalaureatul. Refuzase să ia receptorul când telefonaseră pentru a comunica vestea cea bună. Acum Jean-Marc se pregătea să plece în Statele Unite iar Daniel în Coasta de Fildeş. Amândoi îi scriseseră. Citise scrisorile cu gândul aiurea, apoi le aruncase. Tot aşa aruncase şi convocarea ei la examenul de rusă trimisă de Institutul de Limbi Orientale. Un an de studii irosit! Pentru că se îndrăgostise de un bărbat care nu voia decât să se distreze cu ea. Dar asta să fie cauza adevărată?… Soarele ieşi dintr-o îngrămădire de nori.

— La mine, e o necesitate fizică, spuse Madeleine, trebuie să mă bag în apă!

— Păi du-te atunci! spuse Françoise oprindu-se din mers.

— Pe tine, tot nu te tentează?

— Nu, n-am niciun chef.

Se aşezară la marginea nisipului uscat. Madeleine îşi descheie nasturii din faţă ai rochiei de stambă, şi-o scoase şi rămase în costum de baie. îi era ruşine de fiecare dată când se arăta în această ţinută. O masă de grăsime. Cum de n-are curajul să ţină regim? îşi trecu mâinile peste

şolduri şi oftă:

— Dacă aş fi mai chibzuită, m-aş abţine măcar de la vin în timpul mesei. Ar trebui să mă certi când vezi că întind mâna după sticlă.

— Dacă-ţi face plăcere! spuse Françoise cu un zâmbet palid.

— Îmi face plăcere în momentul acela, dar după aceea îmi pare rău. Trebuie să slăbesc zece kile, nu. cincisprezece…

— Pe cine vrei să cucereşti?

— Pe mine! răspunse Madeleine. Mi se pare că dacă aş fi slabă, m-aş simţi mai tânără, mai sprintenă, mai veselă…

Îşi frecă antebraţele goale cu mâinile. Apoi o „luă la goană spre ţărm. Doamne, cât e de greoaie, cum i se bălăbăneşte carnea! Apa rece ca gheaţa îi tăie picioarele. Sorbi din adânc. cu gratitudine, mireasma măi îi. Apa era numai încreţită. Cu puţină spumă doar. atât cât trebuia eu să rupă monotonia verde a undelor. Madeleine înaintă, cu capul aplecat, în întâmpinarea unui val. Întunericul, pierderea legăturii cu pământul, renaşterea în mijlocul unui element fluid, proaspăt şi sărat, care te face mai uşor şi care te leagănă. Eliberată de legile gravitaţiei, Madeleine înota craul, cu mişcări largi, bărbăteşti. Umerii-i simţeau ritmic, braţele despicau apa aproape vertical, picioarele-i băteau regulat, cu lovituri scurte şi suple… Dar Madeleine nu mai ştia să respire. După vreo treizeci de metri fu nevoită să se oprească. Gâfâia. Cu plămânii goliţi, cu tâmplele zvâcnind, se odihni, nemişcată, suspendată în apa care unduia şi sclipea în jurul ei. Întorcând capul, o zări în depărtare, pe plaja pustie şi amorfă, pe Françoise, care şedea cu mâinile încrucişate în jurul genunchilor. Această siluetă firavă, puternic conturată, pierdută într-o imensitate de nisip, lăsa o asemenea impresie de singurătate şi de slăbiciune, încât Madeleine simţi că i se rupe inima. Nu mai aşteptă să-şi tragă sufletul şi o porni înapoi spre mal.

— Apa e grozavă! spuse ea, lăsându-se pe cearşaful

de baie.

Încetul cu încetul îi revenea suflul. Îşi destinse trupul. De la gustul sărat şi amărui al apei de mare care-i stăruia în gură i se făcu poftă de o ţigară. Aprinse una, cu voluptate. Viaţa căpătă o aromă de tutun. Françoise înălţă capul, se uită îndărăt cu o privire hăituită şi murmură:

— Aoleu, uite că vin oameni!

Într-adevăr, câţiva vilegiaturişti apăruseră pe Promenada Scândurilor, lângă *Barul Soarelui*.

— N-o să ne deranjeze prea mult! o linişti Madeleine. Până la ora nouă, plaja va fi practic goală.

Rămaseră multă vreme nemişcate, strângând pleoapele, cu faţa la soarele care strălucea tot mai puternic. Madeleine ghicea cum Deauville se trezeşte treptat în spatele ei. N-avea nevoie să se întoarcă pentru a şti că îngrijitorii plajei deschideau primele umbrele de soare, că servitorii în livrea din marile hoteluri plimbau câini de lux ţinându-i de lesă şi că jucători de tenis schimbau mingi pe terenurile special amenajate, în faţa hotelului *Nnrmandy*. Un grup de călăreţi apăru în depărtare, pe plajă, galopând chiar la marginea apei.

— Hai să plecăm! spuse Françoise.

Madeleine se şterse cu un prosop şi îşi îmbrăcă rochia. De fiecare dată se repeta aceeaşi poveste: cum i se ivea Françoisei prilejul să întâlnească figuri noi, să iasă din închistarea ei, să se distreze, o lua la fugă. Se îndreptară împreună spre micul Renault. În loc să se întoarcă direct acasă, Madeleine propuse o plimbare la Honfleur. Ar trece prin Grace. Scaunele din maşină se şi înfierbântaseră de la soare. Françoise, care şedea alături de mătuşa ei, răsucea maşinal între degete o bucăţică de sfoară. Vedea măcar peisajul? Madeleine conducea încet. Mâinile-i năclăite de sare se lipeau de volan, ceea ce era foarte neplăcut. Nu mai ştia ce să spună. Se lăsau deseori într: – ele asemenea tăceri apăsătoare, mişunând de gânduri. Madeleine coborî geamul de la portieră. O şuviţă de vânt îi mângâie obrazul şi i se pierdu în păr. Bătaia regulată a motorului o legăna. În sinea ei, şi fără a-şi da bine seama, Madeleine îşi

înzestra maşina cu un suflet de animal, devotat şi curajos: „Da, poţi să ai simpatie şi chiar recunoştinţă pentru un mecanism! Ia uite ce uşor urcă la deal. E puţină lume pe drum. Ce meleaguri frumoase! Acum nici n-aş mai putea trăi în altă parte. Nici măcar la Paris!”

Când ajunse pe esplanada din faţa capelei Notredamede-Grâce, Madeleine alese cu o grijă maternă, pentru maşina ei, un loc la umbră, sub copacii mari şi stufoşi, şi coborî. Françoise o urmă până la marginea cornişei de unde li se înfăţişară deodată, în fundul zării, jos de tot, la o diferenţă de nivel atât de abruptă încât mintea îşi pierdea simţul echilibrului, şerpuirile estompate ale estuarului Senei. În timp ce contemplări aceste întinse meleaguri prietenoase şi iscusit rostuite, se apropie un autocar cu turişti. Esplanada, troiţa, platforma de unde se deschidea întreaga privelişte fură imediat invadate de nişte necunoscuţi gălăgioşi, dispuşi mai curând să-şi dezmorţească picioarele decât să admire panorama. Françoise bătu în retragere, Madeleine vru s-o ducă în capelă:

— Să ştii că e încântătoare înăuntru!

— Da, ştiu. Am mai văzut-o împreună.

— Nu vrei s-o mai vezi o dată?

— Nu!

Acest „nu” fusese rostit pe un ton atât de dur încât Madeleine se uită la nepoata ei cu mirare. Pe chipul fetei era întipărită o mânie plină de teamă. De când se refugiase la Touques, nu fusese niciodată la biserică. Oare amintirea tentativei sale de sinucidere o ţinea departe de Dumnezeu sau îndepărtarea de Dumnezeu o împinsese la sinucidere? Cine poate descâlci vălmăşagul de gânduri ce se îmbulzesc în mintea unui credincios ajuns la disperare? Şovăind între supunere şi revoltă, între cutezanţă şi teamă ştie oare, cel a cărui credinţă se clatină, cum încolţeşte în mintea sa dorinţa nesăbuită de a-şi pune capăt vieţii? Madeleine o luă pe Françoise de braţ şi spuse cu glas vesel:

— Ai dreptate! Oricum, turiştii ăştia ne-ar fi stricat toată plăcerea!

Dar degeaba: firul care le lega se rupsese. Cu cât încerca să fie mai drăguţă, cu atât se simţea mai neîndemânatică şi mai ineficace. În loc să-i redea nepoatei dragostea de viaţă, parcă îi sporea inerţia, rezistenţa, ostilitatea faţă de lumea înconjurătoare. Era cât pe ce să-şi iasă din fire, dar îşi aduse aminte ce spuseseră doctorii: o nouă criză e întotdeauna posibilă. Deodată toate reproşurile pe care i le făcea în gând se risipiră. Madeleine începu din nou să tragă de frânghie, pentru ca povam grea să nu alunece şi mai jos. Încetul cu încetul o s-o scoată ea până la urmă pe Françoise din prăpastie. E singura care poate izbuti.

— Da! Nu-i prea plăcut! spuse ea cu bonomie. Ce-ar fi să dăm o raită până la Honfleur şi apoi ne întoarcem la Touques. Îţi convine?

Se urcară în maşină şi o porniră din nou. La Honfleur. Madeleine cumpără nişte reviste de modă, în speranţa că Françoise le va răsfoi, şi câteva cărţi în format de buzunar. Apoi îşi îngădui un păhărel de vin alb intreafenea de pe Vechiul Bazin. Françoise comandă o sticluţă de borviz Pérrier. Soarele era sus dar cerul începea să se acopere cu nori. În iulie, furtunile se ivesc pe neaşteptate. Deodată cerul se întunecă de tot, ca după o injecţie de cerneală violetă. Sub apăsarea norilor groşi care invadau orizontul, peisajul parcă se îndesă şi încremeni. Hârtii, praf, firicele de pai jucau în vânt. Un fulger umplu de lumină cafeneaua. Tunetul bubui, rostogolindu-se îndelung, vibrând parcă în maxilarul Madeleinei, care respiră o răcoare de metal. Ce plăcut e! începu ploaia.

Mai ploua când Madeleine şi Françoise urcară din nou în maşină. O răpăială deasă le învăluia capul ca o glugă. Părăsiseră uscatul, maşina nu mai circula pe roţi ci plutea.

La Touques, se opriră în faţa bisericii dezafectate şi o luară la fugă până acasă. Îşi apărau părul cu ziare desfăcute. În sfârşit, iată uşa, pragul, adăpostul!

— Ah, ce bine e acasă! exclamă Madeleine.

Poştaşul, care trecuse între timp, strecurase

corespondenţa sub uşă. Printre cele câteva imprimate lipsite de interes erau şi două scrisori pentru Françoise. Madeleine: i le dădu şi observă cu atenţie reacţia ei. Fata luă plicurile, îşi aruncă ochii asupra unuia din ele şi-l înapoie Madeleine! spunându-i:

— Deschide scrisoarea asta. Madou. citeşte-o şi te rog rupe-o.

— Vrei să ţi-o citesc cu glas tare? întrebă Madeleine mirată.

Nu. Vreau s-o citeşti numai pentru tine şi s-o distrug l după aceea.

— De ce?

Françoise nu rosti niciun cuvânt. dar privirea-i răspunse pentru ea: „Ca să mă înţelegi”.

Madeleine îşi puse ochelarii, desfăcu plicul şi se uită mai întâi la semnătură: Alexandre Kozlov. Un scris mărunt, nervos, devora hârtia.

„Ce, s-a întâmplat, Françoise? N-am nicio veste de la tine de mai multe săptămâni. Nici nu te-ai prezentat la examen. E absurd! Am telefonat la tine acasă. Mama ta vitregă mi-a spus că ai fost bolnavă şi că te odihneşti acum la mătuşa ta, la Touques. Care-i adevărul?... Cred mai curând că ai dispărut ca să nu mai dai ochii cu mine. Să ştii că greşeşti. Relaţiile noastre ar fi putut rămâne foarte plăcute, cu condiţia să dai fericirii acelaşi sens pe care-l dau şi eu. Ţi-am mai spus, sâni un om cu picioarele pe pământ. nu cu capul în nori, îmi construiesc bucuriile de azi pe mâine. Ai aşteptat probabil prea mult de la întâi – nirea noastră. Te asigur totuşi că exista între noi o potrivire fizică şi poate chiar spirituală de o calitate deosebită. Dacă vrei ca totul să fie iarăşi ca mai înainte, scrie-mi, voi fi foarte fericit. Dacă nu. ei bine, să nu mai vorbim niciodată de ceea ce a fost. Oricare va fi hotărârea ta, între noi nu trebuie să rămână nici cea mai mică neînţelegere. Ţin foarte mult la prietenia ta. Sper să te văd sănătoasă şi voinică în octombrie, când vor începe cursurile, îţi doresc vacanţă plăcută. Mai învaţă din când în când la rusă, ca să recuperezi timpul pierdui. Mă

gândesc la chipul tău în penumbră.

Madeleine împături scrisoarea. Nimic surprinzător în ea. De ce să-l acuzi pe omul acesta de înşelăciune? Vinovată e numai Françoise. Prea naivă şi prea exigentă, nu-i de mirare că a fost doborâtă la prima ciocnire cu viaţa adevărată. Va fi probabil întotdeauna victima dorinţei sale arzătoare de a admira, de a crede. Niciodată nu te poţi vindeca deplin de puritate.

După o clipă de şovăire. Madeleine îi întinse scrisoarea spunându-i:

— Ar trebui s-o citeşti. Françoise. E plină de căldură pentru tine…

Cu un gest rapid Françoise îi smulse hârtia din mină şi o rupse bucăţi. O furie oarbă ţâşnea din ochii ei.

— Îl urăşti chiar atât de mult? întrebă Madeleine.

— Te rog. Madou. nu-mi pune întrebări!

— De ce? N-ai încredere în mine? De când eşti aici, taci. mă eviţi, am impresia că abia mă suporţi! Ce pot face eu. cu bietele mele mijloace, dacă nu mă ajuţi să înţeleg ce se petrece în capul tău? Am nevoie să ştiu…

Françoise reacţiona din nou cu bruscheţe. În chipu-i încordat, un prim semn de derută: buza de jos care-i tremura uşor.

— Ce vrei să ştii? răspunse ea cu glas hârâit. Acum, după ce ai citit scrisoarea, cred că ai înţeles…

— Ce să înţeleg?

— Că am ajuns vrednică de dispreţ

— Nici vorbă de aşa ceva în scrisoarea lui. spuse Madeleine. E drept că relaţiile tale cu el au mers foarte departe…

— Au mers într-adevăr foarte departe! M-am culcat cu el!

Françoise aruncase această frază cu un aer de bravadă şi aşteptă exclamaţiile de surprindere şi de indignare ale Madeleinei; calmul mătuşii sale o deconcerta; după o pauză adăugă încet:

— Cel mai îngrozitor, Madou, e că omul acesta a ucis totul în mine. liniştea sufletească, credinţa în Dumaezeu…

Şi în schimb nu mi-a-dat nimic… Decât o plăcere care mă urmăreşte mereu…

— Dacă te urmăreşte mereu, de ce fugi de el?

— Pentru că mi-e ruşine! Pentru că ştiu că nu vrea să clădească nimic temeinic alături de mine! Pentru că refuz să fiu ceea ce vrea el, o simplă trecătoare, o experienţă printre zeci de alte experienţe!… Bună ziua, la revedere!… Şi îl iubesc… îl iubesc de crăp… Auzi, Madou, de crăp, nu alta!

Françoise scoase pieptul în afară şi îşi lăsă capul pe spate ca pentru a respira mai bine. Pe Madeleine n-o surprinse mărturisirea aceasta, ci tonul cu care fusese rostită. Deodată, în locul fetiţei pe care o cunoştea, descoperea o femeie. O femeie care suferea ca un animal. Încetul cu încetul, Françoise se calma totuşi. Îşi apăsă puternic pumnul de frunte, şi şopti:

— Ce stupizenie!

După prima clipă de mirare, Madeleine evită cu grijă să arate cât de mult o reconfortează acest acces de sinceritate. O breşă se ivise în sistemul de apărai e al Françoisei. Dezvăluindu-şi secretul, accepta implicit să fie ajutată. Acum trebuie să dea dovadă de tact ca să n-o şocheze printr-o curiozitate sau o solicitudine exagerată. Un gest inoportun, un cuvânt nepotrivit puteau compromite din nou totul.

— Erai prea tânără, prea simplă pentru el, spuse Madeleine. Nu puteai decât să suferi. Dar asta nu înseamnă că în viitor…

— Viitorul nu mă interesează, Madou!

— Şi totuşi trebuie să te gândeşti la el, scumpa mea. N-ai decât optsprezece ani…

— Da, Madou, şi am să am douăzeci, douăzeci şi cinci, treizeci, cincizeci!… Să nu crezi însă că voi încerca din nou să-mi fac seama. Încercarea prin care am trecut mi-a fost de învăţătură. Niciodată n-aş fi crezut că sub disperarea mea se ascunde un asemenea instinct de conservare! Spiritul vrea să moară şi trupul refuză! E… e aproape comic!…

— Ba dimpotrivă, exclamă Madeleine, e minunat!

Acum, era convinsă că vindecarea Françoise! nu t decât o chestiune de timp.

— Ai să vezi, reluă ea, că viaţa îţi va părea mai atrăgătoare când o vei aborda cu luciditate. Dacă n-ai să-ţi mai faci iluzii, n-ai să te expui nici riscului de a fi dezamăgită. De fiecare dată când vei întâlni în drumul tău ceva bun şi frumos îl vei aprecia şi mai mult. Cerând puţin de la viaţă, vei fi fericită de tot ceea ce-ţi va oferi 1

— Mă îndoiesc!

— Crede-mă, aşa e, Françoise!... Nu e totul atât de negru, nu e totul atât de urât pe lume... Şi faptul că bărbatul acesta...

— Nu e vorba numai de bărbatul acesta, ci de toţi ceilalţi... Bărbaţi şi femei... Toţi ceilalţi pe care am învăţat să-i cunosc, pe care-i văd acum în adevărata lor la mină... Charlotte care se culcă cu Jean-Marc, tatăl meu care o înşală pe Charlotte cu orice femeie, maică-mea care nu se gândeşte decât la mica ei fericire egoistă. Şi îi iubeam atât de mult! îi aşezam atât de sus! Poate că nu erai la curent în legătură cu tata?

— Ba da, Françoise.

— Cum vrei să regăsesc gustul de viaţă Lrăind în mijlocul lor? Uite, a doua scrisoare e de la mama. Am citit-o chiar acum. Citeşte-o şi tu! Ah, te asigur că merită!

Françoise luă scrisoarea pe care o lăsase pe pervazul ferestrei şi o întinse Madeleinei. Era o foaie de hârtie dublă, bleu-deschis, cu marginile festonate. Madeleine îşi îndreptă ochelarii pe nas şi descifră ici-colo, câte o frază:

„... Daniel a fost pe la mine şi mi-a spus că ai avut o criză puternică de ficat. Gurmandă ce eşti! Bagă de seamă, dacă n-ai să te stăpâneşti... atât de fericit că şi-a luat bacalaureatul!... Şi apoi călătoria asta... Pleacă la Abidjan cu nava *Foch*... Se face atât de mult în zilele noastre pentru tineret... Tot aştept vizita lui Jean-Marc... El... tânăr foarte serios., pleacă miercuri cu avionul la New York... între noi fie spus, nu-i de mirare că a preferat să meargă în

Statele Unite decât în Grecia cu taică-tău şi cu mama lui vitregă… Yvon şi cu mine ne ducem în vara asta ia

Saint-Gervais-les-Bains… climat ideal pentru aia mică… Ce noroc ai că-ţi petreci vacanţa la Touques… complimente mătuşii tale… Abia aştept să te văd, Francetta mea scumpă… Te strâng tare, tare de tot în braţele mele de mamă…”

În josul paginii, privirea Madeleinei dădu de un *post-scripium*:

„Abia îndrăznesc să-ţi scriu şi totuşi trebuie să ştii: sunt în aşteptarea unui eveniment fericit pentru înna decembrie. Yvon ar prefera un băiat dar, vorba ceea, vom lua ce ne va da Dumnezeu. Sunt nebună de fericire!”

Madeleine rămase câteva clipe năucă, de parcă nu şi-ar fi putut desprinde gândul de la cele citite. Femeia asta nu-i în toate minţile! încă un copil! La vârsta ei! E pur şi simplu indecent! Dar, în fond, de ce nu? Idealul iepuroaicelor!…

Françoise se aşezase lângă fereastră şi răsfoia un jurnal de modă. Madeleine simţi deodată nevoia să-i ceară iertare, iertare pentru mama ei, pentru tatăl ei, pentru Alexandre Kozlov, pentru Charlotte, pentru Jean-Marc, iertare pentru toţi cei care erau vinovaţi de groaza ei faţă de viaţă. Aerul devenea înăbuşitor. Prea mulţi oameni respirau în această cameră.

— Ai citit? întrebă Françoise ridicând ochii de pe jurnal.

— Da, e… e de necrezut, bâigui Madeleine.

— De ce de necrezut? Maică-mea are dreptate! L-a lăsat pe taică-meu, ne-a părăsit pe noi şi iat-o acum fericită! îşi corcoleşte toată ziua copilul, şi-a regăsit tinereţea!… în timp ce eu…

Se lăsă tăcere. Plimbându-şi ochii de jur-împrejur, Françoise continuă cu o mică grimasă melancolică:

— Aş vrea să nu te mai părăsesc niciodată, Madou!

— Ba ai să mă părăseşti, spuse Madeleine cu un nod în gât. Şi sper că foarte curând chiar. Dar nu eu am să te dau afară.

— Dar cine?

— Viaţa, Françoise, viaţa te va împinge afară. Te vei duce să cauţi alte bucurii şi alte răni.

Ochii Françoisei scânteiară de mândrie:

— Nu, Maciou. nu mă cunoşti! Pentru mine, s-a terminat!

Madeleine zâmbi. Îşi scoase ochelarii şi puse o mină pe grumazul nepoatei. Sub pielea netedă şi caldă simţea gingaşele-i vertebre. În jurul casei se auzea un murmur confuz de apă care picură şi clipoceşte. Dinspre stradă venea o lumină tulbure.

Ploaia se opri către seară daicerul, căptuşit cu nori întunecaţi, continua să apese greu. La şapte, fură nevoite să aprindă luminile. Masa era pusă pentru cină. Două tacâmuri. faţă în faţă. Refugiată în „colţul bucătărie”, Madeleine prepara o salată orientală, una din ra încărurile preferate ale nepoatei sale. După aceea, două felii de friptură rece. Şi ca desert, ce mai rămăsese din plăcinta cu mere. Când apleca puţin capul, o putea vedea, sub curbura scării! pe Françoise şezând în faţa căminului, luminată de lampadarul cel mare cu picior de lemn aurit. Lucra la tapiserie. Bineînţeles, nu se atingea de buchetul din mijloc care era opera mătuşii sale. Nu. se mulţumea să brodeze fondul în cruciuliţe. Era o treabă uşoară şi monotonă care liniştea nervii. Neştiindu-se – observată, atitudinea ei era firească, fără nimic rigid. Madeleine găsea că a slăbit, că s-a făcut mai frumoasă. În oi ice caz, a pierdut aerul acela cuminte de elevă de pension. Faţa-i prelungă, tristă şi blinda, amintea de unele portrete de Modigliani. Întreaga odaie părea anume făcută pentru a-i servi drept cadru. Madeleine admiră o dată mai mult lustrul patinat al mobilei, eleganţa pietrelor mate şi zgrunţuroase ale căminului, sumbra regularitate a grinzilor care vărgau tavanul, sclipirea obosită a pardoselii de mozaic. În această simfonie de nuanţe pastelate clanţele de aramă străluceau exact acolo unde trebuia. Iar păpuşa automată, acolo pe gheridonul ei, aducea acestui decor conceput cu grijă nota de fantezie indispensabilă. „Mai bine nici nu se

poate. E muncă de o viaţă întreagă. După aceea nu-ţi rămâne deci! să priveşti, să te bucuri şi iar să priveşti”. Madeleine adăugă măsline şi câteva bucăţi de ton în salatieră, amestecă salata. La ce se gândea oare Françoise înfigând acul în canava? Sub această linişte aparentă, dezgustul de viaţă continua pesemne să crească şi, odată cu el, teama de viitor. Pendula bătu opt şi jumătate. Madeleine puse salatiera pe masă. Françoise lăsă lucrul deoparte.

— Am terminat aproape fondul, anunţă ea.

— Să ştii că-mi faci un serviciu grozav, spuse Madeleine. Niciodată n-aş fi avut atâta răbdare…

Luară loc de-o parte şi de alta a vechii mese de lemn, plină de crestături. Madeleine servi salata orientală. „Curios, gândi ea, dacă ne-ar vedea cineva prin geam, ar putea crede că suntem fericite!”

Lector: ANGELA CISMAŞ Tehnoredactor – ELENA BABY

Bun de tipar: *21.1II*. *VJ7S Tiraj 20 110 ex*. *Coli Upar 20*.

E Comanda nr. 70 561

Combinatul Poligrafic… Casa Scânteii” Piaţa Scânteii nr. 1, Bucureşti, Republica Socialistă România